ANTON PANN

ANTON PANN

SCRIERI LITERARE
Vol. III

Text, note, glosar
şi bibliografie de
RADU ALBALA
şi
I. FISCHER
Prefaţă de
PAUL CORNEA

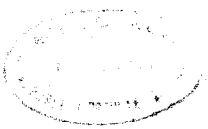

EDITURA PENTRU LITERATURĂ
Bucureşti 1963

L. 5907/963

ÎNȚELEPTUL ARCHIR CU NEPOTUL SĂU ANADAM

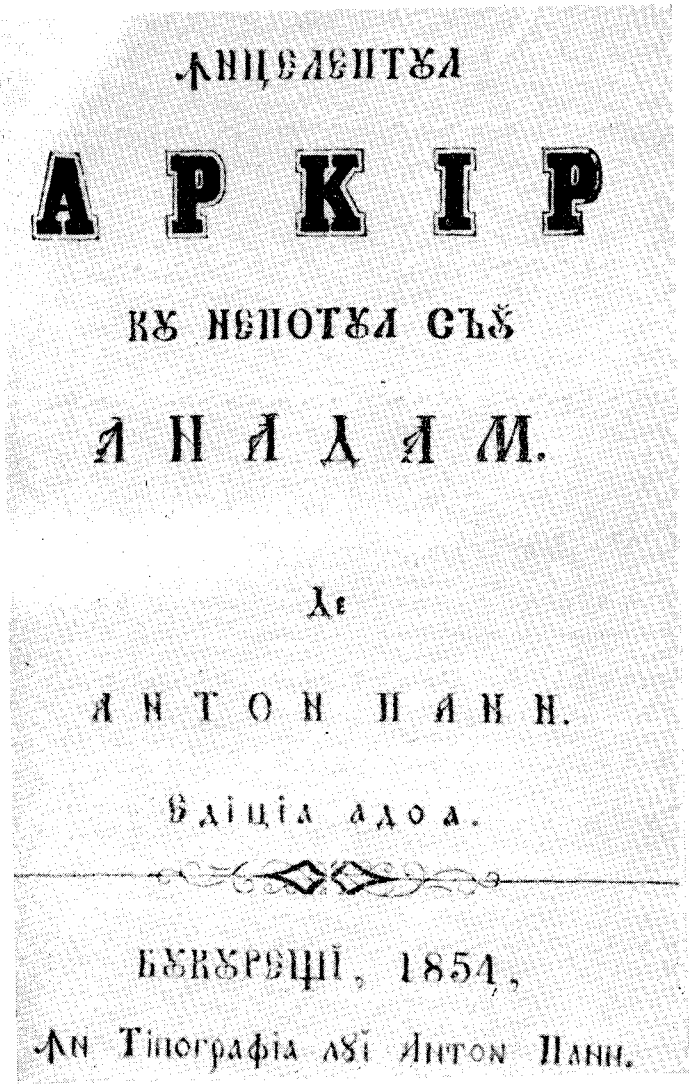

Archir și Anadam,
foaia de titlu
Bibl. Acad. R.P.R.

ISTORIA PREAÎNŢELEPTULUI ARCHIR CU NEPOTUL SĂU ANADAM

În zilele lui Sinagrip, împărat din părţile Răsăritului, era un boier anume Archir, carele deşi nu era urmat la învăţături şi ştiinţi înalte, dar pentru talentele cu care îl înzestrase natura şi pentru iscusita sa înţelepciune era foarte iubit de împăratul şi înălţat la rangul cel mai întîi între ministrii împărăţiei sale.

Acest Archir, în cei mai de pre urmă ani ai vîrstei sale, pierzîndu-şi soţia şi fiii şi nerămîindu-i nici un moştenitor, luă pe nepotul său Anadam supt îngrijirile sale, carele rămăsese orfan de părinţi, mic din faşe, şi numindu-l fiu de suflet, a-nceput cu atîta dragoste să-l crească, încît singur în braţele sale luîndu-l îl hrănea cu papă şi cu pîine muiată în vin, întocma ca o mumă căria i se usucă pieptul şi izvorul laptelui; cu atîta îngrijire priveghea asupra-i ziua şi noaptea, încît era precum zice proverbul: „de soare nevăzut şi de vînt nebătut".

După ce în astfel l-a crescut, pînă a venit în stare ca să se poată hrăni singur cu dinţii săi, şi după ce se făcu-n vîrstă de opt ani şi putea să urmeze la şcoală, n-a vrut Archir să-l dea să înveţe la ştiinţi deosebite, care nu le cunoştea el, ci l-a dat pe seama unui dascăl bătrîn, carele avea foarte cuvioase purtări şi era evlavios în cele dumnezeieşti, poruncindu-i ca să-l înveţe toate cărţile bisericeşti (precum se învăţa cu cîţiva

ani înainte şi pe la noi şi prin alte părţi), cum: Bucoavna[1], Ceaslovul[2], Psaltirea[3] şcl.

După ce a urmat Anadam şi a învăţat toate cîte îi orînduise, îl luă Archir de la dascăl şi s-a pus şi el singur ca să-i predea cîteva lecţii care le avea în memoria sa de la părinţi şi de la moşi-strămoşi; chemîndu-l în toate dimineţile şi puindu-l lîngă sine să şază, îi da cîte o lecţie în fiecare zi, culeasă numai din proverbi, începînd într-acest chip: „Fătul meu Anadame! Acum tu, deşi ai învăţat cărţile cele bisericeşti şi te-ai desăvîrşit într-însele, încît poţi să te faci şi popă, dar însă nu-ţi sînt destule numai acestea, ci îţi mai trebuieşte să înveţi şi de la mine cîteva lecţii ca să ştii şi cum să trăieşti în soţietate cu toţi oamenii; adică, cum să cinsteşti pe cei mari, cum să te porţi cu cei mici, cum să-ţi fii însuşi ţie de folos şi cum să poţi folosi şi pe alţii; despre care sînt atîtea lecţii cîte sînt şi împrejurări. De aceea ascultă cele ce te sfătuiesc, ia-le în cap, întăreşte-le în memoria ta şi le întipăreşte pe lespezile inimii tale, că îţi vor fi spre folos în viaţa ta, atît sufleteşte, cît şi trupeşte; şi ascultă:

Fătul meu!

1 Teme-te de Dumnezeu şi urmează poruncile lui.[4] Supune-te împăratului şi legilor lui. Ascultă pe maimarii tăi şi te pleacă lor; şi atunci nu vei avea de altul a te teme, fără numai de Dumnezeu; căci «capul plecat la toate sabia să-l taie nu poate».

2 Temeiul înţelepciunii este frica lui Dumnezeu; de aceea întîi teme-te de Dumnezeu, şi al doilea de cel ce nu să teme de Dumnezeu. Căci «pre Dumnezeu cel ce-njură nici de tine nu să-ndură»; dar însă «necre-

[1] Abecedar.

[2] Carte de rugăciuni care servea odinioară drept abecedar şi carte de citire.

[3] *Cartea Psalmilor*, parte a *Vechiului Testament*.

[4] O parte din preceptele de mai jos provin din cartea populară pe care a prelucrat-o Panu, altele sînt adăugate de el însuşi (mai ales proverbele versificate); se observă şi aici atitudinea conformistă a autorului şi influenţa pe care biserica a exercitat-o asupra sa.

dinciosul îşi găseşte asupră pe nelegiuitul». Că «toată hiara îşi are şi lupul ei».

3 În ziua duminecii şi în celelalte sărbători mari du-te la biserică şi te îmbisericeşte, ca să se apropie îngerul de tine şi dracul să se depărteze.

4 Cinsteşte toate legile, dar te închină numai la a ta; căci «cel ce se închină la două credinţe, acela nici o lege n-are şi la toţi e-n ură mare».

5 Cinsteşte pe părinţii tăi şi pe cei bătrîni, căci şi tu poţi fi bătrîn; şi ceea ce nu-ţi place să-ţi facă alţii ţie nu face nici tu altora. Că «toată fapta îşi are răsplata»; către acestea fii recunoscător făcătorilor tăi de bine în timpul cînd ai avut trebuinţă de dînşii, şi nu-i uita în timpul fericirii tale; că «nu ştii cum se întoarce soarta carea umblă ca o roată, ea astăzi te înalţă ca în dulap şi mîine te dă peste cap».

6 Pe omul înţelept şi scăpătat sau sărac ajută-l mai cu simţiciune, măcar de orce lege ar fi; că a face bine nu este niciodată rău; precum zice proverbul: «tu binele din mîini îl scapă şi lasă să cază măcar şi în apă»; că «binele nu s-afundă, ci stă pe deasupra-n undă». Şi mai vîrtos «pe altul cine ajută pe Dumnezeu împrumută»; şi «unde dă cineva unul, Dumnezeu îi întoarce cu pumnul».

7 Să-ţi fie milă şi de vite, nu le pedepsi neomeneşte; după proverbul ce zice: «omul trebuie să aibă milă şi de un cîine, cu cît mai vîrtos cu care cîştigă el pîine!» Dar însă, «acela care n-are milă de dobitoc, şi de om asemenea n-are milă de loc».

8 Pe mai-marele tău şi pe care îl vei sluji nu-l defăima către alţii, măcar de ţi s-ar părea cît de aspru sau rău; după proverbul ce zice: «nu-ţi sumuţa cîinele cui ai mîncat pîinile», aducîndu-ţi aminte de proverbul ce zice: «în cîtă vreme vei fi ciocan, loveşte, şi cîtă vreme vei fi nacovală, sufere», iar în contră de vei urma, greşeşti.

9 Cu mai-marii tăi daraveră să n-aibi; nici să cumperi de la cineva vreun lucru fără tocmeală, ca cînd vei sta să plăteşti să n-aibi ameţeală; şi să nu pierzi şi ale tale pentru ale sale; asemenea, nu lua nici în

dator, căci «cine ia în dator de multe ori să întîmplă a plăti de două ori».

10 La stăpîn nu te băga fără tocmeală, căci «cine să bagă fără tocmeală iese fără nici o socoteală»; şi iarăşi: la orce învoire sau tocmeală, «cine are la mînă carte are şi de dreptul său parte», după proverbul care zice: «ce e în mînă nu e minciună».

11 Celui ce îţi va vorbi ţie cu asprime tu răspunde-i cu blîndeţe: căci «omul nechibzuit astăzi îţi vorbeşte nebuneşte şi mîine îi pare rău şi să căieşte»; dar însă în deşert, căci după proverbul ce zice: «căinţa cea din urmă e totdauna cu pagubă».

12 Înaintea celor mari nu fii îndrăzneţ la vorbă şi grabnic la răspuns; ci «te înfăţişază cu sfială şi răspunde cu socoteală»; că «toată graba strică treaba», iar «vorba dulce mult aduce».

13 Cînd vezi pe om la întristare, nu-i mai da şi tu supărare, adică: «nu turna spirt peste foc, ci mîngîie-l de ai vreun mijloc»; iar de nu, lasă-l mai bine, ca să nu-şi descarce mînia pe tine.

14 Mînia ta iarăşi nu grăbi să o verşi asupra cuiva, ca să nu te căieşti; că, dupre cum am mai zis, «căinţa cea din urmă cu paguba ta să curmă». Şi mai ales: «bătaia şi ocara dată nu se întoarce niciodată».

15 Cînd vei vrea să vorbeşti cu cineva, să-ţi scoţi cuvîntul prin trei lacăte, adică: unul să-l aibi la inimă, al doilea la gît şi al treilea la buze; că «dacă iese din gură cuvîntul, se duce iute ca vîntul; şi nu-l poţi ajunge nici cu armăsarul, nici cu ogarul».

16 Păzeşte-te de vorbe fanfaroane sau flecare, nici întrebuinţa minciuni; pentru că «minciuna întîi cade şi ca plumbul în apă se afundă, iar în urmă iese ca frunza pe undă». Şi apoi, «cui i să descopere minciuna o dată, acela nu să mai crede altă dată», chiar de ar vorbi şi adevărul.

17 Apără-ţi ochii de invidieri sau zavistii, mîinile de răpiri şi furtişaguri, gura de pîri şi clevetiri şi picioarele de către pasuri rele; că «cine are ochi pizmaş luişi singur e vrăjmaş», «cine are mînă lungă pierde şi ce are-n pungă» şi «cine sare garduri multe îi dă cîte un par în c...».

18 Fereşte-te de desfrînări, nu te fermeca de frumuseţile muierilor, şi mai ales de cele cu bărbat; că «vinul bun şi muierea frumoasă sînt două otrăvi dulci la om»; şi «cine umblă pe drum cu gîndul acasă îşi pierde căciula în tîrg», iar «cine umblă după cea cu bărbat, dracul îşi sparge opincile şi îl dă curînd în cap»; că «tigva nu merge de multe ori la apă, or i se rup baierile şi scapă, or se loveşte de ceva şi crapă».

19 De vei avea vecin rău sau vreun asupritor, nu purta în contra-i ură, să te asemeni lui; ci de este altul în contra-ţi rău, tu fii bun; că «cu oţet şi cu fiere nu se face agurida miere»; ci «de te latră vun cîine, astupă-i gura cu pîine; n-arunca în el cu piatră, că atunci mai rău te latră».

20 De îţi va cugeta cineva rău şi te va blestema, tu vorbeşte-l de bine şi nu-l defăima; căci «cui îi iese din gură blestemul, îi cade în sîn ca ghemul»; şi «cine altui groapă va săpa, întîi el într-însa se va îngropa».

21 Nu te aduna, nici te întovaroşi cu oameni proşti şi nerozi, ca să nu-ţi zică cineva: «s-a strîns rînced lîngă muced»; după proverbul ce zice: «spune-mi cu cin' te-nsoţeşti, ca să-ţi arăt cine eşti»; şi «în tărîţe cine să amestecă încă (zice) porcii îl mănîncă». De aceea, «mai bine cu un înţelept să cari pietre la o casă decît cu un nerod şi nebun să şezi la masă»; şi iar «mai bine cu un vrednic la pagubă decît cu un nevoiaş la cîştig».

22 Fereşte-te de certe şi judecăţi; că totdauna «e mai bună o învoială strîmbă decît o judecată dreaptă»; nici te amesteca în cearta altora; căci mulţi sînt carii caută gîlceava cu lumînarea; şi «te pomeneşti că-ţi umple ceafa de pumni şi spatele de ciomege»; şi «pînă la împăratul, suferi încăieratul».

23 Fugi de linguşitori şi de carii te laudă în faţă şi «îţi vorbesc tot pe plac, puindu-ţi la greşeli capac», ci «pe omul cel înţelept lipeşte-l cît poţi de piept»; şi îi ascultă învăţăturile, priimindu-le cu sete, ca cînd ai bea apă dintr-o fîntînă rece; că «mai bine e să te bată un înţelept decît să te laude un nerod».

24 Nu fii mîndru şi nebăgător în seamă; ci cerceteazăţi vecinii şi amicii sau prietenii; dar însă du-te mai

rar şi şezi puţin; nu fii ca anghira sau racul corabii, care uşor se aruncă în apă şi cu anevoie se ardică; că e mai bine să pleci şi să nu le pară bine decît să şezi pînă să li să urască de tine.

25 Cînd vei fi poftit la vro adunare pompoasă, îmbracă-te în haină frumoasă, ca să nu-ţi vie cu ruşine cînd vei şedea lîngă cei îmbrăcaţi bine; să nu fii «brînză bună în burduf de cîine», că e un proverb: «or te poartă cum ţ-e vorba, or vorbeşte cum ţ-e portul».

26 Cînd vei fi chemat la masa altuia, nu grăbi să şezi la locul cel dintîi; ci totdauna să-ţi alegi scaunul cel mai de jos; că de vei fi tu mai cu vrednicie decît ceilalţi, îţi va fi cu cinste cînd te vor pofti mai sus. Iar de vor veni alţii mai de cinste decît tine, îţi va veni cu ruşine cînd te vor pofti mai jos; dar însă de voieşti să trăieşti mai bine, «totdauna la cap de ţară să-ţi faci casă şi să-ţi alegi loc la mijloc la masă».

27 Nu fii lacom, căci lacomia strică omenia; ci «la mîncare să aibi cumpătare şi la băutură să aibi măsură»; nu încărca cît nu poţi duce; nici pe alţii nu îmbia cît nu le cere inima să bea. Şi mai vîrtos la masa altuia nu porunci nimic sau să te apuci cumva să ceri să-ţi aducă ceva; căci «oaspele nu mănîncă ce gîndeşte, ci mănîncă ce găseşte».

28 Nu fii avar sau zgîrcit; căci scumpul nu e stăpîn pe banii săi, ci banii îl stăpînesc pe el; şi «cine strînge încă niciodată nu mănîncă»; că «banii strîngătorului rămîn în mîna cheltuitorului». Ci fii milostiv, şi din mîna ta întinde şi săracului o bucată de pîine; cînd îţi cere, nu-l urî, nici la el te posomorî; ci încai «c-o vorbă bună te-ndură dacă punga ţ-e zgîrcită şi n-are gură».

29 Pe călătorul strein ce năzuieşte la casa ta nu-l goni şi depărta; ci îl priimeşte şi îl cinsteşte, înlesnindu-i cele trebuincioase ca unui om drumaş, călător; că «munte cu munte nu se întîlneşte, dar om cu om cînd nici nu gîndeşte».

30 Cînd ai să călătoreşti undeva, totdauna pleacă de dimineaţă şi găzduieşte devreme; că seara aştepţi întunerecul nopţii, iar dimineaţa lumina zilei; nu te

lua după cele ce vezi la alţii, ci lasă să se ia alţii după ştiinţa ta; că «cine să ia după muscă ajunge la bălegar».

31 În călătorie, fără tovaroş să nu mergi, nici la vînat cu puşca goală să pleci; că o armă goală sperie pe doi inşi, adică: şi pe stăpînul ei şi pe vrăjmaşul său; însă la vreme de nevoie, un ciomag mai lesne ia foc decît o armă plină.

32 La drum înaintea tovaroşilor tăi să nu pleci niciodată, ci aşteaptă-i să mergi împreună; pe lîngă aceasta, păzeşte pe drum părăsit să nu apuci, vama împărătească să nu o ocoleşti şi la cîrciumă unde vei vedea nevasta tînără şi bărbatul bătrîn să nu dormi, că la asemenea loc să adună oameni de toată mînă.

33 Cînd ai să mergi în cale depărtată, totdauna să-ţi iei merinde de drum; şi cînd eşti cu tovaroş, nu grăbi să-ţi isprăveşti merindele tale întîi; căci cînd nu-ţi va mai rămînea, o să fii silit să rabzi şi să aştepţi pînă cînd le va veni lor poftă să mănînce; că «e rău cînd n-ai al tău şi aştepţi de la mîna altuia»; şi «cine îşi ţine pîinea în sînul altuia de multe ori flămînd rămîne».

34 La neguţătorie tovaroş nu-ţi trebuie; că «doi cîrmaci îneacă corabia»; şi «unde sînt moaşe multe rămîne copilul cu buricul netăiat»; ci «să te întinzi pe cît poţi să coprinzi»; că «cine umblă să coprinză multe puţine adună». Şi «cine îşi lasă negoţul în nădejdea altuia este ca cel ce se lasă cu funia altuia în puţ» (căria nu-i cunoaşte tăria).

35 În sfîrşit, tot omul e dator în lume să urmeze la una din aceste trei, adică: sau fă-te ostaş, sau fă-te călugăr, sau te însoară, dar însă ostaş să te faci mai tînăr, călugăr mai bătrîn, şi să te însori cînd ajungi în minte coaptă, cînd poţi, adică, să cîştigi banii, iar nu cînd ştii numai să-i cheltuieşti; că «nevasta nouă guri are, nu e precum ţi se pare»; că «e mult mai bine să zici numai: vai de mine! decît să staţi amîndoi să strigaţi: o, vai de noi!»

36 Cînd vei vrea să te însori deschide ochii patru ca «să nu aduci pe dracul cu lăutari în casă». Ci te păzeşte să nu iei fată frumoasă de neam prost, nevasta lăsată de bărbat şi văduvă care îşi plînge pe băr-

batul cel mort; nici lua de neam mai mare decît tine, ca să nu-ţi zică: scol tu, să şez eu; nici mai bogată, ca să nu-ţi zică: taci tu, să vorbesc eu; ci ia mai săracă, ca să-ţi zică: fă ce ştii tu; că «nevasta nu e cîrpă, dacă nu-ţi place, să o descoşi şi să o lepezi».

37 Să nu fii temător; că «bărbatul temător îşi învaţă nevasta curvă, şi stăpînul scump, sluga hoaţă». Că dacă este ea neam rău, «mai bine să păzeşti crîngul cu iepurii decît pe dînsa». Toate merg după neam: «uită-te la muma sa şi cunoaşte pe fie-sa». Că «unde a sărit capra o să sară şi iada». Şi «dacă este fierul rău, pe cît îl baţi, e degeaba, nu faci din el nici o treabă».“

Cu aceste şi cu alte asemenea după ce învăţă Archir pe nepotul său Anadam, şi după ce de mai multe ori i le repetă, într-o zi îi zise: „Fătul meu! eu, ca unul ce am îngrijit de a ta creştere, după părerea mea socotită îndestul de bună, şi ai ajuns într-o vîrstă cît să poţi cunoaşte şi deosebi albul din negru, dulcele din amar şi bunul din rău, am nădejde că-mi vei bucura rămăşiţa zilelor mele şi îmi vei odihni bătrîneţele prin urmări înţelepte, în toate pasurile tale după sfătuirile ce ţ-am dat, ca să te poţi face vrednic a cîştiga dragostea tutulor oamenilor şi cinstea împăratului, carea am avut-o eu, şi după moartea mea să-mi moşteneşti atît starea, cît şi locul meu“.

După toate acestea, dorind înţeleptul Archir ca să vază cu ochii săi pe nepotul său Anadam înaintat şi ardicat la o treaptă mai fericită, mergînd şi înfăţişîndu-se înaintea împăratului, a zis: „Slăvite împărate! Te rog să am trecere pentru slujbele mele cele de mulţi ani şi să priimeşti pe nepotul meu Anadam să slujească împărăţiei-tale în locul meu; că eu am slăbit de bătrîneţe şi nu te poci sluji ca pîn-acum, ci nepotul meu e tînăr şi vrednic să-ţi îndeplinească toate slujbele, după ştiinţa şi învăţătura care i-am dat-o eu, şi mie să-mi dai voie ca să mă duc să mă odihnesc de aici înainte la casele mele.“ Împăratul îi priimi cererea şi îi zise: „Să fii iertat, Archire, du-te şi te odihneşte; însă cînd vei fi trebuincios şi

te voi chema, să fii gata la poruncile mele; iar Anadam va rămînea în locul tău secretar şi va avea cinste de la mine pentru slujbele tale cele credincioase care mi le-ai săvîrşit".

Deci făcîndu-i închinăciune Archir şi mulţămindu-i, să duse să se odihnească la moşia sa; iar nepotul său rămîind în locul lui, după puţin timp începu să cugete rău împrotiva unchiului său şi căuta mijloace ca să-l răpuie; şi aşa îi trimise într-o zi o scrisoare mincinoasă, ca din partea împăratului, în care zicea aceste: „Archire! în minutul care vei vedea scrisoarea aceasta, să te scoli şi cît mai în grab să strîngi toată oastea ta şi împreună să vii la mine".

Această scrisoare cum o priimi Archir şi o citi, fără zăbavă îşi strînse toată oastea care fusese supt comanda lui şi plecă la împăratul; iar nepotul său, văzîndu-l, alergă şi spuse împăratului, zicînd: „Slăvite împărate! Unchiul meu Archir s-a sculat cu mulţime de oaste şi vine asupra împărăţiei tale, şi, ca să te încrezi mai bine, vino de vezi cu ochii; carele nu vine pentru alt decît să-ţi ia împărăţia." Iar împăratul Sinagrip, văzînd atîta oaste şi pre Archir în fruntea ei, s-a spăimîntat cu totul, crezînd că negreşit Archir vine cu cuget rău asupra-i, şi întrebă pe Anadam, zicînd: „Anadame! învaţă-mă ce trebuie să fac la o aşa împrotivă sculare fără de veste". Iar Anadam văzînd pre împăratul cuprins de grozavă spaimă, începu a-l încoraja, zicînd: „Nu te teme, slăvite împărate! Ci lasă să mă duc eu singur la dînsul şi cu cuvinte bune îl voi mîngîia şi îl voi îndupleca să-l aduc numai pe el singur la împărăţia-ta."

Auzind împăratul aceste zise: „Anadame! De vei putea să-l îndupleci, după cum zici, şi să-l aduci numai pe el singur, te voi face mai mare peste toţi boierii împărăţiei mele şi cu mari daruri te voi dărui." Anadam auzind aceasta merse îndată la unchiul său şi cu închinăciune sărutîndu-i mîna îi zise: „Bine ai venit sănătos, părintele meu; sînt trimis de împăratul ca să te întîmpin şi să te priimesc cu cinste, pentru că prea mult îi pare bine de supunerea care ai arătat şi ai venit fără zăbavă; şi mi-a zis că oastea să rămîie

2. 5904/962

aici şi numai singur împreună cu mine să te înfăţişezi la măria-sa".

Archir, neştiindu-se vinovat cu nimic, crezu cuvintele nepotului său, ca şi pînă acum, şi ducîndu-se la împăratul îi făcu cuviincioasă închinăciune şi începu să-l întrebe despre ale sănătăţii. Iar împăratul, privind cu ură asupra-i, îl întrebă cu mînie, zicînd: „Tu, carele ai fost cel mai credincios al aceştii împărăţii şi ai avut mai mare cinste decît toţi boierii, atît la tatăl meu, cît şi la mine, şi acum vii cu oaste asupra mea ca să mă pierzi şi să-mi iei împărăţia?" Archir, ca unul ce nu ştia nimic despre cele ce îi zicea, rămase în loc uimit şi nu ştia ce să răspunză. Împăratul însă, în iuţeala mîniii[1], nedîndu-i vreme să se desmeţească, nici aşteptîndu-l să-i răspunză, îl osîndi la închisoare, pînă a-i hotărî pedeapsă mai mare. Iar Anadam fiind faţă începu să mustre pe unchiul său, zicînd: „Ce taci? Au doară ţ-ai pierdut mintea la bătrîneţe şi nu poţi răspunde împăratului nimic? În adevăr, bine a zis cine a zis că pomul dacă îmbătrîneşte, pune paie ş-îl pîrleşte!"

Deci după ce duseră pe Archir la închisoare, împăratul fără zăbavă strînse pe toţi ministrii împărăţiii sale, împreună cu Anadam, şi îi întrebă ce trebuie să facă lui Archir? Iar Anadam răspunse că să i se taie capul şi să i se depărteze de trup trei sute de coţi. Împăratul, auzind aceasta, îndată chemă pe armaşul şi îi porunci ca să ia pe Archir să-l ducă să-i taie capul. Armaşul mergînd după porunca împăratului ca să-l ia să-l piarză, Archir i se rugă, zicîndu-i: „Prietine, te rog du-te la împăratul şi îi cere ca să mă duci să-mi tai capul acasă la mine; răsplăteşte-mi cu atît încai binele care ţi l-am făcut şi eu odinioară".

Armaşul, vrînd să împlinească cererea prietenului său, se duse la împăratul, dupre cum l-a învăţat Archir, şi îi zise: „Slăvite împărate! Archir se roagă împărăţii-tale ca să binevoieşti a-i orîndui pierderea la moşia lui, unde să i se îngroape şi trupul, ca să-l plîngă robii şi roabele sale." Împăratul îi priimi rugăciunea

[1] Mîniei (citit *mînii*).

şi îi dete voie armaşului, zicînd: „Fie după voia lui; ia-l dar şi ducîndu-l numaidecît să-i tai capul şi puindu-l într-o tipsie să-l aduci la mine să-l văz".

Aşa luîndu-l armaşul şi ducîndu-l, Archir i se rugă iarăşi, zicînd: „Prietine, nu grăbi să împlineşti porunca împăratului cu pierderea mea, că poate va avea vreodată trebuinţă de mine şi îi va părea rău; ci bagă-mă într-o groapă ascunsă ce o am la casele mele şi în locul meu taie capul unui vinovat de moarte, pe care îl am închis şi care prea mult seamănă cu mine". La aceste cuvinte înduplecîndu-se armaşul şi făcînd după cererea lui Archir, îl bagă în groapa care i-a zis şi tăind capul vinovatului îl duse la împăratul; care văzîndu-l împăratul şi Anadam crezură că este al lui Archir.

Deci ceru voie Anadam de la împăratul ca să meargă la casele unchiului său să puie toate averile rămase la orînduială şi să poruncească slugilor ca să îngrijască de dînsele după cuviinţă. Împăratul îi plini cererea şi îi zise: „Du-te, isprăveşte-ţi treburile mai curînd şi te întoarce fără zăbavă să-ţi îngrijeşti de slujba la care te-am orînduit".

Anadam, mergînd la casele unchiului său şi văzîndu-se stăpîn peste atîta avere şi bogăţie, de multă bucurie se apucă să facă veselii cu mîncări, cu băuturi şi să petreacă cu lăutari şi cu jocuri, pedepsind şi bătînd robii şi roabele unchiului său, care toate aceste le auzea Archir din groapă; şi după ce făcu multe nebunii şi barbarii se întoarse la postul său.

Nu mult după aceasta auzind împăratul Faraon că Sinagrip a răpus pe Archir, carele pentru înţelepciunea lui era cunoscut şi iubit de dînsul, foarte rău i-a părut şi cu mînie scrise lui Sinagrip, zicînd: „În ceas ce vei vedea scrisoarea mea îndată să-mi trimiţi meşteri ca să-mi zidească o cetate în aer, care să fie în slavă atîrnată fără să se atingă de pămînt, şi să-mi trimiţi şi tributul (haraciul). Iar de vei arăta vro împrotivire şi nesupunere, te voi scoate din ţara ta cu necinste."

Ducîndu-se solii cu scrisoarea, şi Sinagrip citindu-o, se spăimîntă şi să îngrijì foarte, neştiind ce să facă;

pentru care strînse pe toţi ministrii săi, le arătă cererea împăratului Faraon şi îi întrebă ca să-şi dea părerea şi să chibzuiască ce trebuie să facă. Iar ei, nepricepîndu-se nici unul, îi răspunseră, zicînd: „Acest lucru, măria-ta, putea să-l facă numai Archir, pe care l-ai tăiat şi l-ai răpus; ci întreabă pe nepotul său Anadam, că el trebuie să ştie ceva din ale unchiului său". Anadam fiind faţă răspunse la cuvîntul acesta că nici el nu se pricepe nimic. Atunci împăratul Sinagrip zise către Anadam: „O, Anadame! Anadame! Te ascultai şi răpusei pe unchiul tău, carele cu înţelepciunea lui putea acum să-mi fie razim şi să-mi sprijinească împărăţia."

Armaşul, auzind despre toate acestea, se înfăţişă la împăratul şi îi zise: „Slăvite împărate! Dacă Archir acum ar fi viu, ţ-ar părea bine de dînsul şi l-ai ierta dacă ţi s-ar înfăţişa înainte?" Iar împăratul îi zise: „Dacă ar fi prin putinţă ca să învieze Archir acum, nu numai că l-aş ierta, ci cu toată dragostea l-aş îmbrăţişa; şi cel ce mi l-ar aduce de mari daruri şi cinste s-ar învrednici". Auzind cuvintele acestea, armaşul alergă numaidecît, scoase pre Archir din groapă ş-îl înfăţişă împăratului, asemenea unui om sălbatec cu părul capului crescut pînă între spete, cu barba mare, de care abia i să vedea faţa, şi unghiile degetelor lungi ca de vultur. Sinagrip, văzîndu-l în felul acesta, îl întrebă cu mîhnire: „Tu eşti, bătrînule Archire?" Iar Archir îi răspunse: „Eu sînt, slăvite împărate". Atunci împăratul porunci ca să-l ducă numaidecît la baie să-l spele, să-l curăţească şi, îmbrăcîndu-l în alte haine, să-l aducă la dînsul.

După ce s-au făcut aceste toate dupre porunca împăratului ş-îl înfăţişară, Archir i se rugă, zicînd: „Mă rog împărăţii-tale să binevoieşti a mă lăsa vreo două săptămîni, ca să mă mai desmeţesc şi să-mi adun toate simţirile la loc, şi atunci socotesc că voi putea sluji la trebuinţele şi păsul mării-tale". Aceasta cerere a sa fiind priimită împăratului şi slobozindu-l, după vreo cincisprezece zile îl aduse iarăşi şi puindu-l să şază lîngă dînsul, începu să-şi spuie tot păsul care îl avea; la care Archir zise: „Fii odihnit, împărate,

şi să n-aibi nici o grije, că aceste în curîndă vreme ţi le voi săvîrşi eu; decît porunceşte să-mi aducă doi vulturi şi doi şoimi de ai împărăţii-tale, ca să-i învăţ la meşteşugul arhitecturii". Aceste aducîndu-i-se îndată, îi luă Archir şi în curîndă vreme îi învăţă ceea ce trebuia să facă cu dînşii, şi luînd voie, se duse la împăratul Faraon.

Iar împăratul Faraon dacă îl văzu îi zise: „Dar pe un gîngav ca tine mi-a trimis să-mi isprăvească treaba?" Archir îi răspunse: „Împărate! cei ce se trimit ca să săvîrşască lucruri împărăteşti nu să numesc gîngavi, ci oameni mari". Atunci împăratul Faraon începu să-i poruncească ca să-i facă oarecare lucruri ce i să părea peste putinţă, şi îi zise: „De vreme ce eşti un trimis vrednic ca să-mi isprăveşti treburi, îţi poruncesc dar ca să-mi faci o funie de nisip, cu care să-mi leg mînjii". Archir răspunzînd zise: „Prea bine"; şi cerîndu-i un sfredel, luă şi găuri peretele casii în dreptul soarelui, de unde îndată răzbind razele înlăuntru, începu a se roti nisipul ca o funie; şi zise Archir: „Iată-ţi funia, împărate, vino de o strînge şi îţi leagă mînjii; şi porunceşte şi alte lucruri să-ţi fac". Împăratul zise iarăşi: „Dar ai putea să aduci apă cu ciurul, să-i adăpi?" Archir răspunse: „Dacă am fi în părţile miezului-nopţii şi dacă ar ninge zăpadă ş-aici ca acolo, nu numai cu ciurul, ci ţ-aş putea aduce şi cu carul". Atunci Faraon zise: „Îţi poruncesc să-mi faci o cetate în aer care să stea atîrnată fără să se atingă de pămînt".

Archir atunci aduse îndată şi înhămă doi vulturi, atîrnă două sfori lungi ca neşte hăţuri, legă cu meşteşug între dînşii o ladă uşoară, băgă un copil mic într-însa cu doi şoimi, pe carele îl învăţase ce să facă cînd va ajunge sus în aer, dînd copilului într-o mînă mistrie şi într-alta frigare cu carne, ca să o ţie ridicată în sus în vederea vulturilor; şi Archir ţiind de hăţuri şi slobozind vulturii, îndată să ridicară după frigarea cu carne; iar copilul începu să strige: „Daţi-ne cărămidă, daţi-ne var, că şed meşterii fără lucru". Archir asemenea zicea către împăratul, carele sta de faţă cu toţi boierii: „Iată-ţi meşterii, împărate, trimite-le cărămidă şi var ca să nu stea din lucru". Atunci îm-

părătul îl întrebă: „Cum te cheamă?" El răspunse: „Abanan îmi este numele" (aceasta o zise el nevrînd să-l cunoască, fiindcă să dusese veste că pe Archir l-a tăiat). Împăratul îi zise: „Să fii iertat, Abanane", şi porunci ca să se dea meşterii jos. Copilul atunci începu să plece frigarea în jos pînă s-a lăsat vulturii la pămînt şi ieşind din ladă se duse la Archir.

După aceasta împăratul Faraon începu să întrebe pe Archir, zicînd: „Cu cine mă potrivesc eu întru slava împărăţiii mele?" Archir răspunse: „Cu soarele". Îl întrebă iarăşi: „Dar pe boierii mei?" Răspunse el: „Cu razele soarelui". „Bine, îi zise împăratul, dar ce copaci este acela care are douăsprezece ramuri, fiecare ramură avînd cîte patru cuiburi şi în cuiburi cîte şapte oau, pe o parte albe şi pe o parte negre?" Archir răspunse: „Copaciul este anul, cele douăsprezece ramuri sînt lunile lui, cuiburile sînt cele patru săptămîni în lună, iar oaule pe o parte albe sînt zilele săptămînii, şi pe o parte negre sînt nopţile". Împăratul îl întrebă iarăşi: „În care lună omul mănîncă şi bea mai puţin?" Archir răspunse: „În luna lui fevruarie, că este mai mică decît toate". Împăratul zise: „Să te mai întreb una. Ce este aceea, dintr-un însufleţit iese un neînsufleţit şi dintr-un neînsufleţit iese un însufleţit?" Archir răspunse: „Este oul, că cînd îl ouă găina este neînsufleţit şi cînd îl cloceşte iese un însufleţit".

Faraon, văzînd că îi desleagă toate întrebările bine, zise: „Să fii binecuvîntat, Archire, că n-ai fost perit". Şi după ce îl întrebă şi alte multe, şi el răspunse asemenea, îl trimise la domnul său cu cinste şi cu daruri umplîndu-l.

Archir, ajungînd la Sinagrip-împărat şi înfăţişîndu-se, zise: „Aduc închinăciune împăratului meu cu slujba săvîrşită de la Faraon-împărat". Lui Sinagrip părîndu-i mult bine, îi dete şi el deosebite daruri. Archir însă toate darurile cîte le cîştigase le-a dat armaşului celui mare, ce i-a păstrat viaţa, şi ceru împăratului voie ca să se ducă iarăşi la moşia sa, zicînd: „Împărate, acum mă rog iarăşi ca să mă laşi

să mă odihnesc la casa mea, dar însă să-mi dai şi pe nepotul meu Anadam, ca să-l mai învăţ minte, că după cele ce îl văz, îi lipsesc încă multe ca să ştie să trăiască în lume şi să slujască pre un împărat, carele are trebuinţă de oameni învăţaţi şi înţelepţi". Împăratul îi zise: „Ia-l şi fă ce vei vrea cu dînsul".

Deci ducîndu-se Archir la casa sa, puse pe nepotul său la pedeapsă, şi de cîte ori îl scotea să-l judece îl bătea cu nuiele pîrlite; iar nepotul său se ruga şi îi zicea: „Nu mă mai bate, părintele meu, că îţi voi fi comis la cai". Archir îi răspundea: „Ba, fătul meu, că învăţăturile care ţi le-am dat eu n-a fost pentru comis de cai, ci pentru ca să fii om bun, cu purtări înţelepte şi să slujeşti la domni cu dreptate; iar tu ai făcut cu mine ca oarecînd un magar ce îl legase stăpînul său cu o funie slabă şi el rupîndu-o plecase pe drum în voia lui pînă cînd l-a întîlnit un lup şi i-a zis: Cale bună, jupînule magar! Iar el i-a răspuns: Aşa cale bună să o aibă stăpînul meu, că nu m-a legat bine să şez în grajd ca să nu mă întîlnesc cu tine, să mă hiritiseşti; pentru că ştia că o să facă praznic din carnea lui, precum îl şi mîncă îndată."

Aceasta zicînd Archir, iar îl puse la bătaie. Anadam iarăşi se ruga, zicînd: „Iartă-mă, părintele meu, şi nu mă mai bate, ci pune-mă să-ţi fiu cioban la oi". „Ba, fătul meu, îi zicea Archir, că lupul părul îşi leapădă, dar năravul nu şi-l lasă, şi tu asemenea ai făcut cu mine: că pe lupul cînd l-a dat să înveţe carte, dascălul îi zicea: A,B,V,G[1], iar el zicea: oaie, miel, capră, ied. Nu aşa, lupule, îi zicea dascălul, ci zi bine cum zic eu. Iar lupul îi zise: Ci ai de mă învaţă mai curînd şi isprăveşte, că uite să apropie oile de crîng." Şi iar începu Archir să-l pedepsească cu toiege, iar nepotul său plîngea şi să ruga, zicînd: „Nu mă mai bate, părintele meu, lasă-mă încai să-ţi fiu porcar la porci". Archir îi zise iar: „Nu, fătul meu, că nu te-am crescut ca să te văz porcar; ci m-am pedepsit cu tine ca să am cinste după urma-ţi, iar tu ai făcut cu mine ca unul ce sădise un pom pe marginea unei gîrle,

[1] Primele patru litere ale alfabetului chirilic.

căruia cînd începură să i se coacă poamele, toate cădea în gîrlă şi să ducea pe apă, iar omul nu găsea să mănînce nimic." Şi iarăşi pornea să-l bată, şi Anadam nu înceta a se ruga, zicînd: „Iartă-mă, părintele meu, că-mi este destul atît, mă voi înţelepţi de aici înainte, că patimile sînt învăţături la om". „Nu crez, fătul meu, zicea Archir, că «ziua bună de dimineaţă se cunoaşte» şi «puica după creastă să vede ce găină o să iasă»; tu ca să te faci mai bun de aici înainte e peste putinţă, ţi s-a văzut arama. Eu sînt acela: «creşte puiul de şarpe, ca să te muşce». Eu am umblat după tine cu mila şi tu după mine cu pila. Precum şi acum ştiu bine că unele îmi vorbeşti din gură şi altele ai în cuget, ca şi un lup odinioară carele se luase după oi, şi ciobanul îl întreba: Ce vrei, lupule? Iar el răspunse, zicînd: Nimic, decît mă dor ochii şi viu în urma turmei tale, că parcă îmi vine mai bine şi mă lecuiesc din praful care se ridică de picioarele oilor; iar el nu venea decît să răpească vreun miel. Aşa şi tu ţ-ai mîncat credinţa de acum înainte, că dacă, cînd te-am mîngîiat, răul mi-ai cugetat, acum, cînd te pedepsesc, binele o să-mi gîndeşti? Mi-am văzut eu visul cu ochii, că eu te-am crescut şi ţ-am dat viaţă şi tu ai umblat să-mi tai viaţa."

Aceste zicînd, iar îl puse la pedeapsă şi îl bătu pînă muri ş-îl aruncă la cîini să-l mănînce. Şi aşa se sfîrşi învăţătura lui Archir şi zilele lui Anadam; carele cînd îl văzu mort zise: „Au nu-ţi ziceam eu, fătul meu, «cine sapă groapa altuia, el intră întîi într-însa»?"

CUVINTELE UNUI TÎNĂR
ÎN CEASUL CEL DUPĂ URMĂ AL VIEȚII SALE

Ah, frații mei prea iubiți,
Plîngeți toți și mă căiți!
Cu durere suspinați,
Ca d-un frate lăcrămați!
Că fără vreme mă duc
De la voi ca un năluc;
Nu la vrun osebit loc
De unde să mă întorc,
Ci merg p-un drum neștiut
Și la loc necunoscut,
Nu știu la bun sau urît,
La dulce sau amărît;
Căci nu e să-l aleg eu,
Să fie pe placul meu;
Decît știu că-ntr-acest ceas
Plec, mă duc, de tot vă las;
Și merg cu adevărat
Într-un loc prea depărtat,
De unde nu mai gîndesc
Nici nu mai nădăjduiesc
A mai veni înapoi,
Să mai fiu iarăși cu voi.

Ah, ce proaste năluciri
Și slabe adăpostiri!
Mă rezimam cu păreri
L-ai tinereții puteri,

Şi la moarte nu gîndeam,
Ci o să trăiesc credeam;
Dar acum văz că am fost
Fără de minte şi prost;
C-astă boală ce-o trag eu
Nu-mi e de la Dumnezeu,
Ci singur o căutai
Ş-alergai d-o căpătai;
Nici altui vină nu bag,
Că pe dreptate o trag,
Ş-îmi pierz viaţa singur eu
Cu acest prost cap al meu.
Ah, doriţii mei părinţi!
Unde sînteţi? Nu veniţi
Să vedeţi cum am ajuns
De arma morţii pătruns?
Şi cum cu moartea mă lupt
L-al peirii mele punct!
Mă lupt cu dînsa cumplit,
Dar văz că m-a biruit,
Ş-în grab dup-acest pămînt
Va să m-arunce-n mormînt;
Ci voi, prietini şi fraţi,
Vă rog toţi să mă iertaţi,
Că merg tînăr de la voi
La locul cel de apoi,
Şi iar ne vom întîlni
Acolo cînd veţi veni.

NESTATORNICIA LUMII

Ah, lume! tirană lume!
Nu te numesc cu alt nume,
Decît roată-ţi zic că eşti;
Căci cîţi lăcuiesc în tine
Şi de dobîndesc vrun bine
Tu pe loc îi învîrteşti.

Şi d-unde stau la-nălţime
Se văd la o adîncime
Foarte groaznecă, încît
Pururea a lor viaţă
Ş-o petrec ca într-o ceaţă
Prea cumplit şi amărît.

Ci, de-i scoţi la arătare,
Ţine-i tot în acea stare
În care se nasc de mici;
Că-ncai se deprind cu viaţă
Bună, rea, pînă să-nvaţă,
Şi rămîn toţi mulţămiţi.

Nu-i tot premeni schimbîndu-i,
Din stări în stări înălţîndu-i,
Ş-învîrtindu-i ca-n dulap;
Căci pînă să se deprinză,
Binele să-l mai coprinză
Tu-i dai iarăşi peste cap.

ALTUL

Ah, lume, lume tirană!
Mă mir cui poţi tu să placi!
Că toţi gust din a ta rană[1],
Pe nimenea tu nu-mpaci.

Plîngînd se nasc toţi în tine,
Plîngînd creşterea-şi apuc,
Plîngînd gust din al tău bine,
Plîngînd din tine să duc!

Că ce bine? ce dulceaţă
Ne dai în lumina ta?
Pe cine tu în viaţă
Ne poţi vesel arăta?

La cine tu părinteşte
Duioase buze-nzîmbeşti?
Ce om ţie-ţi mulţămeşte
Că-l mîngîi şi îl iubeşti?

Căci, cum naşti pe muritorul,
Fără să-l doreşti de fel,
Îl îmbrînceşti cu piciorul,
Răstit zicînd către el:

„Ai, du-te, umblă, te poartă
Orcum va fi mai urît,

[1] Greşit pentru *hrană*?

Învîrtit, rotit de soartă,
Necăjit și amărît."

De aceea cu drept zice
Tot cel în patimi crescut
Că numai d-acel ferice,
De cel ce nu s-a născut.

O ȘEZĂTOARE LA ȚARĂ
SAU
CĂLĂTORIA LUI MOȘ ALBU

I. 52845

О
ШЕЗЪТОАРЕ ЛА ЦАРЪ
СЛЪ
КЪЛЪТОРІА ЛЪЇ МОШ АЛБЪ.

АЪ

АНТОН ПАНН

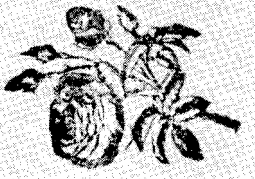

Идоа Ваціи.
Партѣ I.

БЪКЪРЕЦІІ, 1853.
Ан Типографіа лъї Антон Панн.

O ședătoare la țară, foaia de titlu

Bibl. Acad. R. P. R.

Din Bucureşti într-o toamnă plecînd pentru un drum lung,
Seara pîn' la Colintina abia putui să ajung.
Aci fiind hanuri multe, aş fi putut să rămîi
Şi ca un drumaş pedestru în acea noapte să mîi,
Dar să nu fac ca ţiganul, carele cînd a plecat
Ş-a luat pila, ciocanul, şi în tindă s-a culcat,
Viindu-mi aceste-n minte, îmi iau traista pe ciomag,
Şi după ce ca tot omul un ciocan de rachiu trag,
O iau pe jos la drum iute, văzînd că s-a înserat,
Ca să ajung mai devreme să găzduiesc la vrun sat.
Mergînd asfel puţin încă, nişte ceaţă s-a întins
Ş-o-ntunecime adîncă din patru părţi m-a coprins;
Eu mergeam, şi ceaţa, fumul cît trecea să lăsa gros,
Încît abia vedeam drumul cu ochii plecaţi în jos.
Satul nu era departe, dar eu drumul meu pierzînd
Luasem spre altă parte, unde mă duc nevăzînd;
Cînd mă pomenii dodată între nişte arături,
Am stătut în loc îndată, privind cu fluierături;
Mă miram spre care parte să merg, calea să-mi descurc,
Ziua era prea departe să stau aci să mă culc.
Privind asfel mai departe, văz o lumină de foc,
Şi prin mărăcini, prin gloduri o luai spre acel loc;
Întunerec fiind foarte, unde călcam nu vedeam,
Ţiind ochii-mi spre lumină mă-mpiedecam şi cădeam;
Pînă cînd în cea din urmă dodată cum am pîşit,
Mă pomenii într-o groapă, de unde n-am mai ieşit;
Noroc că nu fuse apă, ci un puţ nisipos, sec,
Săpat, neisprăvit încă, dar puteam să mă înec;

Nici n-a fost ghizduri sau lemne de care să mă lovesc,
Că adormeam somnul tatii, să nu mă mai pomenesc;
Decît mă alesei numai cu dureri din lovituri,
Cu genuchi, coate belite şi la ochi cu zgîrieturi.
Şi aşa fără de voie-mi am rămas să dorm aci,
Nevrînd să fac ca ţiganul în tindă a conăci.
Îi găseam atunci dreptate, deş-îl luasem de prost,
Şi ziceam că mai cuminte decît mine el a fost.
De făceam şi eu ca dînsul, nu eram să rătăcesc,
Şi să caz în astă groapă, să mor, să mă prăpădesc.
Fiind mult pînă la ziua, am avut timp de prisos
Ca să procitesc în minte mii de spuneri de folos,
Pe care eu mai-nainte nu le chibzuiam aşa,
Ci-mi intra pe o ureche şi pe ceilaltă-mi ieşa;
Şi ziceam, clătind cu capul, că d-aia bieţii romîni
La cîte o întîmplare zic vorba celor bătrîni:
Că „omul pînă nu pătimeşte
Niciodată nu să-nţelepţeşte".
Dar ca surdului baţi toabă la urechi cu ăst cuvînt.
Că din gură cu vînt iese şi să duce iar în vînt.

Adică următoarea povaţă:
Cine pleacă mai de dimineaţă
(Neaşteptînd soare să răsară)
Departe ajunge pînă seară.
Şi iarăşi: la orce călătorie
Nu pleca fără tovaroşie.
Negoţul de vei să-ţi fie sigur,
Să-l întorci fără tovaroş, singur.
Lupului de ce-i e ceafa groasă?
Că singur îşi găteşte de masă.

Aşadar tovaroşia la negoţ e de prisos,
Iar la o călătorie să aibi este de folos;
Căci poate cazi în vro groapă, în apă sau în vrun rîu,
Şi de n-are vro putere, tot îţi întinde un brîu.
Bunioară iacă mie acum cum mi s-a-ntîmplat,
Să fi avut un tovaroş, mîine ar vesti în sat;
Dar acuma cine ştie d-aci de voi mai ieşi,
Poate de sete, de foame chinuit mă voi sfîrşi!
Gîndind asfel văz că-ncepe a se lumina de zi

Şi scîrţîituri de cară pe drum a se auzi.
Atunci cunoscui că puţul e-n marginea unui drum
Şi pe lîngă tot necazul mă bucurai oarecum.
Deci cînd simţii mai aproape scîrţîitura de car,
Începui să strig din groapă cu recnet ca de vacar.
Dar de alt necaz acuma fierea în mine crăpa:
Că zgomotul cel de cară de tot glasu-mi astupa.
Mai trecînd, auzii iarăşi nişte glasuri de copii,
Carii venise cu vite să le pască prin cîmpii.
Asemenea şi la dînşii am început a striga,
Dar ei fără să audă să juca şi alerga;
Mai dedei încă o gură, tocma cum strigă la lup,
De eram să-mi rup şi glasul şi de tot să mă astup;
Dar ce folos! că băieţii deşi au auzit glas
Ş-au alergat să se uite în groapă în acel ceas,
Cum mă văzură îndată în fundul puţului stînd,
O croiră toţi la fugă, „aoleo, dracu!" strigînd.
— Nu sînt drac! strigai la dînşii, dar ei nici n-au auzit,
Ci-n sat la părinţi să spuie pe fugă s-a repezit;
Şi sătenii auzindu-i au luat funii pe loc,
Gîndind că din sat d-acilea a căzut vrun dobitoc;
Dar la puţ dacă veniră şi să uitară în el,
În loc de drac şi de vită văd un om cu ei la fel;
Ş-începură cu mirare a zice ş-a se cruci:
— Ucigă-te crucea, drace! Măi, dar cum căzuşi aci?
Beat ai fost, n-ai fost în firea-ţi, or cum ţi s-a întîmplat,
Tu ai căzut aici singur, or cineva brînci ţ-a dat?
Acestea zicînd, lăsară funia ce au adus
Şi legîndu-mă cu dînsa de suptsiori m-au tras sus;
Apoi puţintel cu dînşii pe verdeaţă am şezut
Şi le-am spus toată-ntîmplarea şi în puţ cum am căzut.

Deci dînd la toţi mulţămire şi slavă lui Dumnezeu,
Îmi luai traista-n spinare şi plecai pe drumul meu,
Hotărînd ca mai devreme la vrun sat să găzduiesc,
Ca nu cumva să se-ntîmple ceva iar să pătimesc.
Mersei vro cîteva ceasuri, fără undeva să şez,
Temîndu-mă sileam calea pe drum să nu înserez,

Şi tot priveam înainte cînd şi cînd să văz un sat,
Cum şi în cele din urmă de el m-am apropiat;
Şi fiind acum devreme şi soarele încă sus,
Rămîind ca două suliţi să sfinţească la apus,
Şi nimeni nu să-ntorsese din săteni pînă atunci,
Ci se aflau toţi la muncă încolo-încoaci prin lunci,
Şezui aci jos pe iarbă, fiindcă vîntul bătea,
Fiind şi gardul aproape, mă răzimai d-o proptea,
Gîndind ca să mai răsuflu şi să odihnesc cevaşi
Pînă să vie sătenii şi să-mi caut un salaş.
Eu ostenit de drum una, al doilea nedormit,
Stînd în puţ o noapte-ntreagă în cugete chinuit,
Am adormit fără veste lîngă gard cum am picat;
Cînd m-am deşteptat, văzui că tot satul s-a fost culcat.
Începînd să fluier iară, mă scol, mă uit împrejur,
Şi, Dumnezeu să mă ierte, cît p-aci eram să-njur,
Cînd văzui că nicăirea lumină nu să zărea,
Decît la o ferestruie ceva-ceva licurea;
Îmi luai traista la umăr şi ciomăgelul în mîini
Şi plecai spre acea casă, lătrîndu-mă mii de cîini;
Cînd am mers în bătătură şi la uşă am ajuns,
Nici n-am strigat, ş-o femeie dinlăuntru a răspuns:
— Cine e pe astă vreme? Eu îi răspunsei: — Om bun.
Ea mă întrebă: — Cîţi inşi sînteţi? Eu am răspuns:
— Numai un.
— Dar ce vei? mă-ntrebă iară; eu am răspuns:
— Sînt drumaş,
Am întîrziat pe cale şi te rog să-mi dai sălaş.
Ea, deschizînd: — Poftim — zise — intră-n casă,
dragul meu,
Că pentru oameni de treabă e loc de la Dumnezeu.
Intrînd şi dînd bună vreme, ea mă-ndreptă la un pat
Ş-împingînd în foc tăciunii, să toarcă s-a apucat;
Şi tocma cînd căscai gura să-ncep a o întreba
Despre una, despre alta şi d-are bărbat sau ba,
Din depărtare dodată se auzi un cimpoi,
Făcîndu-i alai toţi cîinii cu latratul dinapoi,
La care zise femeia: — Iacă şi bărbatul meu,
Beat de la cîrciumă vine şi cîntă să-l auz eu.
Acest cuvînt al nevestii, că vine bărbatu-i beat,

Nu-mi prea sună-n urechi bine şi cam-cam m-am
îngrijat;
„De o fi, ziceam în sine-mi, vreun om bănuitor
Şi cu arţag la beţie, bătăios, gîlcevitor,
Cum mă va vedea pe mine la miez de noapte şezînd
Cu nevasta lui în casă, te miri ce i-o da prin gînd!
Şi atunci, Doamne fereşte, iar vreuna voi păţi
De nu voi avea cu cine părul a mi-l împărţi!"
Gîndind eu aceste, iacă cîinele lui îl lătră
Şi gazda mea cu cimpoiul abia pe uşă intră.
— Bună vreme! — zise vesel, la nevasta lui cătînd —
Dar ce nu te-ai culcat încă şi şezi la furcă torcînd?
Pe lîngă aceste vorbe s-a-ntins cu mîna la ea
Ca tot omul la nevasta-i cam în glume cînd o ia.
Dar ea: — Şezi, frate, — îi zise, cam încetinel
şoptind —
Avem un strein în casă şi poate n-o fi dormind;
Mă pomenii adineaură cu el la uşă bătînd,
Pînă mîine dimineaţă sălaş de la noi cerînd.

El cînd zise: — Unde este? îndată s-a şi sucit,
Şi văzîndu-mă îmi zise: — Oaspet, bine ai venit!
Apoi întrebînd nevasta: — Dar i-ai dat pentru cinat?
— Ce să-i dau? — ea îi răspunse — mamaliga s-a
mîncat.
— Fă alta curînd, îi zise. — Dar din ce? — ea i-a
vorbit —
Că mălaiul ce-l avurăm de astăzi s-a isprăvit.
— Pleacă mai curînd — el zise — şi te-mprumută
din sat.
— Acuma toţi dorm, — răspunse — dar voi fierbe
un pîsat.
— Ai pîsat? bravo — el zise — pune căldarea curînd,
Şi o umple să-i ajungă, că o fi omul flămînd.
Eu auzind vorba bună, care nu o aşteptam,
Îmi veni puţintel suflet, dar tăceam şi ascultam;
Că mă temeam cu vro vorbă nu cumva să-l înăspresc
Şi cu vreo-njurătură pe loc să mă pomenesc.
Pîsatul dar fuse gata, masa îndată s-a pus
Ş-într-o troacă largă, mare răsturnîndu-l l-a adus.
— Prietine, poftim! — zise veselul ospătător —

Vino şi şezi de mănîncă, ca un flămînd călător,
Şi eu aci lîngă tine cu cimpoiul o să şez,
Pînă te-ai sătura bine, să-ţi cînt, să te desmierdez;
Că am poftă să-ţi fac cinste tocma ca la un boier,
Să pomeneşti de sălaşul al unuia cimpoier.

Aşa eu şezui la masă a mînca şi a sufla,
Începu şi el îndată cimpoiul a şi-l umfla;
Deşi nu-mi ardea de cîntec, cum eram ostenit mult,
Dar cu voie, fără voie, trebuia ca să-l ascult.
El cînta, eu pe tăcute cu lingura tot căram,
Eu treaz, flămînd, el beat, sătul, cam nepotriviţi eram;
Dar cînd eu îmi umflai burta şi mă-nchinai să mă scol,
El privind şi văzînd vasul că încă tot nu e gol:
— Mănîncă! — strigă — mănîncă, te rog, dacă mă iubeşti,
Nimica să nu rămîie, să te văz că-l isprăveşti.
— Mîncai, — zisei — bogdaproste, prea bine m-am săturat.
— Nu să poate, — el răspunse — mai nimica n-ai mîncat.
Văzînd că nu scap de dînsul iarăşi lingura luai,
Ca să-i îndeplinesc voia, încă ceva mai mîncai.
Văzînd el că stătui iarăşi, se uită iarăşi în vas
Ş-îmi zise: — Ţ-am spus o dată să-l mănînci, că nu te las.
Mă îmbia tot într-una şi din cimpoi nu tăcea,
Nu mai avea altă vorbă decît „mănîncă!" zicea.
Eu văzînd că nu am altfel de el să mă mîntuiesc,
Trebuia orcum pîsatul din troacă să-l isprăvesc;
Ş-învăţîndu-mă nevoia, iar lingura am luat
Ş-începui s-o duc spre gură încărcată cu pîsat,
Iar cu ceealaltă mînă din lingură îl luam
Şi fără să mă priceapă p-ascuns în sîn îl băgam;
Că fiind cam întunerec cu lumina de tăciuni,
Am putut să fac prea lesne asfel de înşelăciuni;
Şi mai vîrtos el adesea cimpoiul cum îşi umfla,
Aveam prilej să nu poată meşteşugul a-mi afla.

Asfel curăţind eu vasul şi lăsîndu-l de tot gol,
Am întrebat de am voie de la masă să mă scol.
El îşi plecă iarăşi capul şi în troacă s-a uitat,
Ca să vază de mai este într-însa ceva pîsat;
Şi văzînd-o goală-mi zise: — Scoală, acum să jucăm
O horă de brîu sîrbească şi atunci să ne culcăm.
Zicînd aceste îndată o mînă îmi puse-n brîu
Şi începu să mă poarte ca p-un dobitoc de frîu;
Iar cu ceealaltă mînă din cimpoi zgomot făcea,
Strigîndu-mi des „joacă bine!", prin casă mă răsucea;
Cu voie, fără de voie, a trebuit să şi joc,
Ca să scap cumva din mîna-i nu aveam nici un mijloc.
Trăgînd dar prin casă danţul şi fiind de brîu întins,
Slăbind încet-încet brîul deodată s-a descins,
Ş-începu din sîn pîsatul supt picioare a pica
Încoaci-încolo prin casă şi de noi a se călca;
El simţind supt picior moale, îndată stătu din joc
Şi din vatră cu tăciune se uită în acel loc.
Ce i s-a părut, nebunul, e aproape de-nţeles,
Începu să dea în mine, strigînd afară să ies.
Şi luîndu-mă de mînă pe uşă mă îmbrînci,
Zicînd: — Du-te în poiană, iar nu în casă aci.
Se luă şi după mine, dîndu-mi una peste tur,
Zicînd: — Du-te mai departe, iar nu aici împrejur.

Eu văzîndu-mă de dînsul dat afară ca un porc
Mă temui d-aci-nainte în casă să mai mă-ntorc,
Ca nu cumva să mă ţie pînă la ziua la joc
Şi să nu-mi odihnesc trupul ş-în acea noapte de loc;
Aşa sării în grădină, d-acolo-n altă intrai
Şi pe o claie de paie ca să mă culc mă urcai.
Nu trecu mult dup-aceasta şi văz doi gardul sărind,
Cu sărutări drăgăstoase şi încetişor şoptind;
Veniră tocma supt claie, la care eram urcat,
Şi aci să aşezară să stea amîndoi la sfat.
Ş-am cunoscut după şoapte că nu-s făcători de rău,
Ci tainică întîlnire între fată şi flăcău.

Aşa eu din vîrful clăii neputînd să-i văz ce fac,
Mă rîma-n inimă parcă oarecare gînd de drac.
Mă pui pe brînci cu încetul şi ochii în jos îmi plec,

Ca să mă uit, să iau seama la aceşti doi cum petrec.
Şi neputînd vedea bine, spre margine tot m-am tras,
Pînă cînd drept peste dînşii alunecînd caz în nas.
Ei văzîndu-mă dodată fără veste-n capul lor
Au gîndit că-s Miaza-noapte ş-am venit ca să-i omor!
Fug înspăimîntaţi de moarte, pîrleazul nenemerind,
Cu văitături răguşite peste mărăcini sărind;
Iar eu, rău cum mă lovisem cu căderea mea în nas,
Nu puţin mă necăjisem de durerea ce am tras;
Pentru care să bag vină neavînd altuia cui,
Îmi ocăram nerozia care singur o făcui;
Dar mă mîngîiai îndată, chiar în acelaşi minut,
Că uitîndu-mă-nainte văz un ce alb aşternut;
Dibuiesc prin întunerec, dau cu mîna d-un pui fript,
Carele era cald încă şi în frigare înfipt;
Mai dibuind pe alături dau şi peste un vas plin,
De o azimioară caldă şi de o ploscă cu vin.
„Săracii! zisei în sine-mi, cît s-o fi ei necăjit
Să-şi gătească asta cină, dar soarta nu le-a slujit!
Ce să zic? Şi rău îmi pare, dar bine-mi pare mai mult,
Îmi şopti poate norocul ca să mă plec să ascult,
Că iacă scăpai de două: una, adică de frig,
Ş-a doua, de setea care era aci să mă frig.
Dumnezeu tot îngrijeşte de un sărac cînd şi cînd,
Ce-i trebuie îi trimite cînd nici nu-i dă lui prin gînd.
Aşadar aceste toate pentru ei nu s-a gătit,
Tocma după vorba care de la moşi am auzit:
«Nu e pentru cine să găteşte,
Ci pentru cine să nimereşte.»
Iar pentru ei astă-seară pupatul le e destul,
Dar îmi e necaz de mine că de pîsat sînt sătul;
Ba şi îndesat cu sila, cum n-am văzut nici în vis,
Ş-acum mă uit la acestea, dupre cum unul a zis:
«Bucatele sînt destul de bune,
Dar n-a ştiut naşa a le pune.»
Iar cît pentru plosca asta le sînt recunoscător
Ş-o să-nchin cu ea o dată pentru sănătatea lor."
Asfel zicînd, ridic plosca, şi sete cum îmi era,
Într-atît trăsei dintr-însa, încît ochii-mi scăpăra;
Şi cu ridicarea ploscii către răsărit privind
Văzui zorile ivite pe-ntunerecul gonind.

Atuncea eu nu pierz vreme, tot vinul din ploscă sug,
O las aci, iau friptura cu azima şi plec, fug.
Ca să-ntreb de drumul mare trebuinţă nu făcea,
Mă-ndreptai de nişte cară încărcate ce trecea.
Dar d-a nopţii neodihnă şi cîte le-am pătimit,
Cum şi de vinul din ploscă tămîiat şi ameţit,
Eram ca bătut în pivă, capul îmi atîrna greu,
Şi ca să-mi răsipesc somnul îmi frecam ochii mereu;
Dar surda, că vinul care nu m-am îndurat să-l las
Ş-îmi fu milă să rămîie să se trezească în vas,
Îşi lungise atît nasul pînă încît s-a întins
Ca să glumească cu mine şi într-un noroi m-a-mpins;
Eu mă sculam să plec iarăşi, să mă duc în drumul meu,
El cînd mă-mbrîncea în dreapta şi cînd în stînga
mereu.
Văzîndu-l că nu mă lasă, ci tot mă-mpinge să caz,
În cele mai dupre urmă am şezut jos de necaz.
Merindea cea cîştigată în mîna cum o ţineam,
Cît colea-n noroi căzuse şi să o iau nu puteam.
Un cîine, drumaş ca mine, trecînd p-aci-ntr-acel ceas,
Şi dînd mirosul fripturii în delecatul său nas,
Văzîndu-o stînd rău pusă, frumuşel o rîdică
Şi ca să o puie bine fără zăbavă plecă.

Stînd eu aici văz că trece un sătean cu carul gol,
Îl strig, îl rog ca să vie să-mi dea mîna să mă scol.
Bunul om îşi opri carul, pe loc la mine veni
Şi întîi cu bună ziua după ce mă omeni,
Mă întrebă ce îmi este. Eu i-am zis: — Nu poci acum,
Ci ia-mă-n car ş-îţi voi spune ceea ce mă-ntrebi
pe drum.
Aşa el de suptsioară ca p-o mireasă mă ia,
Ş-abia în caru-i mă puse, fără a se-ngreuia,
Dete „hàis! cea!", plecă carul, şi eu cum eram turtit
Ca un copilaş în leagăn îndată am adormit.
El neavînd ce să facă să dorm buştean m-a lăsat
Ş-a fost silit să mă ducă acasă la el în sat.

Cînd ajunse-n bătătură ş-începu a desjuga,
Auzindu-l făcînd gură şi copiii a-şi striga,
Mă deşteptai deodată treaz de vin, de somn sătul,
Şi mă văzui tras cu carul şi băgat supt un pătul.
Îmi frec ochii, mă uit bine, văz că s-a fost înserat,
Ş-alăturea un foc mare de fete înconjurat,
Care din sat se strînsese la şezătoare cu furci
Şi de glume, basne, rîsuri hohotea ca nişte curci.
Mă ridicai în picioare ca să mă dau jos din car,
Dar şezui iar, cînd văzui că sînt plin de noroi, murdar;
Şi stînd aci, pîntre loitre la dînsele mă uitam,
Tiriachiu, în cap cu fumul, cu căscate ascultam;
Aşa-nţelesei că ele a fost spuind ghicitori,
Cum obicinuiesc prin sate să spuie la şezători;
Alte care mai zisese nu poci să ştiu pîn-aci,
Decît pe acestea care auzii a le ghici:

Ghici ghicitoarea mea:

Ce lucru este în toate
Şi fără el nu să poate?

(Numele)

Să vă întreb alta:

Spuneţi-mi acum anume
Ce pom e acel în lume
Care ramurile sale
Toate le are la vale
Şi vinele, rădăcina,
Îi stau în sus cu tulpina?

(Omul)

Ghici ghicitoarea mea:

Ce floare e mai frumoasă
Şi bărbaţii o miroasă,
Numai lor e drăgăstoasă?

(Femeia)

Ghici ghicitoarea mea:

Ce nod cu gura să-nnoadă
Şi cu mîini nu se desnoadă?

(Cununa)

Ce este aceea:

Supt pădure grămădită
Şade lumea învelită,
Ziua de soare fugită,
Noaptea de lună pitită?

(Casa)

Ghici ghicitoarea mea:

Sînt albă sulimenită,
Şi urîtă, şi iubită.
Vara nu vor să mă vază
Şi iarna mă-mbrăţişază.

(Soba)

Ghici ghicitoarea mea:

Eu n-am din natură
Nici limbă, nici gură,
Dar spui la orcare
Cusurul ce-l are,
Şi nu se mînie,
Ci va să mă ţie.

(Oglinda)

Ghici ghicitoarea mea:

Din toate-s mai grasă
Cînd intru, de groasă
Umplu toată casa,
Ziua mi-e ruşine,
Noaptea văz mai bine.

(Lumînarea)

Ghici ghicitoarea mea:

Eu la orce casă
Sînt slugă aleasă,
Eu pe orşicine
Întîmpin cînd vine,
Cînd pleacă afară,
Eu îl petrec iară.

(Uşă)

Ghici ghicitoarea mea:

Ziua în voiaje
Mereu mă pornesc,
Noaptea mă pun straje
Casa să păzesc.

(Broasca uşii)

Ghici ghicitoarea mea:

Sînt cercel cu toartă
Dar om nu mă poartă,
Decît mă acaţă
La case în faţă.

(Lacătul)

Ghici ghicitoarea mea:

În pădure m-am născut,
În pădure am crescut,
Ş-în oraş cum m-au adus
Judecător am fost pus.

(Baiul)

Ghici ghicitoarea mea:

Ce e dulce şi mai dulce
Şi nu poate să se-mbuce,

Dar din el gustă tot omul,
Şi argatul, ca şi domnul?

(Inumos)

Ghici ghicitoarea mea:

Ce nu poţi să pui
Să şază în cui?

(Ou)

Ghici ghicitoarea mea:

Buturuguţă uscată,
O rîdică încărcată
Şi o dă jos descărcată.

(Lingura)

Ghici ghicitoarea mea:

Trupul, capul mi-e tot una,
P-un picior stau totdauna,
Cămăşi am nenumărate
Şi le port toate-mbrăcate.

(Varza)

Ghici ghicitoarea mea:

Chipul meu e tot bubos
Şi nu-s la nimeni scîrbos,
Chiar de-mpăraţi sînt cinstit
Şi la masă-s priimit.

(Strugurele)

Ghici ghicitoarea mea:

Patru fraţi gemeni născuţi,
Tot îmbrăţişaţi crescuţi,
Orcînd îi vezi la un loc
Înveliţi într-un cojoc.

(Mîzgul de nucă)

Ghici ghicitoarea mea:

Coarne are şi bou nu e,
Samar poartă, magar nu e,
Mîini n-are,-n copaci se suie.

(Melc)

Ghici ghicitoarea mea:

La trup sînt uşor,
Fără aripi zbor,
Dar nu sînt nici nor.

(Fulg)

Ghici ghicitoarea mea:

Ce hiară încornorată
Umblă cu gura căscată
Şi numai cu limba rîmă,
Tot răstoarnă şi dărîmă?

(Plug)

Ghici ghicitoarea mea:

Trupul îmi bagă în casă
Şi capul afară-mi lasă.

(Cuiu)

Într-acestea, văz că vine la dînsele un bătrîn,
Care se părea că este un prea dezgheţat romîn,
Pe care ele-l chemase să le spuie la poveşti,
Fiindcă el ştia carte ş-alte bazne bătrîneşti.
Fetele dacă-l văzură începură a-l numi,
Zicînd: — Iacă şi moş Neagu veni a ne mulţămi.
După ce şezu bătrînul, una carea îndruga
Începu cu linguşire a-i zice şi a-l ruga:
— Moşicule! ştii prea bine că noi toate te iubim
Şi ca pe un tată tocma te avem şi te cinstim;
De aceea totdauna te chemăm la şezători

Să ne spui vreo poveste şi niscaiva ghicitori;
Fă bine dar ş-astă-seară, fără a te supăra,
Cu ghicitori or cu bazne iarăşi a ne-ndatora.
El răspunse: — Draga tatii, eu ştiu lucruri bătrîneşti
Şi ca bătrîn nu-mi prea place ghicitori copilăreşti;
Dar ca să vă-mplinesc voia, îmi voi lăsa placul meu,
Vă voi spune, dar ştiu bine c-o să le desleg tot eu.

Bunioară ca: Odată, un sătean la bîlci plecînd,
Veni copilul la dînsul şi îl întrebă zicînd:
„Unde vei să mergi, tatică?" El: „La bîlci, copilul meu".
Fiul: „Cumpără-mi un fluier, de nu vei să merg şi eu!"
Tatăl său făgăduindu-i şi la bîlci dacă s-a dus
Ca să-i cumpere un fluier aminte ş-au şi adus.
Acasă dacă se-ntoarse, fiul său l-a-ntîmpinat
Şi bucurat zise: „Tată! dar fluier mi-ai cumpărat?"
El „da!" după ce-i răspunse şi fluierul i-a întins
Şi fiul de păreri bune cu două mîini l-a coprins;
După ce suflă într-însul şi se-ncercă a cînta,
„Mă rog, taticule, zise, na de cîntă dumneata".
Aşa chiar şi voi acuma veţi face la spusul meu,
Eu să vă zic ghicitoarea şi să o desleg tot eu.
Cu toate că nu mă supăr, puteţi să mă întrebaţi
Care n-o puteţi pricepe şi nu ştiţi s-o deslegaţi.

Aşadară ascultaţi:

Întrebare: De ce latră cîinele?

(Că nu poate vorbi)

În.: De ce duce cîinele osul în gură?

(Că nu are traistă să-l pună)

În.: De ce roade cîinele osul?

(Că nu poate să-l înghită)

În.: De ce se culcă boul?

(Că nu poate să şază)

În.: De ce-i curg boului balele?

(Că nu poate să scuipe)

În.: Cine geme nebolind şi caută nepierzînd?

(Porcul)

În.: De ce fuge iepurele la deal?

(Că nu poate să intre sub deal)

În.: Cînd stă iepurile şi nu fuge?

(În frigare)

În.: De ce şade cioara-n par?

(Că nu se poate înfige în el)

În.: Cînd este parul cu amîndouă părţile-n pămînt?

(Cînd e oala pusă pe el)

În.: Cînd e noaptea mai mică?

(Cînd le culci seara târziu)

În.: Cînd e ziua cea mai lungă?

(Cînd n-ai ce să mănînci)

În.: Cînd e ziua cu noaptea tot una?

(Cînd se îmbată gazda dimpreună cu oaspeţii)

În.: Care bucate sînt mai cu gust?

(Care se mănîncă cu foame)

În.: Ce este mai dulce decît toate în lume?

(Limba, cînd vorbeşte vorbe dulci)

În.: Dar ce este mai amar decît toate?

(Tarâşi limba, cînd vorbeşte vorbe amare)

Ca d-alde aste şi alte pe cînd moş Neagu spunea,
Din care cele mai multe nu le poci minte ţinea,
Văz intrînd în bătătură alţi doi inşi, încet pîşind
Şi pe cale împreună d-alde ale lor vorbind.
Fetele cum îi zăriră îşi ziseră: — Vedeţi voi?
Uite că vine moş popa şi arendaşul la noi.
Zicînd astfel, se sculară care pe unde şedea,
Cinstea cea cuviincioasă acestora ca să dea;
După dînşii totdodată veni şi un militar,
Care din slujbă ieşise ş-aducea un lăutar.
Deci zicîndu-le să şază, şezură şi ei în rînd,
Cîte o buturuguţă în loc de scaune luînd.
Popa zise: — Jupîn Iani (aşa chema p-arendaş),
Crez că ai avut petreceri mai frumoase la oraş;
Acolo sînt baluri, clupuri, e teatru, e picnic,
Sînt soarele şi altele care nu ştiu cum le zic,
De care dumneata poate pînă în gît eşti sătul
Şi de soarta[1] noastră crez că o să aibi de rîs destul;
Fetele noastre sînt proaste, nu vorbesc politicos,
Nici ştiu să întoarcă polca şi cotrodanţul frumos,
Ele pe la soarele toate furcile îşi iau,
Spun, sporesc din gură multe şi din mîini lucrez, nu stau;
Vrun lăutar de se-ntîmplă să aducă cinevaşi,
Nu-l pun la danţuri să cînte, după cum fac la oraş,
Ci îi cer ca să le cînte d-alde viteazul Mihai,
Trăgînd din arcuş o dată, să zică zece din grai;
D-alde aceste şi alte cîntece vechi bătrîneşti,
Care-n ele se coprinde tot oarecare poveşti.
Iar duminici, sărbătoare, cînd nu lucrez, ci şed tot,
Atuncea se duc la horă şi joc pînă nu mai pot;
Căci şi jocul este iarăşi născocit de om mintos,
Ca-n sărbători să nu doarmă un muncitor mai vîrtos.
Fiindcă şederea, somnul lesne să face nărav,
Că ele moloşesc trupul şi îl fac leneş, trîndav;
Iar sărbătoarea cînd joacă e ca şi cînd ar munci

[1] Trebuie citit, probabil, *soareaua* (deşi intră greu în vers): în prima ediţie se citeşte *soarteao* (greşit pentru *soareao*).

Şi a doua zi la lucru trupul uşor pot suci.
Aşadar fetele noastre, ca de oameni muncitori,
Asta-seara o să spuie la basne şi ghicitori.
De aceea ştiu prea bine că aşa mult n-o să stai,
Să asculţi la d-alde aste şi mulţămire să ai.
— Ei! ei! parinte, — el zise — chind am fost la Bucuresti,
Am ţinut io un han mare la straza[1] la Tirchilesti;
Avem la el una criţma, una iar cu bacalii[2]
Si una bragazirie, ostoson[3] trii pravalii;
Toate era ale mele, vindem pasturma[4], opinţi,
Funii, pacura, liulele, tiutiun rumunesc si chinţi[5].
Avem si una ondaie, ama[6] ţe mare sa zic,
Incapei ţinţispreţi de oameni, tote mari cu copil mic.
Chind venei baba de jurna[7] cu fete, cu lautari,
Si cu flechei ipochimeni[8] precupeţi tot cu punzi mari,
Ah! sa vezi ţe frumos baluri am facut si am zucat!
S-are patru ochi, nu saturi, si urechi de ascultat.
Atunţe io paraluţe am chistigat chitevas,
Am luvat mosia asta si am facut arendas.
Omos[9] de chind sunt aiţe in sat tot omenii prost!
Niţi el nu vine la mine, niţi io la altul am fost;
Tote zile singur, singur, zou pre mult mi s-a urit,
Malista[10] chind vine noapte, apoi mi s-a hotarit.
Lipon[11] si io asta-sara am poftit aiţi sa viu,
Sa vez fetele ţe faţe, ca să nu zic che nu stiu;
Ama daca veniam singur, dezaba, nu faţem haz,
Che fetele de rusine era sa mi facă naz.
Acum omos bine-mi pare ca sfinţia-ta a vrut
S-ai venit aiţi cu mine la fetele sa ascult;
Am si o sluga la mine care am fost militar,

---

[1] *Straza* — strajă (barieră).
[2] *Bacalie* — băcănie.
[3] *Ostoson* (în limba greacă) — în total.
[4] *Pasturma* — pastramă.
[5] *Chinţi* — chingi.
[6] *Ama* (în limba greacă) — dar.
[7] Nu am putut stabili sensul acestui cuvînt.
[8] *Ipochimen* — de vază.
[9] *Omos* (în limba greacă) — însă.
[10] *Malista* (în limba greacă) — mai ales.
[11] *Lipon* (în limba greacă) — aşadar.

Am porunţit el sa vie aiţi cu un lautar;
Daca vrei sa pun sa chinte che io am platit pesin,
Am dat una firfirica si ţinţizeţi dramuri de vin.
— Bine, bine, jupîn Iani, — popa zise — eşti un om
Politicos, prea de treabă, mai vîrtos şi galantom,
Te-ai cheltuit asta-seară pe fete să le cinsteşti,
Să le cînte lăutarul şi dumneata să priveşti.
Prea frumos, dar docamdată lăutarul poate sta,
Şi eu după ce m-oi duce atuncea le va cînta,
Căci e mult pentru un preot ş-aici numai c-am venit,
Nu doar că neiertat este, că nu e loc necinstit;
Dar însă dumneata poate cumva vei fi auzit
Că alte are mireanul ş-alta popa de păzit.
După cum este o vorbă din zilele bătrîneşti:
„Or vorbeşte cum ţ-e portul, or te poartă cum
vorbeşti."
Deşi iar după cum zice: „omul sfinţeşte pe loc,
Omul iarăşi îl preface şi în bătaie de joc".
Cele sfinte în tot locul totdauna sfinte sînt,
Nu să spurcă niciodată aceea ce este sfînt.
Omul iarăşi cel de cinste în tot locul e cinstit,
Că să poartă omeneşte şi de toţi e omenit.
Iar murdar care se poartă în tot locul e murdar,
El ş-între oameni de cinste la cuvinte e flecar.
Noi însă în asta seară o adunare avem,
Care din cele mai rare ca să o numim putem;
Fiindcă o să petrecem un ceas sau cel mult doi, trei,
Ca bătrînii, mai cu cinste, iar nu ca cei tinerei.
Avem aici pe moş Neagu, pe cel mai bătrîn în sat,
El trăind a văzut multe şi multe de cap i-a dat;
Ştie poveşti prea frumoase, cum şi basne, ghicitori,
D-aceea îl şi tot cheamă fetele la şezători.
Noi dar mai întîi pe dînsul să-l punem a ne cinsti,
Şi din multe care ştie ceva a ne povesti.
— Bucuros, — moş Neagu zise — acum am tîlmăcitori,
Şi o să încep a spune la altfel de ghicitori,
Care numai popa poate să le ghicească frumos,
Şi ghicitorile care sînt din carte mai vîrtos.
— Începe — popa îi zise — acum orcare vei vrea
Şi îţi vom ghici din ele care ni să va părea.

Deci dar el îşi drese glasul, de cîteva ori tuşind,
Apoi urmînd cu-ntrebarea, popa răspundea ghicind.
Dar cam zăbovea la ele, una-n loc d-alta zicînd,
Pînă să le nimerească, mai multe răspunsuri dînd;
Şi dacă vedea moş Neagu că vreuna n-o ghicea,
Începea să spuie alta, după ce o tîlmăcea.
Deci eu într-acele multe departe să nu mă duc,
Era ca d-alde aceste, pe cît aminte mi-aduc:

[.....]

În.: Unde e buricul pămîntului?

(Aici, unde stau eu, de nu cresti, nădosară şi vezi)

În.: Unde e dealul mai înalt?

(Unde e valea mai adîncă)

În.: Ce este mai alb decît laptele?

(Ziua, că laptele nu luminează)

În.: Ce vieţuitoare umblă dimineaţa-n patru picioare,
la prînz în două şi seara în trei?

R.: Omul, că cînd e mic umblă d-a buşile, cînd e
mare în două picioare, şi cînd îmbătrîneşte mai
ia şi un toiag.

În.: Am patru surori gemene
Cu numele asemene,
Una p-alta se gonesc tot
Şi să s-ajungă nu pot?

(Roatele carului)

În.: Sînt două surori în lume
Neasemenea la nume,
Una albă, luminată,
Ş-alta neagră,-ntunecată,
Se gonesc prin lumea lungă
Şi nu pot să se ajungă.

(Ziua cu noaptea)

În.: Din pămînt ca Adam sînt zidit,
Pe roată ca sfîntul Gheorghe tras,
În coptor ca cei trei coconi ars[1],
Cînd trăiam, de toţi eram cinstit,
Mă lua-n mîini, mă pupa,
Iar cînd ca toţi şi eu am murit,
Nu s-a găsit cine a mă îngropa.

(Lutul de olar)

În.: De iute ce sînt, trei abia mă ţin,
Din nasu-mi curge miere şi venin,
Glas nu am, dar să strig cînd voi fi pus,
Mă aude răsărit şi apus.
Eu lumea o-mpăciuiesc şi o-nvrăjbez,
Eu pe toţi îi bucur şi întristez.

(Condeiul)

ÎNTREBARE

Unul intrînd la o casă unde s-a întîmplat să fie o şezătoare de fete, a zis: „Bună seara, patruzeci de fete!" Îi răspunse una dintr-însele: „Nu sîntem patruzeci, ci, de am mai fi pe cît sîntem şi pe jumătate, atunci am fi patruzeci".

(Era şase spre zece)

ÎNTREBARE

Un copil îndrăzneţ intrînd într-o şcoală întrebă pe profesorul cîţi şcolari are. Îi răspunse el: „De aş mai avea încă atîţi pe cîţi am şi pe jumătate, şi pe sfert, şi cu dumneata, s-ar face o sută".

(Au fost treizeci şi şase)

ÎNTREBARE

Unul cu capul tăiat ţinea pe un mort în braţe, şi mortul striga către cel cu capul tăiat: „Vai de mine,

[1] Aluzie la o legendă relatată de *Biblie*, cartea *Daniel*, cap. 3, cu privire la trei tineri aruncaţi în foc pentru credinţa lor.

mă tem c-o să mor!" Iar cel cu capul tăiat zicea: „Nu te teme, că pînă sînt eu cu viaţă, tu nu mori".

(Pomul tăiat şi altoiul)

— De aste — zise moş Neagu — sînt de nu le isprăveşti
Dar o să vă spui acuma nişte-ntrebări cu poveşti.

Odată trecînd p-o cale şi într-o luncă văzînd
Pe un bărbat c-o femeie bucatele lor săpînd,
Eu gîndind că e bărbatul cu femeia lui vrusei
Ca să le dau bună ziua ş-într-acest chip le zisei:
„Bună ziua, om c-omoaie!" Iar nevasta mi-a răspuns:
„Nu e omul cu omoaia, cu ochii nu ne-ai pătruns,
Ci te uită şi ia seamă că muma acestui om
Este soacră mumei mele (eu sînt vlăstar şi el pom)."
Mergînd tot gîndii în sine-mi ce rudă sînt amîndoi
Şi am lăsat pîn-acuma ca să vă întreb pe voi.
Cu zicerea „voi" moş Neagu către fete arătă
Şi această întrebare la ele o îndreptă.
Popa însă îi răspunse: — Asta eu să ţ-o ghicesc,
Că la aşa întrebări grele ele nu se domiresc.
Răspunsul acei neveste nu e greu de deslegat,
Căci era tatăl cu fata împreună la săpat.
Spre pildă: eu fecior tatii, iar muma mea lui e nor,
Muma tatii prin urmare e soacră despre fecior.
— Aşa e, — zise moş Neagu — aţi ghicit-o prea curînd,
Acum să vă mai spui una şi să dau altuia rînd.

GHICITOAREA

Preaslăvite împărate, cel ce şezi pre nenăscut
Şi te porţi pre a sa maică, care nu şi l-a crescut,
Or îmi desleagă cuvîntul, or iartă pe fiul meu,
Pe bărbatul maicii mele, carele îl doicesc eu.

POPA

Asta este prea-ncurcată, şi după cum o propui,
Trebuie şi deslegarea singur iar să ne o spui.

MOȘ NEAGU

Ascultați dar:
Un împărat într-o vreme p-oarecare vinovat
Îl hotărîse să moară nebăut și nemîncat;
Și băgîndu-l la-nchisoare foarte straşnic porunci
Ca nu cumva să-i dea pîine or apă vrun om aci;
Așa el fiind în pază, p-alți la dînsul nu lăsa,
Decît numai la fereastră viind vorbea fie-sa;
Dar cînd vrea să mearg-aproape, strejarii o apuca,
Și o căuta să n-aibă a-i da a bea ș-a mînca.
Fie-sa însă, ca una ce născuse de curînd
Și pe tat-său în cumplită acea osîndă văzînd,
De cîte ori la fereastră vorbea cu el și plîngea,
Se pleca ferit la dînsul ș-îi da pieptul de-l sugea;
Ș-așa patruzeci de zile la-nchisoare șezînd,
Se mira toți cum nu moare nemîncînd nimic nici bînd.

Într-aceste împăratul trecînd călare-ntr-o zi
Să meargă la vînătoare, fata-n grab se repezi,
Și îngenuchind îi zise: „O, împărate slăvit!"
Și celelalte cuvinte, după cum le-ați auzit.
Care vorbe împăratul neputînd a le ghici,
Ca ce-nchipuiesc acelea ceru a le tălmăci;
Și auzind împăratul asupra-i s-a umilit
Și pe tatăl ei iertîndu-l, îndată l-a slobozit.

Iar cuvintele ei să înțeleg astfel:

„Preaslăvite împărate! cel ce șezi pre nenăscut
Și te porți pre a sa maică, care nu și l-a crescut";
A zis, fiindcă-mpăratul era pe o căluşa
Și pielea stîrpitului mînz o pusese peste șa
Și pe urmă care zise: „Or iartă pe fiul meu,
Pe bărbatul maicii mele, pe care îl doicesc eu".
Era pentru că-și dedese pieptul către tatăl ei
Și îi ținuse viața ca la pruncii mititei.

POPA

Acum, cum se vede treaba, a venit și rîndul meu,
În hatîrul lui chir Iani să spui vro două și eu.

GHICITOAREA

Tînărule, du-te spune miresei care o iei
C-a venit la nunta mă-tii tatăl tău, bărbatul ei.

MOŞ NEAGU

Asta ghicitoare iarăşi eu am spus-o într-o zi
Şi tatăl sfinţiii-tale să-ntîmplă ş-o auzi;
Eu eram atuncea dascăl şi el era copil mic,
Tocma pe cînd schimba dinţii: ca de şapte ani să zic,
Ş-uite a ţinut-o minte s-o spuie şi l-ai săi fii,
Dar ia spune-i deslegarea, să vedem ce fel o ştii.

POPA

O ştiu astfel:
Un negustor oarecare, bogat, cu stare fiind,
Însurîndu-se de tînăr şi un fecior dobîndind,
Avu prea mare dorinţă să-l procopsească-n ştiinţi
Şi la cîte negustorii au în lume trebuinţi.
Aşa cînd veni în vîrstă fiul său de şapte ani,
Luă ş-îl duse-ntr-o ţară, depuind sumă de bani,
Ca acolo-n şcoli înalte vreme mai multă şezînd,
Să înveţe limbi streine şi ştiinţele de rînd.
Şi după ce îl aşază acolo-ntr-un pansion,
Lăsînd şi de cheltuială ca un sfert de milion,
Cum se întoarse acasă, îndată marfă-ncărcă
Şi către Constantinopoli[1] cu dînsa se îmbărcă.
Dar pe la mijlocul căii, cînd cu vasul înota,
Începu de o furtună marea a se-ntărîta;
A umfla grozave valuri, ca nişte munţi, spumegînd,
Şi peste stînci cu putere corabia împingînd,
Cum se izbi, deodată în bucăţi se răsipi,
Se afundă marfa toată, se-nec toţi cît ai clipi,
Decît numai negustorul d-o scîndură s-apucă
Şi plutind aşa cu dînsa pe uscat îl aruncă
La o ţară depărtată, care nu o cunoştea
Şi unde vorbea o limbă care de loc n-o ştia;
Dacă se văzu pe sine în acel pămînt ieşit

[1] În cinci silabe.

Gol numai într-o cămaşe şi sărac ticăloşit,
Trebui să-ntinză mînă şi să ceară mai întîi,
Apoi slugă să se bage, s-o ia iar din căpătîi,
Ca cu încetul-încetul să strîngă, să facă spor,
Ş-aşa de va putea iarăşi să ajungă negustor.

Acum să-l lăsăm pe dînsul ca un nemernic strein,
Din bogat cu avut mare, slugă de necazuri plin,
Şi să venim la fiul său cel în ţări streine dus,
Ca să urmeze să-nveţe ştiinţi, dupre cum am spus.
Urmînd dar acest la şcoală în hotărîţii lui ani,
Unde pentru îngrijirea-i lăsase şi destui bani,
Nemaipriimind scrisoare, nici răspuns, nici alt
nimic,
Cu vreme-ncepu copilul să-l uite, fiind prea mic.
Muma lui iar ca femeie ţările necunoscînd
Şi neştiind unde este, nici scrisoare trimeţînd,
A gîndit el că părinţii trebuie să fi murit,
De vreme ce nici tatăl său pe la dînsul n-a venit.
Ba, uitase şi oraşul în care s-a fost născut
Ş-al patriii sale nume nu-i mai era cunoscut.

Deci după ce veni-n vîrstă o dorinţă l-a coprins
Să facă călătorie pe acest pămînt întins;
Ca să mai vază prin lume ţări, oraşe şi cetăţi,
Să se primble prin muzeuri, să mai vază rarităţi,
A-şi îmbogăţi ştiinţa, practica a-şi desvolta,
Într-acele ce în şcoală în leţii le asculta,
Ştiind că chiar să înveţe cineva-n Academii
Cînd va intra-n şcoala lumii îi lipsesc să ştie mii.
Aşa el cu acest cuget gătindu-se şi plecînd,
Peste ţări, peste hotare cetăţi, oraşe călcînd,
Mai pre urmă îl aduse drumul cel necunoscut
În ţara sa ş-în oraşul întru care s-a născut.
Aci însă or pămîntul, or aerul lui l-a tras,
Or că prin lucrarea firii i-a plăcut şi a rămas;
În alte părţi să se ducă n-a mai avut el curaj,
Se dezgustă totdodată de drumuri şi de voiaj;
Şi în oraşul acela rămîind a trebuit
Să se apuce să facă vrun negoţ mai potrivit.

Astfel ca strein acuma, pe nimenea neavînd,
Cu prieteni ce-şi făcuse încoaci-încolo umblînd,
Zări-ntr-un loc o femeie în drumu-i unde trecu,
Şi deşi nu era junǎ, dar lui prea mult îi plăcu;
Cercetă prin un prieten de are cumva bărbat,
Ş-află că e văduvită de un timp îndelungat:
Cum că i-a plecat bărbatul cu negoţ în alte ţări
Şi de prin acele locuri i-a venit înştiinţări
Că nu se ştie de dînsul în ce părţi să se fi dus,
Or că s-a-necat pe mare, or că piraţi l-a răpus;
Care-l jeli pîn-acuma, deşi el de mult e mort,
Şi nu e un an de zile de cînd schimbă negrul port;
Dintr-această dar schimbare lesne vei putea să crezi
C-o fi vrînd să se mărite, că e tînără cum vezi.
Auzind tînărul astfel vorbind acela de ea,
A şi trimis să o ceară de nevastă să o ia.
Femeii iarăşi plăcîndu-i, uită pe cel răposat
Şi luă cu cununie pe acesta de bărbat.

Să lăsăm acum feciorul cu văduva cununat
Şi să venim la tatăl său cel d-atîţia ani uitat,
Care cu sufletul numai din înec s-a mîntuit,
Ş-într-o ţară depărtată să vedem cum a trăit.
El, după ce întîi slugă la unii-alţi s-a băgat
Şi după ce-nvăţă limba, se lipi de un bogat,
Care întorcea negoţuri cu sume groase de bani
Şi cîştigîndu-i credinţa cu-ncercarea de mulţi ani,
L-a pus tovaroş la parte şi tot agonisind spor,
Îşi făcu capital mare ş-a ajuns iar negustor;
Care în toat-a sa viaţă purtînd în inimă dor
De prea scumpa sa soţie, de iubitul său fecior,
Şi optsprezece ani tocma după ce lacrămi a stors,
S-a pus într-o corabie şi la ţara lui s-a-ntors;
Dar cînd a văzut oraşul în care el s-a născut,
Îi părea că este altul şi abia l-a cunoscut.
Căci schimbări ce se făcuse pe drum, pe uliţi, pe pod,
Vede lucruri osebite, case, clădiri pe alt mod;
Tot alţi oameni şi alţi tineri înălţaţi din cei mărunţi,
Bătrîni cîţi era murise, cei tineri era cărunţi.

Aste toate îl făcură oarecum a se-ntrista
Şi la unul dintre hanuri ca tot streinul a sta;
Ca să nu tragă d-a dreptul dodată la casa sa,
Neştiind de mai e vie or moartă nevasta sa;
Or că de mort socotindu-l, după ce l-a aşteptat,
Şi văzînd că nu mai vine, poate s-o fi măritat;
Ci mai întîi despre dînsa după ce va cerceta
Şi prin urmare pe sine atunci a se arăta.
Aşadar el de departe, de la-ntrebînd oarecum
Însuşi pe vecinii carii nu-l mai cunoştea acum,
Află că ea, văduvită fiind vro optspre'ce ani,
Nu voia să se mărite, cerînd-o chiaburi, cu bani,
Dar de vro cîteva zile, un strein cum a venit,
Se văzură, se plăcură ş-îndată s-au învoit.
Ieri a tîrguit de nuntă cele ce îi trebuia
Şi chiar astăzi dimineaţă s-a şi cununat cu ea.
Auzind el, zise-n sine: „Toate-s în deşert acum,
De ştiam una c-aceasta, aş fi mai silit la drum;
Şi de soseam de aseară, azi nu s-ar fi cununat,
Că de mă vedea pe mine crez că s-ar fi bucurat;
Dar acum orce aş face, ştiu că îmi va fi deşert,
N-o să folosesc nimica, degeabă o să mă cert,
Dacă cumva ea pe dînsul o fi pornit a-l iubi,
O să mă arăt de surdă, că n-o să-i poci osebi.
După cum e o zicală: «Numai ochii ce se uit
Ei de fraţi şi de soţie şi de rude nu se uit».
Mai vîrtos d-atîta vreme după cum nu m-a văzut,
Chiar şi de tot să mă uite e aproape de crezut,
Căci cînd plecai eram tînăr ş-acum am îmbătrînit,
M-am albit de griji, necazuri şi faţa mi s-a zbîrcit;
De m-oi arăta la dînsa aşa precum m-am schimbat,
Ce-mi va folosi d-o zice: «Nu te cunosc de bărbat!»
Căci, dacă se stinge dorul cel aprins din căpătîi,
Niciodată nu să poate să s-aţîţe ca întîi,
După cum proverbul zice: «Amorul cel prenoit
Gustul cel dintîi nu-l are ca şi orce încălzit».
Cu toate acestea însă voi să întîlnesc p-acel,
Să văz ce persoană este, şi de e ceva de el;

Şi de va fi norocită cu vrun om cum gîndesc eu,
Nici nu mă arăt la dînşii, ci îi las cu Dumnezeu."

După ce gîndi aceasta, rugă el pe un vecin
Ca să facă ce o face să-l cheme la el puţin;
Ş-acela mergînd îndată l-a chemat cu un mijloc,
Pricina şi trebuinţa să n-o priceapă de loc.
Care viind să-ntîlneşte cu întîiul ei bărbat
Şi cum îl văzu acesta şi seamă cum i-a luat,
I se păru că în chipu-i vede pe un cunoscut,
Dar nu putea-n gînd să-i vie cum şi unde l-a văzut;
Ş-începu să-i zică: „Frate! parcă te-am mai văzut eu,
Şi ochii de nu mă-nşală eşti un prieten al meu;
Fă bine, te rog, de-mi spune cam pe unde ai umblat
Şi numele cum îţi este, pe tat-tău cum l-a chemat".
Tînărul povesti toate, cum tatăl său l-a fost dus
În alte ţări depărtate ş-în pansion cum l-a pus,
Cum de atîţia ani sumă de dînsul n-a cercetat,
Şi cum fiind mic de vîrstă, pe părinţii ş-a uitat.
Pe cînd vorbea el aceste ş-acestalalt asculta,
Peste tot cu amăruntul asupra lui se uita,
Şi la mîna lui cea stîngă avînd de cuţit un semn
Carele îl dobîndise de mic cioplind la un lemn,
Din acest semn şi din vorbe care lui i le-a descris,
Cunoscu că fiu îi este ş-atunci către el a zis:
„Tînărule, du-te spune miresii că a venit",
Şi celelalte cuvinte după cum le-aţi auzit.
El neînţelegînd vorba ce o fi închipuind,
Ducîndu-se-n grab la dînsa şi precum i-a zis spuind,
Cunoaşte ea şi pricepe că-i era el fecior chiar
Şi începu să se zmulgă şi să plîngă cu amar,
Zicînd: „Iartă-mă, o, Doamne! că-naintea-ţi am greşit
Ş-îţi mulţămesc că păcatul d-a-l săvîrşi m-am păzit".
Atuncea fiu, tată, mumă, cu toţii se întîlnesc,
Care văzînd-o nuntaşii, de mirare se uimesc!

Asta poveste a popii ascultînd-o cîţi era,
De ciudata întîmplare trupul li se-nfiora,

Zicînd: „Vai, biata femeie! cum o feri Dumnezeu
Şi pe fiul său săracul de un aşa păcat greu!"
Iar popa urmă a zice: — Cîte-n lume nu se fac,
Unele din neştiinţă, ş-altele cu-ndemn de drac!
Precum ş-în sfînta scriptură povesteşte de Agar,
Care-şi amăgi pe fiul cu minciuni însaşi ea chiar,
Spuindu-i că nu-i e mumă, ci Sarra l-ar fi născut,
Şi ea slujnică fiindu-i, i l-a dat de l-a crescut[1],
Cum e şi o ghicitoare pentr-un păcat săvîrşit,
De nu-ţi vine parc-a crede cineva să-l fi greşit.

GHICITOAREA

Nani, nani, puiul mamii, tatăl tău tată şi mie, eu sor ţie, el mie soţie!

DESLEGAREA

La răsărit oareunde un tînăr foarte bogat
Cu o fată iar bogată după ce s-a însurat,
Trăi cu ea în iubire, cîştigă şi un fecior,
Apoi muri dintr-o boală, lăsîndu-l moştenitor;
Nevasta lui tinerică fără bărbat rămîind,
N-a mai vrut să se mărite, ci a rămas văduvind;
Fiindcă prea îşi iubise bărbatu-n viaţa sa,
Voia ca şi după moarte să-i păzească cinstea sa;
Şi mai cu seamă copilul care cu el semăna,
Orcînd se uita în chipu-i, inima îşi îmbuna;
Îl iubea peste măsură, tot pe braţu-şi îl culca,
Îl săruta cu nesaţiu şi moralul îi strica.
După ce crescu copilul şi se făcu măricel,
Duhovnicul a oprit-o să nu mai doarmă cu el,
Zicînd: „De-ţi iubeai copilul, nu să cădea să-l rîzgîi,
Să nu-l săruţi el să vază, ci cînd doarme să-l mîngîi".

Aşa ea în altă casă atuncea îl osebi
După ce el începuse a săruta ş-a iubi.
Slujnica lor cea din casă pe la dînsul cînd venea,
Sărea, o lua în braţe ş-în multe chipuri glumea.
Muma-sa, care d-acestea nici în somnu-i nu visa,

[1] În legenda biblică, Agar, roaba Sarrei, i-a născut lui Avraam un fiu, pe Ismail.

Fiindcă îl iubea, noaptea intra în odaia sa,
Ca cînd doarme să-l sărute, după cum obicinuia.
După cum şi într-o seară viind într-acest chip ea,
El după cum adormise apucînd a-l mîngîia,
Îngreuindu-o somnul, adormi aci şi ea.
El deşteptîndu-se-n urmă şi cine e neştiind
O luă îndată-n braţe, că e slujnica gîndind:
Ea iar greu cum adormise, pîn-a se desmeteci,
El şi săvîrşi păcatul, ea pînă a se zmici;
Dar vai! viindu-şi în fire şi fugind numaidecît,
Începu să se bocească, scoţînd suspin amărît;
Pîn' la ziua vărsă lacrămi şi se văită tot mereu,
Nendrăznind ochi să ardice la chipul lui Dumnezeu;
Şi pe unul său fiu care pîn-aci-l iubea atît
Nu mai vrea nici să-l mai vază, aşa de mult l-a urît;
Precum ş-în acea zi încă ocazie căutînd
Îl trimise într-o ţară, sumă de bani numărînd,
Ca acolo să urmeze la osebite ştiinţi,
Ş-în streinătăţi să uite răzgăiala de părinţi.

Deci după ce îl trimise, rămîind tot se gîndea
Şi mustrarea ei de cuget ca un vierme o rodea;
Dar, cînd se simţi pe sine că şi grea a fost rămas,
Ca o lovită de tresnet era să moară-ntr-un ceas;
S-a bătut în cap cu pumnii, hainele ş-a sfîşiat,
Văzînd c-o să se vădească nelegiuitu-i păcat;
Se bolnăvi de-ntristare, zăcu, se-nsănătoşi,
Ruşinată chiar de sine din casă nu mai ieşi.
Într-acestea viind vremea ş-o fată dacă născu,
Chemă, o dete la doică şi în taină o crescu;
Cînd se făcu măricică, n-a mai vrut a o lăsa,
Ci ca o fată de suflet o aduse-n casa sa.
Ca văzînd-o totdauna să se mustre de păcat
Şi lacrămi de pocăinţă să verse neîncetat;
Ca David odinioară pe Solomon cînd privea,
Care din nelegiuire fiu născut el îl avea[1],
Se ruga cu umilinţă şi lui Dumnezeu cînta,
Zicînd: „O, Doamne! mă iartă după mare mila ta,

[1] Solomon era fiul soţiei lui Urie, Batşeba, pe care David o luase soţului ei. Urie a fost trimis de David în bătăliile cele mai primejdioase, unde acesta îşi găsi moartea.

Că păcatul înainte-mi totdauna îl privesc,
Am greşit unuia ţie, rău am făcut, mă căiesc!"

Fiul ei dar, ce-l trimise prin şcoli în streine părţi,
După ce isprăvi cursul învăţînd feluri de cărţi,
S-a întors cu atestaturi în vîrstă de însurat
Şi văzînd fata de suflet, pentru dînsa a-ntrebat;
De care muma-sa spuse că-n doru-i a hotărît
Şi a luat-o în casă ca să-i ţie de urît.
El însă tot des văzînd-o s-a amorezat de ea
Şi puse în gînd să ceară de nevastă să o ia.
Mumă-sa simţind prin taină că pe fata o iubea
Începu cam oarecare frică-n cuget a avea,
Ca nu cumva dintr-aceasta răul a se mai mări
Şi puse-n gînd cu vro fată în grab a-l căsători,
Precum ş-în taină chemîndu-l: „Fătul meu, îi zise ea,
Mi-a venit de la o fată care cere să te ia;
O ştiu prea bine, copila e frumoasă şi de neam,
Are şi prea bună zestre ş-îmi place nor să o am;
Aşadar să grăbim treaba, mai curînd să ne-nvoim,
Ca să n-o pierdem din mînă ş-în urmă să ne căim".
Fiul său răspunse: „Mamă! de voieşti ca să mă-nsori,
Să-mi dai pe care îmi place, iar de n-ai vrea, mă omori".
„Dar ţie care îţi place, zise ea, şi nu voiesc?"
„Fata ce o creşti în casă, răspunse el, o iubesc."
„Vai de mine! zise muma, apoi tu nu-mi eşti fecior?
Şi pe dînsa iar crescînd-o, nu ţ-e ţie ca o sor?
Mai vîrtos una ca dînsa, ce ca slugă o am eu,
Aş priimi ca să fie dopotrivă-n neamul meu?
Nu să poate niciodată astă faptă să o fac,
Ci alege-ţi tu mai bine vro altă fată pe plac;
Căci chiar şi rudele noastre ca s-o iei nu-ngăduiesc,
Şi nici că-ndrăznesc vrodată asta să o pomenesc."
Răspunse el: „Ţ-am spus, mamă, că pe asta o iubesc,
Sora Soarelui să fie, alta eu nu priimesc".
Zicînd aceasta, se trase ş-în casa lui a fugit,
Iar muma sa pîn' la suflet inima iar ş-a rănit,
Zicînd: „O, vai ş-amar mie! Of, ce păcat făcui eu!
Ş-acum diavolul sileşte să facă altul mai greu;

El de ar cunoaşte taina care numai eu o ştiu
Şi care n-a mai făcut-o pre pământ vreun om viu
N-ar umbla să ceară fata, ci încă o ar urî,
Şi pe mine judecata şi legea m-ar omorî;
O, vai! amar mie, Doamne! numai de faţa ta eu
Nu poci vrodată ascunde acest greu păcat al meu!"

După aceste cuvinte mîinile încrucişind,
Sta, se mira ce să facă, multe în sine gîndind;
Atuncea intrînd dodată doi fraţi d-ai lui tată-său
Şi găsindu-o pe dînsa supărată aşa rău,
Ea apucînd ca la rude despre fiul său a spus
Că pentru fata din casă cerere i-a fost propus;
Şi cum că nu mai voieşte cu alta a se-nsura,
Ci o iubeşte pe dînsa de nu-l poate stîmpăra.
Iar ei a zis: „Fă-i pe voie, dă-i-o, dacă el o vrea,
Ce trebuie să te superi şi să-ţi faci inimă rea?
Dar vei să zici că copila nu este aşa de neam?
La aceasta să nu cauţi, toţi sîntem de la Adam;
Destul dacă lui îi place şi o iubeşte atît,
Îngrijeşte de-i cunună şi treaba s-a hotărît;
Lui zestre nu-i trebuieşte, are părintesc rămas,
Ad' să-i însoţim acuma, însuşi noi într-acest ceas."

Deci dar rudele silind-o, care taina n-o ştia,
Trebui să se supuie şi să-l cunune cu ea.
Dar această însoţire mai mult inima-i strivi,
O amărî pîn' la suflet, sîngele îi otrăvi.
Şi mustrarea ei de cuget mai cu asupra crescînd,
Vărsa izvoare de lacrămi ziua şi noaptea plîngînd.
Carele păcat de moarte vrînd ea a-l mărturisi
Din mulţime de duhovnici nici un nu putu găsi,
Ca să se poată pricepe canon a-i orîndui,
Printr-un fel de pocăinţă sufletul a-şi mîntui;
Căci nici scris nu să găseşte, nici cuiva în gînd i-a dat
Că s-a putut face-n lume un asemenea păcat.
În cele din urmă însă la unul din ei mergînd
Şi cu lacrămi la picioare în genuchi cu rugi căzînd,
„Părintele meu! îi zise, fă-ţi milă, nu mă lăsa,
Ş-în mai mare desperare sufletul nu-mi apăsa,
Ci vezi, te rog, chibzuieşte ce fel să mă pocăiesc

Şi într-un chip rînduieşte-mi canon să mă mîntuiesc".
Cuviosul preot zise: „Căinţa-ţi o-nţeleg eu
Ş-aş vrea pentru mîntuirea-ţi să-mi pui şi sufletul meu;
Dar în alt chip nu poci face decît înadins plecînd
Să mă duc la sfîntul munte[1] ş-acolo sobor făcînd
Cu preacuvioşi duhovnici, însuflaţi cu duhul sfînt,
Ca să-şi dea fieştecare părerea ş-al său cuvînt".
Văduva scoase o pungă cu galbini din al ei sîn
Şi îi zise: „Priimeşte aceşti, bunule bătrîn,
Pentru drum de cheltuială, care-ţi trebuiesc să-i ai,
Cum şi unde te vei duce milostenie să dai;
Orunde socoteşti du-te, cercetează şi să vii
Să-mi însufleţezi sperarea, că sînt moartă între vii".

Lăsînd duhovnicul toate, plecă p-acel drum întins
Numai pentru mîntuirea acei femei înadins;
Ş-ajungînd la sfîntul munte, strînse sobor de părinţi,
Tot bătrîni cu iscusinţă şi procopsiţi în ştiinţi;
Cărora dacă le spuse ş-îi întrebă de canon,
Fieştecare rămase înmurmurit p-al său tron.
Nici nu le venea să crează că ar putea cineva
Aşa păcat peste fire să facă-n lume cîndva.
După ce să-ncredinţară că negreşit s-a urmat
Şi după ce între dînşii cu cutremur s-a mirat,
Făcînd sfat toţi împreună pentru ăst păcat urît,
S-au întors către duhovnic şi canon a hotărît:
Cum că femeia aceea care l-a fost săvîrşit,
Cu-ndemnarea diavolească pîn-acolo a pîşit,
Trebuie aşa să facă: cînd va fi o mare zi,
La biserică să meargă, cînd o pot toţi auzi,
Atunci în mijloc să iasă şi cu glas mare strigînd,
Spuind să-şi mărturisească tot păcatul ei pe rînd;
Apoi la vro mănăstire să va şi călugări
Ş-acolo cu pocăinţă să plîngă pîn-o muri:
Asemenea şi copiii, după ce s-or despărţi,
La cîte o mănăstire şi ei se vor împărţi.

Luînd răspunsul acesta, duhovnicul cel trimis
Se întoarse la femeie cu canonul ei în scris.

[1] Muntele Athos, centru mănăstiresc din nordul Greciei.

Care după ce i-l spuse, i s-a părut foarte greu,
Dar a trebuit să-l facă de frica lui Dumnezeu;
Ş-aşa la o sărbătoare în biserică fiind,
Cînd era lume mulţime, ca la zi mare viind,
Vru să se mărturisească, dar cînd sosi în mijloc,
Îi veni-n gînd de ruşine şi rămase mută-n loc.
La o altă zi iar mare cînd către mijloc pîşa,
Ruşinîndu-se de rude, a amuţit iar aşa;
Dar în cele după urmă îşi ia inima în dinţi
Şi la biserică-n mijloc stînd ca ieşită din minţi
Se mărturisi de faţă, şi copiii toţi fiind;
Ea de ruşine îndată din biserică ieşind,
Se luară şi copiii după dînsa ruşinaţi,
Strecurîndu-se prin lume cu ochii în jos plecaţi;
Şi cum ieşiră dodată, unul nu s-a mai văzut,
Parcă i-a-nghiţit pămîntul chiar din acelaşi minut.

Deci cu-ntîmplarea aceasta făcîndu-se-n norod svon,
Îndată şi un duhovnic se urcă sus în amvon
Ş-începînd un cuvînt zise: „O, voi mume şi părinţi!
Creşteţi pe copiii voştri întru bune cuviinţi;
Nu-i rîzgăiaţi niciodată cu sărutîndu-i mereu,
Ci le însuflaţi moralul şi frica lui Dumnezeu;
De vorbe neruşinate cît veţi putea să-i opriţi,
Şi voi iar aşa cuvinte între dînşii nu vorbiţi;
Sfătuiţi pe slugi, pe slujinici să nu vorbească ocări,
Să n-auză, nici să vază de la dînşii desfrînări;
Cînd îi auziţi că-njură or în ce chip între prunci,
Supt vrun greu canon să-i puneţi, cînd calc asfel de
porunci;
Căci copilul ce aude şi ce vede alţi făcînd
Îndată se molipseşte ş-îl vezi făcînd sau zicînd;
Şi un năravu rău cu sine trage pe altul mai rău,
Pe cel mic dacă îl face la cel mare e-n desfrău;
Că copilul n-are minte să judece răul pas,
Nebunia lui îl trage în prăpastie de nas;
Şi cînd învaţă năravul, anevoie îl dezberi,
Că orcare nebunie are-n sine şi plăceri;
De aceea de mic încă trebuieşte înfrînat,
Arătîndu-i ce e bine şi ce este defăimat;
Ca să ştie şi să fugă de păcatul neiertat,

Să cunoască sfînta lege despre cîte ne-a legat,
Şi să tremure cînd vede p-altul fapta rea făcînd,
Iar nu să cază într-însa pe acela imitînd.
D-alde aceste şi alte un părinte e dator
Totdauna să-şi înveţe pe fata sau pe fecior;
Iar de va urma-mprotivă acestor ce le zic eu,
Să ştie că va da seamă-naintea lui Dumnezeu.
Şi voi iarăşi, fii şi fete, vă supuneţi la părinţi,
Urmaţi întru ascultare şi umblaţi ca nişte sfinţi;
Vă feriţi, fugiţi de rele, vă păziţi, nu-i amărîţi,
Nu-i cufundaţi în necazuri, îi iubiţi şi nu-i urîţi;
Că părinţii niciodată răul vostru nu-l voiesc,
Ci totdauna spre bine vă cert şi vă sfătuiesc;
Deşi vă supăraţi tare voile cînd vă înfrîng
Şi prea cu greu vi să pare dacă în frîne vă strîng,
Dar ei prevăd mai-nainte cursa-n care o să daţi
Şi ferindu-vă vă apăr ca să nu vă cufundaţi,
Ca musca care-n dulceaţă aleargă p-alta văzînd
Şi îşi răpune viaţa, că merge la trai crezînd.
Că părinţii niciodată răul fiilor nu-l vor,
Or la cîte-i înfruntează priveşte-n al lor favor;
Căci precum de mici crescîndu-i i-a ferit de foc, de vînt,
De soare, de frig, de apă şi de alte cîte sînt,
Aşişderea-i feresc iarăşi şi după ce se măresc
Să nu cază în vro cursă, precum mulţi se poticnesc,
Deşi să pare mulţi tineri a fi la minte deştepţi,
Nu pot însă să şi fie ca bătrînii înţelepţi;
Tînărul cît s-aibă minte tot să-nvinge de plăceri,
Care îi aduc în urmă patimi grele şi dureri,
Cu toată învăţătura şi ştiinţa ce-a trecut,
De multe ori se căieşte de cele ce le-a făcut.
De aceea, copii tineri, ascultaţi pe cei bătrîni
Pînă ajungeţi în vîrstă de capul vostru stăpîni;
Nu vă luaţi după cei proşti carii legea n-o păzesc,
Ci fugiţi d-aceia carii dobitoceşte trăiesc;
Că, precum vedeţi, tot proştii prin judecăţi grele cad,
Sufer munci ş-în lumea asta ş-în ceilaltă merg în iad;
Pentru proşti e puşcăria, pentru ei ocnele sînt,
Toate pedepsele grele ei le sufer pre pămînt;

Ci, cum zic, de aşa oameni fugiţi să nu-i imitaţi,
Ascultaţi-vă părinţii, la sfatul lor vă plecaţi;
Întru cunoştinţa legii învăţaţi-vă de prunci,
Ca să păziţi să deprindeţi pe cele zece porunci.
Adică: întîi din toate pre Dumnezeu să iubiţi,
Să nu vă-nchinaţi la idoli, lui unuia să slujiţi;
Numele lui niciodată în deşert să nu-l luaţi,
O zi-n toată săptămîna în cinstea lui să sărbaţi.
Nu preacurviţi, nu ucideţi, lucrul altui nu-l furaţi,
Nu ieşiţi mărturii strîmbe p-alţi în nevoi să băgaţi;
La nimic al vecinului vrodată să nu răvniţi,
Cum şi pe părinţii voştri să-i iubiţi şi să-i cinstiţi;
Nu-i scîrbiţi la bătrîneţe, supt blestem să nu cădeţi,
Sprijiniţi-le viaţa ş-îi mîngîiaţi cît puteţi;
Le păziţi şi sfătuirea, să nu cădeţi în nevoi,
Ca văzînd şi fiii voştri să vă asculte pe voi;
Şi urmînd faptelor bune într-astă lume deplin,
În ceilaltă viitoare să vă fericiţi, amin."
Acest cuvînt isprăvindu-l acel preot cuvios,
Spre altar făcîndu-şi cruce, se dete din amvon jos.

Sfîrşind povestea, moş popa către moş Neagu[1] a zis:
— O ştii, moşule, şi asta? o ai undeva în scris?
— Ba, părinte, — el răspunse — şi cumva ieri de mueram,
Asta grozavă poveste astăzi nu o auzeam;
În adevăr te cutremuri, te sperii ş-încremeneşti
D-aşa lucruri peste fire şi fapte diavoleşti;
Că cornea, ucigă-l toaca, nu face puţuri şi punţi,
Or mănăstiri şi biserici undeva pe niscai munţi,
Ci ca naiba-şi vîră coada prin casele omeneşti
Şi le şopteşte să facă ce nu-ţi vine să gîndeşti.
Precum acea biată mumă, de unde, zic, ea gîndea
Că-n aşa păcat de moarte vreodată va cădea!
Care murindu-i bărbatul ş-a se mărita nevrînd,
Îşi petrecu tinereţea în văduvie şezînd.
Şi tocma în acea vîrstă feciorul cînd îşi văzu,
Într-o faptă neiertată fără voia ei căzu!
Că Satana îndemnînd-o să meargă-n acel minut

[1] În ambele ediţii originale: *Albu*.

O şi adormi atîta la dînsul în aşternut!
Vai, nenorocită mumă! C-ai iubit pe fiu astfel,
Iată te-a înghiţit iadul şi pe tine şi pe el!

POPA

Iar ghicitoarea cea zisă, de unii-alţi s-a făcut
Potrivit din partea fetii, c-ar fi zis cînd a născut;
„Nani, nani, puiul mamii", şcl.
E! acuma — urmînd popa, zise către arendaş —
Ţ-este rîndul, jupîn Iani, să ne povesteşti cevaşi,
Pentru că eu ca un popă am spus din cele popeşti
Şi dumneata iar vei spune din cele orăşeneşti.
— Io, parinte, — el răspunse — stii istorii frumos tot,
Ama se spui rumuneste asa pre bine nu pot!
Omos Stan al meu se spuie în locu meu dou[1] iar,
C-a-nvăţat istorii multe de chind am fost militar.
Haide, Stane! de inţepe, spune ţeva-n locu-a meu
Si un rachiu dimineaţa o să-ţi dau bacsisi eu.

Stan suflă îndată nasul, tuşi, glasu-şi curăţi
Şi spuse o ghicitoare ce cu basnu o-nsoţi:

GHICITOAREA

Ce este întîi iubit
Ş-în urmă e neprivit?
Ce e-n toate isprăvit
Ş-apoi e nepotrivit?
Ce e-n cinste priimit
Ş-apoi e şi suduit?

DESLEGAREA

Spun că a fost într-o vreme oarecare împărat,
Tienit, blînd, bun fără seamă, trăind cu toţi împăcat.
Cînd vrun boier în greşală cădea prin niscai urmări,
El nu-l pedepsea cu alta decît numai cu-ntrebări;
Şi cînd le da deslegarea sau să zic cînd le ghicea,
Atunci îl ierta de vină şi iar iubit îl făcea.
Aşa un boier greşindu-i îl chemă ş-îi dete-n scris
Întrebările aceste, care şi prin grai le-a zis,

[1] În două silabe (*do-u.*)

Puindu-i soroc să ştie că or aşa, or aşa,
După patru luni de zile răspuns a-i înfăţişa.

Deci boierul drept pedeapsă întrebările luînd
Şi cu dînsele acasă să le descurce mergînd
Să căzni destulă vreme ş-aci parcă le ghicea,
Aci iarăşi dimprotivă le-ncurca şi le sucea.
D-ar fi şi putut vreuna s-o deslege-n vreun fel,
Dar nu-i venea să se-ncreză singur aşa numa-n el;
Să temea să nu greşască nici cît bobul de nisip,
Nu cumva să-l tîlmăcească în vrun deosebit chip.
Pe alţi boieri iar să-ntrebe că îl vor rîde-i era;
Cum să scape de pedeapsă se gîndea şi se mira.
Pîn' la soroc rămăsese vreo cinci zile acum
Şi trebuia la-mpăratul a se-nfăţişa orcum;
Îi părea prea cu ruşine gîndind la acel minut,
Cînd îl va-ntreba-mpăratul, cum să tacă ca un mut!
Şi cum iarăşi să-i răspunză vreun cuvînt stravagant,
Şi să iasă cu necinste, să-i zică că e pedant.

Aceste gîndind în sine, s-apucă numaidecît,
Ia hainele slugii sale, se-mbracă în port urît,
Şi necunoscut de nimeni, plecă singur prin oraş,
Doar va găsi să-i deslege vreun cuvînt cinevaşi;
Şi cînd întîlnea pe uliţi din cei mai bătrîni ceva,
Le propunea ghicitoarea şi cu cinste-i întreba;
Dar văzînd că pierde vremea nimica nefolosind,
Că mulţi da numai din umeri, ce să-i zică neştiind,
Îi veni-n gînd să se ducă şi prin cîrciumi, prin odăi,
Auzind cum că în ele se adun şi buni şi răi;
Mai cu seamă pe la birturi unde merg şi procopsiţi,
Care n-au soţii şi singuri să petreacă-s mulţămiţi.
Intrînd dar într-o odaie şi vro cîţiva inşi văzînd,
La o masă împreună făcînd chef, mîncînd şi bînd,[1]
S-alătură lîngă dînşii cu dîndu-le un bonjur
Şi ei iar îi mulţămiră cu toţii cum sta-mprejur.
După aceea îndată scoate, trînteşte un ban,
Şi cîrciumarului zise ca să umple un borcan.

[1] Versul lipseşte în ediţia a II-a.

Acei strînşi cu întîmplare fiind tot cam craidonaşi,
Cum văzură trîntind banul, se îmboldiră cumvaşi,
Şoptind: „Mă! vede golanul, pe lîngă el binişor,
Să-l linguşim şi să-l facem să mai dea la vinişor".

Deci scurgînd ei la pahare şi verzi, uscate-ndrugînd,
Găsind prilej şi boierul făcu-ntrebare zicînd:
„Ce este întîi iubit
Ş-în urmă e neprivit?"
„E! aş! îi răspunse unul, asta e cireaşa chiar,
Ea cînd este timpurie în luna lui cirişar
Fiecare o iubeşte, îi dă cinste-n casa sa
Ş-osebit o preţuieşte, puind-o la masa sa;
Iar dacă încep să iasă alte poame după vremi,
Nici nu să uită la dînsa, ci zice că are viermi."

Boierul privind la dînsul zise în cugetul său:
„Să cam potriveşte bine vorba astui nătărău!"
Şi după ce închinară cu paharul de rînd iar,
„Să lăsăm aceasta, zise, şi alta să-mi ghiciţi dar:
Ce e-n toate isprăvit
Ş-apoi e nepotrivit?"
„Asta e magarul", zise altul care-l auzi.
„Bine, îi zise boierul, ce fel şi cum, spune, zi!"
„Apoi nu vezi, îi răspunse, că el este isprăvit
Ca şi alte dobitoace, dar este nepotrivit;
Că la trup este cît mînzul, la cap ca un armăsar,
Urechile-i de o palmă, şi glasu-i ca de magar."

Auzind astfel boierul zise în gîndul său iar:
„Văz că se loveşte ş-asta, că mai aşa este chiar."
Apoi văzînd că nu este nicidecum vin în borcan,
Porunci să mai aducă şi trînti încă un ban.
Aceşti carii de boierul era cu vin adăpaţi,
Văzînd de supt aşa haine bani galantomeşte daţi,
Intrară în bănuială între ei cu a şopti
Şi cam luaţi pe supt mînă acei bani a-i socoti,
Zicîndu-şi: „Mă! nu e treabă, gîtul deşi ne udăm,
Dar cu galantomul ăsta toţi de belea o să dăm;
Ci ia noi să cam trimitem poliţia s-o vestim,
Decît cu vreo năpaste aici să ne pomenim:

Că ăsta i-a furat banii or de la stăpîn cumva,
Or din vreo altă parte, şi s-a apucat să-i bea".

Auzind boierul şopta, a şters-o pe loc d-aci,
Lăsînd a treia-ntrebare şi alţii a i-o ghici,
Că-n astfel de uniformă a vizita nu voia
Poliţia, cu parada care trebuia să-l ia,
Şi s-ajungă de poveste că prin cîrciumi a umblat,
Să auză mic şi mare, şi boier şi împărat.
Acuma dar ce să facă? o-ntrebare mai avînd,
Se socoti în tot chipul ş-îi veni iarăşi în gînd
Cum că şi prin cafenele din procopsiţi se duc mulţi
(Carii de multă ştiinţă ajung pînă şi desculţi).
Aşa schimbă acum portul într-un călător strein
Şi la o cafenea merge, unde fel de oameni vin;
Cafea, cibuc porunceşte, şade, priveşte-mprejur,
Şi îndată veni unul, îl cinsti cu un bonjur;
Începu să-l cerceteze de negoţ cu rezon bun,
Cerîndu-i pe lîngă aste şi o liulea de tutun.
Boieru-ntinse cheseaua, lîngă dînsul cum şedea,
Şi cafegiului zise ca şi o cafea să-i dea.
Deci ei din vorbă în vorbă, o vorbă alta născînd,
Veni locul ghicitoarei şi îl întrebă, zicînd:

„Ce e-n cinste priimit
Ş-apoi e şi suduit?"

Iar el îndată răspunse: „Asta sînt însumi chiar eu".
„Prea bine, zise boierul, tu eşti dar doritul meu;
Poţi merge acum cu mine pîn-acasă într-un ceas,
Ş-îţi dau cîte un leu plată pentru fiecare pas?"
„Bucuros, merg, el răspunse, dacă zici că-mi vei plăti,
Şi nu numai pîn-acasă, ci merg unde vei pofti."
Deci, fără a şti boierul aceea ce el gîndea,
S-a dus cu el la-mpăratul, răspunsurile să-şi dea.
Pe carele împăratul văzîndu-l înfăţişat,
Îi căută hotărîrea şi găsind-o l-a-ntrebat:

„Ce este întîi cinstit
Ş-în urmă e neprivit?"

Deşi aceasta-ntrebare chiar pe persoana-i privea,
Dar de multă bunătate împăratul ce-o avea,
Priimi de bun răspunsul: „E cireaşa", cum a zis,

Şi îl întrebă a doua, care era iar în scris:

„Ce e-n toate isprăvit
Ş-apoi e nepotrivit?"

Şi aceasta întrebare ca ş-întîia privea chiar,
Dar zicînd că „e magarul", împăratul tăcu iar.
A treia iar întrebare care privea tot p-aci
I-o propuse împăratul şi îi zise a ghici:

„Ce e-n cinste priimit
Ş-apoi e şi suduit?"

Atunci boierul îndată p-acel om faţă l-a pus
Şi a zis: „Acesta este, în drept răspuns l-am adus".
Iar omul deschise gura, pe loc cum îl arătă,
Şi cu „mulţi ani!" pe-mpăratul după ce îl salută,
Zise: „Slăvite-mpărate! eu sînt cel nenorocit
Carele am fost în cinste şi am fost şi suduit;
Că cum am ieşit din şcoală c-obicinuit atestat,
Moşul înălţimei-tale fiind atunci împărat,
În curtea împărătească în slujbă m-a priimit
Şi nici tatăl meu, poci zice, atîta nu m-a iubit;
Dar dimprotivă asupra-mi ceva cînd se supăra,
Cu cîte-i venea la gură striga şi mă ocăra;
Şi cînd îi trecea necazul, sau vina-mi cînd o uita,
Ca la un pămîntesc înger asupra mea să uita;
Murind el, eu iar în curte în slujba mea am rămas
La tatăl măriii-tale moştenire sau miras,
Şi el asemenea iarăşi în cinste m-a priimit,
Şi încă mai cu asupră eram de dînsul iubit;
Dar cînd de vreo pricină pe mine se supăra,
Atunci să fugi, să iei cîmpii, vai de capul meu era!
Apoi necazul trecîndu-i, iar ca întîi mă iubea,
Mă chema cu binişorul şi cu dulceaţă-mi vorbea;
În scurt, am trăit cu dînsul, cum zic, dulce şi amar!
Acum nu ştiu ce-mi vei face împărăţia-ta iar!..."

De spunerile acestui făcînd împăratul haz,
Uită toată supărarea şi avutul său necaz;
Căci alta-i era-ntrebarea ş-în alte părţi a ajuns,
În loc să-i dea deslegarea, i-a adus om drept răspuns;
Care prilej îşi găsise în palatu-i a intra
Să spuie c-a fost în slujbă şi că procopsit era;

Şi bun fiind împăratul, se arătă mulţămit
Şi pe amîndoi în slujbă cu cinste i-a priimit.

Isprăvind sluga povestea, urmînd zise: — Iacă eu
Am împlinit în drept slujbă rîndul stăpînului meu.
— E! bine, — el îi răspunse — pentru asta mulţumesc,
Acum spune inche unu, frumos[1], iar imperetesc.
Che-ntii moş Neagu am spus doi, pe urma popa iar doi,
Asa trebuie sa spunem tot iar chite doi si noi.
— Apoi, jupîne! — el zise — d-om sta noi, după cum zici,
Să spunem tot cîte două toţi cîţi ne aflăm aici,
Mai vîrtos poveşti de ale de care dumneata ceri,
Nu ne mai ajunge rîndul pe toţi nici în patru seri.
Care va să zică, geaba ai plătit la lăutar,
Mai bine ţineai să şază firfirica-n buzunar,
Ş-acea cincizeacă mai bine o sugeam eu decît el,
Că, uite, n-o să ne cînte, cum văz, nici un cîntecel.
— Lasa, more[2] Stane, lasa, — stăpînul său a răspuns —
Inca n-a chintat cocosu s-are vreme de azuns.
Daca merg eu cu parinte, tu aiţi ramui stapun,
Afară de la mos Neagu, care este mai batrun;
Pune atunţi lautarul sa chinte orchite vrei,
Ama acus nu sa pote che este aiţi ierei (popă).

SLUGA

Aşa, ascultaţi dar:
Un împărat oareunde, în ce ţară o fi fost
Nu ştiu, n-am citit-o-n carte, am auzit-o de rost,
El cîştigase-n viaţă numai trei moştenitori,
Dar nu avea nici o fată, ci toţi era tot feciori.
Împărăteasa lui însă din suflet dorind voia
Ca să aibă şi o fată în palat pe lîngă ea.
Neputînd altfel să facă dorinţa a-şi împlini,
Stînd ea într-una de zile, în cuget ce îi veni?
Luă o fată streină, frumoasă, care-i plăcu,
Şi ca o fată de suflet pe lîngă ea o crescu.
Care cît mergea spre vîrstă atît faţa-i înflorea

[1] În ediţia a doua: *furmos*.
[2] *More* (grec.) — bre.

Şi pe cît creştea p-atîta mai frumoasă se părea.
Faţa ei era ca crinul, părul în cap auriu,
Ochii era ca seninul, obrazul trandafiriu,
Buzele ei ca margeanul, dinţii ca margaritar,
Cu un cuvînt, întru toate era ca un lucru rar.

Deci viind feciorii-n vîrstă ş-împăratu-mbătrînind,
Puse în gînd să-i însoare încă-n viaţă trăind;
Şi aşa chemînd în taină pe cel mai mare fecior:
„Eu, fătul meu, să ştii, zise, am pus de gînd să te-nsor;
Vecinu-mpărat îmi scrie cerînd să ne încuscrim,
Cu o fată ce o are p-amîndoi să vă-nsoţim;
Iacă mi-a trimis şi chipul ca să te încredinţezi:
Este destul de frumoasă, zugrăvită cum o vezi;
Şi osebit de aceasta e procopsită-n ştiinţi,
Mi-a spus de dînsa şi alţii, nu numai ai ei părinţi."
Fiul său răspunse: „Tată! ca unul ce-ţi sînt fecior,
Să-ţi dau toată ascultarea şi supunerea-s dator;
Zi-mi să mă duc în războaie, porunceşte-n foc să sar,
În apă şi unde-ţi place, de vrei să mă jertfesc chiar,
Gata sînt în tot minutul, mă plec pînă la pămînt,
Iar cît de însurătoare, să nu-mi pomeneşti cuvînt".
„De ce? îi zise împăratul, destul în vîrstă nu eşti?
Ce pricină te opreşte să nu te căsătoreşti?"
„Alt nimic, iubite tată, feciorul său a răspuns,
Că sînt îndestul de mare şi în vîrsta mea ajuns,
Decît îmi este că voia n-o să vei să mi-o-mplineşti,
O să-mi stric în deşert vorba şi o să te necăjeşti."
„Ce lucru e, tatăl zise, care tu o să mi-l ceri,
Socotit atît de mare de nu-mi este prin puteri?"
„Nu că nu-ţi e prin putere, îi răspunse fiul său,
Ci zic că n-o să vrei numai, şi o să mă ţii de rău."
„E! bine, tatăl său zise, iacă îţi făgăduiesc
Că de loc n-o să mă supăr, şi poate s-o şi-mplinesc."
„Iubesc, fiul său răspunse, pe fata care o creşti,
Însoţeşte-mă cu dînsa, de să poate şi voieşti."
Îi răspunse împăratul: „Dar or ai înnebunit?
Ţ-ai ieşit cumva din fire şi de ea mi-ai pomenit?
Nerodule! ea ţ-e ţie întocma ca şi o sor,
N-ai gîndit că nu să poate cu dînsa să te însor,
De ţ-ai aruncat asupra-i amorul ca un nebun,

Ş-apoi să-mi propui acuma cu ea să te şi cunun?
Te ţineam că eşti cuminte, dar acum te văz prea prost
Şi la părerile mele de tot amăgit am fost.
Lasă acea nerozie ş-ascultă cuvîntul meu,
Să te-nsoţesc după lege cu fata care zic eu."
„Scumpul meu tată, el zise, ştiam eu că nu mi-o dai,
Dar şi nici nu iau pe alta, chiar în bucăţi să mă tai."
Acest cuvînt pe-mpăratul şi mai tare supărînd,
Îl goni afară-ndată cu înasprime zicînd:
„Fugi, piei, nu sta înainte-mi, tu, fiu împrotivitor!
Şi spre a ta ruşinare pe frate-tău o să-nsor."

Ieşind el, chemă-mpăratul pe feciorul mijlociu
Şi începu cu blîndeţe a-i vorbi ca la un fiu,
Zicînd: „Fătul meu, ascultă să vezi de ce te-am chemat;
Eu pe frate-tău cel mare foarte mult m-am supărat;
Că i-am propus să se-nsoare, şi el, ca un nevoiaş,
Începu să-mi facă nazuri, tocma ca un copilaş;
Şi de aceea în locu-i pe tine te întîiez,
Voi să te-nsor mai-nainte, ca pe el să-l ruşinez;
Iacă-mpăratul (cutare) îmi scrie de fie-sa,
Şi aceasta încuscrire nu voiesc a o lăsa:
Fiindcă se-nvecineşte ş-îl avem lîngă hotar,
Fata iar e înţeleaptă, şi frumoasă ca ea rar,
Socotesc dar că am cinste la cele ce îţi vorbesc,
Ş-îmi vei împlini dorinţa cu ea să te însoţesc."
Fiul său ş-acesta iarăşi propunerea ascultînd
Tot asemenea răspunse că: „Nu mă însor", zicînd.
Ş-înăsprindu-se-mpăratul, îl întrebă: „Dar ce vei?
N-o să te-nsori niciodată, or alta-ţi place să iei?"
El mai ocoli cu vorba, cugetul său ascunzînd,
Dar nevoindu-l să spuie, zise şi el răspunzînd:
„Dacă, iubitul meu tată, vei să mă căsătoreşti,
Însoţeşte-mă cu fata care în palat o creşti."
Cînd auzi-mpăratul că şi acest fecior iar
Cerînd ca şi cel mai mare tot aceeaşi fată chiar:
„Nebun eşti, zise-mpăratul, apoi ea ţ-e ca o sor,
Nu gîndeşti că nu să poate cu dînsa să te însor?
Lasă-ţi dorinţa neroadă, ascultă de sfatul meu
Şi te-nsoţeşte cu fata care ţ-am ales-o eu."
„Mă iartă, el zise, tată, că am îndrăznit prea mult,

Dar nici iar să iau pe alta, mort, tăiat, nu te ascult."
Aceste ale lui vorbe pe-mpăratul supărînd,
Îl izgoni dinainte-i, ocărîndu-l şi zicînd:
„Semeţule, asta-ţi este respectabilul răspuns?
L-atîta neruşinare ş-îndrăzneală ai ajuns?
Ieşi! ieşi mai curînd afară! Du-te, băga-te-aş în tun!
Ia-te cu cellalt de mînă, că nici tu n-ai fost mai bun!
Pentru neghiobia voastră şi eu cinstea vă rîdic
Şi o să-nsor mai-nainte pe cel decît toţi mai mic."

Ieşind ş-acesta afară necinstit şi ocărît,
Chemă-mpăratul să vie cellalt fiu numaidecît,
Şi viind tot aşa iarăşi şi către dînsul a zis
Cum că-mpăratul cutare de încuscrire i-a scris,
Şi fraţii săi nu voiră să-l asculte nicidecum,
Zicînd şi unul şi altul că nu să-nsoară d-acum,
Ci încai el să-l asculte şi p-acea fată s-o ia,
Că va trăi o viaţă prea fericită cu ea;
Dar cîtă îi fu mirarea cînd auzi că şi el
Nu voieşte să se-nsoare cu altă fată de fel!
Ci tot pe acea din casă, care ceilalţi o cerea,
Asupra-i s-amorezase şi după dînsa murea;
Şi chiar d-ar fi vrut acuma s-o dea la unul din ei,
Dar cui s-o dea mai-nainte, că o cerea cîteşitrei?

Chibzuind dar împăratul cum ar putea folosi,
În cele mai după urmă cu cuviinţă găsi
Ca să-i trimiţă prin lume, să umble în depărtări,
Să-şi uite de acea fată, să vază şi alte ţări;
Şi aşa fără zăbavă pe cîteşitrei fraţi chemă,
Carii viind toţi de faţă, astfel cuvîntu-şi urmă:
„Eu dorii ca un părinte pe toţi de rînd să vă-nsor,
Să văz şi eu în viaţă-mi vreun nepot din fecior.
Voi însă toţi dimprotivă într-un gînd v-aţi întîmplat
Şi îmi cerurăţi pe fata care o cresc în palat.
Cum vedeţi, fata e una, în trei nu poci să o fac,
Cui să o dau mai-nainte şi pe care să împac?
Trebuieşte, prin urmare, numai unul să o ia,
Şi în alt chip nu poci face hotărîrea pentru ea,
Decît din voi fiecare cîte un drum apucînd

Şi în trei părţi ale lumii totdodată toţi plecînd,
Să umblaţi din ţară-n ţară şi din cetăţi în cetăţi,
Unde veţi vedea în toate osebite rarităţi;
Căci tot locul din natură are şi dar osebit,
Un cu une ş-alt cu alte bunătăţi e-mpodobit.
Din voi dar fieştecare pe unde veţi preumbla
Orce mai preţios lucru în vro parte va afla,
Care să nu să găsească în ţinutul meu de fel,
Şi care ca o minune mi-l va aduce cu el,
Pe acela şi îndată cu fata-l voi însoţi,
Şi cît îmi va fi puterea îl voi şi îmbogăţi."

Deci această hotărîre feciorii lui auzind
Şi pe fata fiecare cu înfocare iubind
Prea bucuroşi priimiră să facă acel voiaj,
Luară bani şi plecară cu un osebit coraj;
Fără să li să mai pară că să va-ntîmpla altfel[1],
Spera fiecare-n sine că va lua fata el.

Aşa feciorul cel mare către India luînd
Şi prin cetăţile toate primblîndu-se şi umblînd,
Văzu într-una de zile în piaţa unei cetăţi
Strigîndu-se de vînzare vreo cîteva bucăţi;
Şi stînd la acea-mbulzeală şi el ca un privitor,
Aude strigînd telalul la vînzare un covor,
Şi lumea care de care la acel glas îndrăzneţ
Cu sute, cu mii de galbeni înălţa mereu la preţ.
Auzind de suma mare feciorul de împărat
De o curiozitate pe-oarecine a-ntrebat:
„De ce covorul acela la atît preţ a ajuns?"
Iar acel om la-ntrebarea-i: „Dar au nu ştii? i-a răspuns,
Şi urmă zicînd: Covorul e vrednic şi mai de mult,
Că nu e, cum ţi se pare, numai pentru aşternut,
Ci este un covor magic sau descîntat şi vrăjit,
Este cu solomonie, dacă vei fi auzit:
Cînd vei merge în vro parte şi vei şedea pe covor,
Cum zici «hai unde-mi e gîndul!», ajungi îndată ca-n zbor."

---

[1] Tipărit (în ambele ediţii): *astfel*.

Astfel pe el auzindu-l feciorul de împărat,
Decît toţi mai cu asupră preţul i-a adăogat
Şi căzînd covoru-n parte-i numără banii pe loc,
Bucurîndu-se în sine de un astfel de noroc,
Zicea: „Acuma ştiu bine că fata o s-o iau eu,
Că duc un lucru ce nu e în ţinutul tată-meu".

Al doilea fecior iarăşi spre partea Chinii plecînd,
Ş-asemenea şi acesta prin multe cetăţi umblînd,
Vede şi el o oglindă, ce în strigări să vîndea,
Şi chiar ca la o minune oamenii să grămădea;
Se opreşte să privească şi el ca ceilalţi de rînd
Şi auzind la preţ mare acea oglindă-nălţînd,
Curios, cu nerăbdare, întrebă numaidecît
Cum că ce este pricina de este scumpă atît.
Cel întrebat îi răspunse cu un deosebit ton:
„E scumpă fiindcă este oglinda lui Solomon,
Carele cu-nţelepciunea lucruri mari a săvîrşit,
Cîte n-a făcut natura mintea lui le-a născocit;
Din care şi pînă astăzi prin lume tot se găsesc,
Precum şi oglinda asta c-ar fi a lui o numesc;
Fiindcă omul într-însa pe loc cum se va uita
Poate vedea pe orcine, la el cum va cugeta."
Auzind el, deodată de fata în gînd i-a dat,
Şi cum o văzu-n oglindă, ochii cînd ş-a aruncat,
Începu să-nalţe preţul, peste alţi adăogînd,
Şi îi rămase asupră, mai mult nimenea nedînd.
Scoase şi numără banii, se făcu pe ea stăpîn,
Şi în tocul ei puind-o, o bagă la piept în sîn,
Zicînd: „Un asfel de lucru nici n-a văzut tată-meu
Şi crez fără îndoială că o să iau fata eu".

Al treilea fecior iarăşi care dodată plecă
Şi el cu acelaşi cuget spre alte părţi apucă;
Cetăţi, sate şi oraşe în drumu-i întîmpinînd,
Prin nenumărate tîrguri umblînd tot şi cercetînd,
Nu putu alt să găsească decît iar la un mezat
Văzu strigînd de vînzare un măr foarte minunat,
Din care la orce boală mîncînd, pe om vindeca,
Chiar şi din cumpăna morţii sănătos îl rîdica;

Preţul lui să înălţase la mare sumă de mii,
Fiindcă lungea viaţa, avea prea mulţi meşterii;
Feciorul de-mpărat însă că-l va lua el crezu
Şi tot adăogînd preţul asupra lui şi căzu.
După ce numără banii ş-îl puse în buzunar,
Zise: „Ştiu că acest lucru e în lume cel mai rar,
Care socotesc îndată tatăl meu cum l-o vedea,
O să ia fata de mînă şi mie o să mi-o dea".

Deci, într-acest chip toţi fraţii cîte ceva cumpărînd,
Şi fiecare pe fata că o va lua sperînd,
Au plecat să se întoarcă; şi aşa[1] cum venea ei,
La un oraş oarecare se-ntîlniră cîteşitrei.
Începură să se-ntrebe despre unde a umblat
Şi de prin acele locuri ce lucruri au cumpărat.
Spuseră, se lăudară, lucrurile toţi scoţînd
Şi magica lor putere fiecare arătînd.
Cînd spuse cel cu oglinda, îi ziseră ceilalţi: „Poţi
Ca să ne arăţi într-însa să vedem pe fata toţi?"
„De ce nu?" el le răspunse, şi oglinda deschizînd,
Văd ţiindu-i lumînarea, pe pat de moarte zăcînd.
Atunci cel cu mărul zise: „Eu o scol cu leacul meu".
Cel cu covor iar răspunse: „Şi mai în grab vă duc eu".
Zicînd aceasta, îndată pe covor toţi cum s-au pus,
Ca săgeata într-o clipă la bolnava au ajuns;
Şi cum i-a atins de buze mărul cel vindecător,
Se sculă-n grab sănătoasă (fata) înaintea lor.

Puteţi să-mi ghiciţi acuma — zise sluga către ei —
Cui a dat fata-mpăratul? Cin-a luat-o din trei?
Căci mai întîi cel cu mărul cu drept cuvînt o cerea,
Că de nu-i da să o scoale, negreşit fata murea.
Cel cu covorul cerînd-o, că are drept iar zicea,
Că orşicum murea fata dacă el nu-i aducea.
Şi cel cu oglinda iarăşi zicea într-acelaşi fel
Cum că, ca să ia pe fata, şi mai mult drept are el,
Căci, de nu era oglinda-i să o vază că zăcea,
Nici covorul, ba nici mărul folos ei nu-i aducea.

[1] În ediţia a II-a: *acum*.

Pe cînd toţi îşi bătea capul şi în tot chipul gîndea
Din acei trei fraţi la care ei pe fata să o dea,
Răspunse din şezătoare o fată mare, zicînd:
— Eu nu ştiu dintre ei cine mai mult drept o fi avînd;
După părerea mea însă tot dreptul îl are ea
Să-şi aleagă care-i place şi pe acela să-l ia.
La acest cuvînt al fetii, „bravo!" au zis cîţi era
Ş-începură norocită însoţire a-i ura;
Iar Stan sluga auzindu-i că o laudă pe ea:
— Bună treabă, zău — le zise — eu spui, ş-altul bravuri[1] ia!

Arendaşul zise: — Stane, lasa, bravuri iţi dem noi
Si-n locul teu dache-i spune istorie inche doi.
— Ca unui stăpîn — el zise — sînt dator să mă supui,
Că la d-alde poveşti d-aste cîte vreţi poci să vă spui.

După ce zise aceasta, stînd, se gîndi puţintel
Şi aducîndu-şi aminte-ncepu să zică asfel:
— Ştiu şi eu o ghicitoare tot ca a moş popii iar,
O s-o spui, dar nu ştiu bine dacă este aşa chiar.

GHICITOAREA

Frate din tată, fiu nevestii mele, du-te spune
Tată-tău că a venit fii-său, bărbatul nevestii lui.

DESLEGAREA

Un tînăr de vîrstă crudă, văzînd că muma-i muri,
Se răzni-n alte oraşe şi se şi căsători;
Apoi după scurtă vreme la oaste fiind luat
Şi trimis în bătălie ca fieştece soldat,
Unde prin încongiurare fiind de vrăjmaşi robit,
I-a venit nevestii veste că bărbatu-i a perit.
Ea acuma ce să facă! cum trăise mai nimic,
Era tînără în floarea-i ca şi o fată, să zic;
Se-ntîmplă atunci de vine un văduv strein la ea,
Sosit din alte oraşe, şi se mărită, îl ia;

[1] Pluralul lui *bravo*.

Făcînd ş-un fecior cu dînsul, şi cînd crescu măricel,
Scăpînd atuncea soldatul, s-a-ntors la dînsa şi el.
Dar pînă să intre-n curte, alţii colac i-a luat
Că nevasta-i d-atunci încă după alt s-a măritat.
Începu el să-i întrebe ce fel de bărbat ţinea,
Cum i-e numele, porecla, şi ei pe rînd îi spunea;
Pe cînd vorbea ei acestea, ieşi-n poartă un flăcău,
Şi ei îi ziseră: „Iacă, asta este fiul său";
Soldatul luîndu-i seamă, după cele ce i-a spus,
Capul tatălui său parcă îl vedea pe dînsul pus;
N-a mai avut îndoială că tatăl său, neştiind,
Chiar pe noru-sa luase, în acel oraş viind.
Ş-atunci chemînd pe flăcăul la mumă-sa l-a trimis,
Zicîndu-i: „Frate din tată..." şi cel.[1], cum am zis...

După ce se cunoscură prin acest al său cuvînt
Că o amestecătură de rudenie toţi sînt,
În loc să se veselească că sănătoşi s-au văzut,
Peste toţi amară jale totdodată a căzut;
Că neîngăduind legea asemenea însoţiri,
A trebuit să se facă acum două despărţiri.
A depărtat zic şi socru şi bărbat de casa ei,
Ş-a căzut nenorocirea dodată pe cîteşitrei.
Pe urmă Dumnezeu ştie ce să va fi mai urmat,
Eu însă de o poveste cu aceasta am scăpat.

ARENDAŞUL

Asta poveste pre mica, eu am spus che mare voi,
Tot ca ala intii care am spus pentru tine doi.

SLUGA

Dar asta care am spus-o nicăiri să n-o avem?

ARENDAŞUL

Lasă asta pe desupra daruiala s-o ţinem.

SLUGA

Asta nu e dăruială, ci vine ca un plocon,
Bunioară cînd îţi vine cineva cu vrun clapon,
Că dăruiala e-n urmă, nu întîi, la început.

[1] Prescurtare pentru *celelalte*.

ARENDAȘUL

Azunze atita vorba, ţe sa zici am priţeput.

SLUGA

Ascultaţi dar:
Îmi povestea unul cum că ar fi fost
În Constantinopoli[1] un om de neam prost,
D-ăi de care creşte ca un copaci gros,
Sucit în tulpină şi strîmb, nodoros;
Netrecut prin şcoală, ca şi un lemn iar
Tăiat cu toporul, nedus la tîmplar.
El pe lîngă alte multe neciopliri
Avea şi asupra-şi mai multe pociri:
Să lăsăm că-n spate era cocoşat,
Că nu e al firii lucrul întîmplat,
Ci în celelalte, buze, nas, urechi,
Le avea-n mărime ca două perechi;
Îl vedeai în toate de fire greşit,
Ca cînd laşi un lucru nedesăvîrşit;
De ştiinţă iarăşi, după cum am zis,
Orce pe răboaje îl avea înscris;
Dar însă cu banii carii să vestea
Luă nevestică frumoasă ca stea.
Şi cu jaluzia-i dintr-al nunţii ceas
O-nchise să şază sus într-un cafas;
Că avea saraiuri ca cei mai bogaţi
Şi nu lăsa-n ele nicidecum bărbaţi;
Atît peste fire era temător,
Încît era-n vreme tot bănuitor;
Şi după ce oameni nu vrea-n casa sa,
Nici scotea-n primblare pe nevasta sa,
Nu cumva să vază vreun frumuşel
Şi să-i alunece ochii după el.

Biata lui nevastă petrecu tăcînd,
Ca-ntr-o puşcărie închisă şezînd,
Pînă cînd salteaua în pat putrezi
Ş-îndrăznind îi zise astfel într-o zi:
„Ce o fi, bărbate, pentru Dumnezeu!
Mult o să mai ţie aşa traiul meu?

[1] În cinci silabe.

Trei ani sînt îmi pare de cînd ne-am luat
Şi la noi în casă om n-a mai intrat;
N-ai tu vreo rudă, or vrun cunoscut?
Că doar în pădure nu te-ai fi născut!
Să-i aduci să vie de vorbă să stăm,
Cu ei să petrecem, să ne ospătăm,
Cum vedeam părinţii adesea făcînd,
Cu rude, prieteni mîncînd, petrecînd;
Iar tu la primblare cîndva nu mă duci,
Nici la noi în casă pe alţi nu aduci.
Zău! iacă-ţi spui dreptul că mi s-a urît
Cu aşa viaţă şi trai amărît!
Şi d-o fi tot astfel să mă pedepsesc,
Mai bine o moarte decît să trăiesc!"
Auzind bărbatul zicîndu-i astfel,
Că-şi plînge viaţa şi traiul cu el,
Se gîndi în sine şi se socoti,
Despre care-ndată un plan pregăti;
Şi aşa în piaţă mergînd înadins,
Fără prelungire doi amici (prietini) ş-a prins,
Întocma ca dînsul strîmbi şi cocoşei,
Precum şi la chipuri ca el frumuşei;
Şi fiind aceştia oameni scăpătaţi,
Săraci, fără stare şi prost îmbrăcaţi,
Mergînd pentru haine în grab tîrgui
Anterii, giubele l-amîndoi croi,
Însă din materii tot din acel fel,
Ş-îi îmbrăcă-ntocma asemeni cu el;
Nu vrea el să aibă ei schimbat ceva,
Ca să nu s-arate mai ţanţoşi cumva;
Ci la fel cu dînsul fiind îmbrăcaţi,
Semăna la toate ca trei gemeni fraţi.
Şi după ce astfel frumos îi găti,
P-amîndoi acasă la masă-i pofti,
Ş-într-un loc lăsîndu-i, acasă s-a dus
Şi nevestii sale de dînşii a spus,
Zicînd ei: „Dragă! azi să te găteşti,
Că la masă oaspeţi ai să priimeşti".
Auzind nevasta acest al său glas,
De mare mirare coprins-a rămas!
Şi luă toporul să cresteze-n prag,

Că-i aduce oaspeți soțul ei cel drag.
Deci cu bucurie orînduind ea
Cele pentru masă cîte trebuia,
Iacă cățelușul în curte lătră,
Și el cu doi oaspeți în curte intră.
De ceea ce vede mirare o ia
Și ca o nălucă o închipuia;
Îi părea că ochii ei poate o-nșel
Pe trei inși să vază la toate-ntr-un fel;
Dar dacă intrară în casă văzu
Și a fi aievea atuncea crezu.
Acest plan prost însă și prea nătărău
O scîrbi asupra-i pe ea și mai rău;
O făcu să-i pară că în rîs o ia
Și cum că își bate astfel joc de ea;
Atît o mîhnise ast lucru nerod,
Cît i să pusese în gît ca un nod,
Și deș-în viață ea pînă acum
În gînd n-avusese pas rău nicidecum,
Ci-și iubea consoarta[1] pe cît să putea,
Îl cinstea ca înger și îl socotea,
Spusele-i cusururi ea nu le vedea,
Punea în zicală temei și credea,
Adică: „Bărbatul nu stă în frumos,
Ci-a fi decît dracul ceva mai chipos";
Dar văzînd aceasta urmare d-acum
Hotărî să plece și ea pe alt drum.
Așa împreună atunci ospătînd,
Cum și după masă de vorbă șezînd,
Cînd avu bărbatu-i treabă a ieși
Ceva pe afară de a săvîrși,
Ea arătă roabei cu deștul, zicînd:
„Du-te l-acel oaspet, spune mai curînd
Că, cînd se va duce bărbatu-i cu ei
După prînz în piață la cafea toți trei,
El să se întoarcă să vie aici,
Că voiesc a-i spune o taină, să zici".
După ce se duse slujnica la el
Și cum o-nvățase șopti-ncetinel,

[1] Soțul.

Cînd s-a-ntors, îi zise: „Te duseşi să-i spui?“
„I-am spus“, îi răspunse; o-ntrebă: „Dar cui?“
„La acel din dreapta, la care mi-ai zis.“
„Dar, proasto, la dînsul eu nu te-am trimis,
Du-te spune ălui dincolo de el.“
Şi mergînd îi zise şi lui tot la fel.
Sosind şi bărbatul, p-amîndoi îi ia
Şi cu dînşii merge drept la cafenea;
Acolo-mpreună şezînd, povestind,
Ş-îmbulzeală multă de oameni fiind,
Se strecură unul ş-afară ieşi
Ca cînd vreo treabă vrea a săvîrşi;
Şi plecînd se duse unde l-a poftit,
La femeia cărui bine i-a voit;
Carele în grabă-n casă cum veni,
Cu cellalt în urma-i să şi pomeni.
Acum ce să facă a nu să vedea
Ş-aceasta-ntre dînşii de gol să se dea;
Cel dintîi să bagă aci-ntr-un dulap
(Negîndind că-şi face peire de cap).
Al doilea iarăşi cum intră şi el
Fără să mai şază pe scaun de fel.
Iacă şi bărbatu-i veni-n acel ceas,
Văzîndu-se singur în gazin rămas;
Nevasta văzîndu-l, în grab alergă
Şi p-acesta iarăşi în ladă băgă.
Bărbatul ei însă în casă intrînd
Şi d-alde acestea fără să-i dea-n gînd,
Şade şi îşi umple un cibuc să bea,
Poruncind să-i facă încă ş-o cafea;
Apoi cu încetul trăgînd şi sorbind,
Cu necaz în sine zicea-n el gîndind:
„Vezi ce îmi făcură acei doi mişei!
Mă pui să-mi vărs punga, să-i îmbrac pe ei!
Le gătesc bucate ca să-i ospetez
Şi cu băutură îi îndestulez!
Iar ei mă lăsară prin taină fugind,
Nedîndu-mi de ştire şi nemulţumind!
Dar şi eu găsindu-i ştiu ce să le fac,
O s-apuc îndată şi o să-i dezbrac;
Şi acele haine le-oi purta tot eu,

Că după croială vin pe trupul meu."
Gîndind el acestea, se sculă, plecă
Şi drumul spre piaţă iarăşi apucă,
Ca să vază oare nu-i va întîlni
Şi despre purtare a le mulţămi;
Dar neîntîlnindu-i, intră-n cafenea
Să-şi uite necazul care-l cătrănea.

Nevasta-i văzîndu-l de acasă dus
Alergă în grabă l-al în dulap pus,
Deschizînd îl vede mort înăbuşit;
Cu spaimă la ladă în grab a pîşit.
Ardicînd capacul, se uită la el,
Vede că murise năbuşit ş-acel.
Stînd în loc uimită, se tot chibzuia
Cu doi morţi în casă ce să facă ea!
În cea după urmă îi veni în gînd
Ş-a trimis pe roaba ca cît mai curînd
S-alerge s-aducă un hamal cu sac,
Şi fără zăbavă veni c-un sărac;
Îl chemă în casă, îi spuse zicînd:
„Azi cu întîmplare în casă şezînd,
Viind fără veste ăst neruşinat,
Năvăli asupra-mi beat înverşunat,
Şi vrînd să mă apăr, cum l-am îmbrîncit,
S-a izbit cu capul ş-îndat-a murit;
D-aceea cu sacul te-am chemat să vii
Să-l arunci în mare, dar tainic să fii.
Că îmi este teamă şi ruşine chiar
Asta să se afle de vreun flecar,
Să mă poarte-n gură ş-a mă cleveti,
S-afle stăpînirea ş-a mă necinsti;
Du-te, du-l în grabă şi vin' să-ţi plătesc,
Uite îl am gata, un împărătesc."

Îl luă hamalul, în sac îl băgă,
Şi drept către mare cu el alergă,
Îl aruncă-ndată şi s-a-ntors la ea
Pentru osteneală plata vrînd să-şi ia;
Dar el pîn' să vie, ea pe cellalt mort,

Cum era întocma la chip şi la port,
În mijlocul casii tîrîş l-a adus;
Şi suind hamalul pe trepte în sus,
Îi ieşi-nainte ş-începu la el:
„Aşa-mi făcuşi treaba?“ Zise el: „Ce fel?“
„Apoi uite mortul, îi răspunse ea,
Ado curînd sacul şi d-aci îl ia.“
Bietul om săracul, ca unul ce-a fost
Uşurel la minte şi cu totul prost,
De ceea ce vede sta şi fluiera,
Crezînd că chiar mortul ce l-au dus era;
Şi se mira-n sine că cum şi ce fel
S-a-ntors mortu-n casă-nainte de el!
Aşa silit fuse bietul om sărac
Ş-apucînd îndată, îl bägă în sac,
Îl luă-n spinare, în fugă plecă,
Îl duse la mare şi îl aruncă;
Ş-înapoi dînd fuga plata ca să-şi ia,
Mult îi era teamă că iar va-nvia;
Şi cu grije mare pe cînd se ducea
A se uita-n urmă-i se tot întorcea.
Cînd tocma la poartă hamalul veni
Şi din prag în curte picioru-şi porni,
Uitîndu-se-n urma-i văzu că venea
Bărbatul femeii de la cafenea;
Socotind că este iarăşi acel mort,
Avînd trupul, chipul şi totul său port,
Începu să-i facă cu o mînă semn
Ş-în ceilaltă mînă pregătind un lemn,
Îi zicea: „Măi frate! stăi, nu fii mişel!
Pînă să-mi iau plata-ngăduie niţel,
Ş-ei veni atuncea după ce mă duc,
Că încă o dată nu o să te duc.“
Îi zicea el multe, dar lui nu-i păsa,
Ci intră în curte ca la casa sa,
Neştiind că-n casa-i s-a făcut omor,
Gîndea că hamalul e un cerşetor,
Dar hamalul care era necăjit
Ca turbat asupra-i pe loc a sărit
Ş-începu să-i care cu lemnul din mîini,

Dînd chiar ca hengherii cînd omoară cîini.
Auzind, nevasta-ncepu a ţipa;
Dar surda! de moarte nu-l putu scăpa!
Că hamalul gura-i nici n-o asculta,
Ci da tot într-una şi nu se uita.
După ce-l omoară ş-îl lasă întins,
Zice către dînsa de necaz coprins:
„Acum trebuieşte să-mi dai îndoit,
Că uită-te numai cum am ostenit;
El n-a fost mort bine, ci am tăbărît
Eu, uite acuma, de l-am omorît."
Sirmana nevasta de alt necaz dînd,
Care niciodată nu i-a dat prin gînd,
Se-ntoarse în casă şi oftînd plîngea,
Sta-n nedomirire, mîinile-şi[1] frîngea,
Cum şi ce să facă? în casă să-l ia
Şi ca lumea toată să-l îngroape ea?
Dar sute de gînduri voia-i apăsa
Că cum să dea veste pentru moartea sa?
Ce să zică lumii cînd o va-ntreba,
Neputînd în altfel vorba a-şi schimba?
Nu putea să zică: damla i-a căzut,
Vedea că nu este cuvînt de crezut;
Că-n fruntea ş-în capu-i sta tot lovituri,
Să vedea ş-în faţa-i de lemn dătături,
Şi putea-n nevoie lesne a cădea,
Că era de faţă toate să se dea.
Neputînd să facă de frică altfel,
Gîndi să-l arunce-n mare şi pe el;
Aşa să preface că altul n-a fost
Şi poruncind zise hamalului prost:
„Du-te dar ş-acuma cu el unde ştii,
Iacă, na-ţi şi plata, ca să nu mai vii."

Stan aci povestea o mai precurmă
Şi despre lungirea-i cuvîntu-şi urmă:
— Pîn-aci povestea a fost ce a fost,
Nefiind atîta, am spus-o şi prost;
Dar d-acu-nainte să o ascultaţi,

[1] Tipărit (în ediţia a II-a): *şi mîinile-şi.*

Să staţi şi să rîdeţi şi să vă miraţi;
Să vedeţi cu mortul ce s-a întîmplat,
Ce a păţit încă şi ce s-a urmat!...[1]

Cu atîtă nerăbdare stînd aştepta toţi pe Stan,
Încît, pînă să renceapă, zăbava le părea an,
Vrînd să audă sfîrşitul basnului pîn-aci spus,
Ce s-a întîmplat să vază mortului de hamal dus.
După ce puţintel însă stătu el şi se gîndi,
Tuşi, îşi drese iar glasul şi povestea-şi înnădi,
Zicînd: — Luînd dar hamalul pe mortul acei femei,
Care gîndea el că este numai unul, iar nu trei,
Mergea pe drum ducînd sacul ş-întru sine se gîndea:
„Acum, cum e seara bine şi nu se poate vedea,
Poci la uşa unei cîrciumi să stau afară din prag
Şi să cer de osteneală un păhar de vin să trag;
De n-aş fi cu belea-n spate, puteam la mult să
mă-ncurc,
Că pîn' m-oi duce ş-întoarce, toţi cîrciumarii se culc".
Deci el pînă să ajungă la cîrciuma care bea,
Unde îi plăcea lui vinul şi pentru el tot robea,
Prăvălia se-nchisese, lumînarea s-a fost stins,
Şi el dacă bătu-n uşă şi cu o mînă a-mpins,
A început să şi strige: „Deschide, măi cîrciumar,
Şi dă-mi aicea la uşă macar numai un păhar;
Dă-mi curînd, că mor de sete, deschide, zic, nu mai sta,
Că dai de belea cu mine, mor aici la uşa ta".
Cîrciumarul însă care păzea al instrucţii glas,
Ca nici uşa să deschiză tîrziu pe la acel ceas,
Pe cînd striga, auzindu-l, în odaia sa şedea,
Să făcea surd în tăcere, vrun răspuns fără să-i dea;
Dar hamalul stînd la uşă, fără a se stîmpăra,
Cu cîte-i venea la gură îl ocăra ş-înjura.
În cele mai de pre urmă cîrciumarul necăjit
Pierde răbdarea, deschide, iese la uşă-ndîrjit
Şi cu un ciumag porneşte în spinare a-i căra,
Fără să ştie că bate p-ăl din sac care era,
Ş-închizînd îndată uşa, în odaia lui s-a tras;

[1] Cu aceasta se încheie primul volum al *Şezătorii la ţară*. În josul paginii se citeşte: *Sfîrşit părţii I. Sfîrşitul acestii poveşti va urma la partea II.*

Iar hamalul cade-n pragu-i, scoţînd un amorţit glas:
„Aoleo! mor, măiculiţă! cîrciumarul m-a ucis!"
Şi după aceste vorbe alt nimica n-a mai zis,
Decît scoţînd din sac mortul, aci-n pragu-i l-a lungit
Ş-în grab la picior luînd-o la casa lui a fugit.
Cîrciumarul dup-aceasta culcîndu-se adormi,
Se gîndea coprins de frică ceva a nu pătimi,
Zicînd: „Săracul de mine! făcui destul de urît,
Cum am dat prin întunerec, poate că l-am ş-omorît!
Şi mîine iacă beleaua, în vro nevoie încap,
De nu o să poci viaţa cu toată starea să-mi scap!
Parcă îl aduse naiba, măcar cine va fi fost,
Nu se cădea într-atît c-un beţiv să mă port prost."
În cugetele acestea aflîndu-se turburat,
Se-ntorcea ş-îi zicea iarăşi un alt gînd astîmpărat:
„Omule, dormi, odihneşte, nu fii nebun într-atît,
El fugi speriat de tine, iar nu că l-ai omorît.
Să poate omul să moară aşa-ntr-o clipă de ceas,
Din trei lovituri să cază şi să nu mai scoată glas?!"
Pe cînd le gîndea acestea, fiind foarte ostenit,
Îl fură somnul îndată şi nu s-a mai pomenit,
Şi tocma cam despre ziuă deşteptîndu-se tuşi
Şi viindu-i ca să-şi facă obiceiul său ieşi.
Deschizînd la pod să meargă cu ochi cîrpiţi, somnoros,
De mort să-mpiedecă-n uşă prin întunerecul gros,
Şi în pod peste cap cade de-a berbeleacu mergînd,
Îşi beleşte fruntea, nasul, tocma-n mijloc ajungînd;
Spăimîntat, de jos să scoală, văitîndu-se de dureri,
Şi îşi aduce aminte de toate acelii seri;
Să uită, vede jos pragu-i un om mort, ţapăn lungit,
Şi crede cum că el însuşi l-a omorît negreşit;
Tremură coprins de frică, coraj să-şi dea se silea
Şi să gîndeşte acuma cum să scape de belea.
Aşa în vecinătatea-i fiind şi un macelar
Pe care avea el pizmă că venea-n cîrciuma-i rar,
Apucă, tîraşte mortul, cu greutate, cu chin,
Îl duce tocma la uşa aceluia biet creştin,
Îl rîdică în picioare, cum era înţepenit,
Şi răzimîndu-l de uşa-i cît mai curînd a fugit.
Macelarul iar de noapte s-a sculat, s-a îmbrăcat,
Ş-a luat toporu-n mînă şi la scaun a plecat.

Dar cum deschise să iasă, mortul se porni niţel,
Ca cînd vrea să intre-n casă-i, împingîndu-l şi pe el;
Macelarul mai în grabă socotind că e vrun hoţ,
Care nu-ntrebuinţează decît asfel de negoţ,
Vrînd de el să se ferească, toporul îşi întremă,
Începu prin întunerec a da ş-a striga: „Mă! mă!"
Dar mortul, ce să-l audă! căzu jos şi se lungi,
Iar el că-l omorî însuşi a crede se amăgi.
Spăimîntat şi el de frică să nu cază în nevoi,
Vede că trece îndată p-aci un car cu doi boi,
Carele de greutate şi de neuns scarţăia
Şi omul ce mîna boii şedea-n car şi moţăia;
Carele se întîmplase să fie un biet pescar
Ce ieşea din tîrg afară de noapte cu peşte-n car.
Macelarul cel puternic şi în mîini ţapăn, vîrtos,
Ia pe mortul ş-îl aruncă în spate-i cu faţa-n jos.
Pescarul mergînd cu dînsul, de ziua s-a luminat
Tocma din oraş afară cînd era lîngă un sat;
Aci coborînd din caru-i dete un „hăis! cea!" la boi,
Şi ocoli-mprejur carul să se uite înapoi.
Cum văzu pe mort, îndată gîndi că e un hoţ chiar
Care pe drum să urcase să-i fure peşte din car.
Ş-începu la el să strige: „Fugi, mă! n-auzi? dă-te jos!"
Şi văzînd că nu ascultă, îl lovi cu un lemn gros;
Apoi uitîndu-se-n faţa mortului posomorît,
Crezu fără îndoială că chiar el l-a omorît;
Şi se mira ce să facă, unde să-l ducă acum?
Tremura, îi era frică să-l arunce aci-n drum,
Ca nu în urmă-i să treacă cumva vreun călător
Şi văzînd să-l bănuiască pe el de omorîtor;
Ci mai merse înainte pîn' la nişte arături,
Unde pe un lup plugarii îl gonea cu strigături,
Şi îşi lăsase merindea lîngă drum pe supt un pom,
Fără să stea lîngă dînsa s-o păzească vreun om.
El oprind, ia mortu-ndată, îl pune lîngă pom jos,
Îl ardică ş-îl propteşte, făcînd să şază frumos,
Pune merindea-naintea-i, o lingură-n mîna sa,
Potrivind ca cînd mănîncă fără ceva a-i păsa;
Şi cît mai în grabă pleacă ca să fugă d-acolea,
Pînă nu sosesc plugarii, să se scape de belea.
După ce pleacă pescarul, vin şi plugarii la pom,

Carii încă de departe aruncînd ochii la om,
Văd merindea înaintea-i şi el parcă sta mîncînd,
De ei fără să-i mai pese, nici ochi la ei întorcînd.
Ei de om rău socotindu-l, cu temere toţi au stat
Ş-începură să-l gonească, strigîndu-i din depărtat.
Apoi văzînd că tot şade nesfiindu-se de ei,
Luă şi azvîrli unul asupra-i c-un retevei,
Şi tocma în cap lovindu-l, la pămînt l-a doborît,
Care văzînd toţi crezură că chiar ei l-au omorît.
Acuma de altă frică şi de spaimă s-au coprins,
Mirîndu-se ce să facă cu mortul ce sta întins;
Stînd aşa-n nedomirire, iaca văd trecînd un om
Călare ş-un mînz în urma-i ş-în mînă cu un chilom.
Ei se scol cît mai în grabă, acel cîrlanaş opresc
Şi de curmeziş pe mortul în spate-i îl îndoiesc,
Apoi dîndu-i drumu-ndată şi ei pe fugă se duc,
Se depărtează prin ţarini şi de muncă se apuc.
Mînzul abia ducînd mortul şi depărtat rămîind,
Dete o renchezătură după muma sa strigînd:
Atunci se-ntoarce şi omul înapoi a se uita
Şi văzînd mortul pe mînzu-i, de om viu îl socotea;
Începu la el să strige: „Dă-te jos, mă, nebun eşti!
Ce mi-ai încălecat mînzul, să-l strici şi să mi-l speteşti?"
Şi văzînd că de strigarea-i nu se spăimîntă de loc,
Îşi pregăteşte chilomul, se-ntoarce necăjit foc,
Îi dete în cap vro două, mortul după mînz căzu,
Şi-ntins la pămînt văzîndu-l, că-l omorî el crezu.
Ce să facă? Stă, să mire, speriat c-a făcut omor,
Tot să uita să nu treacă să-l vază vrun călător.
Că aşa e orşicare cînd face vreun păcat,
De frică cumpătu-şi pierde, ştiindu-se vinovat:
Mai vîrtos acela care fără a-i veni prin gînd
I se întîmplă de face din greşală rău, nevrînd,
Cugetele lui îndată pravila de faţă-i pun
Şi pîrîtori pentru vina-i parcă aleargă ş-îl spun;
Care de spaimă, de frică stînd ca de tresnet lovit,
Să mire cum să ascunză răul ce l-a săvîrşit.
Asemenea şi acesta văzînd c-a făcut omor,
I se păru deodată că-n capu-i a căzut nor,
I-a coprins ochii, vederea, faţa i-a posomorît
Şi nu cunoscu pe mortul că e de mult omorît;

Şi descălecînd îndată cu funie îl legă
Şi cu calul său tîrîndu-l într-o luntre îl băgă,
Care se afla în margeni al unuia eleştiu,
Îl propti în ea să şază ca cînd ar fi fost un viu,
Aci fiind ş-o lopată în mîini s-o ţie a pus
Şi ca cînd sta să o mîie lăsîndu-l în grab s-a dus.

Peste puţin iacă vine cu puşca un vînător
Pe eleştiu să găsească vreun vînat zburător,
Vede pe omul în luntre stînd ca viu în zisul fel
Şi în rogoz nişte raţe sălbatice în drept el;
Strigă la el vînătorul: „Fugi, omule, d-acolea,
Fugi, că o să sloboz puşca ş-o să mă dai de belea!"
Raţele auzind glasu-i şi zburînd toate pe loc,
El luînd o zburătură, azvîrle necăjit foc,
Şi cum îl loveşte-ndată îl culcă numaidecît,
Care văzîndu-l şi crede cum că el l-a omorît.
Se sperie,-ncremeneşte, stă, se uită împrejur,
Întocma cum să fereşte cînd face răul vrun fur;
Neavînd alt ce să facă, după ce se socoti,
A îmbrîncit c-un lemn luntrea la mai adînc a pluti,
Şi fugi cît mai în grabă, lăsîndu-se de vînat,
Cu totul mustrat de cuget c-a făcut mare păcat.

După dînsul vin pescarii, căutînd luntrea să-şi ia,
O văd dusă tocma-n mijloc şi un om dormind în ea.
Încep toţi din guri să-i strige: „U! mă! n-auzi? cine eşti?
Ce mi te-ai culcat în luntre, alt loc să dormi nu găseşti?"
Strig, mai strig încă o dată, şi văzînd că nu-l deştept:
„Da e beat, mă, or surd, zise din ei cel mai înţelept,
Ş-o să strigaţi pînă mîine fără să-l mai deşteptaţi,
Ci luaţi lemne or pietre şi într-însul aruncaţi."
Tocma după cum el zise, îndată cu toţi făcînd,
Cu cărămizi şi cu pietre pe cel din luntre-mproşcînd,
„Staţi, mă! zise din ei unul, nu e surd, ci este beat,
Îmi pare că-l omorîrăm şi tot nu l-am deşteptat;
Ci să fugim mai în grabă şi în luntre să-l lăsăm,
Cineva să nu ne vază, că toţi de nevoie dăm."
Fugind ei şi lăsînd luntrea în voia ei a-nota,

Ajunse tocma la moară mai-nainte de-a-nnopta,
Şi intrînd în scocul morii, apa cum îl repezi,
Se-nţepeni pe supt roată şi trosnind se auzi;
Iese morarul îndată, se uită, stă fluierînd,
Apoi abia scoţînd luntrea şi om într-însa văzînd,
Crezu că el mînînd luntrea, apa furîndu-l l-a tras,
Ş-îl omorî roata morii, belindu-i obraz şi nas.
Îl coprinse groază, frică, vreun rău a nu păţi,
De vreo pîră nedreaptă a se învinovăţi;
Şi precum se înnoptase ş-începuse a ploua,
Cît mai curînd din acel loc îngriji de a-l lua;
Care ş-în sat la coteţul unui sătean alergă
Şi ca cînd ar fura păsări pe mort cu capu-l băgă.
Săteanul cam către ziuă în bătătură ieşind
Şi ghemuit la coteţu-i pe oarecine zărind
Începu la el cu gura şi cu un lemn se-ntremă,
Mergînd spre el şi strigîndu-i: „Ce faci tu acolo, mă?"
Şi văzîndu-l că tot şade, ş-întunerec cum era,
Cu necaz mare, orbeşte se porneşte a-i căra;
Găini, cocoşi se speriară, să-mprăştiară-n coteţ,
Şi văzînd el că nu fuge, ci încă stă tot semeţ,
Îl apucă de picioare, îl trage numaidecît
Şi văzîndu-l că nu mişcă crezu că l-a omorît;
Cu frică stînd şi privindu-l, începu a se gîndi
Ce să facă să-l ascunză spre a nu se dovedi;
Să temea să nu se spuie de cineva la zapciu
Ş-în grab într-un sac băgîndu-l îl aruncă-n eliştiu.
Dimineaţa vin pescarii, carii seara l-a lăsat,
Caut luntrea, o văd goală ş-a gîndit c-a înviat,
Că, precum am zis, morarul de frică tot tăinuind,
Duse luntrea iar la locu-i şi s-a dus, în grab fugind;
Pescarii dar dînd cu plasa şi să scoaţă ei trăgînd,
Văzînd că este grea foarte, s-a bucurat toţi rîzînd,
Socotind c-au prins în plasă tot cît era-n acel lac;
Dar cînd traseră afară, văd în loc de peşti un sac.
Sacul strîns legat la gură într-un deosibit fel,
Ei gîndînd că e avere sau niscaiva bani în el,
„Staţi, ziseră fiecare, nu cumva să-l deslegăm,
Ci mai întîi la zapciul să mergem ştire să dăm,
Să fie şi el de faţă, să nu ne-nvinovăţim,
Că am găsit lucru mare şi vreun rău să păţim,

Că numai între noi poate cumva nu ne împăcăm
Ş-o să ne pîrească alţii, auzind că ne certăm."
Ei bine, aşa să facă, s-a-nvoit ştire să dea,
Dar cine acum să meargă? că-ntre ei nu se-ncredea,
Să temea[1] fieştecare că-n lipsa-i vor deslega
Şi luînd ceva dintr-însul iar la loc îl vor lega;
Ci cu toţii împreună cerea a se repezi.
„Prea bine dar, zise unul, sacul cine-l va păzi?"
„Să-l ascundem, zise altul, uite acolo, vedeţi",
Şi ducîndu-l îl băgară în bălării prin scaieţi.

Deci plecînd toţi să se ducă împreună la zapciu,
Cîrciuma-n drum fiind pusă, se-ncurcară de rachiu,
Şi bînd toţi de bucurie că au găsit chilipir,
Pîn' la vremea împărţirii scotea mereu din chimir.
Zapciul fiind departe, cu şederea în alt sat,
N-au mai putut să se ducă, după ce s-au îmbătat.
A doua zi dimineaţa aminte cum ş-au adus,
S-au dus şi cu amăruntul de sacul găsit au spus.
Zapciul de bucurie că o să-i iasă colac,
Luînd slujitori, se duse să vază ce e în sac;
Cînd acolo, ce să vază? Un mort ghemuit băgat,
Cu semne de lovitură ş-în felul său îmbrăcat!
Pescarii încremeniră, gurile li s-a-ncleştat,
Cunoscînd p-acela care în luntre l-a fost lăsat.
Dar zapciul ştiind seama uciderii a dovedi,
Nu-i trebui vreme lungă l-această a se gîndi,
Ci strigînd, dete poruncă îndată la slujitori
Ca mai întîi pe pescarii să-i bage la închisori,
Apoi ducînd şi pe mortul într-al satului buric,
Chemă să vie să-l vază toţi din sat, mare cu mic,
Puindu-le hotărîre ca să spuie negreşit
Omorul acesta cine dintr-înşii l-a săvîrşit.
„Că n-a avut alt de unde să-l arunce-n eleştiu,
Omoritorii-s de faţă, eu mă uit la ei ş-îi ştiu,
Dar decît s-o iau cu răul şi să-ncep a chinui,
Mai bine să-mi spuie singuri decît a se tăinui;
Vă dau soroc pînă mîine, să mă-nţelegeţi cu drag,
C-apoi de nu, fără milă tot satul în ocnă-l bag."

[1] Tipărit: *teme*

Pe mortul, cum povestirăm, îl cunoştea cei din sat,
Că mai toţi îl omorîse şi toţi l-a fost lepădat.
Între ei era pescarul care l-a scos din oraş,
Aci era şi plugarii ce l-a pus pe cîrlănaş,
Vînătorul şi el iarăşi, şi cel cu chilomul sta,
Morarul şi toţi c-o vorbă de moarte se întrista.
Decît numai unul p-altul cam încurcat se ştia
Şi fiecare asupra-şi putea omorul să-l ia.
Pentru care-ntr-acea noapte toţi în parte-şi chipzuind
Şi de grija judecăţii nicidecum neodihnind,
Au găsit de cuviinţă ş-în sineşi au hotărît
Ca să spuie fiecare în ce chip l-a omorît.
Aşa încă de cu seară unul la zapciu mergînd,
Că l-a omorît el spuse, dar cu-ntîmplare, nevrînd.
Abia isprăvi acesta, veni altul şi el iar
Spuse cum că din greşală l-a omorît însuşi chiar.
După dînsul ş-altul, ş-altul, cîte unul s-a închis
Ş-în taină către zapciul a spus că el l-a ucis.
Apoi veni şi morarul ş-începu a se jeli:
„Boierule şi cocoane, te rog a te umili,
Că uite mortul acesta roata morii mi-a stricat,
Şi astăzi e două zile de cînd stă din măcinat.
El, neghiobul, cum să vede în luntre n-a mai fost pus
Şi neştiind să o mîie, peste cap în scoc s-a dus,
Luntrea intrînd pe supt roată, mi-o rupse, mi-o
prăpădi,
Şi eu am tăcut de frică spre a nu se dovedi,
Ca nu cumva de vro pîră să mă învinovăţesc,
Toată nopticica singur m-a făcut să mă căznesc,
Pîn' l-am scos pe el şi luntrea, a fost vai de capul meu!
Mă dor şalele ş-acuma ardicînd atîta greu;
Luntrea o dusei la locu-i, dar mortul, ce l-am lăsat,
Pînă să viu, înviase ş-îl văzui mergînd spre sat."
Zapciul privind la dînsul şi spusele-i ascultînd,
I se părea toate vise, nimica nenţelegînd,
Căci pîn-aci îi spusese ceilanţi săteni hotărît
Că într-o zi fiecare osebit l-a omorît;
Neputîndu-se pricepe, sta în loc nedomirit
Şi mai îi venea să crează că toţi au înnebunit;
Aci unii omorîndu-l, aci alţi făcîndu-l viu,
Apoi iar alt îl omoară ş-îl aruncă-n eleştiu;

Nu putea să hotărască nimic despre acest mort,
Ci trimise mai în grabă către ispravnici răport.
Carii fără de zăbavă s-au repezit a-l vedea,
Ca să ştie despre dînsul ce fel de răport să dea;
Şi puind la cercetare de al doilea pe toţi,
Ascultîndu-i, zicea-n sineşi: „Alege acum, de poţi!"
În sfîrşit, ei şi pe mortul l-a găsit de vinovat
Că dup-atîtea omoruri de rău tot nu s-a lăsat,
Şi pe săteni aşa iarăşi, că de ce nu l-a prins viu,
Să-l lege, să-l puie-n bente şi să-l ducă la zapciu?
Pe săteni dar pentru vina la-nchisori[1] i-a judecat,
Iar pe mortul de o cracă ca p-un hoţ l-a spînzurat.
Isprăvindu-şi Stan povestea, au zis din ascultători:
— Sirmanul! îl omorîră mai de unsprezece ori!
Iar moş Neagul îi răspunse: — Ast mort cu sătenii tăi
Este ca ăl de mîncase o grămadă de bătăi;
Pentru care mai-nainte d-a-ncepe să povestesc,
Cer ca să-mi daţi iertăciune undeva dacă greşesc.
După ce zise acestea, moş Neagu se pregăti,
Tuşi, îşi drese gîtlejul ş-începu a povesti.

POVESTEA LUI MOŞ NEAGU

Un nerod se deprinsese încă de cînd era mic
Pe unde umbla să zică tot: „Nimic, nimic, nimic".
Aşa el cu întîmplare pe lîngă un rîu trecînd
Şi pe cîţiva vînînd peşte cu undiţile văzînd,
Se opri ca să privească la cele ce ei făcea
Şi gura-i fiind deprinsă, tot „nimic, nimic" zicea.
Ei în asfel auzindu-l, pe dînsul se necăjesc
Şi cu-njurături îndată cîteva palme-i cîrpesc,
Zicînd: de ce le urează ca să nu prinză nimic?
Iar el se vaita-ntrebîndu-i: „Apoi, cum vreţi dar să zic?"
„Nerodule, zise unul, să ştii, nu fii nătărău,
Că «nimica» totdauna este o vorbă de rău,
Ci de vei d-acu-nainte palme şi pumni să nu iei,
Să zici: «dă, ajută, Doamne, să văz cîte doi şi trei»."

[1] Tipărit: *închisoari*, poate formă de singular.

„Bogdaproste, el răspunse, lăsaţi, că am învăţat."
Şi mergînd ceva-nainte, întîlni pe drum în sat
Un mort ducîndu-l la groapă; el zise privind la ei:
„Mai dă şi ajută, Doamne, să văz cîte doi şi trei!"
Sare şi-l ia de păr unul, zicîndu-i: „Aşa cobeşti?"
Iar el ţipa întrebîndu-l: „Ce fel dar să zic voieşti?"
„Să zici: «Dumnezeu să-l ierte, îi răspunse el răstit,
Fie-i ţărîna uşoară şi sufletul mîntuit»."
„Bogdaproste, el iar zise, lasă, că m-am învăţat."
Apoi mergînd mai-nainte la învecinatul sat,
Vede într-o bătătură un porc înjungheat pîrlind,
Iar el ca şi pîn-acuma oprindu-se şi privind
Zise: „Dumnezeu să-l ierte (cum era povăţuit),
Fie-i ţărîna uşoară şi sufletul mîntuit".
Îndată şi d-aci unul îl încaieră de păr,
Îl ţesală bine,-l smulge şi îl lasă bătut măr.
Iar el striga în bătaie: „Iartă-mă, flăcău voinic,
Şi fă bine de mă-nvaţă cum trebuieşte să zic".
„Să zici, acela răspunse, «să-l ospetezi sănătos,
Cu părinţi, cu fraţi, cu rude, cu copiii mai vîrtos»."
„Prea bine, nerodul zise, aşa voi zice d-acum."
D-aci plecînd înainte şi ducîndu-se pe drum,
Văzu pe unul pe vine lîngă un gard aci pus
Şi trecînd îi zise-ndată cuvintele de mai sus.
Acela în grab se scoală ş-îl trînteşte de păr iar,
Nerodul striga-ntrebîndu-l: „Cum trebuie se zic dar?"
Iar acela îi răspunse: „Ce să zici? iacă nimic".
„Apoi, nerodul îi zise, aşa ştiam eu să zic,
Şi mai încolo la vale la unii dacă am zis,
Să necăjiră pe mine şi tot aşa m-au ucis."
Acela luîndu-i seamă şi văzîndu-l că a fost
Din creştet pînă-n călcîie un neghiob de tot şi prost
Îi zise: „Cum te văz bine, tu ce e rău nu cunoşti,
Ci zi d-aci înainte: «Dă, Doamne, minte la proşti!»
Asta vorbă totdauna prin gura ta să o ai,
La culcare, la sculare, pe drum şi pe unde stai."
Scăpînd de aci nerodul, se duse la un alt sat,
Unde într-un loc mulţime săteni s-au fost adunat
Şi o femeie bătrînă stînd cu borcanul turna
La fiecare d-a rîndul, şi ei ura ş-închina.
Privind el aci la dînşii, baba se apropie

Şi întinzîndu-i păharul ca să bea îl îmbie;
El însă a avut minte puţin a se socoti
Şi îi zise: „Aş bea, mamă, da n-am cu ce a-l plăti".
Baba îi zise: „Bea, maică, că nu este cum gîndeşti,
Asta un aldămaş este şi n-ai nimic să plăteşti,
C-aseară băieţii noştri, cu mare, cu mic, s-au pus
Şi scoaseră din puţ luna, care o vezi acum sus,
Şi de bucurie mare, acum cu toţi se cinstesc
Că au putut face-n lume acest lucru voinicesc".
El atunci închinînd zise: „Dă, Doamne, minte la proşti".
„Ce proşti, mă? îi zise unul, de astfel tu ne cunoşti?
Tot satul ne dă bravură că am fost oameni voinici,
Şi tu, un nevoiaş tocma, asta vorbă să ne zici?"
După ce îi zise asfel şi „daţi, mă!" cînd au strigat,
Bărbaţi, copii şi neveste să dea-n el au alergat;
De n-ar fi fost biata baba să-l scape în acel ceas,
Cine ştie ce pedeapsă de la dînşii ar fi tras!
Dar baba d-aci trăgîndu-l îi zise, stînd osebit:
„Rău ai greşit, măiculiţă, cu vorba ce ai vorbit,
Ci de acum înainte, de vei să nu ai duşmani,
Să zici: «Să fie de bine, la anul şi la mulţi ani»."
„Prea bine, mamă, el zise, aşa o să zic d-acum."
Şi plecînd, scăpat de baba, o luă la pas la drum.
Mergînd ceva, se opreşte la o nuntă de ţigani
Şi privind la dînşii zise: „La anul şi la mulţi ani!"
Un nuntaş cum îl aude întărîtă pe mai mulţi
Şi ca cioarele săriră care goi, care desculţi,
Îl zmulseră, îl trîntiră cum nu putea fi mai rău,
Că de ce să-i ia-n rîs tocma ca dînsul un nătărău?
Dar vătaful, dintre dînşii ce se cunoaşte din port,
Veni cu gîrbaciu-ndată ş-îi goni pe toţi la cort.
Apoi nerodului zise: „Dar şi tu rău ai urat,
Că n-o să se ţie omul în toţi anii de-nsurat,
Ci de acum înainte să ţii minte-nvăţul meu
Şi să zici: «Cu norocire, prunci să vă dea Dumnezeu!»"
„Bine, nene, el răspunse, d-apoi nu voi greşi iar?"
„Nu, nu, vătaful îi zise, cum îţi zisei să zici chiar."
D-acolo plecînd nerodul şi mai-nainte mergînd
Văzu nişte cuvioase, pe lîngă un schit trecînd,
Şi cît p-aci vru să zică vătaful cum l-a-nvăţat,

Dar pînă să casce gura, ele în schit a intrat.
Apoi d-acolo la vale în drumul care mergea
Văzu din sat o muiere ţesînd aci-ntr-o argea,
Şi copii mulţime spuză împrejuru-i guri făcînd,
Unii cereau: „Mamă, papa", alt pentru ţiţă plîngînd,
De carii ea necăjită tot îi ocăra mereu,
Iar el: „Să fie de bine, şi prunci să-ţi dea Dumnezeu!"
Ea cum îşi lăsase lucrul ca să mai vază de ei,
Luînd o drugă, îi trase cu dînsa vro două-trei,
Zicînd: „Nu-mi ajunge mie că pă ăşti nu poci să-mpac,
Şi tu îmi mai urezi încă să stau şi alţi să mai fac?"
El o-ntrebă: „Apoi, lele, cum trebuieşte să zic?"
„Să fi zis, ea îi răspunse, «aj'te 'zeu»[1], şi alt nimic."
El plecînd oftă în sine, zicînd: „Iată ş-alt cuvînt,
Care nici nu ştiu ce este, neauzind de cînd sînt!
Pîn-aci cîţi mă-nvăţară era bune, cu-nţeles,
Şi iar, săracul de mine! nici un bine n-am ales!
Dar tocma cu aşa vorbă o să scap de bătăi eu?
Să vedem cum mi-o fi soarta, o să zic şi «aj'te 'zeu»."
Deci plecînd el mai-nainte în gură cu ăst cuvînt,
Să-mpiedecă, căzu-ndată ş-îi zbură vorba în vînt.
„Ait! o pierdui, mă! el zise, şi nici că o mai găsesc,
Uitai şi pe celelalte, nu mai ştiu ce să vorbesc."
Apoi gîndind el în sine, care ce l-a învăţat,
Nu-şi mai aducea aminte, că toate le-a fost uitat,
Decît bătăile numai bob numărat le ştia
Şi stînd cu oftare singur nerozia-şi vinuia,
Zicînd: „Săracul de mine! în lume mult rău a fost
Copilul nedat la şcoală şi lăsat să crească prost!
Ajunge ca să-l înveţe cine să va întîmpla,
Cu pumni, cu palme să-i tragă şi cu de păr a-l umfla;
Părinţii mei, of, sirmanii! căci prea m-au iubit cu foc,
M-a lăsat să cresc ca ştirul, mai rău decît dobitoc:
Că dobitocul tot ştie să-şi bage capul la jug,
Din «hăis!», din «cea!» să-nţeleagă ştie la car şi la plug!
Dar eu, săracul de mine, crescînd ca un nătărău,
N-am unde să-mi plec nici capul, ajung din rău la mai rău!

---

[1] Cuvînt antic, ţinut numai de femei, în loc de *ajute dumnezeu*, care îl zic numai cînd văd pe alte ţesînd (n.aut.).

Ce folos că îmi lăsară avere să moştenesc,
Dacă nu mă ş-învăţară cum să nu o prăpădesc?
Nu se alese nici praful, cum nu s-a ales de ei,
Şi nici covrig de pomană dintr-însa nu le dedei!
Pe alţi i-a bătut folosul, pentru streini au muncit,
Iar eu, ticălosul, umblu de toţi bătut ş-îmbrîncit."
Pe cînd vorbea el acestea, îi veni un glas din vînt
Şi oprindu-se dasupra îi zise acest cuvînt:

„Nerozia din născare
Leac în lume nu mai are,
E o urîcioasă boală
Ce nu o vindecă şcoală,
N-o tămăduiesc spitaluri,
Nici o pot ciopli metaluri.
Fierul rău îl bat degeabă,
Nu pot face din el treabă.
Zgura din fier bun se face
Şi s-aruncă să se calce.
Celui ce poartă samarul
Tată-i este armasarul,
Se numără de neam mare,
Dar cinste de catîr are.
Şi cel cu minte neroadă
Ca salcia nu dă roadă,
Nici ea nu se altuieşte,
Nici el nu să procopseşte.
Şi ale tale cuvinte
Nu că sînt din a ta minte,
Ci-ţi sînt din învăţătură
De la cei ce te bătură,
Dar n-ai gîndire adîncă,
Ş-o să mănînci bătăi încă,
Că mintea unde lipseşte,
Ciomagul înţelepţeşte."

Prostul care căscînd gura asupra-n vînt să uita,
Şi cu băgare de seamă acestea le asculta,
Întrebă zicînd: „Ei bine! dar spune-mi, tu cine eşti,
Care ai pizmă asupra-mi şi tot rele îmi cobeşti?"

„Eu, îi răspunse lui vîntul, ursitoarea ta am fost,
Care încă din născare te-am ursit ca să fii prost."
„De vreme ce, el îi zise, mă ai la atît amor,
Urseşte-mi încai şi viaţa şi-mi spune cînd o să mor."
„Asta grije, zise vîntul, pentru tine nu o port,
Că tu cu a ta prostie nu trăieşti, ci viu eşti mort."

Sfîrşind moş Neagu povestea, fiecare a-nceput
Ş-îşi deteră toţi părerea după cum s-au priceput.
O fată zicea: — Săracul, cît de rău ursit a fost!
Alta iar rîdea de dînsul că a fost nerod şi prost;
Dar moş popa tăie vorba, zicînd: — Nerod a fost, drept,
Dar şi din cîţi îl bătură, n-a fost nici unu-nţelept.
Pentru că e o zicală care unii-alţi o spun:
„Cine se ia cu nerodul este ca şi el nebun."
Să vă spui şi eu acuma ceea ce s-a întîmplat
Cu cîţiva ani mai-nainte chiar aici la noi în sat.

POVESTEA LUI MOŞ POPA

Colea-n deal odată era o căşcioară
Unde şedea Bunea ş-a sa soţioară;
Ei nu avea vite decît numai vacă
Şi lipsea acuma un coşar să-şi facă,
Unde de o ploaie să s-adăposteze
Şi la o ninsoare s-aibă să ierneze.
Bunea totdauna dat fiind la muncă,
Ca şi toţi, cu sapa, cu coasa în luncă,
N-avea cînd coşarul să şi-l îngrădească,
Zilele de lucru să nu le ştirbească.
Nevasta lui însă, fără să mai tacă,
Tot mereu zicîndu-i ca să stea să facă,
În cele din urmă şi el să apucă,
Îngrijind nuiele şi pari să aducă,
Cheamă pe nevasta, cu ea sfătuieşte
În ce loc să-l facă şi ce fel voieşte;
După ce-mpreună planul îşi făcură,
Şi unul şi altul cît se pricepură,
După rînduială întinde şi sfoară,
Lungul, curmezişul stînd tot îl măsoară,

Pe linie dreaptă coşarul să-şi facă,
Vrînd el la tot satul lucrul lui să placă.
Deci după ce face o cruce-n piept sfîntă,
Se apucă-ndată parii şir împlîntă,
Începe,-ngrădeşte, soaţa-i iar, ca toate,
Sta tot împrejuru-i, ajută cît poate,
Dîndu-i cînd nuiele, cînd maiul să bată,
Dorind ca să-l vază cît mai curînd gată,
Dînd şi la soroace cîte-o săritură,
Să-mpingă tăciunii, să-i facă hiertură.
Nu se zăboveşte, se întoarce-ndată,
S-apucă, ajută iar îmbărbătată.
Într-acest chip Bunea cu ea împreună
După ce-mpleteşte o bucată bună,
Stă şi îşi priveşte lucrul de departe,
Îşi vede coşarul cam strîmb de o parte,
„Nu-mi place", îndată începînd să zică,
S-apucă cu grabă şi de tot îl strică.
D-al doilea parii mai afund îi bate,
Îndreptînd pe sfoară părţile strîmbate;
Femeia lui, care avea nerăbdare
Coşarul să-şi vază isprăvit mai tare,
Văzîndu-l că strică, nepărîndu-i bine,
Oftă în tăcere, supărată-n sine,
Că pîn-aci lucrul îi fuse degeabă
Şi îşi pierdu ziua făr-a face treabă.
Deci el, fiind prînzul, după ce mănîncă,
Dacă mai lucrează o bucată încă,
Cu una, cu alta să făcu şi seară
Şi aşa de lucru şi ei se lăsară.
Dimineaţa, ziua cînd se luminează,
Bunea vrînd mai bine lucrul său să-şi vază
Merge, îl priveşte şi tot îl ocheşte,
Stă în loc, se uită, îl mai ocoleşte,
Şi iar strîmb văzîndu-l, şi zicînd nu-i place,
Se apucă-ndată şi iar îl desface,
Iarăşi îndreptează părţile strîmbate,
Întăreşte parii, pene jos le bate
Şi începe iarăşi lucrul să-şi urmeze,
Dar cu una ş-alta-ncepu se-nsereze;
Nevasta-i de ciudă crăpa fierea-ntr-însa,

Lui nicidecum însă nu-i păsa de dînsa;
Nu era el leneş, cum o fi să-l facă,
Ci vrea la tot satul coşarul să placă.
În acea zi dară după ce lucrează
Vro trei-patru palme şi se înserează,
A treia zi iarăşi se scoală, se duce,
Îşi priveşte lucrul ca să se apuce,
Dar nu-i place iară, tot strîmb i să pare,
Iar îl dezgrădeşte fără supărare.
Cum văzu nevasta că iarăşi îl strică,
„Dar ce faci, bărbate? începu să zică,
Zău! nu-ţi eşti în fire, or îmi pare mie?
C-a strica ş-a face e o nebunie!
Nu mă poci pricepe pentru ce pricină
Zici că nu e bine şi îi bagi tot vină!
Din coşar încolo alt ce o să fie?
N-o să-i zică nimeni că e colivie,
N-o să-l pui pe mine să mă duc la horă,
Ci-n el o să şază o vită, o oră;
Lasă-l, isprăveşte-l, nu-l mai strica geabă,
Să mă văz scăpată, să-mi caut de treabă."
Bunea mîngîind-o începu să zică:
„De ce n-ai răbdare, dragă nevestică?
Tu-mi ajută numai ş-încolo dă-mi pace,
Ştii că treaba bună cu-ncetul să face;
Tot omul îşi are a sa socoteală,
Şi eu iar coşarul nu-l voi cu zminteală;
Am caprici că asfel să-l fac drept şi bine
Cît să zică «bravo!» văzîndu-l orcine;
La asfel de lucru nu poţi s-aibi idee,
Tu ştii treaba furcii ca orce femeie;
De aceea, dragă, lasă-mă în pace,
Ca să-l fac cu-ncetul, după cum îmi place."
Asfel dar nevasta hotărî să tacă,
Lăsîndu-l în pace cum o vrea să-l facă.
Bunea îl desface, iar îl împleteşte,
Ş-într-o săptămînă abia-l isprăveşte;
Cînd atunci privindu-l cu plăcere mare,
Din apropiere şi din depărtare,
Către-a sa nevastă înzîmbind mustaţă,
„Draga mea nevastă, zise cu dulceaţă.

Poţi acuma zice, pîntre tot amarul:
«Mulţămescu-ţi, Doamne, s-a gătit coşarul!»"
Zise supărată către el nevasta:
„Ba eu niciodată nu ţ-oi zice asta!
Că un coşar asfel micşor pentr-o vacă
Unu-n două zile putea ca să-l facă,
Iar tu şi eu dîndu-ţi de ajutor mînă
Am pierdut cu dînsul doi o săptămînă,
Tot găsind pricină mereu a-l desface,
C-aci nu e bine, c-acolo nu-mi place."
„Draga mea guriţă, lasă tot necazul,
Zise, mîngîindu-i cu mîna obrazul,
Ci acum cu mine zi şi tu o dată:
«Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată»."
Nevasta răspunse: „Iacă n-am plăcere,
Nici voi a ţi-o zice, nici nu îmi o cere".
„Tu nu vei, el zise, că îţi zic cu bine,
Dar şi poruncindu-ţi n-o s-asculţi de mine?"
„Ce? ea îi răspunse, să-mi poruncesti mie
Ca să zic cu sila? Dar ce-ţi sînt eu ţie?
Să te iei cu răul? Ia te cam încearcă,
Că de loc atuncea n-o să zic, îmi par'că."
„N-auzi! el îi zise, nu voi vorbă multă,
Pînă-ţi zic cu bine, de cuvînt ascultă.
Voi acum cu mine ca să zici îndată:
«Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată!»"
„E! ce lucru naibii e acum şi asta!
Iacă ba, mă, nu voi!" răspunse nevasta.
„Vezi tu?" el îi zise, arătînd nuiao.
„Da! ea îi răspunse, să te văz, ia ia-o
Şi te-ncearcă numai să loveşti o dată,
Că îţi rup obrazul ş-îţi scoţ ochii-ndată."
Bunea dar atuncea bunătatea pierde,
Ia o scurtătură de o nuia verde
Şi o cam croieşte tărişor pe şale,
Dînd şi una-n spate ş-altă mai la vale.
Ea-ncepu cu ţipăt să-l umple, să-l spele,
Cu ocări, blesteme ş-alte vorbe rele;
Auzindu-i glasul, sare Stan şi vine,
Cu strigări zicîndu-i: „Lasă-o, vecine!"
Şi ca să-i desparţă, între ei intrase,

Carii ca nebunii se încăierase.
„Cum poți, Stan îi zise, tu cu semeția
Asfel fără milă stînd să-ți bați soția?
Te știam cu minte și cu omenie;
Cum putu să-ți vie asta nebunie?"
„Să vezi, neică Stane, îi răspunse Bunea,
Și să judeci dreptul cu înțelepciunea:
E o săptămînă de cînd fac coșarul,
Eu vorbindu-i dulce, și ea cu amarul.
Astăzi isprăvindu-l, îi zisei cu bine,
Ai acuma, dragă, zi și tu cu mine:
«Mulțămescu-ți, Doamne, că coșaru-i gată»,
Și ea nu vru, parcă ca cînd fu jurată."
Îi tăie ea vorba ș-începu a-i zice:
„Nu mă supui, mă, la a ta caprice!
Taie-mă, omoară, dă-mi măcar ce muncă,
Nu zic, nici nu sufer tu să-mi dai poruncă.
Sari tu cu ciomagul să mă bați, tirane,
Calicule, gîdeo, barbare, grobiane?"
D-alde aste ș-alte cîte rele-n lume
Le scuipa nevasta din gură cu spume.
„Ia tăceți, Stan zise, că nu vă stă bine,
Vă aude lumea și este rușine:
Pentr-o băgătelă doi soți să se bată,
Sînt în vîrstă ș-uite, n-am văzut vrodată,
Și gîlceava voastră mi-e ca o minune
Pentru care nu știu ce a vă mai spune."
Se sili vecinul a le da lor minte,
Dar era de surdă orșice cuvinte:
Și văzînd că nimini vorba nu-i ascultă,
Îi lăsă în ceartă, cu mirare multă.
Ajungînd acasă, începu să spuie
Cum că vai de hîrca unde creiri nu e!
Că pricina este uite asta ș-asta,
De aceea Bunea și-a bătut nevasta.
Auzind nevasta-i curgerea pricinei,
Biet ca o femeie părtini vecinei,
Ș-începu să zică: „Vezi acuma faptă
Fără judecată și neînțeleaptă!
Rău și fără cale a făcut vecinul,
Cu bătăi să-și verse fierea și veninul,

Căci au nu-s acele niște seci caprice
Soața el să-și puie și să va a-i zice:
«Mulțămescu-ți, Doamne, că coșaru-i gată»,
Și să-i poruncească încă: «zi dodată!»
Ce femeie este atît nevoiașe
A-și lăsa bărbatu-n voia-i să se-ngrașe,
Și să fie gată numai hai a face
Cînd îi dă poruncă la orce îi place?
Nu! nu! prea dreptate a avut Marica
Să se poarte asfel, biata vecinica!"
„Însă eu, Stan zise, judec dimprotivă,
Cum că rău Marica i-a stat împotrivă,
Căci pricinuiește supărare multă
Femeia, bărbatul cînd nu-și îl ascultă;
Ci ea trebuiește să-l îndatoreze
Cu înduplecarea și să-l respecteze."
„Ha, ha, ha! ea rîse ș-începu a zice:
Și să-l respecteze? Iacă o caprice!
Eu zău în viață nu-nvăț pe bărbatul
Să se nărăvească el cu respectatul."
„Ce zici? el răspunse, ba zău lasă gluma,
D-aș avea eu poftă ca să zici acuma:
«Mulțămescu-ți, Doamne, că coșaru-i gată!»
O să-mi stai în contră, să nu zici o dată?"
„Nicidecum, ea zise, nu-ți strica cuvîntul,
Că nu zic, să văz chiar că răstorni pămîntul."
„Nu zici? Stan îi zise, voi să zici îndată:
«Mulțămescu-ți, Doamne, că coșaru-i gată!»"
Ea, privind la dînsul cam cu nepăsare,
I-a răspuns luîndu-i vorba la-ngînare.
Stan îi zise iară: „Îți mai zic o dată,
Înțelegi cu bine ca să zici îndată:
«Mulțămescu-ți, Doamne, că coșaru-i gată»,
Or aștepți tu încă să mai fii rugată?"
„Ba, ba! iacă nu voi ca să zic acuma";
Tot cu ba răspunse, dar lăsă Stan gluma,
Și luînd vergeaua, începu să-i care,
Una după alta, mai jos de spinare,
Tocma ca și Bunea, încă și mai bine,
Deși ei de dînsul rîseră-ntre sine.
Ș-alt nu putea cearta lor să o desfacă

Decît arendaşul s-a-ntîmplat să treacă,
Ş-auzind gîlceavă, ţipăt, chilomane,
Începu să strige: „Ce e asta, Stane?"
Stan pe arendaşul cum văzu că vine,
Aruncă îndată varga de ruşine,
Şi la întrebarea-i, cinste ca să-i facă,
Povesti pricina, iacă cum şi iacă.
Arendaşul care sta să o auză
Fu cu neputinţă a nu-nzîmbi buză,
Ş-împăcaţi lăsîndu-i, a plecat acasă,
Cînd era şi timpul a prînzi la masă.
Şi mergînd pe cale, rîsul iar îi vine
De acea-ntîmplare şi zicea în sine:
„Doamne! ce-s ţăranii! mult sînt proşti în lume!
Ei se bat ş-în certe, se bat şi în glume,
Cresc ca nişte vite, asfel l-e şi traiul,
Crezul lor le este bîta şi vătraiul."
Ajungînd acasă-n cuget cu aceste,
Povesti îndată ai sale neveste,
Iacă cum cutare ş-a bătut nevasta,
Apoi şi cutare o făcu iar asta,
Că n-au vrut să zică nici una, nici alta:
„Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gata."
Auzind nevasta-i, se porni să rîză,
Cît o apucase s-o doară la rînză.
Stînd după aceea şi gîndind în sine
Despre întîmplarea a acei pricine,
„Voi, ea-ncepînd zise, voi, bărbaţii-n lume,
Pretendaţi şi cereţi a vi să da nume
De stăpîni femeii, capi ei a vă zice
Şi vreţi s-o supuneţi l-a voastră caprice;
Dar greşiţi, fiindcă stăpînirea voastră
E-ntrebuinţată rău asupra noastră;
Vreţi temei să aibă, fără osebire,
Mai mult prin putere decît prin iubire;
Şi vreţi prin urmare ca voinţa noastră
Să pîşască-n vreme tot după a voastră.
La orce voinţă noi la toate vouă,
Iară voi, bărbaţii, la nimica nouă;
Nu faceţi nevestii nici o părticică,
Nici îi iertaţi dînşii o greşală mică;

Cînd din contră iarăşi o vedeţi virtuoasă,
O numiţi îndată toţi capricioasă.
Sau că rea o faceţi ş-îndărătnicită
Cînd şi ea-ntr-o voie e stătornicită.
Un bărbat soţia lesne ş-o robeşte
Cînd c-o politeţă la ceva-i vorbeşte;
Vrînd să-mi zici, spre pildă, tu acuma mie:
Dragă Elenuţo! scumpa mea soţie!
Împlineşte-mi voia, zi mă rog o dată:
«Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată»,
Eu atunci îndată m-aş supune ţie
Şi ţ-aş face voia prea cu bucurie;
Iar cu porunceală de-i sta a mă pune,
Ca şi Stan sau Bunea, nu mă voi supune."
„Vai! glumeşti, Lenuţo, şi mi-o zici aceasta?"
„Nu glumesc nimica, zise lui nevasta."
Auzind el aste vorbe a-i răspunde
Şi stînd la mirare cîteva secunde,
Zise: „Zău, Lenuţo, tu, o orăşană,
Poţi avea urmare aşa grosolană!
Nobilul tău suflet te-ar lăsa pe tine
C-acele sătene să te porţi cu mine?
S-aprobezi contrare la vorbele mele,
Asfel şi întocma imitînd pe ele?"
„Dar cum poci, ea zise, nu că sînt femeie
Şi le ţiu lor parte, să n-aibi în idee,
Cum poci să zic cum că fac bărbaţii bine
Cînd tratez nevasta orşicum le vine?
Eu ştiu că ea nu e lor o slugă proastă,
Ci este zidită chiar dintr-a lor coastă,
Care prin urmare e lor o amică
Sau a lor consoartă, nici mare, nici mică;
Şi p-amicul ştiu că-l rogi la vreo treabă,
Nu zici poruncindu-i: «Fă-mi cutare treabă!»"
„Elenuţo dragă, el îi zise iară,
Te-ai aprins, eu însă nu voi rău să-ţi pară,
Nu le scoţ acuma însumi cele zise,
Ci în capul Biblii stau acestea scrise,
Că bărbatul este cap muierii sale,
Las de a-ţi mai spune cele mai la vale;
Cu aste cuvinte ne şi cununarăm,

Şi unul cu altul asfel ne legarăm,
Alta e soţia ş-alta e amicul,
Alta e femeia, ş-alta iar voinicul:
Ea e ca o membră a soţiei[1] sale,
Ce o mişcă-n voia-i la deal sau la vale,
Trupul poartă membra, după cum îi place,
Şi de sine însuşi nimica nu face.
Femeia de sine e o barcă seacă
Care fără cîrmă ş-în liman se-neacă;
Tu zici că amicul nerugat n-ascultă,
Dar şi la această critica-ţi e scurtă.
Eu ştiu că amicul, cel ce te iubeşte,
Cînd îi propui rugă, foarte se mîhneşte,
Şi în acea oră îl auzi că-ţi zice:
«Zi-mi ş-îmi porunceşte, nu ruga, amice!»
Gata e îndată la orce s-asculte,
C-amorul nu cere rugi şi vorbe multe."
„Nu ştiu cu aceste ce vei de la mine!
Zise Elenuţa aprinsă în sine,
Poate că ai poftă ca să-ţi fiu plecată?
Vezi să n-aibi în cuget cumva să-ţi abată
Cu vro poruncire la cev-a mă pune,
C-asfel la nimica nu mă voi supune."
„Care va să zică, Elenuţo dragă
(Vrea biet arendaşu-n voia-i să o tragă),
Dacă eu spre pildă voi avea plăcere
Într-această oră ca să zici voi cere:
«Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată»,
Tu o să stai contră? N-o să zici îndată?"
„Negreşit, ea zise, nu mă voi supune
Dacă poruncindu-mi cu ton mă vei pune."
„Îţi poruncesc dară ca să zici îndată:
«Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată»."
„Foarte rău îmi pare c-asfel mi-ai propus-o,
Că nu voi a zice, dintru-ntîi ţ-am spus-o."
„Lenuţo, ascultă, nu zici tu o dată:
«Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată»?"
„Aş fi zis-o dacă mi-o ziceai cu bine,
Dar acum nu zic, chiar să te rogi de mine."

[1] Soţului.

„Eu voi să zici însă, şi te pui cu sila,
Necăjit el zise ardicîndu-şi mila:
Zici tu aste vorbe? o-ntrebă el iară,
Or acum îndată..." cît p-aci să sară,
Şi cu bună seamă făcea ei minunea
A isprăvi scena ca Stan şi ca Bunea,
Dar intră îndată preotul în casă,
Care totdauna îl chema la masă,
Ş-aflînd de la dînşii toată întîmplarea,
Nu se poate spune cîtă-i fu mirarea,
Nu atît d-aceea carii se bătură,
Pe cît de aceştia ce-n oraş crescură,
Căci ei pîn-atuncea bine tot trăise,
Niscai sfezi sau certe-ntre ei n-auzise;
Mînioşii însă în simţiri viindu-şi
Şi comedioasa sfadă iar spuindu-şi,
După ce cu zîmbet preotu-i împacă
Şi vrînd ei în glumă cearta s-o prefacă,
S-au pornit să rîză cît răsuna casa,
Şi aşa le fuse mai voioasă masa.
Se legară însă cu făgăduinţă
D-a fi unul ş-altul tot la o voinţă,
Cum că nici bărbatul ei să-i poruncească,
Nici ea la cuvîntu-i să se-mprotivească.
Povestea lui Bunea cu a sa soţie
Se lăţi-n tot satul din acea moşie,
Muierile toate s-au pus în pricină,
Pe ea făcînd dreaptă şi pe el cu vină;
Şi fiind aceasta lor ca o-mprumută,
N-a rămas nici una de soţ nebătută.

Popa isprăvind povestea, fiecare a-nceput
A vorbi, a-şi da părerea după cum s-a priceput.
Toţi au rîs, dar mai cu seamă jupîn Iani haz făcînd
Îi fu rîsul şi cu lacrămi: — More! ce nebuni! — zicînd;
Nu stiu ala arendasu ce fel de om zou a fost,
Daca a avut el minte, or dacă a fost un prost,
Şi pa nevasta lui dacă a fost mai bun or altfel,
De aţeea niţi eu nu stiu cum sa zudec pentru el,
To ondi[1] nu stiu cum este niţi chiar nevasta al meu,

[1] *To ondi* (grec.)—într-adevăr, de fapt.

C-acolo la ţar-al nostru am fost insurat si eu,
Ama omul mult reu este daca nu are noroc,
C-amîndoi puţintel vreme am traitu la un loc;
Eram tinar, palicari[1], cum ziţe aiţi voinic,
Si am facut o gresală, un reu mare poţ sa zic,
Care de la stapunire indata cum a aflat,
Me cautat sa me spuzur, si cu fuga am scapat;
Am venit aţi-n Vlahia cu sarica si opinţi,
N-am avut, ma ton teon mu[2], parale macar nici ţinţi,
Ama aiţi la Vlahia daca este iconom,
Prea in puţintica vreme ţineva azunze om;
Eu intii m-am bagat sluga, dar nu asa sluga prost,
La brago-halvazirie vro trei-patru ani am fost.
Me dat doniţa cu braga si la schindură halva,
Merzam vindem la copiii pa uliţi la mahala;
Pa urma me dat simbrie mai multa la simiziu,
Şi n-am vrut d-aţi-nainte ca sa mai fiu bragaziu;
Am vundut plaţinta calde, pogaţe, covriţi, simit,
Am chistigat si parale si mai bine am trait;
Che plaţinta, pogaţi reţe ţe sa vindem nu puteam,
Tot le arunca stapunu, si noi sluzile muncam;
Avem o spalatorasa batruna la mahala
Care numai pe furdale de plaţinta me spala,
Desi avem punga mare, dar nu dam la ea un ban,
Sa mulţume sa fac roche numa o dată pa an.
Dac-am vazut ca la mode nu me ţere niţidecum,
Am luvat-o ca nevasta, care o am si acum,
Si as fi vrut de mult inca cu dinsa sa me cunun,
Dar are pre minte prosta si nu este de neam bun:
Dacă zic amar la dulţe, ziţe si ea tot amar,
Dacă zic frig la caldura, ziţe asa si ea iar;
Of! ţe necaz zou atunţe! parcă me vine sa mor!
Che eu am gusto sa fie nevast-al meu simţitor.

O fată mai bătrînică din şezătoare d-aci
Cam făcu pe jupîn Iani-n gînduri a se adînci,
Zicîndu-i: — Ba, jupîn Iani, ferice de dumneata

[1] *Palicari* (grec.)—flăcău, voinic.
[2] *Ma ton teon mu* (grec.)—zău, pe dumnezeul meu.

Că ai asfel de femeie, ş-alta nici nu mai căta,
Căci d-avea şi arendaşul cel d-atunci al ăstui sat,
Asfel de nesimţitoare, cu ea nu s-ar fi certat,
Nici nu era să se facă de poveste amîndoi,
Ca să-i rîză bunioară cum rîdem de ei şi noi,
Ci era să zică-ndată ea cuvîntu-i bucuros,
Făr-a judeca de este strîmb, neted or nodoros.
De aceea nu te plînge, d-o fi proastă cum ziseşi,
De vei ca pe dobitocul cum îţi place s-o suceşti;
Iar de-ţi place simţitoare, ca să nu zică cum zici:
Plouă, plouă, ninge, ninge, tocma ca copiii mici,
Poţi lua, dar ea nu este piatră, copăcel sau pom,
Trebui să gîndeşti în sine-ţi cum că şi ea este om;
Şi după cum are omul oarecare slăbiciuni,
Are şi ea p-ale sale (cam pîntre înţelepciuni);
Şi iar, cum sînt femei proaste şi bărbaţi pot fi iar proşti,
Zic adică, dar mai bine dumneata poţi să-i cunoşti;
Ş-o femeie simţitoare d-o lua un nătărău,
Or un simţitor o proastă, nu poate fi alt mai rău,
Iar d-o fi unul şi altul amîndoi nesimţitori,
Se lovesc la duh, la minte şi trăiesc ca frăţiori;
Dacă amîndoi sînt iarăşi zănateci, năbădăioşi,
Se bat apoi ca nebunii şi trăiesc tot mînioşi,
Ba şi de multe ori încă în pizmă cînd se apuc,
Fac cîte-o năzdrăvănie vrednică de balamuc,
După cum se povesteşte pentru doi inşi d-acest fel,
Îndărătnici unul şi-altul, şi nevasta lui şi el,
Care crez că toţi o ştie, dar nu strică să o spui,
Ş-altul d-o şti-o mai bine, în pricină nu mă pui.

POVESTEA FETII 1

Unul vrînd să se însoare,
Nici o fată nu-i plăcea,
Şi din sat în sat la hore
Să-şi aleagă se ducea;
Că el nu căta mintoasă,
Nici de alt nu cerceta,
Ci cu zestre şi frumoasă

Să-şi aleagă căuta.
Unii asfel se însoară,
După cum şi toţi vedeţi,
Numai pentru zestrişoară,
Şi numai pentru frumseţi.
Asfel dar şi acel june
Tot umblînd din sat în sat
Dup-a sa înţelepciune
Şi nevastă ş-a luat.
Dacă o duse acasă,
Puseră a doua zi
Lapte covăsit la masă
Şi au şezut a prînzi.
Bărbatul ei într-aceste
Zise: „Dragă, vezi la noi
Laptele ce galben este?
Nu e alb ca pe la voi."
„Ce fel? îi zise nevasta,
Uită-te acuma, na!
Vei un lapte negru c-asta
Cu alb a-l asemăna!"
„Nu zic alb, el răspunse,[1]
Ci e galben, or nu crezi?"
Zise ea cu buze unse:
„Ba e negru, cum îl vezi."
„Zi, nevastă, el iar zise,
Zi după cuvîntul meu!"
Zise ea cu fălci deschise:
„Ba să zici tu cum zic eu!"
„Ei! nevastă, nu e bine,
Zise el cam îndîrjit,
Rău mă înţeleg cu tine,
Ş-o să fiu tot necăjit,
Şcoală să te duc acasă
De acuma la părinţi,
Dacă tu la-ntîia masă
Ascuţişi asupra-mi dinţi;
Dar te-ntreb ş-aci la poartă,

[1] Versul are o silabă în minus: trebuie, poate, introdus *îi* înainte de *răspunse.*

Zici după cuvîntul meu?"
„Ba! zise, nu zic nici moartă,
Tu zi după cum zic eu."
Deci dacă plecă cu dînsa:
„Zici, fa!" iar o întreba,
Însă „da" n-a scos dintr-însa,
Decît numai: „Ba, mă! ba!"
Cînd ajunse pe o vale
Cu nevasta după el,
A văzut o clocică[1]-n cale,
După ea c-un bobocel.
„Uite, zise el, o rață
Cum răcăie prin gunoi!"
„Ce fel, ea răspunse, rață?
Nu vezi tu că e rațoi?"
El îi zise, și ea iară:
„Ba e rață." „Ba rățoi!"
Asfel tot zicînd plecară
Ș-au trecut acel zăvoi;
D-acolo într-o livede
Amîndoi dac-au sosit,
Aruncînd el ochii vede
Locul care s-a cosit,
Ș-a zis: „Ce frumos e rasă
Asta livede de fîn!
Parcă e cu briciul trasă,
Bravo! meșteraș romîn!"
„Ba cu foarfeci este tunsă,
Nu vezi? îi răspunse ea,
Ș-încă nici nu e pătrunsă
Cum știu eu că trebuia."
„Ba e rasă", el iar zise,
Ea: „Ba tunsă" a răspuns,
Pînă cînd el se aprinse
Și la ceartă a ajuns:
„Ba e tunsă!" „Ba e rasă!"
Unul ș-altul tot zicînd,
Ea nu va, el nu să lasă,
Și în calea lor mergînd,

[1] În două silabe: *cloci-că*.

Dac-ajung la un rîu mare,
Iar la vorbă se înnod,
Rasă — tunsă, se cert tare
Tocma în mijloc pe pod;
El pe loc luînd o leagă
Pe supt supsiori cu un brîu
Ş-îi zise: „Zici rasă, dragă,
Or te-arunc aici în rîu?"
Şi nevrînd ea, el o lasă
Ş-o cufundă pînă-n gît,
Zicînd: „Zici tu că e rasă,
Or te-nec numaidecît?"
„Tunsă" iar dacă-i răspunde,
Zise el: „Ia să o-ncerc",
Şi lăsînd să se cufunde:
„Zi, fa «rasă» că te-nec."
Ea fiind şi cufundată,
Nicidecum nu s-a supus,
Ci cu mîna ardicată
Forfica din deşte-n sus,
Arătînd că tunsă este,
Cum a zis şi dintru-ntîi.
Ş-aşa el nici cu aceste
N-o scoase la căpătîi.

— Mo-o-re! — a zis chir Iani, aste cînd le auzi —
Si barbatul si nevasta doi nerozi au fost ei, zi.
El a zis la lapte galbeni, ea in negru l-a schimbat,
El a zis la closca raţa, ea raţoi a botezat,
El a zis livade rasa, iar ea tunsă a raspuns,
Si din nerozia mica la mai mare a azuns.
— N-au fost neroji, jupîn Iani — zise alta către el —
Ci-ndărătnici unul ş-altul; nerozia e altfel,
Că nerodul şi cu prostul amîndoi se cam rudesc,
Şi încă şi de nebunul nu se prea deosibesc:
Un nerod ce are-n gură, tot aceea ş-în ascuns,
Îl întrebi să-ţi spuie una, el de alta-ţi dă răspuns,
După cum să şi băsneşte pentru un nerod de mult.
— Ah! me rog — zise chir Iani — spune s-asta sa ascult!
Fata, după ce spre cinste îi făcu un compliment,
Începu să povestească ca un ritor elocvent:

Umblînd la ţară prin sate oarecare negustor,
De grîu, de orz şi de alte bucate cumpărător,
Cînd vru să treacă o apă, întîlni aci pe pod
Pe un ce se întîmplase să fie cam prost, nerod;
Negustorul vrînd să afle de la el cîte ceva
Se opri aci în cale ş-începu a-l întreba:
„De unde vii, măi creştine?" El: „Ia, din sat de la noi".
Îl întrebă negustorul: „Din care sat de la voi?"
El începu să-i arate cu mîna către un deal,
„Iacă d-acolo, zicîndu-i, tocma pe supt acel mal".
„Bine, negustorul zise, dar ce sat este nu ştiu."
„Satul nostru, el răspunse, şi eu de acolo viu."
„Nu aşa, mă! iar îi zise, ci te-ntreb că acel sat
Pe a cui moşie este, şi cum este botezat?"
„Moşiile, el răspunse, nu ştii că sînt boiereşti?
E a coconului nostru ce şade la Bucureşti.
Iar satu-l botează popa ca şi pe la alte părţi
Cu apă-ntr-o căldăruşe, cum îi scrie lui în cărţi."
Negustorul lung privindu-l, peste tot cum o fi fost,
Zise or că e păcală, or că e un nerod prost!
Şi urmă cu întrebarea, despre sat vorba lăsînd:
„Dar cum te cheamă pe tine?" Îi răspunse el, zicînd:
„Mă cheamă ca pe orcare: vino-ncoaci or vin-aci!"
Negustorul ca de naiba începu a se cruci,
Dar cu chemarea-mpreună negustorul iar urmă:
„Cum te strigă?" El răspunse: „Mă strigă: «Vino! u! mă!»"
Negustorul de această bufonarie rîzînd
Şi vorba de cum îl cheamă la o parte iar lăsînd
Îi zise: „Dar ce bucate se fac acolo la voi?"
„Mai mult terci cu mămaligă, zise el, mîncăm la noi."
Negustorul iar văzîndu-l că-i ia vorba în alt fel,
Se mira cum să-l întrebe să se-nţeleagă cu el.
„Nu-ntreb de bucate fierte", negustorul zise iar.
„Apoi, îi răspunse prostul, de care bucate dar?"
„Te-ntreb, negustorul zise, s-a făcut la voi orz, grîu?"
„S-a făcut, da! el răspunse, uite,-nalt pînă la brîu."
„Nu te-ntreb de înălţime, nu strîng paie pentru boi,

Ci voi să ştiu, ce fel este bobul orzului la voi?"
„Să-ţi spui dacă nu ştii, zise: orzul este lunguieţ,
Cu o coajă cam gălbuie şi înţeapă-n vîrfuleţ."
„Bine, zise negustorul, ştiu că colţii lui ţepi au,
Dar spune-mi ce fel să vinde? că voiesc şi eu să iau."
Îi răspunse iar nerodul: „Nu ştii dumneata ce fel?
Unul dă grîul or orzul ş-altul dă bani pentru el."
Negustorul ş-asta vorbă văzînd că i-o înfundă,
„Nu mă-nţeleseşi, îi zise, eu te-ntreb că cum se dă".
„Nici asta n-o ştii? răspunse, ascultă-mă eu să-ţi spui:
Iau baniţa or galeata şi pîn-o vîrfuiesc pui,
Apoi cu coada lopeţii o raz şi o torn în sac,
Pe urmă iarăşi o umplu şi asemenea tot fac."
„Eu nu te-ntreb aşa", zise negustorul către el.
Iar nerodul întrebîndu-l îi răspunse: „Dar ce fel?"
„Cu ce preţ, te-ntreb, îl vinde? Chila, baniţa, cîţi lei?"
„Cum te învoieşti cu preţul, şi cîţi dai, atîta iei."
Lăsînd şi aceasta vorbă, negustorul supărat
Îl întrebă: „Dar ca tine mai sînt acolo în sat?"
„U! u! nerodul răspunse, este nea Muşat, nea Stan,
Cîrstea, Neagu, Voicu, Floarea, Soare, nea Bran,
nea Coman."
„Destul, zise negustorul şi iar l-a mai întrebat:
Dar cine este mai mare decît toţi la voi în sat?"
„Nea Chiţu este, el zise, că e mai nalt decît toţi,
E atît lung, cît la umăr s-ajungi cu mîna nu poţi."
„Nu te-ntreb aşa", îi zise. „D-apoi cum?" l-a întrebat.
„Eu îţi zic că voi pe cine ascultaţi aci în sat?"
„Ascultăm, el îi răspunse, pe lăutarul moş Bran,
Că cînd începe să cînte, tot satul îi stă divan."
„Nu zic aşa, măi creştine, of, mi-e silă să-l ascult!
Ci de cine aveţi frică voi aci în sat mai mult?"
„Aoleu! de taurul popii frică grozavă ce-avem!
Cînd vine de la păşune, fugim de el cît putem,
C-atît înfricoşat este, de gîndeşti că e turbat,
Cînd începe să mugească, sperie toţi copiii-n sat."
„Mă! tu, negustorul zise, ce namilă de om eşti?"
„O, Doamne! el îi răspunse, ce mă-ntrebi cînd mă
priveşti?
Iacă, om ca toată lumea, cu cap, cu ochi, gură, nas,

Cu trup, cu mîini, cu picioare, mişc, umblu ca toţi cu pas."
Negustorul zise-n sine: „Da! eşti ca fiece om,
Dar minţi şi simţiri la tine cît la piatră şi la pom!"
Apoi îl întreabă iarăşi: „Dar în sat aveţi dogar?"
Se gîndi puţin nerodul şi răspunse: „Avem dar".
„Du-te, negustorul zise, na cinci parale să-i dai,
Ca să-ţi mai puie o doagă ce-ţi lipseşte şi n-o ai."

Chir Iani, ce căsca gura la copila ascultînd,
— Asta a fost un pacala, zise el cu glas rîzînd.
— N-a fost păcală, chir Iani, — zise altă fată iar —
Ci un prostănău prea mare, vită vorbitoare chiar.
Eu să-ţi spui de un păcală, care treabă cînd n-avea,
Numai de secăturele totdauna se ţinea.
Să lăsăm pe cele multe şi de una să vorbim,
Că pînă mîine pe toate de spus nu le isprăvim.

POVESTEA FETII A 3-a

Ast păcală dară cînd vru să se-nsoare
Ş-a ales o fată dintre prostişoare,
Ştiind el prea bine că o mai deşteaptă
Cerea şi purtarea-i să fie-nţeleaptă;
Însă lui din contră îi plăcea în lume
Tot să păcălească şi să-şi facă glume;
Astă dar nevastă prea fiind neroadă,
Toată-i vorba, fapta n-avea cap, nici coadă;
De prostia-i însă el n-avea păs mare;
O lăsase-n voia-i fără vro mustrare,
Ci-i era necazul că-i plăcea rachiul
Şi cam prea adesea îi scurgea buriul.
Deci trăind cu dînsa, într-o zi ce-i vine?
Neavînd de lucru, zise întru sine:
„Ia să-ncerc pe proasta, voi a mă preface
Mort lungit în casă, să o văz ce face!"
Ş-începînd să geamă ca bolnav pe perne,
Strigă: „Mor, nevastă!" şi ca mort s-aşterne.
În felul acesta ea lungit văzîndu-l,
Şi fără-ndoială de neviu crezîndu-l,

Fără să mai plîngă sau să suspineze,
Puse-ndată masa să se ospeteze,
Şi pentr-o mai bună poftă de mîncare
Trebuia să guste rachiul de tare;
Buriaşul însă cel cu tescovină,
Care totdauna o făcea cu vină,
Era pus de dînsul şus p-o policioară
Supt care acuma s-a-ntîmplat să moară;
Ea fără s-aducă altceva să puie
Tocma peste burta mortului se suie,
Ca să-ntinză mîna să ia buriaşul,
Pentru răposatul să bea aldămaşul.
Dar cum sta pe dînsul, el de greutate-i
Slobozi îndată un geamăt în spate-i;
Ea dînd jos buriul, zise cu mirare:
„Vai! şi mortul are păs de răsuflare!"
După ce dar scoase cepşorul şi supse,
Şi la locu-i iarăşi cînd luă ş-îl puse,
Trebuind cepşorul să-l înţepenească,
S-apucat de capu-i să dea, să-l izbească,
Dînd şi: „Na! (zicîndu-i) şi mai na o dată,
Că orcare faptă are şi răsplată:
Asfel dai în mine să nu beau dintr-însul,
Şi de beam vrodată, îi plăteam cu plînsul;
Dar şi eu acuma-n loc de plîns şi clopot,
O să-ţi cînt o horă ş-o să-ţi trag un tropot!"
Asfel dacă zise, începu să danţe
Şi aceste vorbe cu glas să înalţe:

„Aolică, aoleu!
Scoală, bărbăţelul meu,
Scoală să jucăm un joc
Şi te culcă iar la loc;
Scoală-mi-te, bărbăţel,
Vino să jucăm niţel,
Scoală de mai sări hop, hop,
Şi te culcă să te-ngrop."

Bărbatu-i l-aceste şi la alte multe
Trebuia să tacă şi să le asculte;
Şi hotărî-n sine cît de mult să tacă,
Ca să vază încă ce o să mai facă;
Fiindcă ea, proasta,-n felul ce-l văzuse,

Fără îndoială de mort îl crezuse.
Deci viind vecini şi rude de aproape
Au chemat pe popa ca să-l şi îngroape;
Toate fiind gata, mortul ardicară,
Rude şi nevastă după el plecară,
Şi ca o soţie trebuind să plîngă,
Se legăna-n cale ş-în dreaptă ş-în stîngă,
Cu ţipet de jale ca să-ngîne plînsul,
D-alde aste vorbe striga după dînsul:

„Bărbăţelul meu iubit!
De aseară ai murit,
Of şi nu poci să te uit
Şi la altul să mă uit!"

El acum, ca mortul ca să nu-l îngroape,
Aşteptă cînd fuse de un gard aproape,
Ş-aci la-ndemînă un par bun cum vede,
Din coşciug la dînsul mîinile repede,
Şi din loc zmulgîndu-l, la nevasta sare,
Înspăimîntă-ndată pe mic şi pe mare:
Toţi petrecătorii se împrăştiază
Şi ca prinşi de friguri se înfiorează,
O pornesc la fugă ca o vijelie,
Care spre pădure, care spre cîmpie.
Unii iar d-alături sar într-o ogradă,
Alţii se împiedec, jos se fac grămadă;
Nu ştiu ce să zică, strig: „Aoleo, dracul!
Aoleo, ne-nghite de vii vîrcolacul!"
Iar nevasta-i dete fuga drept acasă,
Ca o potirniche cu pîşire deasă;
Mortul iar în urma-i în mînă cu parul
O mînă în fugă ca vita văcarul;
Ea fugea de frică şi ţipa cu plînsul,
El rîdea, gonind-o, înecat într-însul;
Dar cu astă faptă, bietul răposatul,
Ardică de spaimă asupra-şi tot satul;
Vîrcolac crezîndu-l, pe loc alergară,
Cu prăjini, cu lemne toţi se înarmară,
Şi sărind asupra-i în grab, cu iuţime,
Dînd îl omorîră cu mare cruzime.
Şi aşa păcala prin multele-i glume
Ş-a pierdut viaţa şi s-a dus din lume.

Deci acum cu mortul mergînd să-l îngroape,
Cînd era să treacă iar de gard aproape,
Începu nevasta-i a striga-n glas mare:
„Duceţi-l de garduri mai în depărtare,
C-apoi iar cu mîna de vrun par să-ncurcă,
Ş-o să aveţi iarăşi cu dînsul de furcă".

Popa care sta de faţă şi acestea asculta
Începu o-nvăţătură către ei a cuvînta:
— Aţi văzut acum — le zise — glumele-n lume ce fac?
Iată cum îi fuse moartea ticălosului sărac.
Auziraţi şi prostia acelor omorîtori,
Carii-n lucruri mincinoase şi-n scorniri sînt crezători?
Asfel de credinţi deşarte la săteni tot să găsesc,
Născocite tot de babe din îndemn diavolesc;
De acelea ce la muncă nu pot merge la cîmpii
Şi le las a păzi casa şi să vază de copii.
Ele, ca să odihnească, sperie pe pruncii mici,
Să tacă, că îi mănîncă vîrcolaci sau pricolici[1].
Alte dăţi iar cu Murgila[2] îi sperie asfel tot,
Miaza-noapte sau Zorila[3] şi cu alte cîte scot;
Şi cu asfel de nimicuri pe copiii spăimîntînd,
Bagă-n inima lor frică, cresc de toate tremurînd;
Mai cu seamă cînd e noapte şi p-afară cînd se duc,
Însuşi chiar din a lor umbră îşi închipuiesc năluc,
Se înfiorez d-o broască, fug de un liliac ţipînd,
Mulţi cad şi în alte boale, sîngele-n ei îngheţînd;
Alţii pîn' la bătrîneţe cred în aste lucruri seci
Şi li se-nfurnică pielea cînd aud de ele-n veci;
Ba atît temei pun încă, cît şi p-alţii bagă-n frici
Şi din ce ştiu nu-i poţi scoate, mii de vorbe să le zici;
Asfel cred ei că şi mortul vîrcolac s-ar fi făcînd
Şi, viind noaptea, la inimi de oameni ar fi mîncînd.

---

[1] *Vîrcolac* sau *zvîrcolac*: rîma se zvîrcoleşte; asemenea şi *pricolici* sau *prigorici*: fluturele se prigoreşte la lumînare. Precum şi *strigoi*, păsări de care strigă noaptea şi celelalte (n. aut.). Apropierile etimologice pe care le face Pann sînt greşite, cu excepţia explicaţiei date *strigoiului*; acest din urmă cuvînt poate fi pus în legătură cu verbul *a striga*.

[2] *Murgila*, murgu serii (n. aut.)—amurgul.

[3] *Miaza-noapte*, adică miezul nopţii, iar *Zorila*, răvărsatul zorilor, din care nici una nu vatămă pe cineva (n. aut.).

Pentru care fără frică, fără cuget de păcat,
S-au pornit nelegiuiţii şi-au ucis p-acel bărbat;
Nu fiţi dar şi voi ca dînşii, proşti, crezători de minciuni,
Că sînt toate tot nimicuri, fleacuri şi deşertăciuni!

— Zou, parinte — zise Iani — me dat buni-nvaţaturi,
Che si la ţara al nostru crede l-asa secaturi;
Chind am fost io mic odată am vezut pe un batrun
Care speriat d-o broasca trei ori a scuipat in sun:
Si la noi, stii, sînt pieptare tot cu mulţi nasturi sau bumb,
De arzint si de matase, dar la sarac si de plumb,
Chind a vroit el, caimenu[1], ca să scuipe-n sun speriat,
S-a caznit un ţas atunţe pina chind s-a deschiat.
Ama asta tot ţaranii crede mai mult, cum ai zis,
Ca si carii pe pacala au sarit si l-a uţis.
Eu voiesc sa mulţumescu la fata care a spus,
Che pentru învaţatura prilez de vorb-a adus;
Voi sa cumpar una flore chind me duc la Bucuresti,
Cheltuiesc un firfirica pentru un asa povesti.
— Dar pentru noi, jupîn Iani, — celelalte au răspuns —
La atît poveşti o floare ştii că nu e de ajuns,
Că şi noi îţi povestirăm lucruri care ţ-a plăcut
Şi de toate, cum văzurăm, prea mult haz ai şi făcut.
— E, haide, — el le răspunse — voi sa cumpar inca doi,
Fiindc-a spus chite una poveste frumos si voi.
— Ia-mi şi mie, jupîn Iani, — zise altă către el —
Să-ţi spui şi eu o poveste frumoasă-n acelaşi fel.
— Ama pre mult tirziu este, — chir Iani îi zise ei —
Spune dar, reu sa nu para, si tu un floare sa ei.
Fata pentru mulţămire plecăciune îi făcu
Şi următoarea poveste într-acest chip o-ncepu:

POVESTEA FETII A 4-a

Un bătrîn odată-mi spuse ceea ce s-a întîmplat
Şi cu ochii săi văzuse chiar aci la dînsu-n sat;
„O fată la noi, el zise, l-al douăzecile an
Luă soţ cu cununie pe unul anume Stan:
Şi precum ştim fiecare, doi inşi întîi cînd se iau

[1] *Caimenu* (grec.) — săracul.

Îşi vorbesc tot cu sfială, cinste cu ruşine-şi dau,
Apoi după ce mai trece, prind îndrăzneală la guri,
Vorbesc şi rele şi bune, la cuvinte n-au măsuri;
Ca sita pînă e nouă o pun în cui, o cinstesc,
Iar cînd se mai învecheşte, şi pe supt pat o trîntesc,
Aşa ş-între casnici traiul nu-ncepe a se suci
Pînă cînd se face dîră, apoi ţine-te d-aci;
Stan era un tînăr d-aia care traiul îi plăcea,
Cînd cu unul, cînd cu altul s-aduna şi petrecea;
Părinţii ei îi zisese să ia unul mai trecut,
Dar ea vru să fie tînăr, şi luă cum i-a plăcut;
Aşadar Stan, cum ziserăm, după ce chefu-şi făcea,
Cît de întîrziat noaptea la casa lui se-ntorcea.
Nevasta lui totdauna la-ntrebări îl apuca
Şi cu tot felul de vorbe îl certa ş-îl judeca;
El iarăşi, nesuferindu-i, o lua, o-ncăiera,
Şi asfel în toată vremea de el bătută era;
Eu care (zicea bătrînul) aproape de ei şedeam,
În casa lor şi în curte orce să făcea vedeam:
O auzeam totdauna bocindu-se şi plîngînd,
Şi tot ca d-alde acestea din gura ei înşirînd:

«Arză-l focul bărbat,
Cum mă bate turbat!
Mă piseză ca măr
Şi mă zmulge de păr!

Mă loveşte, dă în mine
Or cu ce în mîna-i vine,
Gata stă la toată vorba
Să mă bată cu cociorba:

De-mi răspunz vrun amar,
Mă ucide cu par,
Or azvîrlă cu lemn
Ş-îmi face pe trup semn;

N-am să-i zic, să-i judec vina,
Mă izbeşte cu prăjina,
Or apucă orce vede
Şi asupra mea repede.

De trînteli mii pe jos
Zdravăn n-am nici un os,
Cap, picior, mînă, cot,
Vînătă-s peste tot.

Arză-l focul măritişul,
Prăpădi-s-ar şi fetişul,
Că nici una bine n-are,
Amîndouă sînt amare.

Of! moartea strig cu glas,
Ca să vie-ntr-ăst ceas,
Să mă ia, or pe el,
Să mă scape-ntr-un fel.»

Ascultînd aceste vorbe îndîrjitul ei bărbat
Şi auzindu-i blestemul, asupra ei s-a turbat,
Sare iarăşi, o mai bate, judecînd-o necăjit,
Zicîndu-i: «Na, şi na iarăşi, satură-te de vrăjit»;
Apoi făcînd-o scăpată, ea după casă s-a dus,
Şi din piept iar cu suspinuri asfel să plîngă s-a pus:

«Aoleu, mă — mă doare spata!
Că m-a bătut cu lopa—pata,
Sufleţelul cît colea,
Aoleu, mă — mă doare gîtul!
Că m-a bătut rău u—urîtul,
Sufleţelul cît colea.
Aoleu, mă — mă doare mîna!
Că m-a bătut cu pră—prăjîna,
Sufleţelul cît colea.
Aoleu, mi-a — mi-a frînt piciorul!
Că m-a bătut cu to—toporul,
Sufleţelul cît colea.
Aoleu, mi-a — mi-a secat şoldul!
C-a dat în mine cu — cu boldul,
Sufleţelul cît colea.
Aoleu, mă — mă doare cotul!
C-a dat cu lemnul ne—netotul,
Sufleţelul cît colea.»

Pîn-aci după ce plînse, începu a se-nchina
Şi a blestema de parcă văzduhul se clătina;
Bărbatul ei cum aude aleargă iarăşi la ea,
Apucă ş-o bate iarăşi în legea lui cum ştia.
Nevasta însă-ntr-acestea se jură pe Dumnezeu,
Zicînd: «D-ei muri, bărbate, şi cumva d-oi trăi eu,
Să ştii că-n ceasul acela ce te voi băga-n pămînt
În loc de plîns cu un cîntec o să-ţi joc peste mormînt».
Deci nu trecu multă vreme, blestemu-i s-a auzit,
Şi căzînd el la o boală, a zăcut şi a murit;
Nevasta acum de dînsul văzîndu-se c-a scăpat
Cu lacrămi de bucurie l-a dus şi l-a îngropat;
Apoi ca să-şi împlinească straşnicul ei jurămînt,
Cîntă următoarea horă şi îi joacă pe mormînt.

«Ici e ţărînă, ici glot,
Ici e bărbăţelul mort,
Ici e tocma unde joc,
Dragostea mea cea cu foc.
Ici doarme cu mîini la piept,
Ş-o să joc să mi-l deştept;
Dar de cît l-oi deştepta,
Voi juca şi voi cînta:
Dormi, dormi, bărbăţelul meu,
Ierte-mi-te Dumnezeu;
Dormi, dormir-ai somnul lung,
Că cîte am tras mi-ajung.»

Toţi, de prea multa-i iubire a înnebunit, zicea,
Ş-a pierdut simţirea, mintea şi nu ştia ce făcea.
După ce cîntă ea însă şi jucă, precum am spus,
O luară celelalte şi la casa ei s-a dus,
Mîngîind-o şi zicîndu-i a nu se prea întrista,
Că e încă tinerică şi să poate mărita;
Care şi fără zăbavă o şi puse asta-n gînd,
Cu vederea cînd pe unul, cînd pe altul alegînd;
Căci
Rar din femei văduvite
Să nu vrea să se mărite;
Rar şi om să nu se-nsoare

Cînd nevasta lui îi moare;
Orcum trăit şi trăită
Se-nsoară[1] şi să mărită;
Ceia ce au trăit bine,
Fără soţii nu le vine,
De-ntristare şi de jale
Hotăresc, găsesc cu cale
Fără să mai zăbovească
Iar să se căsătorească,
Socotind că-n loc vor pune
Tot asfel de buni sau bune.

Cei ce au trăit rău iară
Să bucură că scăpară,
Umblu, caut să găsească
Iar să se căsătorească;
Alege pînă culege,
Iar în lanţuri să se lege,
Ş-în loc alţi or alte pune
De mai buni sau de mai bune:
Dar la orce urm-alege,
La-nceput nu să-nţelege.

Aşa şi astă nevastă cîte a tras le uită,
Îşi găsi hîrbul capacul, şi iarăşi se mărită.
Care bărbat nu să ştie bun sau rău de s-a-ntîmplat,
Decît ea-ncepu să plîngă după-ntîiul ei bărbat,
Zicînd:
«Aoleu şi vai de mine!
Ce făcui nu făcui bine,
N-a fost cum gîndeam să-mi fie,
Am intrat în foc de vie;
Cel dintîi tot mai bun fuse,
Dar moartea-n mormînt mi-l puse,
Că-l certam să stea acasă,
Iar acest nu va să iasă;
Îl certam şi de ce-mi tace,

[1] Tipărit: *se-nsoră*.

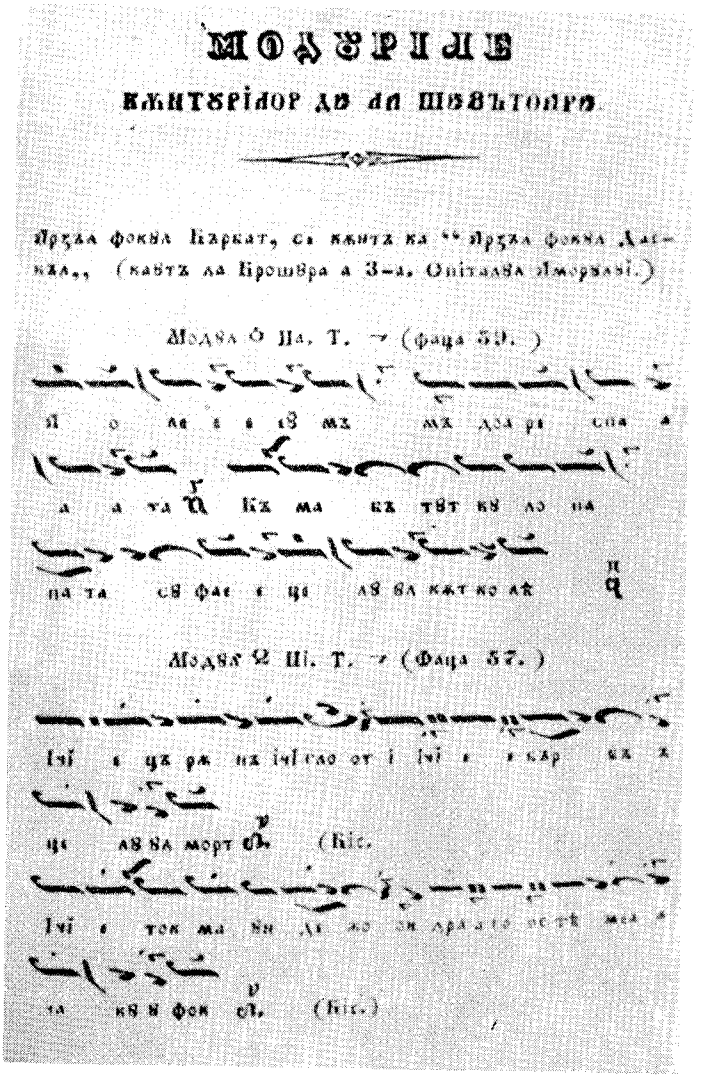

МОДУРИЛЕ

КЪНТУРИЛОР ДЕ ЛА ШЕЗЪТОРЪ

Прима фокъ Къркат, се кынтъ ка „Прима фокъ Дин-къ„ (кынтъ ла Брошура а 3-а, Опиталъ Амурашъ.)

Модъл О Ла. Т. — (фаца 59.)

Й о ле е е ев мъ мъ дъ ри сов а

а а та ци Къ ма къ тът къ лъ па

па та сЪ фае е ци лЪ бл кът ко лЪ

Модъл Ф Ши. Т. — (Фаца 57.)

Ин е цъ рж пъ ин гло от і Ин е е кар къ ъ

ци лЪ бл мърт сЪ. (Кіс.

Ин е ток ма бн Ле ло ск дра зіо ос тъ мел е

та кЪ в фок сЪ. (Кіс.)

„Modurile cînturilor de la șezătoare“,
pagină din *O șezătoare la țară*

Bibl. Acad. R.P.R.

Iar ăst mereu gură face:
Stă tot şi mă cicăleşte,
Ca-n şurupuri mă suceşte;
Inima în mine crapă,
Că mă fierbe fără apă:
Un cuvînt bun nu-mi vorbeşte,
Ci mereu mă ciocăneşte,
Ca gheonoia copaciul
Şi năcovala covaciul.
Of, cel bun mi-l luă sfîntul!
De mi-l mănîncă pămîntul,
Şi îmi dete pe-ndrăcitul,
Pe turbatul şi sucitul.»

Avînd ea mai multe zile şi p-acesta l-a-ngropat,
Şi se bucura în sine că şi de el a scăpat:
Apoi luă şi pe altul, dar nici acest nu-i plăcea,
Asemenea şi de dînsul tot plîngea şi se bocea:
Pe cel dintîi bărbat iarăşi de mai bun îl lăuda,
Căci şi de o bătea, însă el tot mai cu milă da.
Zicînd:
«Of, ce bărbat cu dorinţă pierdui, din mînă scăpai,
Şi nici nu i-am plîns la boală, şi nici cînd îl îngropai!»
Atunci ea cu jale multă la mormîntul lui mergînd
Începu aceste vorbe să le înşire plîngînd:

«Scoală, sufleţele, scoală,
Scoală, să vedem ce boală,
Ce boală te împresoară,
Te doboară, te omoară,
Scoală, îmi spune şi mie,
Ca să-ţi caut doftorie:
Scoală, un cuvînt îmi spune,
Nu tăcea, nu mă răpune:
Că de cînd nu-ţi este bine,
Nu te-ai mai uitat la mine,
Ci te uită c-ochişorii
La lacrămile plînsorii,
Să-mi vezi suspinul cum iese
Din piept cu sughiţuri dese.»

După ce ea mult îl plînse cu cele ce le zicea,
Le închipuia la boala-i, cînd de moarte-n pat zăcea:
Apoi după o tăcere ca de un minut de ceas
Începu cu d-alde aste să strige cu mare glas:

«Unde te duci, bărbăţele,
Şi cui mă laşi, sufleţele?!
Of, cum te înduri de mine
Şi laşi să ţip după tine!
Te întoarce şi te uită
Ca să-mi vezi jalea cea multă!
Vai! nu mai pociu, caz pe cale,
Leşin, mor de a ta jale!
Stăi, soarele meu cel dulce,
Stăi, nu grăbi a te duce,
Stăi, or mă ia şi pe mine,
Să fiu într-un loc cu tine!»

Poate va zice neştine că ea numai le zicea,
Eu îl încredinţez însă că în adevăr plîngea:
Cu suspinuri, cu leşinuri lungindu-se pe pămînt,
Ca cînd atuncea murise şi îl ducea la mormînt;
Apoi după o odihnă începu iar a ţipa,
Adică închipuindu-şi că atunci îl îngropa:

«Mila mea şi dorul meu!
Spune, ce ţ-am greşit eu?
Care vorbă te-a scîrbit,
Ce necaz te-a osebit?
Pentru ce te-ai mîniat,
Şi te duci nemîngîiat?
Stăi, ah, sufleţelul meu!
Unde mergi să merg şi eu:
Ia-mă să te însoţesc,
Nu mă lăsa să doresc:
Voi să fiu în braţul tău,
Sau la bine, sau la rău:
Şi la iad cu tine merg,
Ca şi la rai chiar alerg.»

Văzînd jalea ei cea multă, ce-o privea niște femei,
Cu mîngîieri ardicînd-o, au dus-o la casa ei:
La a căror mîngîiere, cînd pe cale o ducea,
Cu suspine și cu jale: «Iubite surori! zicea,

O să mor, ah, o să mor!
Cu amar și foc și dor;
O să mor să mă sfîrșesc,
Că ce-am pierdut nu găsesc,
Am pierdut un diamant,
Mai frumos decît berlant:
L-am pierdut, de tot s-a dus,
Din vedere l-am răpus;
Of, frați! dornice femei!
În deșert scurg ochii mei,
Că nimic nu folosesc,
Numai doar mă pedepsesc.
Toate-n lume sfîrșit au,
Nu mai eu de[1] leac nu-mi dau;
Ce e pe hîrtie scris
Cu greșală nu s-a zis,
Că o dată te însori
Și o dată iarăși mori,
Căci întîi e vinul must,
Al doilea fiert la gust,
Și al treilea oțet,
Nici must, adică, nici fiert,
Ce e bun e-n căpătîi,
Urma nu e ca întîi.»

Asfel biată femeuța focul după ce ș-a plîns,
Se uită la celelalte ce-mprejuru-i s-au fost strîns,
Și începu către ele să vorbească suspinînd,
Să le dea învățătură-n următorul chip, zicînd:

«Of, drăguțe sorioare
Și leicuțe vecioare!
Toate-n lume-s trecătoare
Și păreri amăgitoare;

[1] Tipărit: *pe*.

Cugetul să nu vă-nșele
Cu păreri de tinerele
Ș-îngîmfări de frumușele,
Că nimic nu e de ele.

Astăzi firea vă răsfață
Ca o floare dimineață,
Rumenele ies în față
Și pe buze-vă roșață;

Mîine fața vi să strică,
Rumenelele s-ardică,
Ca floarea se scutur, pică,
Vă zbîrciți ca o urzică;

Ș-în juneța-vă cea fragă
Cîți vă zic azi dragă, dragă,
Mîine ochii o să-și tragă
Și în seamă nu vă bagă;

Ci luați de sfaturi sfinte,
Nu vă fermece cuvinte
Și să vă ieșiți din minte,
Că cădeți în vro necinste;

Vă iubiți bărbații-n viață,
Chiar din suflet, nu din față,
Legea după cum învață,
Ca s-aveți trai cu dulceață;

Temerea e prea grozavă,
Ea e-n casă rea otravă,
Că ațîță tot gîlceavă
Și aruncă-n iad din slavă;

Nu e nici o viețuire
Cînd e-n casă neunire,
Sau urmează-mpotrivire
Din vreo nemulțămire.

Eu eram între neveste
Ce mă stăpîneam d-aceste,
Dar o nebunie este,
Că nimic nu foloseşte.

Nici un bine nu-mi făcură,
Ci prin ceartă şi prin gură
Mai vîrtos aceste-mi fură
Spre pedeapsă şi spre ură;

Limba-mi ascuţeam ca pila
Ş-însumi am umblat cu sila,
De-mi pierdui prea scumpa milă
Ce-mi fu dată de copilă;

Îmi căzuse-n ochi ca norul,
Îi despreţuiam amorul,
Îi dedeam brînci cu piciorul
Şi acuma îi duc dorul;

Dar din mînă cînd pierzi orce,
Ia-ţi nădejdea, nu să-ntorce,
Lacrămi cît de mulţi d-ei stoarce,
S-a rupt firul, nu se toarce.»"

— Bravo! — zise jupîn Iani, fata după ce-a tăcut —
Asta a plătit o floare che pre multu me placut,
Si acus ve las in paţe, la vorbe nu me incurc,
Me a venit la ochi somnu si me duc ca se me culc.
Altă fată zise iară: — Jupîn Iani, să mă ierţi,
Încă pentru o poveste un ceascuţ n-o să aştepţi?
Că şi eu pretind o floare de la Bucureşti să-mi iei.
— Sa-ţi iau nu e lucru mare, — zise jupîn Iani ei —
Ama jumătate noapte s-a facut, s-a-ntîrziat,
Che a chintat si cocosu, si-nca mos Bran n-a chintat;
Lasa el sa chint-acuma, che zou am sezut pre mult,
Omos sa viu muine sara la povesti iar sa ascult.
— Bine zici, cocoane Iani, — zise lăutarul Bran —
Că m-ai uitat de aseară şi pe mine şi pe Stan;
Încai de alde moş Neagu crez că n-o mai fi putînd,
L-am văzut de adineaora tot mereu de somn căscînd;

Dar acuma eu cu dibla cum voi începe pe loc,
Scol din somn şi copilaşii să vie aci la joc.
— Taţi si chinta, — zise Iani — nu fii cum esti si la port,
N-ai rusine de parinte, si vorbesti ca la cort?
— Să mă ierţi, cocoane Iani, — zise moş Bran către el —
Dar ce pofteşti porunceşte, cîntec, horă, or ce fel?
— Voi — îi zise jupîn Iani — sa chinţ chintec batrunesti.
Cu cinste, cu omenie, sa nu fie ţiganesti.
— Lasă, cocoane Ianache, — zise el dibla dregînd —
Ştiu eu ce cîntec îţi place, ş-începu cînta, zicînd:

CÎNTECUL 1[1]

Pe culmiţa dealului
Dealului, Ardealului,
Primblă-mi-să prin colnic
Tînăr cătănuţ voinic,
Ghiţa cu mîndruţa lui,
Cu dalba drăguţa lui,
Pe doi ageri călueşei,
Încărcaţi cu gălbinei,
Cu doi bani în buzunari,
Cu doispre'ce lăutari.
Din doispre'ce ce-i avea,
Nici unul nu-l mulţămea,
Ci din gură îmi grăia:
„Dragă, mîndruliţa mea,
De cînd, mîndro, te-am luat,
Nici un cîntec mi-ai cîntat.
Ci cîntă, mîndruţa mea."
Iar mîndruţa îi grăia:
„Ghiţule, drăguţul meu,
Bucuros ţ-oi cînta eu;
Dar am un viers femeiesc,
Seamănă a haiducesc,
Şi puternic la cîntat,
Să aude-n depărtat."
Dacă aşa cuvînta,

[1] Modurile cîntecelor se alătură la marginea aceştii cărţi pe noate orientale (n. aut.).

Şi începe a cînta,
Munţi nalţi să cutremura,
Văi adînci îmi răsuna,
Ape reci să turbura,
Livezi să înfiora.
Şi viersul cînd îşi urca,
Copaci, ramuri să mişca,
Frunzele pe jos pica,
Inimă de om seca,
Iar Cătănuţ o-mbia
Şi către dînsa grăia:
„Cîntă-ţi, mîndro, cîntecul,
Că mi-e drag ca sufletul."

*

P-apa rîului în sus,
Numele Govora pus,
Unde lăcuia Gruian,
Gruia Pazavan Codrean,
Auzind mîndra cîntînd,
Dealuri şi văi răsunînd,
La Cătănuţa ieşa
În drum ş-îi grăia aşa:
„Ghiţă, Ghiţă Cătănuţ,
Nu poci ca să te mai cruţ,
Ce caţi pe moşia mea,
Că eu sînt stăpîn pe ea?
Ce te primbli prin ea cîntînd,
Izvoarele turburînd,
Livezile încurcînd
Şi fîneţele călcînd?
Or pe mîndra vamă dă-mi,
Or să stai să ne luptăm,
În săbii să ne lovim,
Unul din doi să murim:
Şi care va rămînea,
El pe mîndruţa să ia."
Iar Cătănuţ răspundea
Şi către Gruia grăia:
„De luptat ne vom lupta,
Dar eu vamă nu ţ-oi da."

Aşa dac-au cuvîntat,
La luptă s-au apucat:
Să luptară într-o zi
Soarele pînă sfinţi;
Dar în timpul de luptat
Rea ispită s-a-ntîmplat:
Lui Ghiţa, care-i păsa
Să-şi scape mîndruţa sa,
Brîul i să slobozea
Şi către mîndra grăia:
„Mîndro, lasă calu-n frîu
Ş-înnoadă-mi pustiul brîu,
Că-mi pune capul Codrean,
Al meu şi al tău duşman.“
(Dar femeia, haine dungi,
Minte scurtă, plete lungi,
Cine-n mintea-i s-o lăsa,
Aibă-i portu-n viaţa sa.)[1]
Cătănuţ ei cînd grăia,
Ea asfel îi răspundea:
„Cari pe cari aţi birui,
Tot un bărbăţel mi-o fi.“
Cătănuţ cînd auzea,
La Gruia să repezea,
Paloşul îşi strălucea,
Printr-însul îl petrecea,
Jos la pămînt îl trîntea
Ş-între morţi îl trimitea;
Şi calul încăleca,
La tîrle în grab pleca,
Mieluşei graşi alegea,
Îi junghea şi îi frigea,
Plosca de vin încărca
Cu vro cinspre'ce oca,
Şi la masă s-aşeza,
Cu dalba mîndruţa sa.
Mîncînd, către ea grăia:

[1] Comentariu personal al lui Pann; intervenţii de acest fel ale autorului în textul cîntecelor populare sînt frecvente, dar relativ uşor de descoperit; cf. şi, mai jos, ultimele patru versuri ale baladei.

„Ţine vin din mîna mea,
Că de astăzi încolea
Au ei bea, au n-ai mai bea;
C-asta-vară am muncit,
Nou clăi de fîn am cosit,
Dumnezeu dragul a vrut,
La opt vîrfuri le-am făcut,
Numai una mi-a rămas
Să-i fac vîrfu-ntr-acest ceas."
Aceste dacă grăia,
Pe mîndra de plete ia,
Scoate paloşul lucios
Şi-îi retează capul jos,
Şi dasupra clăii sus
Ca să-i facă vîrf l-a pus;
Trupul bucăţi îi făcea
Şi la soacră îl ducea,
«Ţine, maică, îi zicea,
Bagă, fierbe în ulcea
Şi pune a ospăta,
Că este chiar fie-ta,
Care o ai răzgîiat
Şi creştere rea i-ai dat,
Ca pre cîţi îi va zări
Să vrea tot bărbaţi a-i fi!"

— Eu n-a înţeles nimica, — zise chir Iani lui Bran —
Si pentru un asa chintec nu-ţi dau macar niţi un ban.
— Lasă, — zise moş Neagu — că îl înţelegem noi,
Ast cîntec nu e d-acuma, copilăresc, d-ale nuoi,
Ci este din alte veacuri, rămas de la cei bătrîni,
Cîntecele pe atuncea asfel era la romîni.
— E, hai, chinta acuma altu, — jupîn Iani porunci —
Tot asa de care plaţe si e potrivit aţi.

CÎNTECUL 2

Supt poale de codru verde
Mititel foc mi să vede,
Mititel şi potolit,
Tot de voinici ocolit.

Nu știu zece au cinspre'ce,
Ci mi-și frige un berbece,
Un berbece, berbecel,
Sugător și mititel.

Și nu-l frige cum să frige,
Ci-l înfige în cîrlige,
Înjungheat, nejupuit,
Ca un purceluș pîrlit.

Ș-îl întoarce din belciuge
Ca să-i fie carnea dulce,
Și să-l aibă la colnici
De merindă, ca voinici.

*

Supt umbră de păducel
Voinicei mănîncă miel
Și beau vin din borduțel,
Cîntînd și grăind asfel:

„Codre, codre înfrunzit,
Codre, frumos înverzit!
Ține-mă-n tine ferit,
Cu frunză acoperit.

Codre, vei avea păcat
Cumva de m-ei da legat,
Că nimic nu ț-am stricat,
Nu mă știu de vinovat.

Că-n tine de cînd intrai,
Numai o cracă tăiai,
Armele de-mi atîrnai
Și la umbra-ți m-așezai.

Le-aș fi pus, codre, și jos,
Dar pămîntu-i umedos
Și fierul e ruginos,
Își pierde lustrul frumos.

Codre, codre, duşman eşti!
Tu voinici-i amăgeşti,
Îi aduni, îi priimeşti,
Tu-i predai iar, nu-i fereşti."

*

Cît e codrul de frumos,
Cu frunza verde, umbros,
Iarna putrezeşte jos,
Şi voinicii şed la gros.

CÎNTECUL 3

Ce frunză să bate
Mai de dimineaţă
Pe nor şi pe ceaţă?

Bate, mi să bate
Frunza plopului,
În malul Oltului.

Dar de ce să bate?
Să bate că-i pasă
Că-i e frunza deasă.

Bate şi să bate
Că ê-n coadă lungă
Şi-n foaie rotundă.

Sus frunza se bate,
Jos inimă arsă
Plînge, lacrămi varsă,

Vreme, fără vreme,
Pe la miez de noapte,
Cu sudori de moarte.

*

Două lemne crude
Către rîul Lotru
Să sfădea în codru.

Unul era teiul
Ş-altul era bradul
Ce-şi lăuda neamul.

Bradul surpa teiul,
Cinstea micşorîndu-i
Şi asfel zicîndu-i:

„Teiule, teiule!
Scurtule, grosule
Şi burdufosule!

Dă-te într-o parte,
Că tu nu ai cinste
Să-mi stai înainte.

Nalta mea tulpină
Cine sînt mă spune
Şi te poci supune.

Că eu vara, iarna
Stau în codru verde,
Frunza-mi nu să pierde.

Pe mine mă pune
Pe la nunţi în frunte,
Cu podoabe multe.

Domnii ş-împăraţii
Mă pun la paradă
Pe uliţi şireadă.

Mă face şi scînduri
Să aştern palate,
Case luminate.

Iar ţie în vreme
De o brumă mică
Toată frunza-ţi pică.

Şi meşter de vine,
Troci, lopeţi te face
De case sărace."

Teiul îi răspunse:
„Bradule, bradule!
Mîndrule, naltule!

De surdă îţi lauzi
Neamul, rădăcina,
Frunza şi tulpina.

Că eu totdauna
Am şi port în lume
Mai de cinste nume.

Pe mine ca tine
Scînduri nu mă face,
Pe jos să mă calce,

Nici ajung vrodată
Şindrilă pe case,
Ci linguri şi vase.

Icoane mă face,
De mă ipsoseşte
Şi mă zugrăveşte.

Şi pe mine scrie
Cu văpseli frumoase,
Isuse Hristoase.

La care să-nchină
Noroade şi gloate,
Neamurile toate."

CÎNTECUL 4

Sună, sună şi răsună,
Sună pietricică-n vale,
Răsturnîndu-se pe cale.
Mîndra mea plînge cu jale.

Plînge, plînge şi suspină
Că pe deal, pe colnicele,
Ş-a pierdut prin potecele
Dragostele tinerele.

Plînge, plînge, să jeleşte,
Blestemînd iarba şi pirul
Şi căutînd-o cu firul,
Să-şi găsească trandafirul.

Plînge, varsă lăcrămele,
Oftînd cu foc şi cu pară,
Că dragostea d-astă-vară
Să schimbă-n fiere amară.

Dragă mîndro, nu mai plînge,
Din ochi lacrămi nu mai stoarce,
Că ce zboară nu să-ntoarce,
Ai rupt firul, nu să toarce.

CÎNTECUL 5

Au nu vezi unde mă duc?
Omule, boule,
'Ntr-un condur ş-într-un papuc,
Omule, boule,
Cu papucu tîrşiind,
Omule, boule,
Cu conduru tropoind,
Omule şi cl.

Că de cînd m-am măritat
Şi te-am luat de bărbat,
Nu te-ai mai trezit din prost,
De necazuri tot am fost.

Că cu patru boi la jug
Te-am mînat să ari la plug,
Plugu-mi lăsaşi la nevoi,
Şi îmi răpuseşi şi boi;

Te-am mînat iar, te-am mînat
Şi cu puşca la vînat,
Puşca-n două mi-o frînseşi
Şi cureaua-mi aduseşi.

Ţ-am dat cofa să te duci
La puţ apă să-mi aduci,
Căzuşi, cofa o spărseşi,
Doagele îmi aduseşi;

Te-am mînat apoi pe loc,
Cu hîrbul să-mi aduci foc,
Hîrbul mi l-ai bucăţit,
Sprîncenele ţ-ai pîrlit.

Te mînai să-mi tai un lemn
Pînă cînd să cern un piemn,
Toporul ai năpustit,
Supt lemne ai adormit.

— Mos Brane, — zise chir Iani — pun-aiţi chit a chintat
S-a platit un firfirica care asara ţ-an dat,
Si acuma sa chinţi inca pentru paharul de vin,
Ca-nainte de plecare sa zoţi fetele puţin.
Moş Bran mai dregîndu-şi dibla-ncepu să cînte pe loc,
Şi fetele, mulţămindu-i, se apucară la joc.

HORĂ

Către mine te jurai,
Dorule, dorule,
Că pe nimeni nu mai ai,
Dorule, dorule,
M-ai făcut de te crezui,
Dorule, dorule,
Dar cu ochii mei văzui,
Dorule, dorule, şi cl.
Că altul te mîngîia
Şi-ţi zicea c-o să te ia;

Ş-acel mi-e prieten bun,
Nu-mi vine ca să-mi răzbun;
Dar de te voi mai vedea
Iar în braţe a-i şedea,
Lui şi ţie-n acel ceas
Dragostea vă scoţ pe nas;
Din mîna mea ce-aţi păţi,
Amîndoi veţi împărţi.

Cînd zbîrnăitura diblei, care abia s-auzea,
La joc, la tropoitură pe fete le îmbulzea,
Un dulău neavînd plăcere ca să privească la joc
Şi căutînd să-şi găsească vreun mai liniştit loc
Se sui în car la mine, vrînd aci a se culca;
Eu, văzîndu-l, frică-mi fuse nu cumva a mă muşca
Şi făcui încet la dînsul un „ni-i!" şi un „odîr!"
Dar răutăciosul cîine nu vru să-mi facă hatîr,
Ci sărind jos deodată, spăimîntat cum m-a văzut,
Au început să mă latre ca pe un necunoscut;
Ş-auzindu-i lătrătura, care nu o înceta,
Fraţii lui din bătătură au venit a-i ajuta.
De a căror multe glasuri dibla, cîntecul de joc
Cu totul se amuţise, nu să auzea de loc.
Toţi atuncea lăsînd jocul şi sărind în cîini să dea,
Alergară împreună şi ce latră a vedea;
Şi cu ochii dînd de mine, începură a striga:
„Hoţu! hoţu! puneţi mîna!" ş-au sărit a mă lega.
Gazda, care se culcase cum m-a fost tras supt pătul,
Ca un ostenît de cale şi de şezători sătul,
Auzind, strigă la dînşii: — Ia staţi, pentru Dumnezeu,
Că nu este hoţ, săracul! ci-l adusei aci eu,
Îl găsii colea pe cale, jos căzut de ostenit,
Şi cum îl pusei în caru-mi, el pe loc a adormit;
Eu, fiindcă înserase, am gîndit că e păcat
Să-l las undeva pe drumuri şi îl adusei în sat;
Ca să nu-i mai stric şi somnul, l-am lăsat să doarmă-n car,
Dar despre ce parte vine ş-unde merge, n-am habar.
Jupîn Iani arendaşul începu a mă-ntreba
Unde merg şi cu ce treabă şi de am răvaş au ba.

Eu care îi auzisem numele d-atîtea ori,
— Avui, — am zis— jupîn Iani, încă şi nişte scrisori,
Dar un danţ pe nebăute, şi o ploscă pe sătul
M-a făcut să le pierz toate şi să dorm şi supt pătul.
— Nu înţeleg — el îmi zise — l-asa vorbe de nimic,
Ma[1] de unde me cunoste, si stii che Iani îmi zic?
Stane mo! io d-omu asta parche-mi vine sa me tem,
Ado una lumunare, ţine este sa vedem.
— Dar de unde lumănare? — îi răspunse Stan pe loc —
Poate că vreun tăciune să vă aduc de la foc?
— Ado, fie si taţune, jupîn Iani porunci.
Stan fără să zăbovească c-un tăciune fu aci.
Dar suflînd să lumineze, nişte scînteie s-a-ntins
Şi în pătulul de paie cum săriră, s-a aprins.
Toţi atuncea începură: „Apă, apă!" a striga,
Şi lăsîndu-mă pe mine, ca să-l stingă alerga;
Eu, aflînd prilej îndată, pîntre ei mă strecurai,
Am ieşit din sat afară şi-ntr-o pădure intrai.
Dar ca povestea ăluia:

„Cînd are omu-n viaţă
Vrun rău la cap a-i sosi,
Or adastă ca să-l paţă,
Or aleargă a-l găsi."
Căci,
Pasămi-te-n acea vreme de un hoţ se auzea
Şi potera în pădure ca să-l prinză îl păzea;
Cum mă zăriră, îndată mă luară la mijloc,
Şi: — Predă-te, — îmi strigară — că te împuşcăm pe loc!
Eu înmărmurii de frică, neputînd să mă ascunz,
Că cum pierdusem răvaşul, ce era să le răspunz?
Mă luară, mă legară, în cătuşi de lemn m-au pus,
Şi bătut, ca vai de mine, la ispravnici drept m-au dus.[2]

---

[1] *Ma* (grec.) — dar.

[2] Moş Albu se făgăduieşte în a tria broşură să povestească ce a păţit la închisoare, cum a scăpat şi cîte i s-a mai întîmplat în călătoria sa (n. aut.).

Sfîrşitul povestirii, promis de A. Pann, n-a mai apărut

TRIUMFUL BEȚIEI
SAU
DIATA CE O LASĂ UN BEȚIV POCĂIT FIULUI SĂU

ТРІѢМФѢЛ ВЕЦІЕІ

САѢ

DIATA

Че о лаєѫ ѫн беціѳ покѫіт фіѫлѣ сѫѣ.

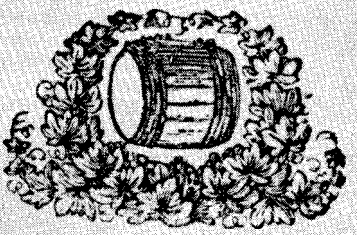

Едіціа антаѧ.

БѫКѫРЕЩІІ 1852.

Ан Типографіа лѣі Антон Панн.

Triumful beţiei,
foaia de titlu
Bibl. Acad. R.P.R.

TRIUMFUL BEŢIEI

SAU

DIATA UNUI BEŢIV POCĂIT
CE O LASĂ FIULUI SĂU LA MOARTEA SA

Fiul meu!

1 De vei vrea ca să-ţi fie sete totdauna, fii beţiv; pentru că pe cît mai mult vei bea, p-atît vei însetoşa.

2 De vei voi să zăticneşti pe prietenii tăi, spre a nu te înainta în cărierа vieţii, fii beţiv: şi să ştii că cu chipul acesta vei zădărnici toate silinţele lor.

3 Dacă în adevăr vei vrea să împiedeci toate întreprinderile tale cele spre bine, fii beţiv, şi vei izbuti.

4 De voieşti să zădărniceşti silinţa tutulor spre îmbunătăţirea soartei tale, fii beţiv, şi într-adevăr vei triumfa.

5 De vei să hotăreşti ca să fii sărac, fii beţiv, şi în scurt timp te vei dărăpăna şi vei rămînea fără lăscaie.

6 De voieşti să moară familia ta de foame, fii beţiv, şi aşa vei mistui mijloacele care îi ţin viaţa.

7 De vei vrea să te înşale cei proşti, fii beţiv, şi asfel cu bună seamă le vei înlesni mijloacele.

8 De voieşti să te fure, fii beţiv, şi prin urmare vei încorăja pe hoţul.

9 De voieşti să-ţi tîmpeşti simţirile, fii beţiv, şi peste puţin timp te vei face mai neghiob decît asinul.

10 De vei să te prosteşti, fii beţiv, şi curînd îţi vei ieşi din minte.

11 Dacă-ţi este voia ca să te faci netrebuincios soţietăţii omeneşti, fii beţiv, că aşa vei ajunge la scopul tău.

12 De voieşti să te strici pe sineţi, fii beţiv, şi aşa d-a dreptul vei ajunge la desăvîrşita ta pierdere în puţină vreme.

13 Dacă-ţi este voia să-ţi dai de faţă nerozia şi să-ţi descoperi secreturile, fii beţiv, şi fără întîrziere se vor face tutulor cunoscute.

14 Dacă te socoteşti că eşti peste măsură puternic, fii beţiv; şi curînd te vei birui de acest vîteaz vrăjmaş.

15 Dacă voieşti să-ţi prăpădeşti banii, fără să ştii unde-i dai şi pe ce, fii beţiv, şi vei ajunge la doritul tău scop.

16 De voieşti să rămîi fără nici un mijloc de trai, şi la bătrîneţele tale să ajungi să trăieşti cu milostenie, fii beţiv, şi în adevăr vei izbuti prea curînd.

17 De vei vrea să hotăreşti ca să goneşti orşice mîngîiere de la toţi ai casii tale, fii beţiv, şi curînd îţi vei cîştiga dorinţa ta.

18 Dacă doreşti pentru totdauna să fii plin de bănuieli, fii beţiv; pentru că pentru cel mai mic lucru toţi se unesc, că adică cei ce se fură pe sineşi şi familia lor, ei fură şi pe alţii.

19 De voieşti ca să fii silit să fugi de împrumutătorii (creditorii) tăi, fii beţiv, şi asfel curînd vei prefera uliţele cele ascunse mai mult decît cele publice.

20 De voieşti să fii ca o sarcină soţietăţii, „umbra pămîntului", fii beţiv, căci aceasta te va face netrebuincios, neajutat, greutate tutulor şi ţie spre dărăpănare.

21 De voieşti să fii ca un aer vătămător, fii beţiv, căci apropierea unui beţiv este ca a bălegarului.

22 De voieşti să te urască familia ta şi prietenii tăi, fii beţiv, că curînd vei fi prea greţos în ochii lor.

23 De vrei să te faci rană soţietăţii, fii beţiv, că atunci oamenii vor fugi de tine ca de ciumă.

24 De vei să rămîi neîndreptat, urmează a fi beţiv, şi asfel nu-ţi va păsa niciodată de bunele sfătuiri.

25 De voieşti să te faci zgomotul oraşului, să turburi liniştea oamenilor, să ţi să sfărame oasele şi să fii supus la alte mii de primejdii, fii beţiv, şi fără îndoială vei izbuti minunat.

26 De vei să nu ţi să împlinească nici una din nădejdile tale, fii beţiv, şi asfel vei ajunge la desăvîrşită deznădăjduire.

27 De voieşti să-ţi ticăloşeşti trupul, fii beţiv, pentru că beţia este muma tutulor boalelor.

28 De voieşti să-ţi pierzi sufletul, fii beţiv, şi îţi vei încuia împărăţia cerului.

29 În sfîrşit, dacă stăruieşti şi vei să te ruinezi cu totul, adică: în stare, în trup şi în suflet, fii beţiv, şi curînd vei cunoaşte că este cu neputinţă ca să întreprinzi mijloace mai sigure spre a săvîrşi acest scop al tău.

„Toate faptele cele rele din lume, zice vestitul Bac (Vach), nu ruinează atîţia oameni, nici atîta stare ca beţia." Beţia ardică din cap cu totul judecata cea dreaptă — şterge memoria (ţinerea de minte) — vestejeşte frumuseţea — slăbeşte sau împuţinează puterea — înflăcărează sîngele — pricinuieşte atît pe dinafară cît şi pe dinlăuntru nelecuite răni — este ruinarea simţirilor, diavolul sufletului şi hoţul pungii — plîngerea soţii sale, şi întristarea fiilor săi — pe cel vîrtos îl face neputincios, şi pre cel înţelept, prost. Este mai rău decît dobitoacele cele necuvîntătoare, şi omorîtor de sine, acela care bea în sănătatea altora şi vatămă pe a sa: pentru că dobitocul niciodată nu să îmbată de sine, iar beţivul suge băuturi otrăvitoare, cunoscînd bine în ce stare îl vor duce, şi ştiind că aceste băuturi îl vor lipsi de întrebuinţarea judecăţii sale, şi îl vor face mai rău decît dobitoacele cele necuvîntătoare. Prin săvîrşirile băuturii, viclenele sale patimi şi aplecări nu se mai pot înfrîna; că în starea beţiei aflîndu-se, săvîrşeşte fapte pe care, treaz fiind, el s-ar cutremura numai gîndindu-se la ele. Multe fapte urîte s-au săvîrşit, multe omoruri s-a făcut de către cei ce s-au aflat în starea beţiei.

Îngrozeşte-te dar, cutremură-te, dacă vreodată vei încerca această băutură amorţitoare! gîndeşte-te mainainte de a apropia paharul de buzele tale; adu-ţi aminte că formezi un nărav care te va povăţui spre săvîrşirea a orcării fapte rele; către care aplecările

naturii tale, fiind siluite de vin, pot să te răstoarne. Pe nesimţite poţi să te deştepţi din beţie vinovat între *tîlhari, în contra legilor patriei tale, care vor aduce* dreaptă pedeapsă asupra capului tău, urîndu-te pe sineţi şi uricios făcîndu-te înaintea celui preaînalt.

Beţia adesea întîmplîndu-se, fără îndoială îţi pierde sufletul, şi te va trage la vecinice chinuri; ascultă ce zice cuvîntul cel însuflat de Dumnezeu: „Treziţi-vă, beţivilor, din beţia voastră şi plîngeţi". (Ioil, cap.1-5.)

„Ale cui sînt vaietele? ale cui sînt zgomotele? ale cui sînt defaimele dezgustătoare; ale cui sînt sfărămările deşarte? ai cui sînt ochii gălbinicioşi? a cui faţă este buhavă? ale cui mîini tremură? au nu toate acestea sînt mai mult ale celor ce-şi petrec timpul cu vinul şi cu rachiul, şi ale celor ce urmează locul beţiilor? Nu vă îmbătaţi de vin, căci în cele din urmă ca o muşcătură de şarpe îşi întinde rana sa, şi ca un balaur îşi varsă veninul său." (Pild., cap. 23, stih. 29-32.)

„Vai celor ce să scoală şi de dimineaţă caută băuturi aprinzătoare, şi celor ce întîrzie pînă îi aprinde vinul!" (Isaia, cap. 5, stih. 11.)

„Vai celor ce sînt mai puternici decît noi şi celor ce dau băuturile aprinzătoare!" (Isaia, cap. 5, stih. 22.)

„Învederate sînt faptele trupeşti, care sînt: necurăţenia, omorurile, beţiile, bufonăriile sau năzdrăvăniile şi altele asemenea acestora, despre care zic vouă că cei ce le săvîrşesc acestea nu vor vedea împărăţia lui Dumnezeu." (Gal., cap. 5, stih. 19-21.)

Acestea sînt înfricoşate cuvinte, şi în adevăr se vor împlini asupra celui ce va rămînea în beţie. El nu poate să se bucure de dragostea lui Dumnezeu, nici va fi priimit întru-mpărăţia cerului.

Depărtează-te dar cu totul de această cursă a păcatului. „Să nu te apropii, nici să guşti, nici să te atingi." Că numai cînd te vei depărta cu totul de această blestemată beţie îţi vei afla siguranţa ta, stăruind într-această hotărîre fără a te abate vreodată de dînsa. Unde şi cînd ispita ţi să înfăţişază, „nu merge acolo — fugi de dînsa şi schimbă-ţi drumul".

[.....]

PERICOLUL SAU PRIMEJDIA CE PROVINE DIN BĂUTURILE APRINZĂTOARE ŞI ARZĂTOARE

Orce om este în pericol a se face beţiv, care se deprinde a bea băuturi aprinzătoare, după următoarele articole:

1 Cînd se află înfierbîntat.
2 Cînd este recit.
3 Cînd este udat.
4 Cînd este uscat.
5 Cînd este fără dispoziţie sau trist.
6 Cînd este voios (cu inimă bună).
7 Cînd este călător.
8 Cînd este acasă.
9 Cînd este la adunare.
10 Cînd este singur.
11 Cînd lucrează.
12 Cînd şade fără treabă.
13 Înainte de prînz.
14 După prînz.
15 Cînd se scoală.
16 Cînd se culcă.
17 La sărbători.
18 La deosibite întîmplări.
19 În toate zilele.
20 La orce împrejurare.

S f î r ş i t

EPITAFUL UNUI BEŢIV

Aici, drept cîrciuma asta, e cu jale îngropat
Un următor dopotrivă beţivului Leonat.
Care rînduise-n viaţă al său venit mult-puţin
Să-l dea pentru băutură, să-l jertvească tot pe vin.
Cît a trăit, niciodată apă n-a cerut să bea,
Cînd vrea vreun rîu să treacă, ochii pe pod închidea.
Treaba lui nu era altă decît să toarne-n pahar,
Să-l ridice, să-l golească şi să-l umple la loc iar.

EPITAFUL UNUI DESFRÎNAT

Precum am venit în lume, asemenea m-am şi dus,
Totdodată avuţia şi viaţa-mi am răpus,
Moştenirea părintească, argint, aur, ş-orce alt
Le-am răsipit în răsfeţe şi în desfătări le-am dat.
N-am fost eu ursit în lume decît tot gustul să-mi fac
Şi să petrec în ospeţe, să beau, să dorm şi să zac.
De moral şi de virtute nu vream să auz de loc,
Alergam la dezmierdare, iubeam să cînt şi să joc;
După ce isprăvii toate şi moartea m-a apucat,
Tu dar citind te păzeşte de care eu le-am urmat.

EPITAFUL,
unuia ce n-a păzit dieta curăţeniei

Fiind sănătos ca fierul ş-în puterea mea vîrtos,
Am vrut, din nemulţămire, să mă fac mai sănătos
Şi d-aceea zac acuma supt această piatră jos.

EPITAFUL UNEI MUIERI
(De către bărbatul ei)

Aici zace nevasta mea, din bună norocire,
Zace atît pentru a mea, cît ş-a ei liniştire.

NEZDRĂVĂNIILE LUI NASTRATIN HOGEA

НЕСФРЪВЪНІАЕ

АЛІ

НАСТРАТІН ХОЦА

Квлесе мі версіфікате

ДЕ

ANTON PANN

БѢКѢРЕЩІ 1853.

In Tipografia lui Anton Pann.

Nastratin Hogea,
foaia de titlu

Bibl. Acad. R. P. R.

ÎNVĂŢĂTURA DATĂ RĂU SE SPARGE ÎN CAPUL TĂU

Nastratin era un hogea (dascăl sau învăţător)
Care a rămas de basnu pînă astăzi tutulor,
Pentru că era din fire cam p-o 'reche, nezdravan,
Nu-l găseşti însă în faptă să fi fost vreun viclean;
El, şezînd odată-n şcoală, ce îi dete-n simplul gînd:
—Ascultaţi, copii—le zise (cu-ntîmplare strănutînd) —
Să ştiţi d-astăzi înainte că eu cînd voi strănuta,
Toţi bătînd îndată-n palme să-mi ziceţi haîr-ola[1]!

Cu-ntîmplare dar odată galeata în puţ căzînd
Şi cu ce să scoaţă apă pentru şcoală neavînd,
Hogea porunci îndată ca din toţi ai săi şcolari
Să se lase-n puţ s-o scoaţă vreunul din cei mai mari;
Merg şcolarii toţi în grabă, pe lîngă puţ se adun,
Dar privind ş-adînc văzîndu-l, n-a vrut să intre nici un.

Deci văzînd că coraj n-are nici unul din cîţi era,
Hotărî-n cele din urmă el într-însul a intra;
Ş-aşa dezbrăcat de toate, cu capul gol şi desculţ,
Legat cu un streang de mijloc, şcolarii-l lăsară-n puţ;
După ce găsi galeata şi după ce o legă,
Către şcolari dete gură şi să-l tragă le strigă;
Ei pornind cu toţi dodată să-l tragă în sus de jos
Şi tocma cam pe la gura puţului cînd fu el scos,
Razele luminii-ndată îl gîdilîră în nas

[1] Să fie de bine (n. aut.).

Și începu să strănute una-ntr-altă-n acel ceas;
Ei cum aud că strănută aminte-n grab ș-au adus
De porunca lui cea dată (după cum am spus mai sus)
Și cu toții deodată funia din mîini lăsînd,
Începur-a bate-n palme și „hair-ola!" strigînd.
Bietul Hogea cade-ndată ca un dovleac jos trîntit
Pînă-n fund, își sparse capul, de pereți fiind lovit.
După ce ieși în urmă d-acei nerozi copii tras,
Jupuit, ca vai de dînsul, la picioare, mîini și nas,
Zise: — Nu e vina voastră, ci-a mea, că n-am judecat,
Ș-asfel de cinste neroadă ca să-mi dați v-am învățat,
Care-n cele după urmă din pricina-i ajunsei
Cu picioare, mîini belite și cu cap spart m-alesei.

COPILUL SĂ-NVAȚĂ CÎND NU SĂ RĂSFAȚĂ

Nastratin Hogea la apă vrun copil cînd trimetea,
Mai întîi d-a-i da ulciorul, el s-apuca ș-îl bătea.
Un prietin întrebîndu-l de ce bate pe băiat
Cînd îi dă ulcioru-n mînă, fără a fi vinovat,
— Îl bat, da, — el îi răspunse — ca să ia seama, mergînd,
Să nu spargă-n drum ulciorul, niscai nebunii făcînd,
Că după ce îl va sparge, pedeapsa e de prisos,
Cît de mult de îl voi bate, nu mai am nici un folos.

PÎINE, LA FOAME, UDATĂ E CEA MAI DULCE BUCATĂ

Nastratin Hogea odată pe fiul său l-a-ntrebat
Niscaiva zaharicale vreodată d-a mîncat.
Copilul său îi răspunse că n-a mîncat nicidecum.
Hogea îl întrebă iarăși: — Dar ce mănînci tu acum?
— Pîine uscată cu apă. Hogea zise: — Așadar,
Socotești tu c-ar fi-n lume vrun alt mai dulce zahar
Ca astă pîine uscată ce o uzi și o îmbuci,
Cu atîta gust și foame cît ș-altui poftă aduci?

ORCE ÎL NUMEŞTI AVERE SĂ-L PĂSTREZI TOT ÎN VEDERE

Mestecînd odinioară Nastratin Hogea mastic[1]
(Care romînii de obşte sacîz bun sau dulce-i zic),
Cînd vru să şază la masă, el în palmă îl scuipi
Ş-în vîrful nasului tocma potrivindu-l îl lipi.
Un prietin întrebîndu-l că de ce face asfel,
Hogea îi dete răspunsul, în scurt zicînd către el:
— Totdauna dator este omul lucrul a-şi păzi
Şi să-l aibă în vedere în fieştecare zi.

CÎND SE GĂTEŞTE ÎN LATURI, NUMAI DIN MIROS TE SATURI

Nastratin Hogea-ntr-o seară la fereastră cum şedea
Îşi lungea nasul aiurea, p-alţii fără a-i vedea;
Trecînd unul din prietini: — Ce miroşi? l-a întrebat.
— Vecinul meu — el răspunse — găteşte scumpe mîncări,
Şi d-al lor[2] miros mă satur, trăgîndu-l cu gust prin nări.

GRIJILE-S LA CREDITORI MAI MULT DECÎT LA DATORI

Unul, întîlnind pe Hogea, s-a oprit a-l întreba
De ş-a plătit datoria. Iar el îi răspunse: — Ba.
— Dar ce umbli fără grije, cînd te ştii că eşti dator?
— Grija — zise el — s-o poarte cel ce este creditor.

CÎND CERI ŞI NU ŢI SĂ TRECE, TE-NTORCI CU INIMA RECE

Într-o zi viind la Hogea un prietin i-a cerut
Să-i dea fringhia de rufe, numai pentru un minut;
— De n-aş avea, Hogea zise, vro trebuinţă de ea,
Ţ-aş fi zis cu toată voia: poftim, frate, de o ia;

---

[1] În părţile Răsăritului toate femeile, fetele şi copiii obişnuiesc [tipărit: *obisnuesc*] să mestece în gură sacîz, ca vitele cînd rumegă (n. aut.).

[2] Tipărit: *d-alor*.

Dar am să întinz pe dînsa, să usuc niște paspai[1].
— Nu-mi spui — acela răspunse — că nu vei să mi-o dai?
— Bine vezi tu — Hogea zise — că e vorba cam aci
Și mai mult nu e de lipsă să stau a ț-o tălmăci.

DACĂ N-AI SĂ MERGI CĂLARE, NU UMBLA LA-MPRUMUTARE

Unul a venit odată ș-îndrăznind ca un vecin
A cerut să-i dea magarul pentru un ceas Nastratin;
El răspunse, zicînd: — Frate, bucuros ți l-aș fi dat,
Dar nu-l am acasă astăzi: altui l-am împrumutat.
Magarul din grajd dodată a răcnit într-acel ceas.
— Spui că nu-i — zise vecinul — și na, iacă al său glas.
Iar Nastratin îi răspunse: — Ce? tu nu crezi ce-ți spui eu?
Mai mult crezi tu pe magarul decît chiar cuvîntul meu?[2]

CASCĂ OCHII LA TOCMEALĂ, IAR NU DUPĂ CE TE-NȘALĂ

Murind lui Nastratin Hogea magarul ce îl avea,
Socoti cum să mai scoată din paguba sa ceva;
Și așa tăind el capul magarului celui mort,
L-a-nfășurat pe dasupra binișor cu niște tort;
Apoi cu acest ghem mare în piață să-l vînză mergînd,
Se puse și el cu dînsul cu alți vînzători în rînd;
Stînd aci, veni îndată un ovrei cumpărător,
Carele de chilipire era-n piață precupitor;
În vro cîteva cuvinte învoindu-se din preț,
Îi zise cumpărătorul (văzîndu-l prea greuleț):
— Dar ce are ghemu-ntr-însul, de vine greu la cîntar?
Nastratin Hogea răspunse: — Iacă un cap de magar!
Dacă-l mai întrebă încă ș-îi răspunse tot la fel,

---

[1] Explicația frazei se găsește în versiunea originală a anecdotei, unde amănuntul din acest vers este un element esențial. Un vecin vine la Nastratin Hogea și-i cere împrumut o frînghie; Nastratin îi răspunde că nu i-o poate da, deoarece a întins pe ea făină la uscat. La mirarea vecinului: „Se poate întinde făină pe frînghie?", Hogea răspunde: „Cu cît dorești mai puțin să împrumuți frînghia, cu atît mai multă făină ai de pus la uscat pe ea".

[2] O anecdotă asemănătoare se găsește în *Povestea vorbii*, mai sus, vol. II, p 344.

Socoti cumpărătorul că îl face prost pe el,
Şi scoţînd îi dete-n mînă banii cît i s-a căzut,
Care Nastratin luîndu-i, se făcu-n grab nevăzut.
Pe cumpărătorul însă cugetele nu-l lăsa,
S-apucă, desfăcu ghemul cum a mers la casa sa,
Şi abia găsi pe dînsul numai o oca de tort,
Iar celelalte ocale capul magarului mort:

„Mai mare daraua
Fu decît ocaua."

Ce să facă?! Pleacă iute să-l caute necăjit,
Dar Hogea, cum luă banii, la casa sa a fugit;
El însă tot căutîndu-l prin piaţ de a-l mai vedea,
Abia la o săptămînă putu cu el ochi să dea,
Şi puind mîna pe dînsul, judecăţii-n grab l-a dat,
Arătînd cu jeluire cum şi ce fel l-a-nşelat.
Fiind dar Nastratin Hogea la judecată adus,
El totdodată de faţă şi dovezile ş-a pus,
Cum că i-a spus adevărul, că e un cap de magar,
Cînd i-a făcut întrebare de ce e greu la cîntar.
Judecata pe temeiul dovezilor drept dînd dar,
Cumpărătorul rămase cu capul cel de magar.

UN NEBUN FĂGĂDUIEŞTE Ş-ÎNŢELEPTUL S-AMĂGEŞTE

Într-o zi, Nastratin Hogea, ceartă c-un vecin avînd,
Fuse tras la judecată, pentru dînsul jalbă dînd;
Nastratin plecînd să meargă spre a se înfăţişa,
Băgă-n sîn un pietroi mare şi se-nfăţişe aşa;
Cînd pîrîtorul de dînsul spunea cîte îi plăcea,
Nastratin pe taină sînul îşi arăta şi tăcea.
Judecătorul văzîndu-l că îşi bătea sînul plin,
Toată dreptatea o dete în partea lui Nastratin;
După ce jeluitorul fu d-aci afară dat,
Zise lui Nastratin Hogea: — Scoate ce mi-ai arătat;
El scoţînd îndată piatra, o puse cu cinste jos
Şi se trase la o parte, cu chip prea politicos;
— Dar ce este asta? zise judecătorul bătrîn;
— Este darul, el răspunse, ce ţi-l arătam în sîn.

NU VEDEA-N CHIP POCITURA, CI VEZI CE-I VORBEŞTE GURA

Trecînd un paşe odată prin satul lui Nastratin,
Locuitorii îndată toţi ca la un hogea vin,
Îl rog ş-îl poftesc să meargă la paşa ca diputat,
Socotindu-l decît dînşii mai procopsit ş-învăţat;
Şi paşii să-nfăţişeze ca din partea tutulor
Supunerea şi respectul, ca la un stăpînitor;
Mergînd el să împlinească cererea ce l-au rugat,
Paşa la chipul şi forma Hogii dacă s-a uitat,
— Dar n-au mai găsit alţi oameni, paşa către el a zis,
Şi pe un magar ca tine înainte-mi a trimis?
— Pe oameni, Hogea răspunse, la alţi oameni îi trimit,
Dar eu ca să viu la tine toţi cu cale au găsit.

CA SĂ ASCULŢI BINE ESTE ŞI SFATUL UNEI NEVESTE

Nastratin Hogea la multe a se gîndi nu-i plăcea
Şi cam pătimea adesea după cele ce făcea;
Odată cîrmuitorul al aceluia judeţ
Aci-n sat pentru o seară poposind ca un drumeţ
Şi văzînd el că sătenii toţi cu mari, cu mici alerg,
Care de care mai bune plocoane să-i ducă merg,
Socoti Nastratin Hogea mai jos a nu se lăsa,
Şi ca ce lucru să-i ducă-ntrebă pe nevasta sa.
El zicea gutui să-i ducă, ea, ba, smochine-i zicea,
Şi părerea între dînşii unul altui nu-i plăcea;
Disputîndu-se ei asfel ca la un minut de ceas,
Ca să ducă tot smochine nevasta lui l-a rămas.
Deci din pom cele mai coapte smochine el culegînd
Ş-în grab la cîrmuitorul cu dînsele alergînd,
Se uită cîrmuitorul şi ştiindu-l cam bufon,
— Dar tocma smochine, zise, găsişi să-mi aduci plocon?
Şi cum sta-n genuchi cu coşul, ca fieştece supus,
Cîrmuitorul îndată pe slujbaşii săi a pus
Să ia acele smochine şi fiecare pe rînd
Să-l lovească-n cap cu ele toţi cu cîte una dînd;
Cînd lui Nastratin aceasta slujitorii o făcea,
El la toată lovitura „bogdaproste" le zicea.

După ce striviră toate smochinele-n capu-i gol,
Îi zise cîrmuitorul: — Ardică-te de jos, scol,
Şi îmi spune adevărul de ce, voi să ştiu şi eu,
La fiece lovitură tu ai mulţămit mereu?
Răspunse Nastratin Hogea: — Să-ţi spui: eu, ca un sărac,
Neavînd nici o putere vreun plocon bun să-ţi fac,
Am sfătuit cu nevasta să-ţi aduc nişte gutui,
Ea zicea s-aduc smochine, eu în contră îi stătui,
Dar în cele de pre urmă de gura ei m-am supus
Şi aceste puţinele smochine ţi le-am adus;
De aceea cînd în capu-mi smochinele moi simţeam,
De sfătuirea nevestii mulţămirile făceam,
Că de aduceam ploconul gutui, precum ziceam eu,
Atuncea era să fie vai de acest cap al meu!
De aceea este bine ca să asculţi şi să-nveţi
Ş-o povaţă d-a femeii din patruzeci de poveţi;
Că iată eu, cu-ntîmplare, prin povaţa ce mi-a dat,
Cu aceste moi smochine scăpai cu capul nespart.

ŞI CU MINCIUNA NEŞTINE POATE TRĂI-NTR-O ZI BINE

După cîtva timp iarăşi cîrmuitorul umblînd
Ş-în judeţul său prin sate drumurile cercetînd,
Sculîndu-se iar sătenii, pe Nastratin l-a rugat
Ca iar la cîrmuitorul să se ducă diputat;
Însă ca să nu-l trimiţă fără nici un dar în mîini,
Îi deter-o raţă friptă şi două frumoase pîini.
Plecînd el să-ntîmpineze pe cîrmuitoru-n drum,
Nu putu răbda mirosul raţii ce ieşea cu fum,
Şi şezînd jos la o umbră mereu raţa învîrti
Şi ca din ce loc să taie tot stătu, se socoti,
Vorbind singur întru sine: „Ce ştiu ce să va urma,
Ca s-o gust şi eu la masă, m-o chema, nu m-o chema?"
Zicînd Nastratin acestea, îndată se apucă
Ş-un picior tăind dintr-însa, stînd supt umbră, îl mîncă;
Apoi după ce iar raţa o aşează-n vas frumos,
Cu piciorul ce-l mîncase întorcîndu-o în jos,
Se sculă, plecă să meargă ş-întru sine judeca:

„De mi-o zice, şezi, mănîncă, eu lesne iar poci mînca."
Deci calea-i fiind cam lungă ş-abia seara ajungînd,
Găsi pe cîrmuitorul tocma la masă, mîncînd,
Şi dînd el raţa cea friptă, fuse după cum ghici,
Căci să mănînce-mpreună, să şază îi porunci.
Nastratin Hogea iar gata la poruncă fu supus,
N-aşteptă ca să-i mai zică, pe loc la masă s-a pus.
Şi cînd fu să-ntoarcă raţa, nobilul cîrmuitor
Zise: — Ce fel, Nastratine, de ce n-are un picior?
El răspunse: — 'N satul nostru raţele aşa se nasc,
Toate cu un picior numai şi înoată şi se pasc.
— Să-mi dai dovadă l-aceasta, cîrmuitorul a zis,
Că nu crez c-un picior numai raţa să să fi trimis.
— Bucuros, — răspunse Hogea — timp fără a amîna,
Vei vedea chiar dimineaţă, spre a nu te minuna.
Deci Nastratin dimineaţa pe un eleştiu văzînd
Raţele ieşind din apă şi numa-ntr-un picior stînd,
Chemă pe cîrmuitorul şi îi zise-nzîmbitor:
— Poftim, vezi raţele toate că-s cu cîte un picior.
Cîrmuitorul îndată un pistol slobozi-n vînt,
Iar raţele îşi lăsară picioarele la pămînt;
El privind atunci la Hogea, îi zise cam serios:
— Iată-le-n două picioare, pentru ce eşti mincinos?
Iar Nastratin îi răspunse: — Ei, aga, acel pistol
De l-ar fi întins asupra-ţi cineva, num-aşa gol,
Nu numai două picioare, ci patru-ndată făceai
Ş-încotro vedeai cu ochii apucai şi te duceai.

HAINA MAI MULT E PRIVITĂ DECÎT PERSOANA CINSTITĂ

Nastratin Hogea odată fiind la nuntă chemat,
Se duse în haine simple, ca sărac biet îmbrăcat;
Nuntaşii asfel văzîndu-l nici în seamă nu-l băga,
Ci pe cei cu haine scumpe să trateze alerga;
Şi după ce aşezară la masă pe toţi frumos,
Îl puseră şi pe dînsul în colţul mesii de jos.
Nastratin, văzînd aceasta, se sculă,-n grab alergă,
Şi la un al său prieten să-i dea hainele-l rugă;
Dîndu-i hainele acela, se-mbrăcă galant pe loc,
Puse ş-o blană asupră-şi, cu postav roşu de foc,

Şi aşa mergînd el iarăşi la nunta ce-a fost chemat,
Cum îl văzură nuntaşii, cu cinste l-a-ntîmpinat:
— Poftim, poftim, Hogea-efendi[1], către dînsul toţi zicînd,
L-a pus tocma-n fruntea mesii, fiecare loc făcînd.
El dacă şezu la masă şi-a-ntins mîneca în vas,
Zicînd: — Poftim, poftim, blană, mănîncă ce e mai gras.
Îl întrebară nuntaşii: — Hogea-efendi! zicînd,
Pentru ce o faci aceasta, şi-întingi mîneca, mîncînd?
— Pentru că, el le răspunse, eu întîi cînd am venit,
Cu hainele cele proaste, nimenea nu m-a cinstit,
Şi cînd v-am dat bună ziua, abia mi-a zis: „Mulţămim",
Iar cum venii cu acestea, toţi mi-au zis: „Poftim, poftim";
De aceea şi eu blana se mănînce o poftesc,
Că văz toţi privesc la haine şi persoana n-o cinstesc.

OMUL NU POATE SĂ FACĂ UN LUCRU LA TOŢI SĂ PLACĂ

Hogea s-apucă odată ca să-şi facă un coptor,
Pe nevasta sa-mprejuru-i avînd-o de ajutor;
După ce-l isprăvi însă, după cum lui i-a plăcut,
Veni un vecin şi-îi zise că nu e bine făcut,
Pentru că l-a-ntors cu gura către vîntul de apus,
Ci era să fie bine spre miazazi să-l fi pus;
Altul viind zise iară: — Hogea, ce bine făceai
Către răsărit cu gura coptorul de-l întorceai;
Altul iar îi zise: — Hogea, eu în locu-ţi de eram,
Coptorul spre miazanoapte cu gura lui îl puneam.
Văzînd Hogea că la nimeni lucrul lui nu i-a plăcut,
Îl strică şi-apucînd iarăşi, pe rotile l-a făcut;
Dup-aceea din prieteni în vrun fel de îi zicea,
El se apuca îndată şi-într-acolo-l întorcea.
Şi aşa Nastratin Hogea cu coptorul învîrtit,
Al fiecăruia gustul şi plăcerea i-a-mplinit,
Zicînd: — Cîtă osteneală pentr-un coptor avui eu,
Ca să-l fac pe gustul lumii, iar nu după placul meu.

[1] *Efendi* — titlu de politeţe turcesc, echivalent cu „domn".

SĂ FII ALTFEL NU SĂ POATE, CI CA OMUL ÎNTRU TOATE

Un sătean pierzînd magarul la Nastratin alergă
Şi ca să facă-n geamie vreun cuvînt îl rugă,
Că poate cu întîmplare cineva l-ar fi găsit
Şi neştiindu-i stăpînul, îl ţine-nchis, tăinuit.
Mergînd Hogea în geamie şi după ce s-a-nchinat
Şi se rugă împreună cu norodul adunat,
Stînd la un loc oarecare mai sus ceva de pămînt,
Începu totdeodată acest următor cuvînt:
— Ascultaţi, toţi credincioşii profitului Moamet,
Aceea ce vă voi zice în cinci vorbe de secret:
Din voi care în viaţă cafea, tutun n-a gustat,
Care rachiu, vin în gură vreodată n-a băgat,
Şi care n-a jucat table, damă sau ceva cu cărţi,
Nici s-a adunat vrodată să petreacă-n alte părţi,
Acela, zic, din voi care a putut trăi aşa,
Îl poftesc aci la mine acum a se-nfăţişa.
Toţi cîţi era în geamie, auzind acest cuvînt,
Se gîndea de vruna d-aste dacă-mpărtăşiţi nu sînt
Şi nu îndrăznea să vie, la Hoge-a se-nfăţişa,
Ci, cum îşi săvîrşa ruga, pleca afară, ieşa;
Mai în urmă iacă unul mai nevoiaş şi mai prost,
Ce s-a ştiut că d-acestea neîmpărtăşit a fost,
Viind către Hogea, zise: — Iacă eu în viaţa mea
N-am băut vin niciodată, nici rachiu, tutun, cafea,
Nici vrodată table, damă, cum şi cărţi eu n-am jucat,
Nici în niscai conversaţii cu alţii m-am adunat.
Auzind Nastratin Hogea, s-a întors a se uita
Către cel ce îşi pierduse magarul şi-l căuta,
Strigînd tare: — Ei, tu! n-auzi? vino aproape să vezi,
Iacă asta ţ-e magarul, pentru care publicezi,
Ia-l, pune-i căpăstru-ndată şi te du unde voieşti,
Că mai bun decît acesta cît să cauţi nu găseşti.

MULTE SÎNT ASTĂZI VORBITE, DAR MÎINE IES OSEBITE

Nastratin Hogea-ntr-o seară cu nevasta-n vorbă stînd,
Între alte multe, zise, cerul limpede văzînd:
— De n-o ploua cumva mîine, merg la vie să lucrez,
Iar d-o ploua, merg la ţarini, să le mai curăturez.

Nevasta ascultînd zise: — De va voi Dumnezeu.
— D-o vrea, n-o vrea, el răspunse, tot mă duc la una eu.
— Zi mai bine — ea iar zise — de va voi Dumnezeu.
—Nicidecum,—el zise—mîine tot îmi fac eu lucrul meu.
A doua zi dimineaţa cum să scoală Nastratin,
Se uită şi vede cerul limpede, frumos, senin,
Ia coşuleţul cu pîine şi unelte de lucrat
Şi fără să zăbovească drept la vie a plecat;
Din nenorocire însă, în cale îl întîlnesc
Nişte oameni de ai paşii şi, vrei, nu vrei, îl silesc
Şi cu dînşii împreună toată ziua a umblat,
Ca să le arate drumul pînă către un alt sat;
Şi aşa-ntr-acea zi Hogea a păţit foarte urît,
Fără să vază cu ochii via, cum a hotărît;
Seara tîrziu se întoarce ostenit, abia umblînd,
Şi la miezul nopţii tocma la uşa casii bătînd,
— Cine e?-ntrebă nevasta, tu eşti, Nastratinul meu?
Zise el: — Sînt eu, nevastă, de va voi Dumnezeu.

LA UNUL PARTE Ş-ALTUI PĂRTICICĂ

Trei oameni mergînd p-o vale
Găsesc un sac cu nuci plin,
Ş-între ei găsesc cu cale
Să le-mparţă Nastratin.

Merg la dînsul toţi frăţeşte
Ş-îl rog ca cum ştie el
Să-mparţă dumnezeieşte
Între ei sacul acel.

Nastratin pe loc se scoală
Şi un pumn de nuci umplînd
Le-aruncă unuia-n poală,
Num-aşa, nenumărînd;

L-al doilea[1] iar împarte
Cinci pumni făr-a număra,
L-al treilea[1] lăsînd parte
Toate cîte-n sac era.

[1] În trei silabe: *do-i-lea, tre-i-lea.*

Ei stînd cu nemulţămire:
— Hogea-efendi, — au zis —
Nu ne-ai făcut împărţire
Frăţeşte, precum e scris.

— Neghiobilor,— el le zise —
Voi m-aţi pus să-mpărţesc eu
După cele-n mintea-mi scrise,
Să vă-mparţ ca Dumnezeu;

Dumnezeu astfel împarte,
Unuia dă mai puţin
Şi altuia face parte
Sacul să-l ardice plin;

Iar de-mi ziceaţi omeneşte,
Atunci asfel nu făceam,
Ci vă împărţeam frăţeşte
Şi dopotrivă vă dam.

CINE FURĂ AZI O CEAPĂ MÎINE FURĂ ŞI O IAPĂ, DAR OR ÎN TEMNIŢĂ PLÎNGE, OR PICIOARELE ÎŞI FRÎNGE

Nastratin Hogea-ntr-o vreme nici un cîştig neavînd
Şi în cea mai de pre urmă sărăcie ajungînd
Hotărî să fure ceapă de la un aĩ său vecin,
Ce avea destulă-n casă şi nu da la vrun strein.
Dar văzînd Nastratin Hogea că el uşa o-ncuia,
Plan făcu pe coş să intre noaptea şi ceva să ia.
Deci suindu-se pe casă şi privind pe coş în jos,
Se ivi-n el umbra lunii în chip de stîlp luminos,
Şi lăsîndu-se la vale p-acea umbră, amăgit,
Deodată fără veste se pomeni jos trîntit,
Rămîind ca vai de dînsul cu piciorul rupt în loc,
Avînd mică norocire că n-a fost în vatră foc.
Deşteptîndu-se vecinul, de bufnirea-i cînd căzu,
Se sculă totdeodată, nici o clipă nu şezu,
Strigă, cere la nevasta lumînarea-n grab să-i dea,
Mai curînd să prinză hoţul, şi cine e a-l vedea.
Iar Hogea zise: — Vecine! atît să nu te grăbeşti,
Că ce am păţit, şi mîine tot aicea mă găseşti.

TE PĂZEȘTE SĂ NU SUPERI P-ALTUL ÎNTRE PROȘTI SĂ-L NUMERI

Nastratin Hogea-ntr-o vreme nouă măgari dobîndind
Și într-o zi toți aceștia la păşune scoşi fiind
S-a dus seara ca să-i strîngă de pe cîmp unde era
Și de sînt toți vrînd să vază, începu a-i număra.
Ieşind dar la număr tocma, pe unul încălecă,
Luă pe toți după urmă și la casa lui plecă.
Cînd mergea pe cale însă, stătu iar a-i număra,
Și văzu că înaintea-i numai opt magari era;
Se uită, se miră singur că unul ce s-a făcut,
Și văzînd o groap-adîncă pe unde a fost trecut,
Gîndi că poate într-însa unul din ei a căzut,
Cînd a privit el cu ochii aiurea și n-a văzut;
Descălecă și să duse în groapă a se uita,
Dar ce să vază într-însa, cînd degeaba căuta?
Se-ntoarce ș-începe iarăși magarii a-și număra,
Și văzîndu-i că sînt nuoauă, începu a fluiera;
Iar încalecă pe unul, și pînă-ntr-un loc mergînd,
Să-i mai numere o dată iarăși îi veni în gînd.
Și văzînd că și acuma iar la număr opt era
(Că el pe cel de supt dînsul nicidecum nu-l număra),
Stînd: — Ciudat lucru,— el zise — or ochii mei sînt stricați,
Or că eu nu poci să-i număr, cum merg ei amestecați!
Și descălecînd îi puse cîte unu-unu-n rînd
Și pe fiecare mîna puind el și numărînd,
Ieşiră magarii tocma nuoauă, după cum au fost,
Ș-încălecă iar pe unul, făcîndu-se singur prost.
Plecînd însă cu-ndoială, nu se putu stîmpăra,
După ce puțin mai merse, iar stătu a-i număra,
Și magarul de supt dînsul nenumărînd iar așa,
Tot opt, ca și pîn-acuma, ceilalți la număr ieşea.
Într-acest timp, trecînd unul, i-a zis: — Nu te supăra,
Fă bine și te opreşte magarii a-mi număra!
Ca să văz, și tu ca mine tot așa lipsă îi scoți,
Or că mie mi se pare că nu sînt la număr toți.
Începu omul acela magarii a-i număra,
Arătînd întîi cu mîna de supt el care era.
Hogea îi zise (văzîndu-l că începe de la el):

— Dar ce! mă pui şi pe mine în rînd, omule mişel?
Şi necăjit de aceasta, acasă cu ei s-a dus
Şi aci iar cu nevasta ca să-i numere s-a pus.

LA LUCRUL ŞTIUT DE LUME
CA SĂ-I DEA D-AFLĂTOR NUME

Nastratin Hogea odată
Cîrpind cămaşa spălată,
Aţa-n vîrf nu o-nnoda,
Pentru că nici nu cîrpise,
Nici pîn-atunci auzise,
Nici s-o-nnoade-n gînd îi da,

Ci cînd aţa cu-ntîmplare,
Fiind răsucită tare,
De sine s-a înnodat,
Şi văzînd atunci că-i vine
Cu-nnodătura mai bine
La cîrpit şi la lucrat,

O gîndi de-nţelepciune,
Şi i se păru minune,
Ca cînd n-ar şti cinevaşi,
Şi ca a sa născocire,
Îngîmfat de procopsire,
Puse pristav prin oraş.

— Să audă fiecare
De la mic şi pîn' la mare
Şi să ştie că întîi,
După moda de el scoasă,
Aţa cînd va vrea să coasă,
S-o-nnoade la căpătîi.

Asta s-o ştie orcare
Că e o nuoauă aflare
Însuşi de mintea lui chiar,
Şi d-o trăi prin urmare,
După mintea lui cea mare,
Va născoci ceva iar.

Dar d-o muri, toţi să ştie
Că în lume n-o să fie
  Atît de procopsit alt,
Vor pierde o bogăţie
Şi o mare avuţie
  Sau un prea scump diamant.

Unul ce sta deoparte,
Cam cu urechea-ntr-o parte
  Şi la el gura căsca,
Luă o mînă de sare
Ş-alergă la el mai tare
  În gură a-i arunca,

Zicînd: — Te-am auzit bine,
Dar află şi de la mine
  Ca să ştii şi alt mijloc,
Cască gura să-ţi săr vorba,
Că n-are gust, ca şi ciorba
  Ce nu-i pui sare de loc.

ÎN CERTURI CINE SE BAGĂ PAGUBI TREBUIE SĂ TRAGĂ

Nastratin Hogea-ntr-o seară,
Pe cînd viscolea afară,
De frig cum se dezbrăcase
Şi supt plapomă intrase,
Aude în bătătură
La uşa-i ceartă şi gură;
Nevasta-i zise l-aceste:
— Ieşi, frate, de vezi ce este!
El răspunse: — Ia mă lasă,
Că se ceartă, ce ne pasă?
Ea iar cu ghiontul împunse,
El iar că nu va, răspunse;
Dar văzînd că pace n-are,
Cu plapoma-nfăşat sare
Şi deschide uşa iute,
La gîlceavă să se uite;
Dar ei, cum îl văd, îndată

Las gîlceava d-altă dată,
Sar la Hogea, îl desfaşe,
Îl las numai în cămaşe,
Şi cu plapoma-n spinare
Fug p-întunerecul mare.
Deci păţind Hogea aceasta,
Intrînd, l-a-ntrebat nevasta:
— Bărbate, ce ceartă fuse?
El necăjit îi răspunse:
— Ia! pentru plapoma noastră
(Ş-acum vai de pielea voastră!),
Că pe loc cum o luară,
Îndată se împăcară.

MULŢI SÎNT PROŞTI CARE LE PLACE P-ALŢII-N SOBOR SĂ ÎMPACE

Nastratin Hogea odată
Magarul din grajd scăpînd
Plecă cu traista încărcată
Ca să-l caute-ntrebînd!

Ş-întîlnind pe oarecine
Din săteni, l-a întrebat:
— N-ai văzut cumva, vecine,
Pe magarul meu prin sat?

— Ba l-am văzut, el îi zise,
Colea ca jude şezînd,
Şi la vite-n holde prinse
Judeca, ispas făcînd.

Hogea zise cu mirare:
— Jude-n sat magarul meu?!
Zise acel la plecare:
— Da, da, ceea ce-ţi spui eu.

Hogea necăjit se duse
În cel mai repede pas,
În pragul uşii se puse
Unde să făcea ispas,

Şi traista după ce-ntinse
Cu în jos a o pleca,
— Tpru, tpru, **tpru**! din buze zise
Către cei ce judeca.

Toţi rîseră de această,
Numai unul, cum şedea,
Viind, se plecă la traistă,
Ca ce e-n ea a vedea;

Iar Hogea traista-ncărcată
După gîtu-i aruncînd
Începu totdeodată
Ca să-l judece zicînd:

— Treburile-mi stau acasă
Şi tu aici în sobor
Poftişi tocma cînd îmi pasă
Să te faci judecător.

CÎTEODATĂ ÎN LUME SÎNT PRIIMITE ŞI GLUME

Odată Nastratin Hogea în grădina sa intrînd
Ş-într-un cireş trei cireşe mai pîrguite văzînd,
Le luă,-ntr-un ciur le puse şi, ca lucru trufanda,
Plecă la cîrmuitorul, vrînd plocon a i le da;
Mergînd pe drum şi la ele tot cu ochii căutînd,
Vede că una pe alta se bătea,-ntr-un loc nestînd.
Se necăjeşte pe una care el o socotea
Că fără astîmpărare pe celelalte bătea,
Şi luînd, o-mbucă-ndată, zicînd: — Tu-ntr-un loc nu stai,
Ci te repezi tot într-una şi în celelalte dai.
Mai mergînd şi privind iarăşi la cele ce au rămas,
Vede că se bat ş-acestea-n fiecare al său pas;
Se necăjeşte ş-îndată iarăşi una o-mbucă,
Ş-aşa numai o cireaşe să ducă plocon plecă;
Cînd se-nfăţişe cu dînsa, cîrmuitorul privind:
— Dar cum se mănîncă asta? l-a-ntrebat pe el zîmbind.
Hogea o aruncă-n gură, cu ochii privind la el,
Şi o mîncă înaintea-i, zicînd: — Iacă, în ast fel.

CUI ÎI PLACE LINIŞTIRE SĂ-ŞI FACĂ ÎMPREJMUIRE

Nastratin Hogea-ntr-o iarnă lemne de foc neavînd
Îşi arse dimprejur gardul, numai porţile lăsînd;
Şi văzînd el că vecinii ş-alţii p-airea trecea,
Intrînd sau ieşind din curtea-i, şi venea şi se ducea,
Supărîndu-se d-aceasta ieşind striga către toţi
Că fiecare să intre şi să iasă tot pe porţi.

MULTE MINCIUNI NEGÎNDITE SÎNT CAM CU FOLOS BRODITE

Într-o dimineaţă la o cafenea
Unde mai adesea Nastratin venea,
Cum intră pe uşă, toţi s-a înzîmbit,
Zicînd către dînsul: — Bine ai venit,
Ia te rog, ne spune, dacă ne iubeşti,
O minciună-ndată, făr' să te gîndeşti!
Nastratin răspunse, trist la ei cătînd:
— Voi de dimineaţă rîdeţi, chef avînd,
Şi nu ştiţi ce jale am în casă eu,
Că muri ast-noapte bietul tată-meu
Şi nu ştiu a plînge or a fluiera,
Că de-ngropăciunea-i n-am chioară para.
Ei, ca să ajute pe bietul sirman,
Scoţînd, îi dădură toţi cîte un ban.
Cum luă el banii ş-afară ieşi,
Şi tatăl său iacă pe uşă pîşi.
Ei cum îl văzură, de rîs s-au umflat,
Zicînd unul altui: — Vezi că ne-a-nşelat?
Dup-aceea iacă iar peste puţin
Se înfăţişază la ei Nastratin;
Cum îl văd pe uşă, îndată îi zic:
— Bravo, Nastratine! eşti om de nimic,
Tatăl tău acuma d-aci a ieşit
Şi tu adineaura ziseşi c-a *murit*!
— Nu stric eu, el zise, ci chiar voi m-aţi pus,
Şi pe negîndite minciună v-am spus;
Că altă minciună dacă vă spuneam,
Azi de cheltuială eu nu cîştigam.

DINTR-O CREDINȚĂ DEȘARTĂ CADE *OMU* ȘI ÎNTR-ALTĂ

Nastratin Hogea-ntr-o vreme lemnele d-ars isprăvind
Și o dumbravă de satu-i nu prea departe fiind
Merge, se urcă într-unul din cei mai bătrîni copaci
Ca să taie și să surpe după dînsul ramuri (craci),
Și văzînd o cracă bună s-a pus cu curul pe ea
Ș-începu despre tulpină cu securea a tăia;
Unul ce trecea pe cale se opri, la el strigînd:
— Omule! dar rău tai lemnul, o să cazi, fugi mai curînd!
Hogea supărat îi zise: — Doar nu-i fi tu vrun proroc;
Și iar începu să taie, șezînd într-același loc;
Care, cum reteză craca, cu ea cu tot jos căzu
Și atunci pe călătorul de prooroc îl crezu;
Cît mai tare se ardică și alergă șchiopătînd
Din piciorul ce-l lovise, și în urma lui strigînd:
— Stăi, mă rog, tu acel care ești proroc (prevăzător),
Și fă bine de îmi spune cînd ș-în ce zi o să mor.
Iar acela, ca să scape de rugi și de supărări,
— Sufletu-ți, i-a zis, se ține numai în trei strănutări.
Auzind Hogea aceasta deodată se-ntristă,
Că pînă să mearg-acasă, de două ori strănută:
Pentru că lemnele grele-n spinarea-i ce să afla
Ardicînd, peste putință era a nu răsufla;
Și crezînd că o să moară l-al treilea[1] strănutat,
A plecat ca să se ierte cu toți amicii din sat;
Și fiind cam în de seară, cînd începe a-nmurgi,
Strănută ș-a treia oară, și se grăbi a fugi,
S-ajungă să moară în casa-și cu capul pe căpătîi,
Că aceasta era-n lume dorința lui cea dintîi.
Dar în fugă-i fără veste căzu-ntr-o groapă cu grîu,
În curtea unui prieten, și se-ngropă pîn' la brîu
(Fiindcă tocma pe vremea treierișului era
Și-o lăsase destupată, avînd încă a căra).
Hogea socotind acuma că-ntr-adevăr a murit
Ș-în fundul iadului tocma a ajuns nepocăit
Rămase într-acea noapte aci-n groapă a dormi
Și că la mai rău n-ajunse către Allah mulțămi.

[1] În trei silabe: *tre-i-lea*.

Tot într-acea noapte însă ş-în curtea gropii aceşti
S-a-ntîmplat să poposească şi slujbaşi împărăteşti,
Cu catîri şi cu povară de cleştar şi porţolan
Şi cu clopote la gîturi ca şi la orce chervan;
Nastratin Hogea din groapă acest zgomot auzind,
Ce lucru e vrînd să vază, şi capul în sus ivind,
Cum îl zăresc deodată catîrii se înspăimînt,
Sar, se izbesc unul d-altul, trîntesc toate la pămînt.
(Vai, sirmane Nastratine, cu pielea o să plăteşti!)
Văzînd paguba aceasta slujbaşii împărăteşti
Încaier pe Hogea-ndată, cel ce mort se socoti,
Îl tîresc, încep a-l bate şi prin curte a-l trînti;
Bietul Hogea socotea că dracii în iad îl muncesc
Pentru păcatele sale, cărţile precum vestesc.
După ce dar îl bătură pînă cînd s-au săturat,
Ameţit de tot lăsîndu-l, în drumul lor au plecat.
Hogea viindu-şi în fire, alta îi dete în gînd,
Crezu c-a-nviat din moarte, draci şi iad nemaivăzînd.
Ş-întorcîndu-se acasă, părerea făr-a-şi schimba,
Prietenii şi vecinii a-nceput a-l întreba,
Zicîndu-i: — Hogea-efendi, cînd ai fost şi ai venit?
Spune, în lumea ceilaltă cum şi ce fel ai găsit?
Hogea răspundea l-acestea: — Fraţilor, mîncaţi şi beţi
Şi să nu speriaţi catîrii, să vă feriţi cît puteţi;
Dar decît toate mai bine faceţi orşice mijloc
Şi daţi grîu fiert de pomană şi mai cu seamă cojoc,
Că cumplitele toiege mai puţin să le simţiţi
Cînd veţi fi pentru păcate de draci în iad pedepsiţi.

OMUL CÎND ARE CULEGE, IAR CÎND N-ARE NU ALEGE

Nastratin Hogea-ntr-o noapte ducîndu-se la băcan
Se rugă, bătînd în uşă, să-i dea caşcaval d-un ban.
Iar băcanul, ca să-i facă hatîr, din somn s-a sculat
Şi luînd prin întunerec săpun prost în loc i-a dat.
El ducîndu-se acasă a început a-mbuca
Şi văzînd că gust nu are ca alte dăţi cînd mînca,
Către nevasta sa zise: — Dar ce urît caşcaval!
Ia numai puţin de gustă şi să vezi că n-are hal.
Nevasta, luîndu-i seama, zise: — Cum să fie bun?

Dar nu te uiți tu la dînsul că este curat sapun?
Hogea supărat îi zise: — Zău, eu nu știu ce fel ești!
Mă faci așa prost pe mine, fără să te socotești,
Ba încă faci totdodată și pe bacanul nebun,
Ca, eu caşcaval cerîndu-i, el în loc să-mi dea sapun;
Băcanul e om de cinste, cum îl știe toți din sat,
Și, ca să-mi facă hatîrul, din așternut s-a sculat;
Cum putea dar să-mi dea mie ca să mănînc eu sapun?
Cînd îi cer eu lui odată: „Dă-mi, mă rog, caşcaval bun!"
Decît or că caşcavalul e stricat și negustos,
Or că-n gura mea vrun dinte, vro măsea are miros;
Cu toate acestea, nu știu, eu sapun n-am cumpărat,
O să mănînc, că mi-e foame și pe dînsul bani am dat.

ÎNTR-ACEASTĂ LUME ORCE
D-UNDE VINE SE ÎNTOARCE

Nastratin Hogea-n grădină crastaveți mai mulți făcînd
Și dintr-înșii pe parale unui-altuia vînzînd,
Cu banii strînși merse-ndată și-și cumpără un magar,
Gata, la cap cu căpăstru și în spate cu samar;
Îl luă, merse-n pădure, tăie lemne,-l încărcă,
Și-încet-încet după dînsul către casa lui plecă;
Cînd sosi la un rîu mare și să-l treacă trebuind,
L-a dat alături cu puntea, Hogea căpăstrul ținînd;
Magarul din întîmplare în apă se-mpiedecă
Și neputînd să se scoale, s-afundă și se-necă;
Nastratin Hogea lăsîndu-l, fără a se turbura,
Zise: — Cum să vede treaba, ursita asta-ți era,
Unde era crastaveții în apă a se-nnăcri,
Pe tine-n locul acelor rîul te acoperi;
Așadar or crastaveții, or banii din ei luați
Sînt ursiți, precum să vede,-n apă a fi înecați.

CINE MARFA ÎȘI SCUMPEȘTE
CA NASTRATIN PĂGUBEȘTE

Hogea de la oarecare
O căpriță căpătă,
Și după ce crescu mare
Și primavara fătă,

O luă pe după urmă
Tocma ca un ciobănaş,
Ca şi cel cu mare turmă,
Şi se duse în oraş,

Ca după ce va ajunge,
Întru sine el gîndea,
Lapte proaspăt de va mulge,
Mai cu bun preţ o să-l dea,

Ş-începînd ca vînzătorul,
Lapte dulce a striga,
Şi dacă cumpărătorul
Cu vreun vas alerga,

El mulgîndu-i de gustare,
De nu se-nvoia din preţ,
Căsca gura caprii mare
Ş-îl turna-n gîtu-i semeţ,

Crezînd c-acel turnat lapte
Drept în uger îl băga,
Şi pleca spre altă parte
Lapte dulce a striga.

MARFĂ UNDE E, FIREŞTE, ŞI PAGUBA ÎL SOSEŞTE

Hogea, după cum văzurăm, tot-tot o capră avuse
Şi pe dînsa cu-ntîmplare în puţin timp o răpuse,
Că scoţînd-o să se pască ca o vită pe cîmpie,
Lupii-ndată-i tăbăciră pielea fără de scumpie;
Văzînd biet Nastratin Hogea că i-o făcură papară
Şi lui ca drept mîngîiere numai coarnele-i lăsară,
Fără supărare zise: — Asta orcine o ştie,
Unde e odată marfă, şi pagubă o să fie.

CINE NUMĂRĂ PARALE, EL JOACĂ CU CEAMPARALE[1]

Hogea vrînd la bîlci să meargă,
Vecinii la el aleargă,
Împrejuru-i să adună
Să-i ureze cale bună
Şi să-l roage să voiască
Ceva să le tîrguiască;
Unul zise: — Vecinele!
Cumpără-mi două inele,
Şi ce bani vei da de plată,
Viind, ţ-îi număr îndată.
Altul vine iar, îi cere,
Zicîndu-i: — Aibi bună vrere
Şi îmi cumpără şi mie
Vro cinci coturi de dimie,
Şi să n-ai grije de plata,
Cînd vei veni, banii-s gata.
Asemenea şi alţi iară
De altele îl rugară;
Iar el la fieştecine
Răspundea tot: — Bine, bine.
Mai pe urmă unul scoate
Trei parale avînd toate,
Le dă, zicînd: — Vecinele,
Ia-mi ceamparale pe ele.

Deci peste zile puţine,
Dacă merge el şi vine,
Iată toţi cîţi îl rugară
Îndată-l împrejurară;
Întreabă cel cu inele:
— Mi-ai cumpărat, vecinele?
— Dar ce lucru-mi ziseşi oare?
— De inele, frăţioare.
— Crede-mă că-mi uitai, frate,
De treburi nenumărate.

[1] Ceamparalele sînt ca nişte clopoţei, care în părţile Răsăritului danţuitorii le atîrnă la degete şi, sunîndu-le, bat tactul cîntecului cu dînsele (n. aut.).

Vine şi cel cu dimie:
— Îmi luaşi, nene, şi mie?
Răspunse el: — Rău îmi pare,
Nea cutare şi cutare,
Că îmi uitai ca pămîntul,
Credeţi, să vă crează Sfîntul.
Veni-ntre vorbele sale
Ş-acel ce-a dat trei parale,
— Bine ai venit, zicîndu-i;
Iar Hogea-ndată scoţîndu-i
Şi dîndu-i, glasu-şi înalţă
Către cei ce sta de faţă:
— „Danţul cu cimpoi să trage
Şi tîrgul cu bani să face."
„Cine numără parale,
El joacă cu ceamparale."
„Cîţi dau peşin cînt cu fluier,
Iar cîţi nu, din buze şuier."

PÎNĂ LA ANUL, OR MAGARUL, OR SAMARUL

Într-o zi Nastratin Hogea pe o uliţă trecînd
Şi pe poartă-n curtea unui bogat ochii aruncînd
Se opri ca să privească la un lucru foarte rar,
Adică la-mpodobirea a unui mînz de magar,
Carele avea căpăstru peste tot cu fir lucrat
Şi pe ciucuri împrejuru-i margaritar înşirat,
Un cioltar cu flori de aur pe spatele lui întins
Şi drept chingă peste dînsul cu cordon de fir încins,
Pus pe o saltea luxoasă, ş-alături pernă de puf,
Ş-un rob cu apărătoare răcorindu-l de zaduf;
Iar bogatul, de departe, în pridvorul său şezînd,
Îl privea-n mare plăcere, dintr-un cibuc lung fumînd.

Nastratin văzînd aceasta, fără a întîrzia,
Se apropie de dînsul ş-începu a-l mîngîia;
Bunioară ca copilul cînd vede vrun mieluşel
Merge, îl îmbrăţişază ş-îl sărută frumuşel.
Bogatul vesel privindu-l, cînd îl mîngîia mereu,
Întrebă: — Dar or îţi place cum e măgăruşul meu?
— De minune! el răspunse, este vrednic d-a-l iubi.
Şi alt nici un cusur n-are, decît nu poate vorbi.

— Ce fel? bogatul îi zise, poate vorbi un magar?
— Cum nu? — Hogea îi răspunse — numai să mi-l dai şcolar,
Şi într-un an ţi-l fac ritor, or în ce limbă vei vrea.
— Ba nu voi — bogatul zise — să-l procopseşti aşa prea,
E destul ca să vorbească limba care o ştiu eu,
Şi vro patru limbi streine, ca să-l fac tîlmaciul meu.
— Aşadar, îi zise Hogea, trebuie să ne tocmim,
Însă să mi-l dai acasă, că-n alt chip nu ne-nvoim.
— Bine,— îi zise bogatul — cum ştii tu, aşa să faci,
Numai despre plată spune-mi cu cîţi galbeni te împaci.
— Să-mi dai — Nastratin îi zise — o sută de-mpărăteşti,
Răspunzîndu-mi înainte jumătatea din aceşti;
Iar jumătatea ceilaltă să mi-o dai la şase luni,
Cînd şi examen voi face, între cîţi vei să aduni,
Ca să vază fiecare că nu dai bani în zadar,
Ci pentru o-nvăţătură aşa auzită rar.

Bogatul de vorba Hogii atît de mult s-a-ncîntat,
Încît scoase banii-ndată şi jumătatea i-a dat,
Poruncind şi pe şcolarul să-l aibă în casa sa,
Nu cumva la nengrijire vreodată a-l lăsa:
Pe salteaua lui să-l culce şi pe perna cea de puf,
Cum şi după prînz cînd doarme să-l apere de zaduf;
Că el pe fiece lună îi va trimite mertic
Cu toată îndestularea, să nu-i lipsească nimic.
După ce aceste toate s-au făcut ca prin înscris
Şi pe şcolarul cu Hogea împreună l-a trimis,
Femeia Hogii, cu masa care sta ş-îl aştepta,
Şi din cînd în cînd pe poartă ca să vie se uita,
Văzîndu-l cu măgăruşul cel împodobit intrînd,
Se mira ce o să fie, pricina necunoscînd.
— Dar ce e asta, bărbate? îl întrebă ea pe loc.
El arată acei galbeni, ca jaratecul de foc,
Ş-îi spuse cu amăruntul cum şi ce fel l-a tocmit,
Cum şi jumătatea banii-naintea i-a priimit.
— Dar or ţ-ai ieşit din fire? zise ea, la el privind,
Unde ai văzut în lume vrodată magar vorbind?
Or te-ai apucat acuma pe oameni să amăgeşti

Şi la bătrîneţe tocma belele să pătimeşti?
— Fii pe pace, el îi zise, n-avea nici o grije tu,
„Că tocma acuma ceasul norocului îmi bătu".
E o vorbă: „Pîn' la anul cîte căciuli nu rămîn
Într-această-ntinsă lume pustii şi fără stăpîn!"
Asemenea pîn-atuncea or să-ntîmplă de mor eu,
Or cumva să bolnăveşte şi moare şcolarul meu.
Cu asemenea cuvinte şi cu alte, Nastratin
Îşi mai împăcă nevasta şi se linişti puţin;
Apoi tot gîndind în sine ce ar întrebuinţa,
Cu ce manevre şcolarul ceva-ceva a-nvăţa,
Şi apucîndu-se-ndată făcu un scurt ciomăgel,
Înadins pentru şcolarul, ca să-l înveţe cu el.

Deci Nastratin pe şcolarul înaintea sa puind
Şi în cap cu ciomăgelul ca să-l deştepte lovind,
Îl apăsa şi la vale, din gura ceva zicînd,
Îl mai lovea ş-altă dată tot asemenea făcînd;
Apoi îi da pe supt barbă, în sus a şi-l ardica,
Şi iar îi da pe dasupra, în jos spre a şi-l pleca.
Loviturile acestea tot luînd el, cum am spus,
Ca să-şi plece în jos capul şi să-l ardice în sus,
Începu în scurtă vreme leţia a îngîna
Şi, fără să-l mai lovească, singur capu-şi legăna
Atît, încît lăsă Hogea a-l lovi din ciomăgel
Ş-începu numai cu mîna să amerinţe la el:
De făcea în jos cu mîna, el capul în jos pleca,
De ardica în sus mîna, şi el capul ardica.
După ce învăţă bine aste mişcări ca de rost,
S-a gătit pentru examen cum şi tocmeala i-a fost,
Ca să vază, să auză, asin a filosofi,
Care de cînd este lumea nici a fost, nici va mai fi.
Cînd salonul fu de oameni îndesat şi înţesat,
Hogea-atuncea cu şcolarul viind s-a înfăţişat,
Ca-n mijlocul adunării să-nceapă a-l întreba,
Mîna-n sus ş-în jos mişcîndu-şi spre a zice da şi ba,
Aşa începînd, îi zise: — Tu frumos măgăruş mic[1]!
Ia în băgare de seamă ceea ce voiesc să-ţi zic.
Iar măgăruşul îndată ardică ochii la el,

[1] Tipărit: *şic.*

Temîndu-se să nu-i tragă supt barbă vrun ciomăgel;
Cum văzură toţi aceasta, începură a zîmbi
Şi d-educaţia-i bună între dînşii a vorbi;
Hogea zise: — Voi acuma să spui făr' să te sfieşti
Ce limbă să-nveţi îţi place şi care nu o voieşti?
Vei să mai zbieri ca măgarii? (şi cu mîna în sus da);
El ardică în sus capul (ca prostul cînd zice ba).
— Dar vei să rînchezi ca caii? (şi iar mîna-n sus îşi da),
El iar făcea-n sus cu capul (ca cînd ar răspunde ba).
— Dar vei să mugeşti ca boii? (şi cu mîna în sus da);
El îşi ardica iar capul (ca cînd ar zice nu va).
După ce-l întrebă Hogea ş-alte multe-ntr-acest fel,
Şi cum îi făcea cu mîna, îi făcea din cap şi el,
Apoi zise: — Spune, dară, acum de faţă cu toţi,
Cutare limbă frumoasă ca să o-nveţi o să poţi?
El văzînd că-şi pleca mîna deodată cu a-ntreba,
Îi făcu în jos cu capul, ca cînd i-ar răspunde da.
L-a-ntrebat iar, mişcînd mîna, ca cînd vrea în cap a-i da,
— Dar cutare limbă-ţi place? El făcu cu capul da;
L-a-ntrebat iar: — Dar cutare şi cutare limbă vrei?
El după mînă cu capul făcu complimente trei.

Aceste-ntrebări-răspunsuri văzîndu-le cel bogat
Şi toţi cîţi se adunase, foarte mult s-au minunat;
Şi zise bogatul Hogii, bucurat şi înzîmbit:
— Eu văz că te înţelege la cele ce i-ai vorbit,
Şi pentru a ta silinţă prea foarte mulţămit sînt;
Dar voi să-mi spui, de ce oare nu-ţi răspunde prin cuvînt?
— Jupîne! Hogea îi zise, ascultă ce voi să zic,
Acum măgăruşul nostru e ca şi un copil mic,
Care cînd se naşte este decît dobitoc mai rău,
Că nici măcar semn să facă, din plîns spune păsul său.
Apoi ceva dacă trece, începe din cap a da
Şi arată sau că cere, făcînd semn de da şi ba;
Mai tîrziu după aceasta începe şi a vorbi,
Colea-colea cîte una, fără a le potrivi;
Aşa şi şcolarul nostru, mai vîrtos ca dobitoc,
Nu să poate niciodată ca să vorbească pe loc,

Ci încet-încet cu vreme şi vorba-i vei auzi,
Cînd limba lui cea legată cu glas să va slobozi.
Tot soborul ce sta faţă, vorba Hogii consfinţind,
Răspunseră ca-ntr-o gură, bravo dîndu-i şi grăind:
— Prea înţelepte cuvinte Hogea prin grai a descris,
Şi fără nici o-ndoială are drept, precum a zis;
Ba încă-n prea scurtă vreme şcolarul a-naintat,
Că a răspuns foarte bine la cele ce l-a-ntrebat.
Bogatul, de bucurie, toate vorbele scurtînd,
Deslegă punga îndată, cu mulţămire zicînd:
— Iacă cei cincizeci de galbeni, fie astăzi refuiţi,
Şi na încă pe atîta pe dasupra dăruiţi;
Numai cît poţi te sileşte ca să mi-l înveţi frumos,
Să vorbească cum să cade, şi îţi mai dau de prisos.
Hogea pe cînd strîngea banii zise: — Foarte mulţumim,
Şi îmi vei vedea silinţa, numai sănătoşi să fim.

Dup-aceasta, Hogea iarăşi pe şcolarul său luînd
Şi ca ş-întîi de căpăstru acasă cu el mergînd
Îl lăsă să odihnească, nevrînd a-l mai pedepsi,
Ştiind că mai mult d-atîta nimic nu va folosi;
Decît gîndi să-l înveţe să mănînce puţintel,
Ş-începu pe zi o dată să-i dea un mic merticel;
Măgăruşul dintr-aceasta din zi în zi a slăbit,
Leţia prea grea fiindu-i de-nvăţat, s-a bolnăvit,
I-a lipsit pofta mîncării, şi din merticelul mic
Uneori îi mînca sfertul şi alteori mai nimic;
Încît, într-o dimineaţă, ceasul morţii l-a coprins,
Ş-îl găsi Nastratin Hogea ţapăn pe saltea întins.
Această jalnică scenă Nastratin Hogea văzînd,
Începu către nevastă a se văieta zicînd:
— E! iacă şcolarul nostru! după ce căznii cu el
Şi cînd îl învăţai tocma să mănînce puţinel,
Atuncea se isprăviră şi zilele lui pe loc,
Iacă aşa e şi omul, morţii bătaie de joc!
Nimic nu e lumea asta, toate sînt deşertăciuni!
Zilele vieţii noastre se sting ca nişte tăciuni!
Umblăm cu fel de mijloace averi să agonisim,
Să grămădim cît de multe şi tot să le prisosim
(Parc-o să trăim cît lumea şi de moarte-o să scăpăm,

Sau că de vom muri parcă cu bani o să ne-ngropăm).
Pentru interes ne batem capul d-orce element,
Ca să schimbăm şi natura cea lipsită de talent;
Pedepsim pe dobitoace pentru procopseli cu ani,
Aceea ce nu să poate să se cîştige cu bani;
Că boul l-a dat natura la cară a-l înjuga,
Şi pe calul să-l înşale şi cu el a alerga;
Magarului e dat iarăşi să-i puie-n spate samar
Şi să ducă greutate, pietre, cărămidă, var;
Omului înţelept iarăşi este dat a porunci,
Iar cel prost şi fără minte a sluji şi a munci[1];
Că prostia din natură nu să poate iscusi,
Cît să te căzneşti cu dînsa, nimic nu poţi folosi;
Iar urmînd cu siluire, dacă n-are de sus dar,
Ajunge să-şi piarză viaţa tocma ca acest magar.

Isprăvind Hogea cuvîntul, s-a pus ş-a făcut raport,
Scriind asfel la bogatul, pentru şcolarul cel mort:
„Te vestesc cu întristare că şcolarul cel iubit
Ş-a dat sfîrşitul ast-noapte, nezăcut şi nebolit.
În adevăr, mare jale astăzi moartea ne-a adus,
Şi a făcut ca să plîngă şi răsărit şi apus!
Dar nu stă la mîna noastră, ci la cel ce ne-a zidit,
Că cu naşterea dodată ca să murim ne-a ursit!
A dat frîul morţii-n lume ca turbată a umbla,
Să secere dinaintea-i care să va întîmpla!
Şi aşa mereu coseşte, nu alege-n drumul ei,
Tineri şi bătrîni culege, pînă şi prunci mititei;
De care fără-ndoială nici noi nu o să scăpăm,
Astăzi însă pe şcolarul cu jale îl îngropăm."

Citind bogatul răportul, vai ce jale l-a coprins!
Căzu îndată pe spate şi să moară s-a întins!
Şi tîrziu viind în sineşi se porni-ndată la plîns,

[1] Cugetările „filozofice" ale lui Nastratin îşi au originea în fatalismul oriental al cărţii populare turceşti (broşura lui Pann ar putea fi o traducere din tipăritura *Letaifi Nasreddin Hoca*, Istambul, 1837) şi în concepţia, convenabilă claselor exploatatoare, că omul nu poate să-şi schimbe condiţia şi că deosebirile de clasă se explică prin diferenţele de inteligenţă şi de capacitate.

Atît încît toţi vecinii au alergat şi s-au strîns;
Cine poate să descrie vorbele ce le zicea
Cînd cu cinste şi cu pompă să-l îngroape îl ducea?!
Dar nimic nu-i ajutară, ca un mort l-a îngropat,
N-a putut ca să-l mai scoale, steaua dacă i-a picat!

NU CĂUTA-NŢELEPCIUNE, DACĂ N-AI UNDE O PUNE

Hogea, cu una, cu alta, după ce cîştigă bani,
Îşi trimise pe fecioru-n streinătăţi cîţiva ani,
Că acolo-n Academii, mai departe de părinţi,
Să urmeze, să înveţe la mai înalte ştiinţi;
După ce isprăvi cursul leţiilor ce-a urmat,
S-a-ntors la părinţi acasă, procopsit cu atestat;
Nastratin Hogea văzîndu-l şi muma sa mai vîrtos
S-a umplut de bucurie că l-a văzut sănătos;
Îi deteră o odaie, cum a vrut el a-l lăsa
Să şază singur într-însa cu biblioteca sa;
Mama sa, biet, ca o mumă, prin odaie îl slujea,
Nu să depărta de dînsul, ca de un fiu îngrijea.

Noaptea cînd a sosit vremea studentul a se culca,
Vrînd puţin capul pe pernă pe spate a şi-l pleca,
Se uită-n tavanul casii, şi grinzile cum era,
Ce-i dete-n gînd procopseala?-ncepu a le număra;
Între care văzînd una cam pătată la mijloc,
Curiozitatea-l face şi să scoală-n grab din loc,
Ia lumînarea în mînă şi priveşte neclintit,
Ca să vază acea grindă de ce lucru s-a mînjit!
După ce s-a uitat bine, s-a încredinţat curat
Că peste grinda aceea vro vacă s-a băligat;
Şi lăsînd jos lumînarea, iarăşi pe spate s-a pus
Ş-începu să se gîndească, tot uitîndu-se în sus,
Că cum a putut o vacă pe tavan ca musca sta!
Şi cum s-a urcat pe dînsul a-l băliga ş-a-l păta!
Muncind gîndul său l-aceasta nelesne de priceput,
În studiile lui toate să caute a-nceput,
Să vază, va putea-n ele niscai dovezi a afla,
Dacă vreun bou sau vacă poate pe tavan umbla!
Toată mecanica-ntoarse, foaie cu foaie cătînd,
Matematica întreagă tot o răsfiră de rînd,

Şi nu fuse cu putinţă vrun fel a se domiri,
Sau cît e negru sub unghe taina a descoperi;
Pentru care toată noaptea cu gîndul s-a tot luptat,
Fără să închiză ochii pînă cînd s-a luminat.

Muma sa de dimineaţă iar la dînsul a venit,
Cum a odihnit să vază fiul ei cel preţuit.
Despre care întrebîndu-l, el răspunzîndu-i i-a zis
Cum că: — Toată nopticica, mamă, ochii n-am închis.
— Dar de ce pricină, mamă? muma sa l-a întrebat;
— Apoi să vezi, el răspunse, cînd mă găteam de culcat,
Uite, l-acea grindă ochii îmi aruncai nu ştiu cum,
Şi văzîndu-o pătată, după cum e şi acum,
M-am uitat mai de aproape să văz de ce s-a pătat,
Ş-am cunoscut că vro vacă pe dînsa s-a băligat;
De aceea toată noaptea am stătut pe gînduri pus,
Că cum putu umbla vaca cu picioarele în sus!
Am făcut despre aceasta isometrice[1] măsuri,
Fisica am resfirat-o, despre fiinţi şi naturi;
Matematica asemeni am cercetat-o de rînd,
Nici loc gol, nici plin într-însa de vreun lucru lăsînd;
În toată aglicultura[2] cu amăruntul cătai,
În fel de experienţe capul tot îmi sfărîmai,
Şi nici într-un chip o vacă n-am putut, precum ţ-am spus,
S-o pui pe tavan să umble cu picioarele în sus.
Nici puterea cea activă, nici repuziv[3]-a stătut
Ca să mă încredinţeze aceasta cum s-a putut.
Pentru care toată noaptea m-am gîndit nedomirit,
Şi speriindu-mi-să somnul nici o clipă n-am dormit.

Nenorocita lui mumă stînd la el şi ascultînd
Şi astfel de muncă seacă d-o noapte-ntreagă văzînd
Se lovi în cap cu pumnii, zicîndu-i: — O, fătul meu!
Deşi vorbele-ţi streine nu poci să înţeleg eu,
Dar păcat de bănişorii ce i-am cheltuit în dar,
Dacă n-ai putut pricepe un atît lucru macar!

[1] Termenul tehnic e folosit de Pann numai pentru rezonanţa lui pretenţioasă, fără a avea legătură cu contextul.
[2] *Aglicultura*, pronunţare populară.
[3] Repulsivă.

— Cum era să-nțeleg, mamă? — învățatul fiu a zis —
Că-n matematic-aceasta nicăieri n-o găsesc scris?
Atuncea se puse muma și începu către el
Ca să-i tălmăcească lucrul și a-i zice-ntr-acest fel:
— Cînd s-a făcut casa asta, meșterii-n curte lucra,
Unde venea și cu vite, lemnele carii căra;
Și fiindcă isprăvise asta grindă de cioplit,
Se băligă peste dînsa boul unui ce-a venit,
Și deși am curățit-o, dar mustul din ea întrînd,
Așfel a rămas pătată, cum o vezi și acum stînd;
Asta o puteai cunoaște, fără să te minunezi,
Fără să-ți bați atît capul și fără somnul să-ți pierzi.
— Ei, mamă! copilul zise, dacă profesorii mei
Mi-ar fi explicat ca tine toate lecțiile ei,
Și dacă tu cu știința-ți în locul lor mi-ai fi fost,
Nu eram eu să-mi pierz somnul toată noaptea ca un prost;
Ba nici în streinătate nu ședeam atîția ani,
Nici voi nu era să pierdeți cu mine atîția bani,
Și nici nu era cu pumnii să-ți bați capul, negreșit,
Că dintr-o Academie mare nerod am ieșit.
— Ba, mama sa îi răspunse, minte n-ai nici de un ban,
Și tu ca tatăl tău tocma o să ieși un nezdrăvan.

DIN TOCMEALĂ NENȚELEASĂ, BANI DÎND, RĂMÎI FĂRĂ CASĂ

Nastratin Hogea adesea, după cele ce făcea,
Aci se-mbogățea-ndată și aci iar sărăcea;
Așfel dar el iar odată, sărac după cum era,
Neavînd de cheltuială nici măcar chioară para,
Se tot socoti în sine cum ar face vrun mijloc
Prin vreo nezdrăvănie să dea iar peste noroc,
Și așa vine îndată la nevasta sa, zicînd:
— Dragă! iacă-ți dau în știre ceea ce am pus de gînd,
Eu zic ca să vindem casa și să luăm ceva bani,
Decît să umblăm în vreme flămînzind tot și golani.
— Vai de mine! ea îi zise, apoi unde să ședem?
Vei să rămînem pe drumuri și parale să avem?
— Ba nu! Hogea îi răspunse, voi opri din loc cevași,

Numai pe cît să ne facem un cît de mic bordeiaş.
Nevasta-n contră se puse în fel de chipuri, nevrînd,
El iar altele îi zise şi s-o vînză tot cerînd;
În cele mai de pre urmă el cu a o mîngîia
O înduplecă prea lesne ca să voiască şi ea.

Deci ştiind el aci-n satu-i pe oarecare bogat,
Fără să mai zăbovească, la dînsul a alergat
Şi s-o cumpere-i propuse, un preţ prea uşor cerînd,
Ieftină să i să pară şi s-o vînză mai curînd.
Bogatul, văzînd că cere pe dînsa preţ mic atît,
Ca s-o ia cu toată voia fu gata numaidecît;
Şi deşi lui într-atîta ieftină i s-a părut,
Dar tot dori să-i mai lase din preţul ce a cerut.
Hogea îi mai scăzu preţul, capetele nu-l ţinea,
Că or pe cît să o vînză, lui tot bine îi venea.
Şi către bogatul zise: — Las p-acest preţ, dar îţi spui
Ca în peretele casii voi să bat şi eu un cui,
Care cui de totdauna să se numească al meu,
Ş-alt de el să nu s-atingă decît numai singur eu;
C-un cuvînt, numai pe dînsul că-s stăpîn şi eu să zic
Şi încolo să n-am voie să mă ating de nimic.
Bogatul văzînd că casa chilipir o cumpăra
Nu se gîndi mai departe, deş-întîi se apăra,
Dar văzînd că Hogea nu vrea să o vînză în alt fel,
Zise-n sine: „Ce-o să fie să aibă un cui şi el!"
Şi lăsîndu-se în voia-i, îndată o cumpără
Cu contract, cu întărire şi banii îi numără.
Bătu şi Hogea-n perete un cui cum s-au învoit,
Care şi în zapis cuiul lui Nastratin s-a numit.

Mutîndu-se dar în casă bogatul cumpărător,
Ca să păstreze şi cuiul Hogii rămase dator;
Aşa Hogea într-o noapte, cînd dormea toţi, s-a sculat
Şi la casa cea vîndută îndată a alergat,
Strigînd şi bătînd în uşe, să-i deschiză mai curînd.
Şi bogatul dinăuntru: — Cine este? întrebînd;
Hogea: — Eu sînt, îi răspunse. — Dar ce vei? l-a întrebat;
— Voi să-mi văz cuiul, răspunse, de l-aţi întrebuinţat.
Se sculă-n grab, îi deschise, Hogea se uită zicînd:

— Te văzui ast-noapte-n visu-mi ceva de cui atîrnînd,
Dar vă culcaţi, nu-i nimica, cum văz, visul m-a-nşelat,
Ci păziţi ca nu vrodată să iasă adevărat.

Altă dată iarăşi Hogea la miez de noapte viind
Începu să bată-n uşă, cînd se afla toţi dormind;
Cumpărătorul de casă: — Cine este? a-ntrebat.
— Eu sînt, eu! Nastratin Hogea către dînsul a strigat.
— Dar ce vei? l-a-ntrebat iară; răspunse el: — Voi să-mi pui
Chiulaful ce îl port ziua acilea, într-al meu cui,
Că în bordeiul meu nu e nici un cui unde să bat
Şi nu voi să-mi văz chiulaful a sta pe jos aruncat.
Cumpărătorul de casă îi zise: — Apoi ce fel,
Tot aşa o să-mi vii noaptea? — Vezi bine, răspunse el,
N-avem condiţia asta să fiu stăpîn pe al meu?
O să viu ziua şi noaptea şi orcînd voi voi eu.
— Care va să zică, dară, — cumpărătorul a zis —
Mi-am dobîndit eu beleaua cu tine cu forme-n scris!
— Nici o belea, zise Hogea, ce te supără un cui
Şi să viu cîteodată ceva pe dînsul să pui?

Altă dată veni Hogea, o fringhie-n mîini avînd,
Ş-începu de cui s-o lege, către ai casii zicînd:
— Azi nevasta spală rufe şi voi fringhia să-ntinz
Din cuiul meu de aicea şi de bordei să o prinz.
— O, vai de noi! — începură ai casii a se văita —
Ce păcate ne goniră să cumpărăm casa ta!
Că ne ameţişi cu cuiul ce-l socoteam bagatel,
Şi acuma n-avem pace, necăjindu-ne cu el.

Într-o zi iar veni Hogea în mînă cu un bojoc
Ş-îl atîrnă-n cui, zicînd că în bordeiu-şi n-are loc.
Asfel Hogea totdauna cu una ş-alta viind
Şi pe cel ce-i vîndu casa totdauna necăjind,
Neavînd alt ce mai face, fiind învoiţi asfel,
Într-o zi, de supărare, zise: — Frate! — către el —
Dă-mi banii pe jumătate din ceea ce-ţi numărai,
Şi îţi ia înapoi casa, că nu am de tine trai;
Voi fi căit în viaţă de ceea ce mi-o făcui,
Că m-ai omorît cu zile cu pustiul tău de cui.

Nastratin ştia prea bine încă de cînd îi vindea
Că bogatul cu pagubă înapoi o să i-o dea,
Dar tot făcu ceva nazuri, ştiindu-se cam semeţ,
Zicînd: — Eu cheltuii banii (ca să i-o scază din preţ);
Cumpărătorul îi zise: — Dă-mi dar numai pe un sfert,
Ş-încolo a treia parte cu tot sufletul ţ-o iert.
— E! aşa tot se cam poate, — îi răspunse Nastratin —
Că voi găsi mi să pare să-ţi număr atît puţin.
Şi aşa cumpărătorul ceru cu paguba sa
Să scape de supărare şi casele a-i lăsa,
Decît să stea să mai umble-n dandanale, judecăţi,
După reaua sa tocmeală, ştiind că n-are dreptăţi;
Iar Nastratin se alese şi cu case şi cu bani,
Nemaiumblînd să se plîngă că sînt săraci şi golani.

OSEBITE ANEGDOTE

Un împărat oarecare întru sine se mira
De osebitele chipuri între oameni ce era,
Adică, vedea pe unul capu-i mai întîi albind
Şi mustăţile şi barba negre încă rămîind;
Iar pe altul dimprotivă, păru-n capu-i negru stînd
Şi mustăţile şi barba albe în faţă avînd;
Altul iarăşi, pînă-n vîrstă, se zbîrceşte de bătrîn,
Şi nici barbă, nici mustaţă nu-i mai creşte, ci stă spîn.
Aste mirări pe-mpăratul totdauna îl muncea
Şi nu-şi putea-mpăca gîndul singur cum le tîlmăcea;
Pentru care pe vizirul într-o zi-nadins chemînd,
Fără a-şi spune mirarea, porunci prin grai, zicînd:
— Du-te şi orînduieşte din slujbaşii dezgheţaţi
Ca să-mi caute trei oameni iscusiţi, mai învăţaţi;
Dar însă unul să fie cu chip tînăr, cap bătrîn,
Altul iarăşi dimprotivă şi altul la faţă spîn;
Carii după ce-i vei strînge, să mi-i aduci cîteşitrei,
Că voi însumi în persoană să vorbesc ceva cu ei.

Vizirul fără zăbavă după poruncă urmînd,
Şi după puţină vreme asfel de oameni aflînd,
Carii ducîndu-i îndată, împăratu-i osebi,
Ca să-i bage cîte unul, în persoană a vorbi.
Deci întrebă împăratul p-acel ce-ntîi a venit
Că de ce-i e capul negru şi barba i s-a albit.
El răspunse: — Împărate! întru mulţi ani să trăieşti,
Împărăţia-ta poate mai bine s-o tîlmăceşti,
Iar după a mea părere, barba-ntîi mi s-a albit,
Căci faţa-mi stă desvelită şi capul acoperit,
Că pe barba totdauna elementele o bat,
Ea sufere vînturi, geruri, brume, ploi neîncetat;

Osebit şi de acestea, cu faţa-ntre mari ieşim[1],
Ea ruşinile ardică la orşice cînd greşim;
Prin urmare-ntîi dar barba şi mustăţile albesc,
Şi perii-n cap supt căciulă fiind feriţi zăbovesc.

Al doilea după dînsul dacă s-a înfăţişat,
Împăratul dimprotivă şi p-acesta l-a-ntrebat
Că de ce-i e barba neagră şi părul din capu-i alb.
Iar el fără prelungire îi dete răspuns în grab
Cum că: — Părul din cap — zise — îl am de cînd m-am născut,
Iar mustăţile şi barba mult mai tîrziu mi-a crescut;
Şi d-aceea întîi capul a trebuit a-mi albi,
Iar părul din capu-mi[2] încă mai are a zăbovi.

Al treilea dup-acesta la împăratul intrînd,
Îl întrebă şi pe dînsul, asfel către el zicînd:
— Tu, cum te văz, nu eşti tînăr, ci mai mult încă bătrîn,
Căci dar nu-ţi cresc mustăţi, barbă şi d-amîndouă eşti spîn?
El răspunse: — Împărate, muma mea pe cînd trăia,
Despre pricina aceasta am întrebat-o pe ea,
Şi mi-a spus că ea cu tata copii întîi nu făcea,
Dar şi unuia şi altui ca să aibă le plăcea,
Pentru care ea d-o parte se ruga lui Dumnezeu,
Şi pe d-altă parte iarăşi se ruga şi tatăl meu;
Muma-mea, ca o femeie, ca să-i dea fată cerea,
Iar tatăl meu dimprotivă se ruga fecior să-i dea;
Dumnezeu ca să-mplinească cererea şi unui ş-alt,
Şi pentru fecior şi fată pe mine m-au cîştigat.
De aceea pe din două sînt, după cum văz şi eu,
La faţă seamăn cu mama ş-încolo cu tatăl meu.

TREI MINCINOŞI

Oarecînd într-o cetate se afla trei mincinoşi,
Carii văzînd că aflară toţi de ei că-s flecăroşi,
Şi nemaiavînd mijloace cu minciuni a se hrăni,

[1] Fiindcă turcii nu-şi descoper capul nici înaintea împăratului (n. aut.).
[2] Barba şi mustăţile.

Hotărîră între dînşii unul d-alt a se răzni.
Cum şi într-o zi urîndu-şi unul altui sănătăţi,
S-au despărţit să se ducă a trăi-n alte cetăţi.

Cel dintîi de dimineaţă plecînd ca un pedestraş,
La un sat dacă ajunse, trase să-şi cate sălaş,
Ca să-şi scoaţă demîncarea de la vrun sătean d-aci,
Pregătit cu o minciună care-n gînd o născoci;
Şi-adunîndu-se-mprejuru-i din săteni vreo cîţiva,
Începură dintre dînşii a cerceta şi-a-ntreba:
Dincotro îi este calea? El răspunse: — Din oraş.
L-a-ntrebat iar: — Ce mai veste? Ai să ne spui nou cevaşi?
Mincinosul le răspunse: — Altă veste n-am de spus,
Decît azi de dimineaţă un nor gros de la apus
Ardicîndu-se îndată, cum începu a stropi,
Din oraş, pe toţi magarii norul în sus îi răpi
Şi-îi ardică la-nălţime pînă cît nu s-au văzut.
Sătenii, ce guri căscară, la spusa-i s-au încrezut;
Şi priimindu-l în gazdă, cu cinste l-a ospătat,
Că le aduse gazetă de ceea ce s-a-ntîmplat.

Pe la amiaz iată vine al doilea mincinos,
Cu un toiegel în mînă, şi ca şi cellalt pe jos;
Care, cum sosi, îndată începu a-şi căuta
Vro casă să-l găzduiască, hrană spre a-şi căpăta.
Sătenii, cum îl văzură, s-au strîns şi l-au întrebat
Norul c-a răpit magarii de e cu adevărat.
Mincinosul pricepu că vreun mincinos vestit
De la sine aşa mare minciună a plăzmuit,
Şi-a zis: — Drept, pe magari norul n-am văzut cînd îi lua,
Dar văzui că azi samare începuse a ploua.
Sătenii şi pe acesta cu mirare ascultînd,
Şi-acelui dintîi minciună mai mult el întărîtînd,
L-au găzduit şi pe dînsul ca pe un oaspe cinstit
La aceeaşi casă unde şi cellalt fu rînduit;
Carii, cum se întîlniră, amîndoi s-au cunoscut
Şi stînd de vorbă-mpreună învoire au făcut
Că de aci înainte asfel a călători,
Unul a spune minciuna şi-altul a o întări.

Către seara iată vine ş-al treilea mincinos,
Carele ştia să mintă tot asemenea frumos;
Ş-auzind vorbind sătenii de acele minciuni mari,
D-a magarilor răpire şi plouarea de samari,
El le-ntări p-amîndouă, că cu adevărat sînt,
Şi ca să-l crează mai bine le făcu şi jurămînt,
Cum că el era de faţă norul cînd s-a repezit
Şi pe magari deodată ca pleava cînd i-a răpit;
A văzut chiar şi cu ochii samare cînd a plouat,
Care de cînd este lumea nicăiri nu s-a-ntîmplat.
Şi era trişti cetăţenii, fiindcă bătrînii spun,
Dîndu-şi părerea l-aceasta, că n-o să fie semn bun.
Sătenii mai mult acuma mirarea lor întărind
Şi cu ceilalţi împreună şi p-acesta găzduind,
S-adunară mincinoşii la un loc iar fără gînd;
Cei doi p-acesta văzîndu-l îl întrebară rîzînd:
— Dar tu cum făcuşi, măi frate, aicea de ai ajuns?
— Întărind minciuna voastră, mincinosul a răspuns.
Apoi şezînd se-nvoiră asfel a călători,
Unul să spuie minciuna ş-altul a o întări.

Într-acea seară sătenii o cină bună le-au pus,
Şi pe lîngă celelalte ş-o plăcintă le-au adus;
Ei mîncînd din celelalte şi dacă s-au săturat
Au zis: — Această plăcintă s-o stricăm este păcat!
Ci să o lăsăm întreagă şi acum să ne culcăm,
Ca s-o avem de gustare, dimineaţă s-o mîncăm.
Se-nvoiră la aceasta cu un cuget cîteşitrei,
Dar însă să o mănînce numai unul dintre ei;
Adică: în acea noapte cine orce va visa,
Cînd s-or scula dimineaţă, să-şi spuie visarea sa;
Ş-al cui vis va fi de frunte, mai grozav şi minunat,
El plăcinta s-o mănînce singur, făr' să dea la alt.
Şi cu-nvoirea aceasta plăcinta neatingînd
Se culcară să viseze, toţi avînd cîte un gînd.

Mincinosul însă care minciunile întărea
Îşi unelti de cu seară visul ce i se părea;
Şi cam pe la miezul nopţii, dormind ceilalţi, s-a sculat,
A mîncat plăcinta toată şi iar la loc s-a culcat.
A doua zi dimineaţă sculîndu-se cîteşitrei

Începu să-şi povestească visul cel dintîi din ei,
Zicînd: — De n-ar fi vrun semn rău, ast-noapte am visat[1]
Că l-al treilea cer tocma la-nălţime m-am urcat.
— A! iacă — ceilalţi strigară — un foarte minunat vis!
Al doilea după dînsul: — Şi eu am visat — a zis —
Că m-am coborît în haos l-al şaptelea adînc jos.
— Minunat! ceilalţi strigară, şi visu-ţi e fieros!
— Dar dumneata, — întrebară — domnule întăritor,
Ce ai visat? El răspunse (căutînd în ochii lor):
— Foarte sînt adevărate cele ce le-aţi visat voi,
Că eu v-am văzut întocma cum aţi şi spus amîndoi;
Şi dacă vă văzui asfel că m-aţi lăsat şi v-aţi dus
Unul l-al şaptelea haos ş-alt l-al treilea cer sus,
M-am gîndit ş-am zis în sinemi: aceşti tovarăşi ai mei
Dacă-n aşa depărtare au plecat să umble ei,
Cine ştie cînd s-o-ntoarce! şi de plăcintă păcat,
C-aşteptînd, o să se strice! ş-apucînd, o am mîncat;
Care dacă nu mă credeţi că am mîncat-o, cum zic,
Poftim vă uitaţi ş-în tavă, că nu e în ea nimic.
Ceilalţi doi văzînd aceasta cu supărare i-a zis:
— Cum se poate vreodată să mănînce omu-n vis?
Ci minciunile-ţi sînt bune la alţii să le-ntăreşti;
Iar cît pentru ale noastre, tovaroş bun nu ne eşti,
Nu ne învoim cu tine, că tu ne laşi nemîncaţi,
Şi du-te cu sănătate, vinde-ţi minciunile l-alţi.

UN ARMEAN ÎNJURĂTOR DE GURĂ

Ca tot creştinul odată ispoveduindu-se-n post,
După datoria legii, un armean sărac cam prost,
Pe lîngă alte păcate spuse că are năravi
Şi înjură totdauna de gură foarte grozav.
Popa cu învăţătura se sili a-l dezbăra,
Zicîndu-i că nu să cade de gură a înjura;
Căci gura la om din toate e organul cel mai sfînt,
Fiindcă dintr-însa scoate rugi şi alt orce cuvînt.

[1] Versul are o silabă în minus; trebuie citit, poate, *astă-noapte* (sau *vreun*).

D-alde acestea şi alte părinteşte i-a vorbit,
Şi să nu înjure gură, dîndu-i canon, l-a oprit.
După ce dar isprăviră şi amîndoi au plecat
Ca să meargă fiecare la casa sa-n depărtat,
Cînd p-o uliţă trecură, amîndoi încă fiind,
O armeancă p-o fereastră de sus capul său ivind,
Strigă-n limba armenească: — Derder baba, stăi niţel!
Şi trăgîndu-se-năuntru, se opri în drum şi el.
Peste puţin ivind capul, armeanca iar i-a vorbit:
— Du-mi-te acum, părinte, că treaba mi-am isprăvit.
O-ntrebă armeanul popa (stînd şi cel ispovedit):
— Dar pentru care pricină aici în drum m-ai oprit?
Iar armeanca îi răspunse: — Pentru o-ncercare nuau,
Că avui s-aşez o cloşcă peste vro cîteva oau,
Fiindcă mă învăţară, cînd voi vrea cloşca s-o pui
Şi voi voi ca să iasă cu moţ fiecare pui,
Să opresc în uşa casii un derder (pop-armenesc),
Şi aceasta fu pricina puţintel să te opresc.

Abia isprăvi armeanca acestea a le vrăji,
Auzind ispoveditul asupra-i se necăji,
Şi către derder răspunse: — Vezi, aşa gură-njur eu!
Iar popa privindu-l zise: — Ai dreptate, tătul meu!

SLUJITUL NENAINTAT Ş-ÎMBOGĂŢIT DE CEI CE SĂ TEM DE MUIERI

O slugă ani mulţi trecuse tot slujind la un sultan,
Aşteptînd înaintare, cu nedejdi din an în an;
Şi văzînd că pentru dînsul nu să făcea nici un rost,
Ca să-şi aducă aminte să-l rînduiască-n vrun post,
Puse-ntr-o zi hotărîre proverbul a nu-l lăsa
Că „pruncul pînă nu plînge, nu-i dă ţiţă muma sa",
Ş-îndrăznind dete hîrtie către sultanul, cerînd
Să-i dea vreo slujbuliţă micşoară şi mai de rînd.
Sultanul înfăţişindu-l înainte-şi l-a-ntrebat
Ca ce fel de post doreşte, după jalba ce i-a dat.
Sluga răspunzînd îi zise (îngenuchind la pămînt):
— Strălucite împărate! ca un vechi slujit ce sînt,
Rog ca să-mi daţi o poruncă, cu ea să călătoresc
În toată împărăţia şi se mă-mputernicesc

Ca cîţi de-ale lor neveste a să teme voi vedea,
Fără cuvînt de pricină cîte o para să-mi dea.
Sultanu-ncepu să rîză, proasta-i cerere văzînd,
Şi uitîndu-se la dînsul iar îl întrebă, zicînd:
— Ce folos o să-ţi aducă ţie un asfel de post?
Cîţi inşi vei găsi îţi pare după cugetu-ţi cel prost?
Iar el cu respect răspunse: — Împărate, să trăieşti,
Numai aceasta poruncă a-mi da să binevoieşti
Ş-îmi este destul cu dînsa viaţa a mi-o ţinea,
Iar de n-oi nimeri bine, să fie pe seama mea.

Porunci sultanu-ndată fermanul a i se scri,
În care cu strășnicie porunci şi întări
Ca orcare să va teme de femeia sa-n vrun fel,
Fără cuvînt de pricină să fie dator acel
A da o para acestui ce să va înfăţişa
Cu porunca-mpărătească ce-i e dată de aşa.
Cum luă sluga porunca numaidecît a plecat,
La şeh-islamul (întîiul religii) s-a-nfăţişat,
Ş-arătînd porunca zise: — Ast ferman să-mi întăreşti,
Cum şi o para, cum scrie, să-mi dai şi să te plăteşti.
— Ce fel? şeh-islamul zise, nu cumva[1] ai tu-n păreri
Că vei putea găsi oameni să se teamă de muieri?
Să ştii că eu niciodată de muierea mea păs n-am
Şi nici a-ţi da para ţie vreo datorie am;
Nici poci o aşa poruncă vrodată s-o consfinţesc
Şi cu pecetea religii, cum ceri, să ţ-o întăresc;
Că ce-nsemnează muierea-naintea unui voinic?
Ci ia nu-ţi mai pierde vremea să umbli după nimic;
Mergi de-ţi vezi de sărăcie, lasă, îţi zic, acest post,
A vrut sultanul să-şi rîză de tine ca de un prost.

— Stăi întîi, sluga îi zise, să vorbim noi între noi
Şi să facem judecată cum să cade amîndoi;
Şi dacă eu la aceasta nu voi avea drept, cum zic,
Să nu-mi întăreşti porunca cum şi să nu-mi dai nimic.
— Bine! — zise şeh-islamul — zi, să văz ce ai să zici!
Sluga l-a-ntrebat atuncea cu respect, ca toţi cei mici:
— Dacă femeia în lipsa-ţi din rezonu-şi va ieşi

[1] Tipărit: *cum*.

Şi fără cerească frică-n drum ruşinos va pîşi,
Îţi vatămă ceva cinstea călcînd sfîntul legămînt?
— Hai! hai! zise şeh-islamul, la aceasta nici cuvînt.
— Aşadar, îi zise sluga, *onoarea sau cinstea ta*
E în puterea femeii, cum va vrea a o purta.
— Fireşte! el îi răspunse, şi sluga urmă alt pont:
— Dar cînd femeia-nşelată-n lipsa-ţi de vrun vagabont
Va vrea a-ţi răsipi starea, unindu-se în vrun fel,
Este în a ei putere ca să şi fugă cu el?
— Fără-ndoială! el zise. — Aşadar nu sînt greşit
Că în puterea femeii starea ţ-e desăvîrşit.
— Asta e ştiut! răspunse. — În sfîrşit, mă rog să-mi spui,
Socotesc că şi l-această în pricină nu te pui:
Dar dacă cumva femeia-ţi, fără a se socoti,
Satana o va împinge vrun plan rău a unelti,
Şi dormind cu dînsa noaptea va vrea a te sugruma,
Nepuind în gînd atuncea cele ce se vor urma,
După fapta-i criminală, pravile[1], judecătorii,
Pedepse înfricoşate, cum şi ocne, puşcării,
E-n puterea ei s-o facă, după cum ţ-am deslușit?
Ascultîndu-l şeh-islamul îi răspunse: — *Negreşit!*
— Acum dar vedem că cinstea, viaţa ş-avuţia ta
Toate în a ei putere le are soţia ta.
— Da! şeh-islamul răspunse, este prea adevărat!
— Aşadar, îi zise sluga, prea cu drept ai judecat,
Şi te rog ca să faci bine să-mi dai paraua acum,
Precum şi să pui pecetea, să merg să-mi caut de drum.
Neavînd ce să mai zică, şeh-islamul s-a supus,
Îi dete paraua-ndată, cum şi pecetea a pus,
Ca să fie cunoscută porunca ce i s-a dat
Că e de el consfinţită, după cum am arătat.

Deci luînd sluga porunca, în puterea ei umblînd
Şi toată împărăţia otomană-nconjurînd,
Adună bani fără seamă, atît încît încărcă
Vro cîţiva catîri cu sacii la-ntoarcere cînd plecă;
Şi viind în capitală la sultanu-n grab s-a dus

[1] Trebuie citit, poate, *pravili*, pentru a menţine cele cincisprezece silabe ale versului.

S-arate recunoştinţă şi mulţămiri de supus.
Sultanul pe vechea-şi slugă înfăţişată văzînd,
Mişcat de curiozitate, l-a-ntrebat pe loc, zicînd:
— Cîştigaşi ceva parale după unde ai umblat?
Sluga, sărutînd pămîntul, cu respect, îngenucheat,
La-ntrebare îi răspunse: — Împărate, să trăieşti!
Mărturisesc adevărul, fiindcă a şti voieşti,
Am cîştigat într-atîta încît banii-n saci i-am pus
Şi abia pînă aicea cu catîrii i-am adus.
Sultanul îi zise: — Bravo! iată, te-ai folosit dar.
Şi vrînd ceva să glumească întrebă pe sluga iar:
— Dar din toată-mpărăţia în umbletul tău făcut,
Ce lucru-mi aduseşi mie mai deosebit plăcut?
— Apropo! sluga răspunse, o giurgină[1]-ţi alesei,
Cu frumseţe minunată, şi roabă ţ-o adusei.
Cum îl auzi sultanul, îi tăie vorba de ea,
Zicînd: — Sî! încet vorbeşte, c-aude soţia mea.
Atuncea orînduitul să strîngă bani cu ferman:
— Dacă-i aşa, dă-mi paraua, — zise marelui sultan —
Încai ca să nu rămîie nici unul a nu-i păsa
Şi care să nu să teamă orcum de soţia sa;
Pentru că precum văz iacă că şi-mpărăţia-ta
Fără nici o osebire te temi de soţia ta.
Atuncea rîzînd sultanul îi zise: — M-ai biruit,
Ia-ţi dar cu dreptul paraua şi de la mine-n finit.

[1] Georgiană, gruzină.

CULEGERE
DE
POVEȘTI ȘI ANEGDOTE

POVEȘTI SAU ANEGDOTE

CEI PATRU NENOROCIȚI

Cînd va vrea norocul să-și întoarcă pasul,
Nu aduce anul ce aduce ceasul.

(Cu proverbii însemnați.)

Un *feciorul lui bani gata* după ce isprăvi tot
Și după ce numa-n zdrențe a rămas ca un netot,
Începu în cunoștință să-și vie, ca un nerod,
Cînd *i-a dat de os cuțitul și necazul pîn' la nod*;
Începu atunci cunoaște că e banul de argint
Cînd de sărăcie mare *a ajuns ca-n labirint*;
Că așa este tot omul *la început corăjos*
Și *cînd dă de sus cu capul vede pragul cel de jos*;
Dînd de bani, *e ca găina cînd se vede în hambar*:
Cu picioarele azvîrle și răsipește în dar;
Și din stare, din avere, lăsînd munca, lăsînd plug,
În sapă de lemn rămîne și intră singur în jug;
Care apoi stînd pe gînduri *ș-în necazuri îmbrîncit*,
Plînge, își blesteamă soarta că este nenorocit;
Astfel și omul acesta de care istorisim
Și *îi spunem patarama*, pre noi să ne folosim.

P-acest, *încingîndu-l focul*, plecă-n mînă c-un ciomag,
Într-un papuc ș-o opincă și *cu un crac de nădrag*,
Luă drumurile toate în cruciș și curmeziș,
Prin văi, dealuri, munți și ape, prin coborîș și suiș,
Să caute prin tot locul, pe mare, mic întrebînd,
Ca să afle de Norocul în ce părți o fi șezînd,
Să se plîngă către dînsul și să-l roage ca sirman

Să-l umilească asupra-i, *ca să-l scoată la liman.*
Deci în umbletele sale cele lungi de obosit
Întîlni pe altu-n cale tot ca el nenorocit,
Care era ca și dînsu-*ncălțat c-un picior ș-alt gol,*
Și de frigul dimineții-*ncîrligat făcut pistol;*
Era de aceia care *astăzi se pune pe trai*
Și mîine cînd isprăvește șade toacă pe vătrai;
Sau era d-aceia care *vrînd a o mai suptția*
O întinde pîn-o rupe și rămîne fără ea;
Sau de aceia de care *se ține că e cu cap*
Și el nici căciulă n-are, *mintea lui e cît un hap.*
Și nepuindu-și măsură la pungă și cheltuieli,
Cînd ajunge la fund sacul, atunci face socoteli;
Atunci se vaietă, plînge, pe drumuri ticăloșit,
Făcînd pe noroc de vină, iar nu că el a greșit.

Acest, cum întîlni-n drumu-i pe cel mai întîi descris,
Se răzimă pe ciomagu-și și oprindu-se i-a zis:
— Bună întîlnire, frate! dar de unde ș-unde mergi?
Or cumva și tu ca mine după necazuri alergi?
— Îți mulțămesc, el răspunse, și își spuse al său foc,
Că caută pe Norocul, să-l găsească în vrun loc,
Să-l întrebe de ce vină de dînsul e oropsit
Și pentru care pricină nu e și el procopsit.
— Haideți! acestlalt îi zise, și eu voi să te-nsoțesc,
Că întocma ca și tine despre dînsul pătimesc.

Plecînd amîndoi să meargă cu cîte-un ciomag în mîini,
Care se slujea drept armă la-ntîlniri de lupi și cîini,
Cu cîte-o trestie-n gură lungă în loc de cibuc,
Cu liulele de cocene și tutun de foi de nuc,
Cu ploștnițe roase, rupte și părul ieșit din fund,
Cu coziroace în frunte din foi de lipan rotund,
Și cămășile zdrențoase, atîrnînd de prin rupturi,
Cu pantoloni un crac negru ș-altul alb în vărgături.

Călătorind ei în asfel și povestind, îndrugînd,
Întîlniră și pe altul, lor la toate semănînd;
Carele era d-aceia ce părinții, că-i iubesc,
În răzgîieli și răsfețe făr-a-i dojeni îi cresc,
Îi lasă într-a lor voie a se naște-n desfrînări,

A se-nvăța să înjure și să spuie la măscări;
De-i dau la școli să învețe, *o zi merg și trei lipsesc,*
Învăț carte pîn' la glezne, ca pe răboaje citesc,
Zicînd: ce le trebuiește să învețe așa mult?
Că ei popi nu o să-i facă, *în neamul lor ce n-avut*;
Au ei lor ce să le lase în urmă a moșteni,
Cu care tot să trăiască șezînd făr-a osteni.
Ș-așa crescîndu-și copiii, precum zic, nepedepsiți,
Rămîn pentru totdauna neroși și neprocopsiți;
Carii nu-nvăț în viață decît a bea ș-a mînca,
A dormi, a danța bine și cu cărți a se juca;
După ce le mor părinții, ei fiind astfel deprinși
Și fiind acum în vîrstă la desfrînări mari împinși,
Răsipesc pe loc rămasuri după gusturi și plăceri,
Isprăvesc în scurtă vreme proprietăți și averi,
Pînă cînd rămîn în urmă ticăloși și vai de ei,
Rătăciți umblînd prin lume, *trențoși și încinși cu tei*;
Că ei nu-s deprinși la muncă, meșteșuguri le lipsesc,
Nu știu cum se cîștig banii, ci știu cum se cheltuiesc;
Dintr-acești dar fiind unul despre carele vorbim,
Scurtăm despre el cuvîntul, avînd să mai povestim.

Acesta cum văzu-ndată pe semenii săi la port
Se opri, făcu-ntrebare și ceru a-i da raport,
Încotro le e voiajul, spre ce sat, spre ce cătun,
Și de pot să-i facă cinste cu o lulea de tutun?
Ei dîndu-i o sucitură, îi scăpărară și foc,
Spuindu-i că toți plecară să caute pe Noroc,
Și că de la niște babe care știu a da cu cărți,
S-a-ncredințat că în lume e în oarecare părți;
Pe care cu bună seamă o să-l găsească, le-a spus,
Spre miazazi, miazanoapte, sau spre răsărit ș-apus,
Zicîndu-le și proverbul care de toți e vorbit,
Că *orbul cu întrebarea Braila a nimerit.*

Acest iar cum îi aude vorbindu-i în zisul fel
S-a rugat să-l priimească să le urmeze și el,
Pentru că și el ca dînșii e de Noroc oropsit,
Și în cumplite necazuri lăsat, uitat, părăsit;
L-a căror tovarășie netrebuind căpital,
Nici cheltuieli osebite de vro trăsură și cal,

Se-nvoiră foarte lesne şi îl luară cu ei,
Ş-aşa acum cu acesta s-au făcut la număr trei.
Deci mergînd ei înainte şi-ntrebînd după Noroc,
Întîlniră şi pe altul c-un pieptăraş de cojoc,
Şi ceilaltă-mbrăcăminte d-a lor nu să osibea,
Care, ca şi ei pedestru, în drumul său se grăbea;
Acesta era d-aceia ce-şi ţin capu-n sus umblînd,
Şi prăpastia n-o vede, cade-ntr-însa sus cătînd;
Sau era d-aceia care nu va cum vrea Dumnezeu,
Ci cu semeţie zice: voi să fie cum voi eu;
D-acei ce dau cu piciorul şi binele-l îmbrîncesc,
Iar pe urmă îi duc dorul cînd caut şi nu-l găsesc;
Sau era d-aceia carii tîrziu în minte îşi vin,
Şi în vîrsta tinereţii întrec pe cei beţi de vin;
Ce îşi necăjesc părinţii, n-ascult cele ce le spun,
Au inimi foarte vrăjmaşe, boii lor nu se supun;
Pînă cînd le cad în ură, ş-îi gonesc, îi oropsesc,
Şi în toat-a lor viaţă să-i mai vază nu voiesc;
Din acei era ş-acesta ce se-ntîlni cu cei trei,
Carele umbla prin lume fără căpătîi ca ei.

Cînd s-apropiat de dînşii şi bună ziua le-a dat,
— Dar încotro, prietine? oprindu-se l-a-ntrebat.
Care după ce le spuse că este un voiajor,
Îi întrebă şi pe dînşii ca să-şi spuie calea lor;
Şi aflînd că ei plecară Norocul a căuta,
S-a rugat cu politeţă cinstea a le căpăta
Ş-a-l priimi împreună a călători cu ei,
Ca să se facă cu dînsul al patrulea cu cei trei;
Toţi cu toată bucuria îl priimiră pe loc,
Ş-aşa cu toţii plecară a umbla după Noroc.

Asfel umblînd zile multe şi mereu tot întrebînd
Ş-în cele mai de pre urmă un bătrîn întîmpinînd,
Le spuse că lăcuieşte căutatul lor Noroc
În vîrful unui nalt munte şi într-un prea pustiu loc;
Şi cu mare greutate se pot acolo urca,
Fiindcă nici nu au unde cu piciorul a călca;
Nu e drum, nu e potecă, ci tot rîpe, văi şi munţi,
Că Norocul în zbor trece, nu-i trebuiesc poduri, punţi.
— Fie, ziseră aceştia, noi nu sîntem copii mici,

Nici bătrîni fără putere, ci, precum vezi, tot voinici,
Şi credem fără-ndoială că ne vom putea sui.
Numai te rugăm, tătuţă, cu noi bine a voi
Să ne arăţi spre ce parte acuma să apucăm,
Şi dincotro l-acel munte vom putea să ne urcăm?
— Vă uitaţi, zise bătrînul, cu degetul arătînd,
Vîrful celui munte care abia-l zăriţi fumegînd?
Acolo şade Norocul, şi de voiţi să-l aflaţi,
Cam pe potecuţa asta drumul să vă apucaţi,
Care pîn' la nişte rîpe calea vă va arăta,
Apoi d-aci înainte Dumnezeu vă va-ndrepta.
— Îţi foarte mulţămim, tată, şi cerul bine să-ţi dea.
Zicînd asfel, plec spre munte, care abia să vedea.

Deci prin dealuri, văi, prăpăstii anevoie de umblat,
Prin rîpe primejdioase urc, cobor neîncetat,
Pînă-n cele de pre urmă prin potecuţe de stînci
Abia suiră dasupra tîrîş, grăpiş şi pe brînci;
Cînd acolo văd palate mari, cu totul de cleştar,
Care d-a soarelui rază să părea că sînt de jar;
Se apropie de ele, pornesc a sui-ntr-un pas,
Dar cu toţii deodată alunec şi cad în nas;
Se uit, iau seama mai bine, se mai apropie iar,
Şi văd că scara fusese lucrată de gheaţă chiar.
Aşa gîndind ce să facă şi cum să se suie sus,
În cele mai de pre urmă aminte cum ş-au adus,
Prin pădure coborîră să vază în vreun loc
Dacă cineva vrodată va fi făcut aci foc;
Şi căutînd multe ceasuri cu osteneli, cu nevoi,
Şi ca să nu rătăcească uitîndu-se înapoi,
Abia într-o depărtare au putut găsi un loc,
Unde cine ştie care vrodată a făcut foc,
Lăsînd buşteni mari să arză, de tot a se-ncenuşa,
Cum să vede-n multe locuri călători făcînd aşa.
Adun dar d-aci cenuşe prin sîn şi prin unde pot,
Se întorc iar către munte, urc, ostenesc, sudori scot,
Ş-ajung iar cu greutate l-acel strălucit palat,
Vin la scara cea de gheaţă ş-anevoie de urcat,
Presar cenuşă pe trepte, din care au fost adus,
Şi încet, încet, cu frică, suind se văzură sus.
Dacă intrară-nlăuntru, toţi rămaseră uimiţi,

Văzînd mobilile toate numa-n berlanți străluciți,
Și pe Norocul cel mare pe un tron înalt șezînd,
Ca un împărat cu sceptru și ca soare luminînd.
Stînd ei și privind ca muțiii, Norocul i-a întrebat:
— Ce vreți? ce vă este jalba? spuneți la ce ați intrat?
Ei răspunseră-ntr-o rugă: — Să ne plîngem am venit,
Că bogata-ți bunătate cu totul ne-a părăsit.
Ci ne rugăm c-umilință ca să te milostivești,
Să ne faci parte și nouă și să ne îmbogățești.
— Ce fel? le zise Norocul, eu am pus îngrijitor
Ca să dea deopotrivă bogăție tutulor!

După ce zise aceasta, răsună din clopoțel
Și iată îngrijitorul se înfățișe la el;
Îl întrebă cu asprime pentru ce n-a îngrijit
Ca să dea ș-acestor parte, ci cu plîngeri au venit?
Îngrijitorul îndată căută în terfelog,
Unde-ntîi îi însemnase ș-îi trecuse-n catalog,
Și începu să răspunză, cu degetul arătînd
Pe unul din acei patru și într-acest chip zicînd:
— Tu ești din satul cutare, tatăl tău era plugar
Chiabur, cu vite destule, om bogat ca dînsul rar;
Care eu îl ajutasem din ceasul ce te-a născut,
Ca în belșug să te crească, după cum și te-a crescut,
Dîndu-i prisos pentru tine, ca să aibă ce-ți lăsa,
Ca la copil, moștenire, stare după moartea sa;
Precum ai auzit poate zicînd moș, strămoșul tău,
Că *tot copilul să naște-n lume cu norocul său*;
Iar tu, după moartea tat-tu, în bani mulți cum te-ai văzut,
Ai uitat plugul și cîmpul, numai în ei ai crezut;
Mai pe urmă te luară niște marțafoi de nas
Și ai vîndut pîn' la una toate cîte ț-au rămas,
Ca să petreci în răsfețe, într-al tinereții fum:
Cheltuiai, răsipeai banii, ca cînd îi găseai pe drum.
După ce mistuiși starea ș-ai rămas încă dator,
Luași toporul pe umăr și te-ai făcut tăietor;
Cine-ți este dar de vină acum dacă ești sărac?
De ce nu ț-ai păstrat banii, după cum și alții fac?
Eu n-o să stau tot de tine și să-ți dau mereu averi

Şi tu să-ţi baţi joc de ele, răsipindu-le-n plăceri,
Ci trebui s-alerg cu grije-ntr-ale lumii patru părţi
Şi de rînd la fiecare să le orînduiesc părţi.

După ce zise aceasta, iar în listă se uită
Şi pe cel de lîngă dînsul cu degetul arătă,
Zicîndu-i: — Tu eşti cutare, al cutăruia fecior
Şi în oraşul cutare erai numit negustor,
Că eu după datorie îngrijind să te ajut
În cutare timp odată la tine m-am abătut
Şi ai făcut o vînzare cu cîştig de mii de lei,
Care nu puteai alt'dată nici pe sfert din sfert să iei
După proverbul ce zice:
Cînd va vrea norocul să-şi întoarcă pasul,
Nu aduce anul ce aduce ceasul.
Tu însă-n căpital mare cum te-ai văzut, ai pornit
Ca să te întinzi la luxuri şi la alţii ai răvnit;
Casa care pîn-atuncea şedeai şi te încăpea
Începu să-ţi pară mică, băgînd mobili, canapea;
Ai stricat-o, ai mărit-o, ai îmbrăcat-o galant,
Încredinţîndu-ţi negoţul ca să-l învîrtească alt;
Mai întîi la prăvălie pînă-n ziua te duceai,
Pe urmă ca şi streinul intrai şi te întorceai;
Aşa, tu pe de o parte cheltuieli tot mari făcînd,
Şi slugile d-altă parte prea puţintel păs avînd,
Cîte puţin, puţin, starea-ţi a ajuns în căpătîi
Ş-ai rămas în mofluzie, în mai rău decît întîi;
Cine dar ţ-este de vină şi ai venit să te plîngi?
Dacă nu ai avut minte din cheltuieli să te strîngi,
Şi să-ţi vezi de negoţ singur, prăvălia să-ţi păzeşti,
Ca să nu-ţi pierzi capitalul, c-anevoie îl găseşti;
Iar nu fără chibzuire să n-ai la nici una frîu,
Gîndind că tot asfel banii o să-ţi curgă ca un rîu;
Că, *să fie izvor, încă tot seacă mereu luînd*
Şi cu totul se usucă contenind şi neplouînd;
După cum şi tu în starea-ţi şi supuşii tăi dînd jaf,
Nici de tine, nici de dînşii nu se alese nici praf;
Aşadar ţ-ai luat dreptul şi n-ai asupră-mi cuvînt,
Că a-mi păzi datoria eu foarte regulat sînt.

Dup-aceasta cătă iarăşi în terfelogelul scris

Şi arătînd p-al treilea, şi lui în asfel i-a zis:
— Tu eşti iar moştenitorul al cutăruia boier,
Care avea cinste mare între muritori supt cer;
El îţi lăsă bogăţie, moşii destule şi bani,
Fără să-ţi puie epitropi, că erai vîrstnic de ani.
Dar tu în mintea-ţi cea crudă rămîind de capul tău,
Nu am vreme a-ţi descrie cît de mult te-ai purtat rău;
Decît în scurt îţi spui numai că cel mai mare avut,
Făcînd baluri şi petreceri şi jucînd cărţi, l-ai pierdut;
Eu cînd venii pe la tine, erai încă şi dator,
Şi în post ca să te puie am stătut mijlocitor.
Dar ce folos! şi într-însul n-ai putut să izbuteşti,
Că ai urmat tot în contră, nevrînd pravili să păzeşti;
Pînă cînd de domnitorul urmările-ţi s-au aflat,
Şi din slujbă cu necinste *ca p-o măsea rea te-a dat.*
Cine dar ţ-este de vină dacă capul sec ţ-a fost,
Că *eu n-o să-ţi dau şi minte şi noroc dacă eşti prost.*

Isprăvind şi pe acesta, p-al patrulea arătă,
Şi privind pătruns în faţa-i, într-acest chip cuvîntă:
— Tu eşti fiu de-mpărat mare al cutăruia ţinut,
Şi mai ai încă un frate geamăn cu tine născut;
Eu doi feciori totdodată născuţi dacă v-am văzut,
Aruncai între voi sorţii şi pe cellalt a căzut
Ca el să rămîie-n urmă tronului moştenitor,
În locul tatălui vostru el să fie domnitor;
Iar ţie-ţi rînduii parte îndestule bogăţii,
Atît încît rar să află la alte împărăţii;
Tatăl tău dar care încă e-n viaţă ş-împărat,
Făcîndu-şi diata,-ntocma precum am zis le-a lăsat;
Tu însă, văzînd că tronul lui frat-tău s-a hotărît,
Te-ai supărat şi în contra-i te-ai purtat foarte urît,
Şi pe părinţi necăjindu-i pe cît nu ţi să cădea,
Te-a gonit peste hotare, nevrînd a te mai vedea;
Ş-acum umbli ca nemernic ş-îţi eşti ţie însuţi bici,
Pedepsindu-te în lume numai pentru un caprici;
Cine dar l-aceasta-ţi strică, să trăieşti ca un sărac?
Din ceea ce ţ-a fost soarta ce poci eu mai mult să fac?

Iar Norocul cel mai mare, carele pe tron şedea,
Făcu cu sceptrul din mînă semn audenţă să-i dea.

Şi, făcîndu-se tăcere, începu acest cuvînt:
— Eu, de creatorul lumii, rînduit sînt pre pămînt
A da numai bogăţie, iar nu şi minte cuiva,
Că mintea e rînduită din născare a se da,
Care cu vîrsta-mpreună creşte pe încet şi ea,
Şi prin şcoli o mai ciopleşte ca să ştie a via;
Pe urmă o mai ascute prin streine părţi umblînd,
Multe auzind prin lume şi multe întîmpinînd;
Iar de e prost din natură, neghiob şi la minte bont,
Ş-în şcoli să umble, ş-în lume, tot prost rămîne şi tont;
De-i dai în mîini bogăţie, n-alege folos din ea,
Vine altul mai cu minte şi din mîna lui o ia;
Carele ştie mai bine cu ea a se folosi
Ş-a-şi îmbunătăţi starea, iar lui toate a-i lipsi;
Precum în sfînta Scriptură de pildă să vede scris,
Cînd Mîntuitorul lumii spre-nvăţul nostru a zis:
Cui are să va da încă şi îi va mult prisosi,
Iar cui îi pare că n-are[1], *şi aceea-i va lipsi.*
Căci omu-nţelept şi vrednic dintr-o baniţă de grîu
Umple hambarele toate şi chimirul de supt brîu;
Dacă şi vro întîmplare de pagubă-l va călca,
El ştie d-acea cădere iarăşi a se ardica;
Iar celui prost, fără minte, un hambar chiar cu vîrf dînd,
Nu lasă nici de sămînţă, îl mănîncă-n pat şezînd;
Şi cumva de i se-ntîmplă vreun rău neaşteptat,
Făr' să dea din mîini, cum zice, *se îneacă pe uscat.*
Aşa om dar, ciung de minte şi de simţire olog,
De surda îmi strigă mie: „Mă rog, Noroace, mă rog!"
Că eu, cum zic, niciodată nu poci da minte şi bani
Celor ce din neghiobie singuri loru-şi sînt duşmani.

Ci, plugarul dacă ară şi seamănă în pămînt,
Eu trimiţ să-l cerceteze şi de ajutor îi sînt
Şi, deşi semănătura i-o bate piatra cumva,
Sau seceta o usucă fără vrun folos a-i da,
El, nelăsîndu-se-n lene sau în a se despera,
La anu-n locu-ntristării zîmbind se va bucura;
Iar de şade ca cel leneş ce supt pom gura căsca,
Strigînd: „Pică, pară, pică, de-i pica, eu te-oi mînca!"

[1] Tipărit: *are*.

De acela fug departe şi cît poci îl ocolesc,
Ca niciodată-n viaţă cu el să mă întîlnesc.

Neguţătorul iar, care e cu minte ş-înţelept
Şi de negoţ îngrijeşte cu trezie şi deştept,
Mai mult fără să se-ntinză din căpitalul avut
Să nu se-nece-n dobîndă luînd bani tot împrumut;
Ci se ţine de proverbul ce zice: *că cui pe cît*
Îi e plapoma de lungă să se-ntinză num-atît,
Şi nencredinţîndu-şi marfa şi vînzarea numa-n slugi,
Eu pui claie pe grămada-i ş-adaog saci peste pungi;
Nu că nu-s slugile bune, nu că nu ascult de el,
Ci de faţă cu stăpînul lucrurile merg altfel;
După proverbul ce zice: *calul nu-l îngraşă fin,*
Ci cercetarea cea deasă şi ochii unui stăpîn;
Iar neguţătorul care nevoii se va lăsa,
Dacă lui d-al său nu-i pasă, mie ce îmi va păsa?
Ş-în scurt, *celui ce-nţelege, bucium e glas de ţînţar,*
Iar celui ce nu-nţelege, tobe, surle sînt în dar.

Boierul iar care este învăţat şi procopsit,
Ros, adăpat cu ştiinţe, prin şcoli de mic pedepsit,
Şi se poartă totdauna cu simţire-n al său pas,
Vorba cea cu politeţă şi cinstea avînd de baz,
Pre cel mare să-ndrepteze, pre cel mic a-l învăţa,
Şi mîndria cea deşartă a nu o-ntrebuinţa;
A consfinţi ale legii şi a li se închina,
Credincios a fi în toate şi a nu fanfarona;
Eu atunci mergînd la dînsul, îl pui îndată în post
Şi îl înalţ la rang mare, care-n neamul său n-a fost;
Iar neavîndu-le-n sine acestea ce i se cer,
Eu de dînsul sînt departe cît e d-aci pîn' la cer.
Asfel iar şi tu feciorul cutăruia împărat,
Care te-ai lipsit de toate şi nu te-ai astîmpărat,
Nimenea nu ţ-e de vină să umbli ca un sărac,
Că pe toţi moştenitorii împăraţi eu n-o să-i fac;
Nici pe toată lumea iarăşi poci să fac numai boieri
Şi să-mbogăţesc plugarii *să se scalde în averi,*
Fără să las pe nici unul a lucra sau a sluji,
Şi, ca vegetal, în lume de nimic a nu-ngriji;
Nici poci negustori a face pe toţi cu bolte în rînd

Şi ei drept mărfuri să şază a-i privi alţi guri căscînd,
Că materiile-n lume nu cresc ca burieni pe jos,
Ci toate acestea oameni le torc, le ţes şi le cos;
C-almintrelea atunci cine ar semăna şi ara?
Cine ar secera-n urmă şi cine ar treiera?
Cine ar săpa cu sapa şi legume ar sădi?
Cine ar intra în apă peştele a-l năvodi?
Cine macelar s-ar face? cine dulgher şi zidar?
Şi în scurt, cine s-ar duce să se facă căcănar?
Ci asfel a vrut natura om din om a osebi,
Pe un' a-l ascuţi-n minte şi pe alt a neghiobi;
Că ea iscusinţa-şi lumii vrînd a o înfăţişa,
A făcut de toată mîna, şi aşa, şi mai aşa;
De aceea ş-înţeleptul e şi mai mult norocit,
Că ştie cum să trăiască şi să fie fericit;
Şi supt mîna-i se umbrează mulţi din cei ticăloşiţi,
Slutiţi de vro întîmplare sau de natură greşiţi,
Şi alţi cîţi nu-i duce capul viaţa a-şi chivernisi,
Orcum pot pe lîngă dînsul hrana a-şi agonisi.

În sfîrşit, voi toţi acuma, precum v-am spus şi vedeţi,
La plînsoarea ce-mi făcuraţi nici o dreptate n-aveţi;
Fiindcă v-aţi luat partea de la-ngrijitorul meu,
După cum i-am dat poruncă şi i-am orînduit eu,
Însă că vă-nvredniciraţi faţa mea a o vedea,
Îi voi porunci o mică mîngîiere să vă dea;
Duceţi-vă dar prin lume or în ce parte voiţi,
Că norocul vă găseşte or şi în ce loc să fiţi;
Ţineţi minte numai toate cele ce vi le-am vorbit
Şi cîte azi în persoana-mi din gură le-aţi auzit.

Auzind nenorociţii (după cum ei se numea)
Hotărîrea ce le dete Norocul a-i mîngîia,
I s-au închinat cu toţii cu respect pîn' la pămînt
Şi ieşind plecară-ndată, făr-a-i zice vrun cuvînt.
Trecînd poteci, cărări strîmte, ş-între dînşii povestind
Şi cîte le-a zis Norocul fiecare repetind,
Fiul de împărat zise, privind bolţile cereşti:
— O, lume, lume deşartă! ce amăgitoare eşti!
Fiul de plugar îndată cuvîntul îi precurmă
Ş-îi zise cu supărare: — Ce „deşartă lume", mă!

N-ai auzit? muncă, muncă, să te apuci să munceşti,
Dacă vrei să cîştigi banii, să aibi cu ce să trăieşti!
Fiul de negustor iară către acest se răsti:
— Ba, minte, minte, băiete, cu mintea poţi izbuti.
Fiul de boier îndată şi vorba lui o tăie:
— Ba politeţa şi cinstea este în lume ce e,
După cum proverbul zice: *îl săruţi pe om în bot*
Şi cu vorbă blîndă, dulce, îi iei din buzunar tot.
Fiul de-mpărat răspunse: — În deşert vă disputaţi,
Ci fiecare părerea în faptă s-o arătaţi.

Deci ieşind pe un drum mare, îl apuc cu toţii-n lung,
Merg pe dînsul cu-ntrebare şi la un oraş ajung,
Care se vedea că este mare şi împopulat
Şi se cunoştea că-ntr-însul locuieşte împărat;
Ei intrînd aci îndată trag, găzduiesc la un han,
Neavînd de cheltuială nici macar un gologan.
Hangiul privind la dînşii şi pe toţi văzînd golani
Cunoscu că n-o să aibă asfel de persoane bani,
Şi îi găzdui dasupra porţii l-al doilea cat,
Unde decît rogojină n-avea aşternut în pat;
Ei însă se mulţămiră chiar şi aci a şedea,
Ştiind că casa-mbrăcată lor nici nu o să o dea;
Şi văzînd că era seară şi de drum prea osteniţi,
Fără cină se culcară, cum era obicinuiţi.

Întîia zi dimineaţa cum se scol îndată dar,
Fiul de împărat zise către fiul de plugar:
— Tu ai zis că „muncă, muncă", tăindu-mi vorba pe drum;
Să ne hrăneşti dar cu munca cer de la tine acum.
El, neavînd ce să zică, ieşind plecă prin oraş
În costumul cel de zdrenţe, cum l-am descris, golănaş.
Privind cu gura căscată bolţile şi fluierînd,
Cîţi îl vedea-n astă formă rîdea de dînsul zicînd:
„Acest e o modă nuoă sosit din depărtat loc."
Alţii zicea iarăşi alte tot în bătaie de joc;
Un bătrîn însă văzîndu-l i-a zis: — Mă cu păr netuns!
Ce pierzi vara căscînd gura? Iar plugarul i-a răspuns:
— Ce să fac dacă n-am treabă? — Să-ţi dau eu treabă de n-ai.

Am vro trei cară de lemne, de ce nu iei să le tai?
— Apoi n-am topor, răspunse. — Am eu topor, uite-l, na!
Apucă-te de le taie şi nu te mai scărpina.
Aşa el luînd toporul, le tăie-n grab, luă bani,
Ş-alergînd cu dînşii-n mînă, îi arătă la golani.
Ei îndată văzînd banii, „bravo, bravo!" i-a strigat,
Şi puind masa şezură, făcînd un prînz prea bogat,
Care ţinu pînă-n noapte cu cîntece, cu strigări,
Lipind şi pe pereţi încă vro cîteva luminări.
Să nu lase să rămîie pe a doua zi para,
Striga la vin să aducă, şi hangiul le căra.
După ce dar isprăviră şi se sculară-n noptat,
Sculîndu-se dimineaţa feciorul de împărat
Luă din vatră cărbune în loc de plaivas de scris
Şi pe peretele casii aceste vorbe a zis:
„Binecuvîntata muncă azi hrăni patru cu spor";
Şi, întorcîndu-se, zise fiului de negustor:
— E! tu care ziceai cum că cu mintea poţi să trăieşti,
Ai, pleacă, să te vedem dar azi cum o să ne hrăneşti!

Acesta, ca şi plugarul, fără a zice ceva,
Plecă să cîştige pîinea din oraş de undeva.
Care şi el în costumul trenţeros se-nfăţişa,
Decît numa-n altă formă goliciunea-şi înfăşa;
Orăşenii şi p-acesta văzîndu-l rîdea zicînd:
„E! iacă şi altă modă sosită mai de curînd!"
Umblînd el asfel o vreme încoaci, încolo pe drum,
Şi văzînd că prin cetate nu folosi nicidecum,
Viindu-i în gînd îndată către mare apucă,
Auzind că un vas mare în acea zi dezbărcă,
Şi din piaţ neguţătorii alerga a cumpăra
Din feluritele mărfuri care într-însul era;
Dar cînd el tocma ajunse, văzu că toţi se-nturna,
Fiindcă nu se-nvoise cu preţul ce le-nsemna;
El, fiind aci, le zise: — Domnilor neguţători!
De vă trebuieşte marfă şi sînteţi cumpărători,
Mă rog să poftiţi cu mine, ca să nu vă înşelaţi,
Să spui eu la fiecare ce preţ trebuie să daţi;
Că eu cunosc toată marfa care unde s-a lucrat
Şi să arăt după marcă din locu-i cum s-a luat.
Neguţătorii, văzînd că de supt un trenţeros port

Ies niște vorbe cu minte, se întoarseră la port;
El ajungînd intră-ndată-n corabie a căta,
Coletele a întoarce și la mărci a se uita
Și a zice: — Astă marfă este din cutare loc,
Care cu prețul atîta să vinde acolo-n loc;
Vamă iar s-a dat atîta și atîta de adus,
Ț-ajunge cîștig atîta, nici poți să o dai mai sus.
Dup-aceea-ntoarce altul, ș-altul, pe un cum lăsa,
Spuind la fiește care prețul după marca sa,
Și socotind cu condeiul asemeni ce-a cheltuit,
Alătura și cîștigul pentru toate potrivit.
Aceasta a lui tocmeală neguțătorii văzînd,
S-a mulțămit și o parte ș-alta, nimic nezicînd;
Pentru care fiecare de marfă cumpărător
Cîte un ban dete-n mînă fiului de negustor;
El, strîngînd banii cu pumnul, alergă a-i arăta
La ceilalți trei golani carii sta flămînzi ș-îl adăsta.
Golanii, cum îl văzură un pumn de bani puind jos,
— Bravo! bravo! toți strigară, azi ospătăm mai frumos,
Deseară mai strălucită luminație avem,
Bani sînt destui, ne ajunge și să mîncăm și să bem.
Șezură cu toți la masă ș-începură a căra,
A mînca și a bea bine, a cînta și a zbiera,
Încît să mira hangiul, de unde atîția bani
Vărsați cu galantomie de la asfel de golani!
După ce dar își făcură cheful cu beri, cu mîncări,
Împodobind toți pereții cu aprinse luminări,
Și după ce pîn' la unul banii toți i-a cheltuit,
Atunci tocma se culcară și atunci s-au odihnit.

Dimineața iar, feciorul de-mpărat, cum s-a sculat,
Cu condeiul de cărbune pe perete a-nsemnat:
„Astăzi patru inși cu mintea se hrăniră ca și ieri"
Și, întorcîndu-se, zise către fiul de boier:
— Tu ai zis că politeța și onoarea e de baz,
Hai să ne hrănești cu dînsa, pleacă, pornește la pas.
El, văzînd că acum rîndul și pe dînsul îl călcă,
Fără ceva să mai zică, ieșind, îndată plecă,
Făcînd niște pasuri rare cu mîinile înapoi,
Ca să-l cunoască că nu e de cei ce înjugă boi;
Luă ulița d-a lungul cu modestie călcînd

Şi din cap la complimente unul altuia făcînd;
Cîţi îl vedea şi p-acesta începea a se-nzîmbi
Şi ca şi la ceilalţi multe a zice şi a vorbi,
„Că de vro cîteva zile vedem tot la mode nuoi,
Făr' să spuie vro gazetă de unde vin pe la noi!"
După ce dar umblă asfel, urcă uliţi, coborî
Şi înconjură cetatea pînă cînd i se urî.
În cele mai de pre urmă văzînd că nu fu mijloc
Şi el să agonisească pîinea de la vreun loc,
Îi fu ruşine să meargă deşert la ceilalţi golani,
Ca să nu rîză de dînsul că s-a întors fără bani;
Şi mustrat d-aceste gînduri văzînd că se înseră
I se sui-n cap veninul şi de tot se desperă,
Şi asfel mergînd la mare a vrut a se îneca,
Blestemînd lumea şi soarta pînă a se arunca.
O cocoană prea duioasă, ce-şi avea casa aci,
Privind de sus din fereastră slujnicii ei porunci
Ca să alerge să cheme pe acel nenorocit
Şi slujnica într-o clipă sus cu dînsul a venit.
Începu buna cocoană ce om e a-l întreba,
Şi pentru care pricină să se înece umbla?
El, c-o să ia mîngăiere de la dînsa pricepu
Şi cu politeţă mare să-i răspunză începu:
— Onorabilă cocoană! eu un fiu de nobil sînt,
Dar de prea cruda mea soartă sînt pedepsit pre pămînt;
Că unde-mi aduc aminte tatăl meu cine a fost
Şi unde mă văz pe mine atît sărac ş-în post prost,
Fără să am unde capul să mi-l plec supt acest cer,
Şi a leşina de foame, ruşinîndu-mă să cer,
Ce-mi mai trebuieşte lume? mai bine într-un ceas mort
Decît să-mi chinuiesc viaţa flămînd şi trenţe să port!
— Bine, îi zise cocoana, dacă strein, cum zici, eşti,
Vino în curte la mine ca un nobil să trăieşti;
Na, iacă cincisprece galbeni, mai întîi astăzi te-mbrac,
Mergi la vînzători de haine şi îţi alege pe plac;
Iacă îţi dau şi o slugă, ca să mergeţi amîndoi,
Să te poarte prin cetate şi să te-ntorci înapoi.

Strîngînd el banii îndată cocoana care i-a dat,
Mulţămind cu mii de vorbe, luînd sluga a plecat;
El însă d-ai săi prieteni care nu se îndura,

Mergea, dar nu-i era gîndul la haine a-şi cumpăra;
Ci cu ce mijloc să scape de sluga ce-l însoţea
Şi să se ducă la dînşii dorinţa îl înteţea;
Care şi fără zăbavă, cu un mijloc supţirel,
Scăpă şi fugi, zicîndu-i că se duce pentru el...
Ajungînd dar la golanii ce-l aştepta nemîncaţi,
Le înfăţişe din mînă galbenii cei înfocaţi.
Ei cum văd încep să strige: — Bravo! bravo, eşti voinic!
Curînd masa să se puie, galantă, cu mezelic,
Cu salam, limbă, sardele şi cu alte uscături,
Cu potirnichi, turturele şi cu feluri de fripturi;
Şampanie, vinuri bune şi lixere franţozeşti,
Pîine de lux sau franzele şi fructe bune domneşti;
Să se aprinză îndată luminări de spermanţet,
Puind la toţi înainte şi flori cîte un buchet.
Aste toate ca-ntr-o clipă de hangiul s-au gătit,
Fără cusur să rămîie din cîte s-au poruncit.
Atunci şezînd ei la masă începură a mînca,
A cînta, a striga glume, casa-n cap a ardica,
Încît lumea-nvecinată ascultînd zgomot şi cînt
Au întrebat pe hangiul că ce fel de oameni sînt.
Iar hangiul le răspunse: — Zău nu ştiu, şi eu mă mir!
Sînt nişte golani cu totul, ş-îi văz cam groşi la chimir!
Că mereu schimb la monede şi prea galant cheltuiesc,
Şi cum vedeţi, bea, mănîncă, strigă, cîntă, chiuiesc.
În scurt, după ce mîncară în felul cel arătat,
Tîrziu, tocma către ziua, sfîrşind banii, s-au culcat.

Sculîndu-se dimineaţa, feciorul de împărat,
Iarăşi luînd un cărbune, pe perete a-nsemnat:
„Astăzi şi cu politeţa patru voinici s-au hrănit",
Şi văzînd el că acuma şi lui rîndul i-a venit,
Ieşi după datorie prin cetate a umbla,
Nu cu gînd bani să cîştige, ci numai a se primbla
Şi, după ce se va-ntoarce, să zică lor cum că el
A zis: „O, lume deşartă!" iar nu c-a[1] vorbit altfel.
Umblînd însă prin cetate pînă cînd i s-a urît
Şi vru-napoi să se-ntoarcă, după cum a hotărît,
Vede că-ncep să se-nchiză bolţile toate de rînd

[1] Tipărit: *c-am*.

Şi într-o parte şi alta unii, alţii alergînd;
Neştiind ce e pricina, întrebă pe vro cîţiva,
Pentru ce să-nchide tîrgul? ca să-i spuie cineva;
Dar cîţi îl vedea îndată în costumul ce-l purta
Nu-l băga nimenea-n seamă, ci de drum îşi căuta.
În cele mai de pre urmă un cerşetor a-ntîlnit
Ş-întrebînd, acela-i spuse că-mpăratul a murit
Şi că e o turburare foarte mare în popor,
Că tronul să-l moştenească n-are-mpăratul fecior.
— Dar, mă rog, unde-l îngroapă? să-i spuie l-a întrebat.
Cerşetorul îi răspunse: — În templul de la palat.
Cum aude, în grab pleacă la templul care i-a spus
Şi cum intră înlăuntru-n jeţu-mpărătesc s-a pus.
Parada nu ajunsese şi mormîntul se săpa
În care trăitu-n slavă trebuia a se-ngropa!
Copiii cum îl văzură cu grandeţe în jeţ stînd
Începură de departe să rîză de el zicînd:
— E! uită-te lucru naibii! În jeţul împărătesc
Cum s-a aşezat nebunul! Numai coarne îi lipsesc!
Într-acestea şi parada sosi cu mortul întins,
Şi fiecare ministru cîte un jeţ ş-a coprins;
Carii aruncîndu-şi ochii către jeţu-mpărătesc
Şi pe golanul într-însul îndată cum îl zăresc,
Poruncesc în grab să-l scoaţă şi în gros a-l arunca,
Pînă a se sfîrşi slujba şi pînă a-l judeca;
Că, cum putu să-ndrăznească tocma-n jeţu-mpărătesc,
Pe care ei ca un sacru îl ţin, se-nchin ş-îl cinstesc!

Deci după ce îi făcură ţermonia de-ngropat
Şi după ce toţi ministrii se-ntoarseră la palat,
Începură între dînşii a se disputa cu zvon,
Că pe cine să aşeze împărat acum pe tron?
Iar unul din ei se scoală şi le zice: — Staţi, întîi
Să luăm, cum se cuvine, lucrul de la căpătîi;
Să poruncim să aducă pe acel om îndrăzneţ,
Să vedem de ce pricină s-a pus să şază în jeţ
Şi, or să-i dăm vro osîndă vinovat de-l vom vedea,
Or să-l slobozim să meargă, vină de nu va avea.
— Apropo! au zis ministrii, să-l aducă mai curînd.
Ş-înfăţişîndu-l îndată, îl întrebară zicînd:
— Ia spune, omule, dreptul, tu cu ce cuget semeţ

Ai îndrăznit a te pune în împărătescul jeţ?
— Eu ca fiu de-mpărat, zise, slobod dacă l-am văzut,
Am şezut intrînd într-însul ca un ce mi s-a căzut.
— Dar cine eşti tu? ia spune! ei iarăşi l-au întrebat;
— Eu, el răspunse, sînt fiul cutăruia împărat,
Ş-am plecat prin ţări streine tiptil precum mă vedeţi:
Căutaţi în faţa-mi bine ş-în portretu-mi, de-l aveţi.
Ei auzind înlemnire unii la alţii privind.
Şi tatăl său împăratul aci-nvecinat fiind,
Atît portretul său, cît şi al fiilor îl avea
Şi, uitîndu-se anume, putură-n el a-l vedea.
Atuncea toţi într-o gură unul către alt au zis:
— Iacătă-ne împăratul! Dumnezeu ni l-a trimis!
Că tatăl său este mare şi tare după cum ştiţi,
Şi o să fim, prin urmare, cu fiul său fericiţi.
Acest cuvînt toţi ministrii auzindu-l, cîţi era,
Sar, îl ardic sus strigîndu-i mii de ori: „Ura! ura!"
Apoi, după ce cu cinste îl îmbăiază frumos
Şi după ce îl îmbracă într-un costum luminos,
Cu paradă împompată în grab la margine-l scot,
Şi îl bagă în cetate să-l vază norodul tot;
Că tronul din norocire împărat şi-a gîştigat
Şi să înceteze vorba din norodul turburat.

Acest nou împărat însă la amicii săi gîndind
Şi încorunat cu slavă ca să-l vază ei dorind
Îndreptă singur parada să treacă pe lîngă ei
Şi să-i bucure-mpreună cu sine pe cîteşitrei;
Ei, carii cu nerăbdare se afla stînd ş-adăstînd,
Cînd, cînd, să-l vază pe uşe cu ceva-n mînă intrînd,
Ca să puie să mănînce ca ieri şi alaltăieri,
Gîndind c-o-ntrece cîştigul feciorului de boier,
Aud zgomot fără veste, surle, toabe răsunînd,
Se uit pe uliţă-ndată, văd o paradă trecînd,
Şi pe ferestre scoţîndu-şi capetele ca lăstuni
Privea hainele galante şi armasarii cei buni;
Cînd se apropie însă împăratu-ncorunat
Cu jandarmie în urma-i şi în costum luminat,
Cum îl zări din fereastră de sus fiul de plugar
Şi cunoscînd că-mpăratul era amicul lor chiar,
Începu-ndată să strige către ceilalţi bucurat:

— Uite, mă! golanul nostru! el, zău, ajunse-mpărat!
Ceilalţi golani, auzindu-l strigînd şi gură făcînd,
Începură să-l mustreze: — Taci, nebunule! zicînd,
După ce-l cunoşti că el e? zău că eşti bun de legat!
Că de unde pînă unde s-ajungă el împărat?
N-a plecat azi-dimineaţă şi el ca noi prin oraş
Ş-îl adăstăm pentru masă să ne aducă cevaşi?
Cînd îl certa ei în asfel, văd că parada stătu
Tocma în dreptul ferestrii, ş-împăratul s-abătu,
Intră în han şi la dînşii se sui pe scară-n sus.
Ei, cum văd, se înspăimîntă, li se face părul fus,
Şi ca potîrnichi prin casă fug loc de ascuns căutînd
Şi pe plugarul cu toţii înjurîndu-l şi zicînd:
— Tu, blestematule, iacă, tu-n nevoie ne-ai băgat
Cu gura-ţi cea fanfaroană că-l cunoşti cînd ai strigat.
Dar îndată toţi tăcură văzîndu-l că a intrat,
Stînd ascunşi, care supt vatră şi care vîrît supt pat;
Iar împăratul îndată un cărbune iar luînd
Ca pîn-acum pe perete scrise în asfel zicînd:
„Neamul însă tot neam este de la moş, de la strămoş."
Cum îl auzi plugarul, care sta ascuns supt coş,
Tocm-atunci ieşi de faţă şi celorlalţi a răspuns:
— Voi, mă! nu mă credeaţi, uite-l că împărat a ajuns!
Iar împăratul le zise: — Tăceţi şi aide, sculaţi,
Că norocul azi prin mine a vrut să vă bucuraţi.
După ce zise aceasta, pe trei povodnici i-a pus
Ş-împreună cu parada la palatul său i-a dus;
Iar lumea cea grămădită prin uliţi care-i vedea
Puşi înaintea paradei şi pe caii ce şedea,
Pe unii-i prindea mirare, la ei gurile căscînd,
Pe alţii îi umfla rîsul, dîndu-şi coate şi zicînd:
— Ei! comedie ca asta! ia uitaţi-vă, băieţi,
Că-mpăratul e şi comic, are cu sine păieţi!
Împăratul însă n-a vrut în slava sa de-mpărat
Să-i uite să nu-i mîngîie ca amic adevărat;
Ci-n grab pe toţi scuturîndu-i de portul zdrenţos şi prost,
Îi îmbrăcă în caftane ş-îi orîndui în post.
Ş-aşa atunci ei văzură că-i aievea iar nu vis
Acel proverb ce Norocul în persoană le-a fost zis:

Cînd va vrea norocul să-şi întoarcă pasul,
Nu aduce anul ce aduce ceasul.

CROITORUL POCĂIT

Nărăvirea făcînd fire
Nu mai are lecuire

Un croitor oarecare, tot postindu-se mereu,
Zi şi noapte ş-în tot ceasul se ruga la Dumnezeu,
Vrînd să ştie, după moarte, dîndu-şi el sufletul său,
În ce parte o să meargă, la vrun bine sau la rău?
Asfel dar se bolnăveşte d-acest gînd fiind muncit,
Şi după cîteva zile cu duhul s-a şi răpit;
Să făcu că îl luară nişte draci urîţi grozav,
Cu batjocuri şi necinste, după răul lor nărav;
Unii mergînd înaintea-i cu un steag mare nălţat,
Din mii de feluri de peteci, peste tot pestriţ, bălţat;
Alţii de gît atîrnîndu-i foarfeci, cot şi năpîrstoc,
Îl duce în iad să-l bage şi să-l arunce în foc,
Arătîndu-i şi zicîndu-i: — Uite cîte le-ai furat
De la acei ce-n viaţă le-ai croit şi le-ai lucrat,
Noi pe toate le-nşirarăm ş-îţi făcurăm steag, cum vezi,
Şi trebuie prin urmare-n iad cu el în mîini să şezi.
Croitorul, ca cu vină, fără să dea vrun răspuns,
Mergînd cu căiri în sine, se văzu la iad ajuns;
Care încă de departe focu-nflăcărat văzînd
Şi cu ţipete într-însul mii de păcătoşi arzînd,
Cutremure-l apucară, începu a se văita,
Şi a se boci cu jale de ceea ce-l aştepta;
Într-acestea totdodată dracii-n sus l-au ardicat
Şi în mijlocul văpăii ca un pai l-a aruncat.
El văzîndu-se, sirmanul! în cumplitul iad împins
Şi simţind dureri grozave d-arzătorul foc nestins,
Începu, amar! să strige, şi cum sta lungit în pat,
Sufletul în el se-ntoarse şi pe loc s-a deşteptat.

Toţi atunci cîţi s-adunase şi venise ca la mort:
Rude, fraţi şi alţi prieteni îmbrăcaţi în negru port,
Alergară împrejuru-i, îl puseră d-a şezut
Ş-începură să-l întrebe de cele ce a văzut.
Iar el, începînd să spuie toate de la căpătîi,
Se înfioră cu totul, spuind de steag mai întîi;
Că steagul fusese totul, care în iad l-a băgat,
Şi care de gîtu-i foarfeci, cot, napîrstoc a legat;

— Vai! zicea el, grele chinuri sufere un păcătos!
Să zică: Doamne ferește! un croitor, mai vîrtos,
Carele poceşte haina, negîndind la Dumnezeu,
Ca să-i rămîie un petic, după cum am făcut eu;
Sau cere să-i dea vreunul materie de prisos,
Să-nşele şi s-amăgească lumea pentr-al său folos!
Eu însă d-aci-nainte jurămînt cu frică fac
Că m-oi feri de aceasta, de aş fi cît de sărac.

După ce el dete pildă alţii de a se păzi
Şi după ce d-acea boală se sculă şi se trezi,
Luînd într-o zi să taie o materie de rînd,
Porunci către o calfă de ale sale, zicînd:
— Eu fiindcă în viaţă a fura m-am nărăvit
De la orşice materii ce mi-a venit de croit,
Poate să-mi uit vreodată şi iar să păcătuiesc,
Amăgindu-mă cu gîndul vreun petic să opresc;
Ci tu să stai totdauna ş-asupra mea să veghezi
Şi la asemenea faptă cînd s-o-ntîmpla să mă vezi,
Tu să-mi zici atunci: „Jupîne! adu-ţi aminte de steag!"
Şi nu te sfii vrodată să mi-o zici chiar ş-în vileag;
Că e vorbă nenţeleasă şi alţii nu o pricep,
Eu am pus nădejde-n sfîntul pocăinţă să încep.

Învăţînd pe calfa asfel, în cîtva timp se păzi,
Pînă cînd de la o damă un cumaş veni-ntr-o zi;
El, văzînd cumaşul fain, începu a măsura,
Tot gîndindu-se dintr-însul un petic cum ar fura!
Începu a zice-n sine: „Eu d-aş iconomisi
Dintr-acest cumaş, un petic bunicel mi-ar prisosi;
Rochia iese ceva scurtă, dar nu strică,-o voi tăia;
Ce, trebuie să mături drumul cocoana cu ea?"
Calfa ce-l văzu îndată peticul cînd a tăiat
— Jupîne! către el zise, dar ce! steagul l-ai uitat?
— Ia taci! el răstit răspunse, şi tu cu steagu-ţi acum!
Te-ncredinţez c-aşa faţă nu era-n steag nicidecum.

O NEROZIE

Omul prost şi nătărău,
după rău face mai rău

Un sătean nerod cu totul ia un sac mare cu mei,
Îl leagă frumos la gură, îl strînge cu un curmei,

Şi neavînd, ca săracul, nici vacă, nici bou, nici car,
Decît tot numai şi numai un magar şi un samar
— Şi acela, vai de dînsul! slab, necătat, rău trăit,
Rămas cu pielea şi osul, şi cu totul prăpădit —
Ia el sacul, îl încarcă p-acest dobitoc al său,
Apoi şi el să arunce dasupra-i ca nătărău.

După cum vedem în lume mulţi neghiobi făcînd aşa,
Carii că-i va trăsni cerul fără a se-nfricoşa,
Încarc, pun fără măsură, sute de oca de greu
Şi omor bietele vite bătîndu-le tot mereu;
Le chinuiesc fără milă pentru puţintel cîştig,
De ajung ca vai de ele, de slabe se încîrlig;
N-au suflet să se gîndească ca să-ncarce pe cît pot,
În loc de două povare, ei pun deodată tot;
Apoi se scumpesc să scoaţă să le cumpere notreţ,
Ci le dau tot să mănînce lucruri ce n-au nici un preţ;
Iarna le lasă în vînturi, în geruri şi în ninsori,
Şi cînd le răpun din mînă, umblă, se vait cu plînsori.

Asfel dar şi cu magarul, de care am zis mai sus,
Că după toată povara, şi el dasupra s-a pus;
Şi plecînd asfel la moară, vai, săracul dobitoc!
De greutatea cea multă cînd mergea, cînd sta în loc;
Iar prostul una într-alta tot da mereu ş-îl bătea
C-o nuia ce-o avea-n mînă, ca să meargă, să nu stea.
Cu întîmplare atuncea unu pe cale trecînd
Ş-acea a lui tirănie şi neghiobie văzînd,
Se opri ca să-l privească ş-îi zise: — Frate, păcat!
Nu-l mai bate fără milă, că prea mult l-ai încărcat,
Ci după a mea părere, după cum şi singur vezi,
De acea povară mare ceva să-l mai uşurezi.
Prostul auzind acestea şi încă puţin mergînd
Luă sacu-ntr-al său umăr, de loc nedescălecînd,
Şi aşa într-a sa cale iar să meargă a plecat,
Socotind că cu aceasta povara i-a uşurat.

Deci mergînd el mai-nainte, cu capul său cel nerod,
Veni la o apă mare care se trecea cu pod,
Carele se întîmplase să nu fie stătător,
Ci de cele pus pe vase şi pe apă plutitor.

El cu acea greutate și călare cum a fost
Cu destulă osteneală intră în pod, ca un prost;
Uitîndu-se la el unul care era curios,
Îl întreabă, zicînd: — Frate, dar de ce nu te dai jos?
El la-ntrebarea-i răspunse: — Să descalec nu am timp,
Că atît îmi e degrabă, încît parcă șez pe ghimp.
L-a-ntrebat iar: — Dar cu sacul pentru ce șezi
încărcat?
Răspunse: — Căci dobitocul mi-e slab și l-am ușurat.
Pînă-l întrebă acestea și pînă-i dete răspuns,
Podu-n cealaltă parte la margine a ajuns;
Trebuind acum magarul ca să iasă pe uscat,
Pași scurt, căzu în apă ș-amîndoi s-au înecat;
Și așa-n felul acesta s-au mîntuit din nevoi,
Scăpînd și totdeodată unul d-altul amîndoi.

O ICONOMIE DE A TRECE IARNA CU PUȚINE LEMNE

Un tăietor tăind lemne la oarecare-nvățat,
Pe cînd sta ș-își lua plata, îndrăznind l-a întrebat:
— Domnule, este vrun mijloc ca să mă-nveți cum să fac
Iarna s-o petrec cu lemne puține, că-s prea sărac?
— E mijloc, el îi răspunse, de-i asculta cum te-nvăț,
Toată iarna cald să-ți fie, fără să arzi nici un băț.
Iată cum: cumpără-ți lemne numai un car, ca să ai.
Și după orînduială te apuci să ți le tai,
Le așezi toate afară supt streașină, l-adăpost,
Și nu te atingi de ele, tocma ca cînd n-ar fi fost;
Apoi cînd începe iarna a ninge și a fi frig
Și vei vedea că copiii-ți tremură și se-ncîrlig
Tu atuncea cu nevasta, cu copii și cîți sînteți
Cară lemnele în casă mai iute pe cît puteți,
Și asfel în acea oară, foc fără să ațîțați,
Ca d-o soabă călduroasă toți o să vă-nfierbîntați.
Dup-aceea cînd începe iar de frig a vă păsa,
Cărați lemnele cu toții afară a le lăsa;
Apoi iar și iar în asfel făcînd în fiece zi,
Veți vedea toți cît de bine-ndată vă veți încălzi;
Și așa c-un car de lemne din iarnă o să ieșiți,

Fără să mai faceţi focul şi vrun lemn să cheltuiţi;
Care puteţi şi pe iarna viitoare să-l păstraţi,
Ba, de vreţi, ş-în toată viaţa lemn n-o să mai
cumpăraţi.

LAUDA ÎN ISCUSINŢĂ

Doi inşi pentru iscusinţă între ei se disputa
Care ar avea mai multă-n faptă a o arăta;
Unul zise: — Eu pe tine te vînz (numai să te prinzi)
De o mie de ori pînă tu o dată să mă vinzi.
— Ai dreptate, cellalt zise, nu m-aş putea apăra,
Căci nu mi-ar da pentru tine cineva nici o para.

GLOSAR

Au fost consemnate în acest glosar cuvintele ieşite din uzul curent al limbii actuale, precum şi sensurile diferite de cele de azi ale unor cuvinte încă uzuale. Derivatele clare (participii, negative, diminutive etc.) au fost înregistrate la cuvintele de bază; variantele clare (*şenă* pentru *scenă*, *leţie* pentru *lecţie*, *cibuc* pentru *ciubuc* etc.) n-au fost semnalate. E necesar să atragem atenţia asupra faptului că pentru o serie de termeni stabilirea valorii a întîmpinat dificultăţi, deoarece aceştia nu figurează în dicţionarele generale ale limbii romîne; sensul a fost stabilit, în măsura posibilului (în cazul cînd nu dispuneam de informaţii bibliografice), pe baza contextului, uneori coroborat cu etimologia. Pe de altă parte, Paun atribuie valori speciale unor cuvinte, fie necunoscîndu-le înţelesul, fie pornind de la apropieri etimologice greşite, fie cu scopuri umoristice; am menţionat de fiecare dată, pe cît a fost cu putinţă, aceste situaţii.

Pentru explicarea termenilor tehnici ai muzicii bizantine, ne-am bucurat de sprijinul profesorului I.D. Petrescu, căruia îi reînnoim aici respectuoasele noastre mulţumiri.

Cifrele romane trimit la volume, cele arabe, la pagini; trimiterile fără cifră romană se referă la primul volum.

A

a c ă t a r e, adj. — bun de ceva: II 370

a d i a t ă, s.f., v. *diată*: III 308, 309

a d î n c i m e, s.f. — larg (al mării): II 173

a d u n a n ţ ă, s.f. — adunare: II 154, 156

a f ă r ă t u r ă, s.f. — sens neprecizat: III 274

a g h i o s, s.n. — cîntare liturgică, cuprinzînd cuvintele „sfînt, sfînt, sfînt": III 279, 300; *i-a cîntat popa aghiosul* — i-a cîntat veşnica pomenire: II 382

a i r e a, adv. — aiurea: III 174

l e g r u, adj. — vioi (?): 201

a m e l i n ţ a, v. *amerinţa*

m e r i n ţ a, vb. — a face semn: 235, III 182; a pregăti de atac: 245

a n, adv. — anul trecut: II 194, 201, 245

a n a s t a s i m a t a r, s.n. — carte de cîntări religioase referitoare la Înviere: 381, III 273, 278, 279, 301, 302, 313, 334, 335, 340, 341

a n d i p e n u l t i m, adj. — antepenultim: III 283

a n g h i r ă, s.f. — ancoră: 163, III 14

a n i x a n d a r i i, s.f. (pl.) — cîntece liturgice cu care începe slujba de seară („deşchizînde", în traducerea lui Pann, derivat de la gr. ἄνοιξις): III 278

a n t e r i u, s.n. — haină lungă, purtată odinioară de boieri, apoi de preoţi şi de ţărani: II 43, III 84

a n t i a x i o n, s.n. — imn religios, cîntat, în anumite perioade ale anului, în locul axionului : III 299, 334

a n t i f o a n e, s.n. (pl.) — cîntare alternată, o voce răspunzînd alteia: III 336

a n ţ e r ţ, adv. — acum doi ani: II 299

a p ă s a r e, s.f. — accent ritmic: III 292

a r g e a, s.f. — loc amenajat pentru ţesutul pînzei: 443, II 278, III 101

a r g o n, adj. (neutru) — lent (din gr. ἀργόν): III 278

a r h o n d, s.n. — căpetenie, arhonte: 201

r m a ş, s.m. — demnitar însărcinat cu aducerea la îndeplinire a sentinţelor capitale, căpetenia călăilor: III 18, 19, 20, 22

a s e m ă n î n d e, s.f. (pl.), v. *podobie*: III 338, 339, 340

a s p i d ă[1], s.f. — scut (din gr ἀσπὶς): 235, 285

a s p i d ă[2], s.f. — specie de şarpe veninos: 166, 202, 235, 367, II 54

a s t r u n c a, vb. — a îngropa, a înmormînta: 443

a s u p r a, adv., *(mai) cu asupra* (*asupră*) — mai mult, cu prisosinţă: III 64, 73, 79, 330

a t e s t a t, s.n. — certificat, diplomă: II 63, 73, 186, III 301

a x i o n, s.n. — imn religios în cinstea Maicii Domnului (începînd cu cuvintele „cuvine-se cu adevărat"): III 296, 334

B

b a b a r, s.m. — (ironic) om însurat, matur: II 245

b a z, s.n. — bază, sprijin, fundamentare: II 158, 259, III 278, 280, 283, 288, 301, 302, 306, 313, 334

b ă s n i, vb. (refl.) — a se povesti: III 117

b e l c i u g, s.n. — inel care se bagă în rîtul porcului pentru a-l împiedica să rîme: II 320; cîrlig fixat la capetele frigării: III 138

b e l i, vb. — a jupui: II 160, 279, III 158

b e n t e, s.f. (pl.) — lanțuri, fiare: III 98

b e r l a n t, s.n. — briliant: II 376, III 131, 301

b e t e, s.f. (pl.) — brîu, cingătoare: II 95, 286; *a da pe bete afară* — a alunga, a zvîrli pe ușă afară: II 369

b i n i ș, s.n. — manta lungă: II 100

b i z e l e, s.f. (pl.) — bezele: II 204

b î z o i, *a ținea bîzoiul* — a acompania, a ține isonul: II 330

b o g a s i e r, s.n. — negustor de manufactură: 527

b o l t a ș, s.m. — negustor cu prăvălie: 402

b o l t ă, s.f. — prăvălie: 525, 526, 529, II 126, 183, III 212, 214, 218

b o r d u ș e l, s.n. (diminutiv) — burduf: III 138

b o r e a s ă, s.f. — femeie măritată: II 95

b r a v u r ă, s.f. — felicitare (de la *bravo*, cu pl. *brávuri*): 398, III 100

b r a n i ș t e, s.f. — pădure: II 109

b r ă v u r ă, v. *bravură*

b r o a j b ă, s.f. — nap: II 101

b u c ă, s.f., *de bucă* — de-ale gurii: II 148

b u c i u m, s.n. (și m.) — butuc: II 92

b u r i u, s.n. — butoiaș: III 120, 121

b u z ă u, adj. — bosumflat: II 28

C

c a d i u, s.m. — demnitar otoman, îndeplinind funcții judecătorești, administrative și religioase: II 345

c a f a s, s.n. — cameră cu ferestre zăbrelite, foișor: III 83

c a l o f o n i c, adj. — (despre cîntări) înfrumusețat, împodobit: III 292

c a l o f o n i c o n, s.n. — culegere de imnuri religioase: III 279

c a l p, adj. — fals: II 183

c a n a, s.f. — cap găurit, cu partea dinafară prevăzută cu un robinet: III 301

c a n o n, s.n. — pedeapsă, penitență: II 112, III 64, 65, 66, 197; normă: III 282, 284, 285

c a p, a pune capul — a omorî: III 136; *capul locului* — partea cu care se începe un loc: II 244, 360; *cap de țară* — margine: III 14

c a p e r ă, s.f. — mugurii unui arbust mediteranean, folosit drept condiment: II 99

c a p e t e, s.n. (pl.) — capital: II 353, III 343; *a nu-l ține capetele* — a fi indiferent, a nu-i păsa, a nu-l costa nimic: III 189

c a p i u, adj. — zăpăcit, năuc: II 125

c a ș t i e, s.f. — casetă cu mai multe despărțituri, în care se așază caracterele tipografice: III 342

c a t a g r a f i e, s.f. — listă, recensământ: 432

c a t a v a s i e, s.f. — imn religios pentru slujba de dimineață, cîntat la coborîrea din strană a cîntăreților: III 278, 282, 291, 292, 334, 338

c a t a v a s i e r, s.n. — carte de catavasii: 381, III 278, 291, 294, 313, 334, 336, 338

c a t i s m ă, s.f., v. *sedelnă*: III 279

c a ț ă, s.f. — băț lung, cu ajutorul căruia ciobanii prind oile: II 385; *a umbla cu cața* — a minți, a înșela: II 168

c a v a l a r i e, s.f. — decorație: II 42, 43, 44, 45, 46

c ă c i, adv. — de ce, pentru ce: 42, 192, 299, 395, 437, 508, II 146, 197, III 193, 328

c ă i, vb. — a compătimi: III 25

c ă m ă r a ș, s.m. — administrator (al veniturilor publice): III 326

c ă p i s t e r e, s.f., *alb în căpistere* — făină, merinde: II 375

c ă ș u n a, vb. — a sta pe capul cuiva, a veni pe neașteptate: II 267

c e a c î r, adj. — care se uită cruciș, care are un ochi albastru și altul negru: II 203

c e a c ș i r, s.n. — pantaloni largi turcești: II 43

c e r c e t a, vb. — a vizita: II 266, 267, III 13

c e r t a, vb. — a pedepsi, a condamna (?): II 292

c f i t, a ieși la cfit — a se ruina, a rămîne fără bani: II 255

c h e f s i z i, s.m. (pl.) — indispuși, cu proastă dispoziție (din turc. *keyifsiz*): 67, 70

c h e p e n e a g, s.m. — manta de ploaie: II 277

c h e r v a n, s.n. — caravană: III 176

chesea, s.f. — pungă de piele în care se ține tutunul: II 375, III 72

chilom, s.n. (și m.) — măciucă: III 93, 97

chiloman, s.n. — gălăgie, zarvă: III 109

chinonic, s.n. — cîntare liturgică, executată în timpul împărtășaniei: III 278, 279, 282, 296, 334

chinovie, s.f. — mănăstire de călugări care trăiesc în comun: III 291

chiorî, vb. — a ochi, a fixa cu privirea: II 15, 258

chiostec, s.n. — piedică care se leagă de piciorul calului: 463, II 84

chisăliță, s.f. — zeamă de știr sau lobodă, acrită cu fructe necoapte: II 128

chitră, s.f. — fruct exotic, asemănător cu lămîia: II 97

chiulaf, s.n. — căciulă turcească: III 190

chiup, s.n. — borcan de lut, de tinichea sau de lemn (în care se păstrează untdelemn, untură etc.): 453, II 58, 330, 331

cicăleală, s.f. — vorbe goale, sporovăială: II 22

cilibiu, adj. — delicat, de nobil: 442

cincizeacă, s.f. — măsură de capacitate (50 dramuri = apr. 0,16 l.): III 74

ciocan, s.n. — păhărel cu gîtul strîmt, din care se bea rachiu: III 33

ciochină, s.f. — capătul dindărăt al șeii, de care se atîrnă desaga: II 188

ciocoi, s.m. — lacheu: II 290

cioltar, s.n. — postav brodat, pus sub șaua calului: 199, 207, III 180

ciorba, s.f. — ciorbă: II 195

circovi, s.m. — numele mai multor sărbători religioase, nerecunoscute de oficialitățile bisericii ortodoxe: II 114; *circovii Marinii* se țin între 16 și 26 iunie: II 113

cirișar, s.m. — nume popular al lunii iunie: III 71

ciuf, adj. — cu părul nepieptănat, tuns prost: II 109

cîrmi, vb. — a se codi, a ezita, a căuta pretexte: II 327

clironom, s.m. — moștenitor: 47, II 171

cloțan, s.n. — stîncă, colț de stîncă: II 129

cociorbă, s.f. — instrument de lemn, constînd dintr-o coadă lungă, avînd la capăt o scîndură triunghiulară sau

în formă de semicerc, cu ajutorul căruia se scoate jarul sau cenușa din cuptor: II 9, III 125, 263

cocon, s.m. — copil, tînăr: III 53

colac, a lua colac — a da de știre: III 82

colnic, s.n. (și m.) — deal: III 134, 138, 142

comicos, s.m. — actor comic, saltimbanc: II 314

comis, s.m. — rîndaș (impropriu): III 23

compliment, s.n. — plecăciune: 200, 206, 211, 472, III 117, 183

compuitor, s.m. — compozitor: III 282

condăci, vb. — a poposi: III 34

condac, s.n. — imn religios (fragment de 10—11 versuri al unui poem mai întins), care cuprinde elogiul unui sfînt sau al unei sărbători: III 278, 291

condei, s.n. — articol al unei învoieli, al unui angajament: 311

conversație, s.f. — petrecere: II 269, III 166

coprins, s.n. — proprietate, avere: II 393

cornea, s.m. — nume al Diavolului: III 68

cosăcel, s.m. — pește de apă dulce, lunguieț și turtit, asemănător cu plătica: II 112, 329

cost, s.n. — restaurant (?): 494

cotili, vb. — a cotrobăi, a scotoci: II 294

cotrodanț, s.n. — contradans: II 304, III 49

cotropi, vb. (refl.) — a se corupe, a se degrada: III 287

covaci, s.m. — fierar: II 258, III 129

cras, s.n. — temperament (din gr. κρᾶσις): 174

cratimă, s.f. — semn în muzica bisericească, arătînd prelungirea sunetului: III 279

crud, adj. — fraged, tînăr, neformat: 199, 341, III 81, 210

cruzime, s.f. — fragedă tinerețe: 293, III 293

cumaș, s.n. — stofă scumpă: III 223

cumplit, adj. — zgîrcit: II 323, 325

cumplitate, s.f. — zgîrcenie: II 328, 332, 333, 336 (cf. II 325)

curătura, vb. — a curăți, a plivi: III 166

curătură, s.f. — ceea ce rămîne în ciur după ce se cerne grîul: II 109

curui, s.m. — numele unei păsări răpitoare, un fel de uliu: 179, 202, 251

c u s u r, s.n. — rest, rămăşiţă: 406, II 57, 144, 347
c u t ă, s.f. — creastă (de ridiche): II 105
c u v i i n c i o s, adj. — cuvenit: III 18, 49, 341

D

d a r, s.n. — calitate, cădere: 186, 209, 216, 220; *în dar* — în zadar: III 187, 212
d a r(ă), adv. — da: 290, 424, 446, 476, 496, II 329
d a r a v e r ă, s.f. — afacere comercială, negustorie: II 353, 372, III 11
d e, conj. — deşi: II 319 (cf. II 270)
d e p ă r t a t, s.n. — depărtare: III 93, 134, 197
d e s c î n t a, vb. — a lăuda: III 298, 321 (?)
d e s p l i c i r e, s.f. — explicare, deslușire: III 283, 290
d e ş t i n e a, vb. — a da drumul: 513
d i a p a s o n, s.n. — gamă: III 273, 288
d i a t ă, s.f. — testament: 434, II 171, 197, 331, 356, 358, III 147, 149, 210, 331, 332, 333, 336, 342, 344
d i b l ă, s.f. — vioară: III 134, 143, 144
d i c o f t, s.n. — decoct, medicament obţinut prin fierberea în apă a unei plante medicinale: 422
d i j m a r, s.m. — slujbaş care încasa dijma: II 134
d i m i e, s.f. — ţesătură groasă de lînă sau bumbac: II 100, III 179, 180, 250
d i r m o n, s.n. — sită largă pentru separarea corpurilor străine din cereale: II 395
d i s - d i a p a s o n, s.n. — gamă dublă: III 273
d i v a n, s.n., *a sta divan* — a sta (de vorbă) în jurul cuiva: III 119
d î r l o a g ă, s.f. — mîrţoagă, cal slab, bătrîn: II 84
d o x a s t a r, s.m. — carte de doxologhii: 381, III 272, 273, 275, 278, 279, 313, 332, 334, 335, 336
d o x o l o g h i e, s.f. — cîntare liturgică în cinstea trinităţii creştine: III 278, 279, 282, 334, 338
d r e p t, s.n. — dreptate: II 101, 156 (?), III 107, 161, 184, 198, 199, 200
d r e s, s.n., *a face dresuri* — lua măsurile necesare într-o anumită împrejurare, a-şi aranja treburile: II 340
d r u g ă, s.f. — fus mare pentru răsucit fuiorul: II 314, III 101

dulap, s.n. — scrînciob: II 228, III 11, 27; *a învîrti dulap* — a înşela: II 326

dumica, vb. — a tăia în bucăţi mărunte: II 325

dumicat, s.n. — bucată mărunţă: II 21

E

economn, v. *iconom*

ectenie, s.f. — rugăciune (invocaţie) compusă din mai multe formule care se încheie toate cu „Domnului să ne rugăm": III 336

eh, s.n., v. *glas*: III 286

ehoi, vb. — a răsuna, avea ecou: III 277

entern, s.m. — intern: III 290, 305, 317, 339

epistat, s.m. — supraveghetor, administrator: III 290

evloghitarii, s.n. (pl.) — binecuvîntări (derivat de la gr. εὐλογία): III 279

exapostelarie, s.f. — imn cîntat la utrenia unor sărbători (din gr. ἐξαποστειλάριον): III 291

exarh, s.m., *exarh* (= locţiitor al împăratului) *al plaiurilor* — titlu al mitropolitului Ungrovlahiei: III 281, 289, 291, 299, 303, 304, 305,

exohi, adv. — la ţară (din gr. ἐξοχή): 54

exoprica, s.f. — bunuri neincluse în zestre, parafernale (din gr. ἐξώπροικα): III 343

F

fama, s.f. — faimă: II 156

familiar, adj. — cu familie (impropriu): II 218

fanfaron, adj. — flecar (impropriu, poate apropiat de *farfara*): III 12

farsi, adv. — foarte bine (vorbind despre cunoaşterea unei limbi): 409

faţă, s.f. — persoană, identitate: II 40, III 315; culoare: II 92 (?), 314

fetiş, s.n. — fetie: III 126

fieros, adj. — înfricoşător: III 196

filadă, s.f. — broşură: III 290

filgean, s.n. — ceaşcă (fără toartă): II 326, 328

filomilă, s.f. — privighetoare: 41, 193, 207, 217, 240, 288, III 277

filotimie, s.f. — dărnicie: 43, II 252; ambiție: II 192

finic, s.n. — curmal: 199, 273, 274

finit, s.n. — sfîrșit: III 200

firfirică, s.f. — monedă de argint de mică valoare: III 51, 74, 124, 143

firoscos, s.m. — filozof, înțelept: II 24

fîțișoară, s.f. — pește mic de apă dulce: II 361

fluștucel, s.n. — micul dejun (diminutiv, din germ. *Frühstück*): 391

fonfolog, adj. — nătîng, prost: II 220

frag(ă), adj. (fem.) — fraged, tînăr: II 209, III 132, 258

frigură, s.f. — friguri, febră: II 383, 384, 385; *frigură de Livie* (= Libia) — friguri galbene: II 250

fuier, s.n. (și m.) — fuior, caier: 73; *a-și lua ale trei fuiere* — a fugi: II 221

furda, s.f. — rămășiță, rest: III 113

G

galant, adj. — elegant: II 253, 254, 376, III 164

garmond, s.n. (invar.) — numele unui tip de caractere tipografice (garamond): III 342 (după context, pare a fi vorba mai degrabă de un anumit corp de literă)

gavan, s.n. — naștere, copil (ironic): II 212; *a dat Nan de gavan* — a pățit-o: II 134

gazetă, s.f. — informație, știre (impropriu): III 194

gazin, s.n. — cafenea, club: III 86

găländărie, s.f. — galanterie, obiecte de modă, îmbrăcăminte: 375

gălbinare, s.f. — gălbenuș: II 182

gevrea, s.f. — batistă fină, de mătase brodată: 471

gheongheonele, s.f. — fasoane, cîntare afectată: 488

gheonoaie, s.f. — ciocănitoare: II 258, III 129

ghimnasi, vb. — a exercita (din gr. γυμνάζω): 319

ghizd, s.n. — căptușeala de lemn a fîntînilor: III 34

ginere, s.m. — mire: II 84, 206, 231 (cf. II 70); *cal de ginere* — cal primit de zestre, pe care încalecă mirele cînd merge la cununie: II 277

g i r e t, s.n. — suliță de lemn care, într-un joc practicat de turci, se arunca din goana calului și era prinsă de adversarul de asemenea călare: 282

g i u b e a, s.f. — manta lungă de postav, adesea îmblănită: 455, 506, III 84

g î r b a c i, s.n. — bici: II 207, 293, III 100

g l a g o l e, s.n. (pl.) — inteligență, pricepere, istețime: II 369

g l a s, s.n. — unul din cele opt feluri de cîntare (moduri, game) din muzica bisericească: III 273, 278, 286, 287, 291, 296

g l o a b ă, s.f. — amendă, pedeapsă: II 163 (?), 215

g o l a n, adj. — sărac, zdrențăros: II 92, 93, 361, 373, III 188, 191

g o r g o n, s.n. — semn în muzica psaltică, indicînd scurtarea la jumătate a duratei notei precedente și făcînd astfel să se cînte două note într-o bătaie: III 298

g o r g o n a t, adj. — scris cu numeroase gorgoane: III 298

g r a b, adj. — grabnic: II 176

g r a b n i c o - i r m o l o g h i c, adj. — indicație de mișcare, corespunzătoare cu *allegretto* din muzica occidentală: III 292

H

h a i r, s.n. — binefacere, răsplată (din turc. *hayır*): 48

h a l, s.n. — condiție: 512, II 274 (cf. II 110); *a nu avea hal* — a nu fi în stare de nimic, a nu fi bun de nimic: III 176

h a l a l, s.n. — noroc, binecuvîntare, dar: II 375

h a r, *a da în har* — a dărui: 200

h a r a m, s.n. — lucru cîștigat pe nedrept: II 188, 375

h a t i ș e r i f, s.n. — ordin scris al sultanului: 65

h a z, s.n., *a-l face haz* (pe cineva sau ceva) — a-i plăcea (cineva sau ceva), a fi atras (de cineva sau de ceva): 228, 432, II 385

h a z n a, s.f. — sac de bani, comoară, tezaur: II 19, 322

h e r e t i s i, v. *hiritisi*

h e r u v i c, s.n. — imn cîntat la liturghie în onoarea heruvimilor: III 278, 279, 282, 296, 299, 334

h i r i t i s i, vb. — a felicita, a saluta: 103, 224, 292, 466, III 23

h î r b a r, s.m. (adj.) — hoinar: II 219

h î r s i, vb. — a se deprinde: II 109, 367

h î r ș î i, v. *hîrsi*

I

i c o n o m, s.m. — administrator: II 330, III 299, 326

i d i o t i s m, s.n. — particularitate, însuşire: III 290, 306, 307

i e n i b a h a r, s.n. — fructele unei plante, folosite drept condiment: II 99

i e p e, s.f. (pl.) — tălpici, scîndurele aşezate sub războiul de ţesut, pe care ţesătoarea pune picioarele, ca să schimbe iţele: 443

i c p i n g e a, v. *ipîngea*

i e r t a, vb. — a permite: II 115, III 290

e s t i m e, s.f. — particularitate, însuşire (format de la *este*, cu sensul mai frecvent de „existenţă", „substanţă") : 387

i e s t i m(p), adv. — anul acesta: 486, II 194, 245

i f o s, s.n. — stil: III 273

i h t i a r, s.m. — bătrîn: II 345

i n i m ă, s.f. — stomac: II 243, 318, 352, 367 (cf. II 343, 392)

i p î n g e a, s.f. — un fel de manta cu glugă: II 301; pătură care se pune sub şa: II 63, 163, 195, 337

i p o l i p s i s, s.n. — consideraţie, trecere, vază: 123

i r m o l o g h i u, s.n. — culegere de irmoase: III 278, 291, 334, 336, 338

i r m o s, s.n. — primul vers al fiecărei cîntări liturgice (arătînd melodia şi cuprinsul celorlalte versuri): III 278, 279, 291, 292, 300

i s c u s i, vb. — a îndrepta prin învăţătură, a face mai ager, mai isteţ: III 185

i s p a s, s.n. — pagubă cauzată de vite la cîmp, constatare legală a unei astfel de pagube: II 176, III 172

i s p r a v n i c, s.n. — administrator, comandant: II 351, III 98, 145

i s t o r i a ş, s.n. — histrion (?) : 119

i ş l i c, s.n. — un fel de căciulă largă, pe care o purtau domnitorii, boierii, iar apoi negustorii şi lăutarii: II 369

i u f t, a rămînea iuft de parale — a nu mai avea nici un ban: II 254

i z v o d, s.n. — origine, original: III 286; copie: III 267

Î

îmbiserici, vb. — a intra în rîndurile credincioşilor: III 11

împarcă (*îmi par' că*), adv. — parcă: II 95 (cf. III 106)

împărătesc, s.n. — monedă de aur austriacă: III 87, 181

împila, vb. — a apăsa, a face să se plece: II 260

împompat, adj. — cu pompă, împodobit: 207

imputăciune, s.f. — reproş: III, 262, 282

încăiera, vb. — a lua la bătaie: II 23, III 176 (cf. III 99)

încaile, adv. — încaltea: II 21

închelba, vb. — a reuşi să faci ceva: II 32

încondrare, s.f. — luptă, împotrivire: 354

încrosna, vb. — a încărca cu o povară: II 397

îndrept, *semn îndrept* — ţintă (?): 182

îndrepta, vb. (refl.) — a se scuza: II 175, 227

îndruga, vb. — a toarce: III 46

înfricoşat, adj. — înfricoşător: II 331, III 119, 199

îngorgonat, v. *gorgonat*

îngreca, vb. — a rămîne însărcinată: 495, III 266

înscris, s.n. — act, contract: III 181, 312, 343

întărîta, vb. — a întări, a amplifica, a confirma: III 194

întinde, vb. (refl.) — a muri, a dispărea: II 332

întinge, vb. — a muia: II 224, 326, III 165

întîia, vb. — a da întîietate, prioritate cuiva (la dreptul de moştenire): III 76

întorta, vb. — a întoarce, a răsuci: 461

întrema, vb. — a (se) pregăti (pentru atac): II 292, III 92, 95, 158; *a-şi întrema gura* — a începe vorba: II 16

înţoţonat, adj. — împopoţonat, înzorzonat: II 209

învita, vb. — sens neprecizat: 340

J

jecear, s.m. — zeţar: III 269

jinduit, adj. — lipsit: II 36

josire, s.f. — coborîre (a tonului): III 273

jurnal (*de mode*), s.n. — toaletă feminină (impropriu; de altfel, şi cuvîntul *modă* e adesea concretizat la Pann): II 254

L

l a r f ă, s.f. — sens neprecizat: 5
l ă m î i e r, s.n. — vînzător de lămîi: 477
l ă s a, vb. — a înceta, a renunța: III 182, 271, 297, 327
l e f e a, s.f. — leafă: II 276
l e i c u ț ă, s.f. — leliță: III 131
l e s c a i e, s.f. — monedă de aramă de mică valoare: II 194, 205
l e ț c a i e, v. *lescaie*
l i g u s a, adj. (și s.f.) — ultima (silabă; din gr. λήγουσα): III 273
l i n, s.n. — vas în care se calcă strugurii: III 324
l i p a n, s.m. — plantă cu frunze late, cu flori galbene: II 127
l i p s c a n, s.m. — negustor (de manufactură): 402
l i p s ă, s.f. — necesitate, nevoie: 139, II 306; *de lipsă* — necesar: III 160, 271, 282, 293
l i p s i, vb. — a fi necesar, a fi nevoie: II 346, III 57, 103, 120 (cf. II 322, III 23, 260, 290)
l i p s i t, adj. — prost: II 138, 145
l i x e r, s.n. — băutură alcoolică fină (contaminat din *elixir* și *liqueur*): III 218
l o a z ă, *loază îmbătierată* — om de nimic: II 84
l o i t r ă, s.f. — parte laterală a coșului căruței, în forma unei scări culcate: III 42
l o v i, vb. (refl.) — a se potrivi: II 15, 246, 261, 370, III 71, 114
l u m e, s.f. — lumină: III 316 (cf. II 378)

M

m a g h i s t ă, s.f. — magiciană, vrăjitoare: 210, 299
m a i, s.n. — ciocan, făcăleț: III 104
m a i d a n, *a scoate la maidan* — a scoate la iveală, a da în vileag: 447
m a r g h i o l i e, s.f. — șiretenie: 49
m a r ț a f o i, s.m. — tînăr spilcuit, pierde-vară, netrebnic: II 57, III 208
m a r u l ă, s.f. — varietate de lăptucă: II 101
m ă d e a, s.f. — pricină, chestiune: 498
m ă m î i e, s.f. — sperietoare (?): 438

m e l o s, s.n. — melodie, cîntare: III 273

m e r c h e z, s.n. — socoteală, rost: II 350

m e r t i c, s.m. — porție, rație: II 35, 89, 148, 176, 339, 341, III 181, 184

m e ș, s.m., *a nu-i da meșii* — a nu îndrăzni: II 284

m e t o h, s.n. — proprietate a unei mănăstiri, situată în afara incintei: III 305

m e z e l i c, s.n. — mezeluri, gustare: II 21, 144

m i c i, vb. — a micșora: II 156

m i g ă i a l ă, s.f. — migăleală, muncă grea: III 319

m i j ă, *de mijă* (*d-a mijile*) — de-a baba-oarba: II 60, 234

m i j o s, adj. — cu ochii pe jumătate închiși: II 43

m i l i ț i i, s.m. (pl.) — soldații: 532

m i n e i, s.n. — carte rituală pentru fiecare lună a anului: III 340

m i n u n ă t o r, adj. — exclamativ (despre fraze, în cîntări): III 273

m i r a s, s.n. — moștenire: 410, II 330, III 73

m i r a z, v. *miras*

m i ș i n ă, s.f. — provizii alimentare pentru iarnă: II 321

m î g l i s i t o r, adj. — înșelător, mincinos: 115, III 292, 302

m î n c i, v. *munci*

m î n e c a, vb. — a se scula dis-de-dimineață: II 179

m î n e c a r e, s.f. — slujba religioasă de dimineață, utrenie: III 304

m î n e c ă t o r, s.n. — culegere de imnuri pentru slujba de dimineață: III 278

m î n u ș ă (*mînușe*), s.f. — mîner, toartă: II 162, 291, 297

m î r l ă, *mîrlă pe pîrlă*, sens neprecizat: II 201

m î r ș a v, adj. — slab, prăpădit: II 166

m o l i f t ă, s.f. — rugăciune pentru dezlegarea păcatelor: II 59

m o l i t f e l n i c, s.n. — carte de molifte: II 59

m o l o t r u, s.n. — plantă leguminoasă cu flori albastre: II 99

m o r t ă c i n ă, s.f. — mortăciune: II 189

m o t o c, s.m. — cotoi: III 264

m u n c ă, s.f. — chin, tortură: 36, 187, 190, 194, 293, 304 434, 447, II 78, III 67, 107, 319

m u n c i, vb. — a chinui: 19, 34, 190, 192, 217, 449, II 39, 40, 46, 52, 147, 357, III 176, 192, 328

m u r s i c a, vb. — a mușca: II 78, 236

m u s i c h i e, s.f. — muzică vocală bisericească (și notația ei): 192, III 265, 273, 274, 290

m u ș m u l ă, s.f. — fruct comestibil, acrișor, al unui arbust din familia trandafirului: II 207

N

n a r a m z ă, s.f. — portocală: II 98

n a t r a p a z a n, s.n. — negustor intermediar, precupeț (cuvîntul pare înrudit cu turc. *madrapaz*, cu sensul acesta și cu cel de „escroc", existent și în rom. *matrapazlîc*: n-am putut explica sufixul și consoana inițială): 498

n ă l b i t o r, s.m. — cel care spală și înălbește rufele sau țesăturile: II 257

n ă p u s t i, vb. — a lăsa, a părăsi: II 248, III 143

n ă z u i, vb. — a apela la protecția sau la ajutorul cuiva: II 324, III 14, 343

n e a v e r e, s.f. — sărăcie (folosit și ca poreclă): II 20, 22, 23, 25, 26, 253

n e f e r, s.m. — soldat în armata turcească sau îmbrăcat în uniformă turcească: 502

n e m e r n i c, adj. — străin, venit din altă parte: II 296 (?), III 57, 297

n e n e n a, s.f. — fixarea tonului prin cîntarea cîtorva note înainte de începerea imnului: III 301

n e r o s, adj. — necioplit, necultivat: 520, III 205

n e ș t i n e, pron. — cineva: II 13, 172, 192, III 163, 271, 319

n e v o i, vb. — a sili: III 76

n e v o i a ș, adj. — netrebnic, răuvoitor, leneș, neputincios: II 84, 85, 86, 87, 104, 106, 121, 175, 176, 195, III 13, 76, 100, 108 (cf. III 166)

n u r i ț e, s.f. (pl.) — farmec, drăgălășenie: 412, II 231

O

o a r ă, s.f. — pasăre de curte, orătanie: 303, II 175, 177, III 105

o b r a z, s.n. — persoană: II 210

b r i c a r i ț ă, s.f. — porție, rație: II 134

o b r o c, s.n. — vas cilindric de lemn, servind la transportul și măsura cerealelor: III 328

o d a i e, s.f. — local, cameră a unei cîrciumi sau a unui han: II 60, III 50, 70

o l a c, s.n. — căruță de poștă: II 43

o l ă c a r, s.m. — vizitiu de cai de poștă: II 229

o l i g o n, s.n. — ton, interval de secundă (în muzica bizantină): III 298

o m e n i, vb. — a cinsti, a se purta cu respect: II 42, III 41, 51

o m o a i e, s.f. — femeie: III 54

o r ă, v. *oară*

o r b e ț, s.m. — orb, cerșetor orb: II 299

o r g a n, s.n. — instrument muzical: 191, 340, 346, 353, III 286

o s e b i, vb. (și refl.) — a (se) despărți, a (se) îndepărta: 38, 166, 198, 248, 361, III 59, 61, 130, 192, 311, 342

o s t a f c ă, s.f. — concediu (din armată), pensionare, lăsare la vatră: II 314

o x i e, s.f. — accent (grafic): III 271, 272

P

p a l ă, s.f. — toană, țicneală: II 205, 207

p a p a d i c, adj. — cu mișcare foarte lentă (*adagio, largo*): III 292

p a r a l i g u s a, adj. (și s.f.) — penultima (silabă): III 273

p a r e s i m i e r, s.n. — culegere de imnuri religioase, cîntate în timpul postului de șase săptămîni dinaintea Paștilor (păresimi): III 279, 304, 305, 313, 334

p a r i g o r i e, s.f. — mîngîiere: II 383

p a r i g o r i s i, vb. — a mîngîia: 197

p a s p a i, s.n. — pulbere fină de făină, care se depune pe pereții morii în timpul măcinatului: III 160

p a t a r a m ă, s.f. — întîmplare: III 203

p a v e c e n i ț ă, s.f. — slujbă de seară, după vecernie: III 279

p ă d u c e l, s.m. — plantă ghimpoasă, arborescentă, cu flori albe-trandafirii: III 138

p ă p u ș i, vb. — a găti pe cineva ca o păpușă: II 253

p ă r e s i m i e r, v. *paresimier*

ă s t r u, s.n. — păstrare, strîngere, economie: II 323

pătimaș, s.n. — suferind: II 381
pece, s.f. — membrana care învelește intestinele, prapur: II 66
pedant, adj., v. vol. II, p. 14, n. 1: III 70
pedepsi, vb. — a învăța: 137, 215, 415, II 266, III 205, 212 (cf. III 182 ?); (și refl.) a (se) chinui: 187, 188, 200, 288, 291, 299, II 54, 171, 192, 333, III 11, 23, 84, 131, 185 (cf. III 184 ?, 196)
pendicostar, s.n. — culegere de imnuri pentru perioada de 50 de zile care desparte Paștile de Rusalii: 381, III 279, 333, 335
pentru, prep. — despre: 85, 102, 110, 116, 120, 125, 139, 191, 367, 402, II 143, 209 (?), 241 (?), 242, 305
peșchir, s.n. — prosop, șervet, basma: 404
peșingea, *peșingea pe iepîngea* — bani peșin: II 195
pielm, *v. piemn*
piemn, s.n. — făină de grîu care se adaugă la mămăligă: II 124, 291, 337, III 143
pilipi, s.m. (pl.) — sărbătoare religioasă, nerecunoscută de oficialitățile bisericii ortodoxe (se ține pe la mijlocul lui noiembrie): II 113, 114
piper, s.n. — numele unui dans popular: 71, II 103
pivă, s.f. — piuă: II 332, III 41
pînă (*cînd*), conj. — cît timp: II 169, 175, 181 (?), 226, 227, 320, 321, 342, 388, III 54, 106, 125; în cazul cînd: II 56
pîrcălab, s.m. — funcționar administrativ (primar, la țară) și fiscal: II 98
pîrlă, v. *mîrlă*
pîrlitură, s.f. — loc în pădure cu copacii arși: II 350
pîrțag, s.n. — formație glumeață (rimată), paralelă și sinonimă cu *arțag*: II 203, 206, 207, 208
plaghiar, s.m. — plagiator: III 323
plănisi, vb. — a ademeni, a seduce: 470
ploștniță, s.f. — piesă de îmbrăcăminte neprecizată: III 204
pod, s.n. — stradă: II 24, 25, 145, 147, 185 (?), 254
odină, s.f. — scîndură cu care se pavau drumurile: II 87
odobie, s.f. — cîntare a cărei melodie servește drept model pentru alte cînturi religioase: III 279, 291, 292, 334, 338

p o d v o a d ă, s.f. — transport cu carul, ca prestație gratuită: II 92

p o f i l, s.n. — curea a hamului, care trece pe sub coada calului: 463, II 117, 334

p o f t o r i, vb. — a repeta: 449, 459

p o g a ț e, s.f. (pl.) — turtă de mălai sau de grîu, coaptă în cuptor: III 113

p o l i e l e u, s.n. — nume dat psalmilor 134 și 135, cîntați la anumite sărbători: III, 279, 334

p o l i t i c ă, s.f. — politețe: 224, 467, 514, II 308

p o l i t i c e s c, adj. — laic: III 265, 288

p o l i ț i i, s.m. (pl.) — polițiști: 533

p o n e v o s, adj. — miop: II 9

p o n o s, s.n. — nume rău, blam: II 225, 242

p o n t, s.n. — punct: III 199

p o r f i r ă, s.f. — purpură: 376

p o r u m b, s.m. — porumbel: II 12, 289

p o s l u ș i, vb. — a sluji: II 144

p o s t a v ă, s.f. — ladă în care cade făina măcinată: II 318

p o t c ă, s.f. — nenorocire neașteptată, belea: 390, 446, 466, III 264

p o t l o g, s.n. — petic: II 349

p o t r i v ă, s.f. — cuviință, ceea ce e potrivit, decență: 146

p o v a r n ă, s.f. — fabrică de spirt sau de rachiu: II 186

p o v a ț ă, s.f. — călăuză: II 158

p o v ă ț u i, vb. — a călăuzi: II 149, III 288, 292, 305 (cf. III 285: *conductor* e explicat prin *povățuitor*; cf. și III 281)

p o v o d n i c, s.m. — cal ținut de căpăstru: III 221

p r a v i l n i c, adj. (și adv.) — legal: III 312, 343, 344

p r e c u p i t o r, s.m. — negustor cu amănuntul, precupeț: III 160

p r e r u p e, vb. — a întrerupe, a opri: III 298

p r e s c r i e, vb. — a copia: III 269, 271, 282

p r e ș, s.n. — fotă: II 126

p r i c e p e, vb. — a observa, a-și da seama: III 38

p r i g o r i, vb. (și refl.) — a (se) arde: 40, III 123

p r i l o s t i, vb. — a păcăli, a înșela: 13, 411

p r i n d e, vb. — a primi, a accepta: II 307, 334

p r i p e l e, s.f. (pl.) — versuri care se cîntă la sfîrșitul unor psalmi: III 279

p r i s t a v, s.m. — crainic: 438, 477, 478, II 34, III 170

p r o b a r, s.m. — corector: III, 268
p r o b l e m ă, s.f. — sens neprecizat: II, 136, 157
p r o c e t i, v. *prociti*
p r o c h i m e n, s.n. — obiectul convorbirii: II 236; imn religios, bazat pe un verset din scripturi: III 278
p r o c i t i, vb. — a repeta: II 327, III 34, 272
p r o c o p s i, vb. — a învăța: 26, 396, 415, II 42, 46, 47, 56, 136, 142, 143, 162, 268, III 56, 65, 70, 72, 73, 75, 162, 170, 171, 181, 205, 301 (cf. II 326, III 102, 186)
p r o c o p s e a l ă, s.f. — învățătură: II 136, 141, 142, III 183, 186 (cf. II 325, III 185)
p r o p a r a l i g u s a, adj. și s.f. — antepenultima (silabă): III 273
p r o s c h i n i t a r, s.n. — carte care servește celor care se închină (la locurile sfinte): III 324, 326, 332, 333, 336
p r o s c r i e, vb. — înscrie: III 328, 330
p r o s o m i e, s.f., v. *podobie*: III 278, 282, 340
p r o t i e, s.f. — întîietate: 150
p r o t o c o l i, vb. — a verifica, a controla, a colaționa: III 290
p r o t o p s a l t, s.m. — prim-cîntăreț (bisericesc): III 300
p r o t o s i n g h e l, s.m. — grad în ierarhia călugărească, inferior arhimandritului: III 302, 338, 346
p s a l t, s.m. — cîntăreț bisericesc: III 301
p s a l t i c h i e, s.f. — muzică bisericească (și notația ei): III 300, 301
p u b l i c a, vb. — a face cunoscut (oficial): 198, 220, 238, 274, 298, II 34, III 166
p u b l i c ă t o r, s.m. — crainic: 137
p u b l i c u i, vb., v. *publica*: 297, 321, II 34
p u n t u r ă, s.f. — punct: 411
p u r c e a, a lua purceaua de coadă — a se îmbăta: II 91, 206
p u s t i u, adj. — blestemat: II 21, 221, 241, III 136, 190 (substantivat: II 201)
p u t i n e i, s.n. — putină în care se bate smîntîna ca să se aleagă untul: II 176

R

r a c, s.m. — ancoră: III 14
r ă m a s, s.n. — moștenire: II 57, 171, 197, III 309
r ă m ă ș i, vb. — a face rămășag: 9, II 176

rămînea (*asupră*), vb. (tranzitiv şi absolut) — a întrece: III 79; a învinge, a avea cîştig de cauză, a convinge: II 224, III 162 (cf. III 135)

răpotini, s.m. (pl.) — sărbătoare băbească, care se ţine a treia marţi după Paşti: II 113, 114

răpune, vb. — a pierde: II 225, 359, III 67, 131 (cf. II 35, 36, 108, 343, III 142, 178)

răsplătire, s.f. — răzbunare: II 54 (cf. II 210)

răspunde, vb. — a achita: II 58, 356, III 181, 280, 307

răsur, s.m. — măceş: II 11, 62, 136, 227

răura, vb. — a roura, a cădea rouă: 53

răzni, vb. (refl.) — a se despărţi, a se separa: III 81, 194

refui, vb. — a achita: III 184

relativ, adj. — sens neprecizat: 352

respectabil, adj. — respectuos: III 77

retevei, s.n. — bîtă groasă şi scurtă: III 93

rîia, vb. — a căpăta rîie: II 121

roade, vb. (refl.) — a se ciopli, a învăţa: II 139, III 212

roboş, s.n. — răboj: III 300

rogoz, s.n. — plantă ierboasă care creşte pe terenuri umede: III 94

rudăresc, adj. — făcut de rudar, grosolan, lucrat din topor: 426, II 312

S

sacrifica, vb. — a sfinţi: II 158

salaş, v. *sălaş*

sangulie, s.f. — maramă vărgată, cusută cu mătase: 471

sarai, s.n. — palat: III 83

sarică, s.f. — manta din lînă groasă: III 113

sălaş, s.n. — loc de adăpost, găzduire: II 126, 297, 333, 387, III 36, 37, 38, 194

săpătură, s.f. — gravare: 199, 201, 202, 279, III 330

sărăchin, s.m. — sarasin: 300, 313

scară, s.f. — tablă de materii: III 270, 298, 321

scaun, s.n. — atelier, prăvălie: II 59, III 91

scoc, s.n. — canal de scînduri pe unde curge apa spre roata morii: III 95, 97

scrobos, adj. — scorburos: II 110

sculă, s.f. — giuvaer, bijuterie: 528, 530, II 205, 213 (cf. III 309)

s c u m p, adj. (şi s.m.) — zgîrcit: 421, II 236, 326, 328, 329, 365, III 14, 16; atent: III 292

s c u m p e t e, s.f. — zgîrcenie: II 324, 329

s c u m p i e, s.f. — zgîrcenie, cruţare: III 178

s c u r t ă t u r ă, s.f. — bucată scurtă de lemn: III 106

s e c a, vb. — a vătăma, a ologi: III 126

s e c ă t u r i, s.f. (pl.) — fleacuri, lucruri de nimic: III 120, 124

s e d e l n ă, s.f. — imn religios, pe care participanţii îl cîntă aşezaţi: III 279

s e l i n i s t, adj. — lunatic: II 243

s e m e ţ i, vb. (refl.) — a se sprijini, a avea încredere (?): III 272

s e r v i c e, s.f. — slujnică (?): II 156

s f a n ţ, s.m. — monedă (austriacă) de douăzeci de creiţari: II 124, 245, 255, III 267, 275, 280, 309

s f î r l e a z, s.n. — placă metalică sau de lemn, fixată pe o axă, cu ajutorul căreia se determină direcţia vîntului: II 108

s h i m ă, s.f. — gesticulaţie oratorică: 482

s i m i ţ i, s.m. (pl.) — covrig moale de pesmet: 423, III 113

s i n g u r - g l a s n i c, s.n. — imn religios avînd (spre deosebire de podobie) o melodie independentă: III 273

s i n g u r i t, adj. — singuratic, ascuns: II 188

s î n e t, s.n. — mapă, portofel (sensul originar e „document"; aici poate o contaminare cu *sîn*): II 373

s l a v ă, s.f. — imn religios de laudă, odă sacră (în special în cinstea trinităţii): III 273, 278, 279, 334, 335

s m e r i t, adj. — modest: III 315, 329

s m i c e a, s.f. — vlăstar, mlădiţă: II 56

s o a r e a, s.f. — serată: III 49

s o b o r, s.n. — adunare, sfat: II 101, 103, 163, 286, III 172, 173, 184

s o l o m o n i e, s.f. — vrăjitorie, vrajă: III 78

s o r o c, *la soroace* — din cînd în cînd: III 104

s o s i, vb. (tranzitiv) — a ajunge din urmă, a surprinde: II 116, III 178

s o ţ i e, s.f. — soţ, tovarăş: 164, II 237, III 61, 111 (cf. II 244)

s p o r i, vb. — a flecări, a sporovăi: II 22, III 49

s t a m b ă, *a da în stambă* — a da în vileag, a face cunoscut: II 204

tăut, adj. — rupt de oboseală: II 229
stihiraric, adj. — cu mişcare lentă (*andante con motto, larghetto*): II 273, 292
stîrpi, vb. (refl.) — a avorta, a lepăda: II 243, III 55
stolnic, s.n. — slujbaş care serveşte la masă: II 144, 147
straf, s.n. — pedeapsă, amendă (?): 487
stravagant, adj. — extravagant, neobişnuit, străin (?): III 70, 278
străşnici, vb. (tranzitiv) — a da dispoziţii severe: II 142
uicimezi, s.m. (pl.) — cei care nu beau apă (din turc. *su içmez* „nu bea apă"): 65, 70
surda (*surdă, de surdă*), adv. — degeaba, în zadar: II 122, 138, 197, 224, 247, III 41, 59, 89, 107, 141, 298

Ş

şelău (*celău*), adj. — înşelător: II 95
şireadă, s.f. (?) — sens neprecizat: III 140
ştempi, s.m. (pl.) — ştampilă: III 342
ştiuchet, s.n. — scobitoare (?): 147

T

tabac, s.m. — tăbăcar: II 303
tagă, s.f. — tăgadă: 43, 270, II 157
talent, s.m. — dar, însuşire, calitate: II 138 (cf. III 259)
tambură, s.f. — un fel de mandolină: II 377
taraş, s.m. — stîlp de poartă: II 303
tăgîrţă, s.f. — traistă: II 354
tăietor, s.m. — buştean pe care se taie lemne: II 238
tel, s.n. — coardă: 236, II 377
telal, s.m. — negustor ambulant (de haine): II 375; cel care face strigările la licitaţii: II 328, III 78
temător, adj. — gelos: II 236, III 16, 83
temei, *cu temeiul* — solid: II 21, 207
temere, s.f. — gelozie: III 132, 271
tererem, s.n. — tril, tremolo (în muzica bisericească): III 300
terţia, adj. (invariabil şi substantivat) — corp de literă (de 16 „puncte"): III 342
tes, v. *tez*
teslim, *a face teslim* — a preda: 47

tetradii, s.n. (pl.) — caiete (de note muzicale; din gr. τετράδιον): III 292

tez, s.n. — frază muzicală: III 271, 286, 287

ticălos, adj. — vrednic de plîns, prăpădit, nenorocit: 319, 339, 341, II 114, 156, 185, 364, III 102, 123

ticăloşi, vb. (refl.) — a se nenoroci: II 113, 341

ticăloşie, s.f. — nenorocire: II 157

tigvă, s.f. — fructul unei specii de dovleac, care serveşte ca vas pentru lichide, grăunţe etc. (figurat, cu sensul „cap"): II 10, 49, 50, 65, 69, 126, 343, 395, III 13

tiptil, adj. — deghizat: 475, II 361, 365, 371, III 220

tiran, adj. (şi subst.) — ticălos, crud, duşman: II 52, 53, 146, 170, 331, 338 (?), III 27, 28 (cf. III 107)

tirăni, vb. (refl.) — a suferi, a se chinui: II 156

tiriac, s.m. — un fel de leac popular, pe bază de opiu, teriac: II, 99

tiriachiu, adj. — ameţit, zăpăcit: III 42

tîmp, adj. — teşit, neascuţit: 282

tînjală, s.f. — proţap cu jug la capăt, folosit pentru înjugarea unei a doua perechi de boi: II 203

ton, s.n. — accent: II 263, III 271, 273, 283, 289, 298, 339, 340

tonaţie, s.f. — accentuare: III 272

tort, s.n. — legătură de fire de in sau cînepă: II 111, III 160, 161

trage, vb. (şi refl.) — a (se) retrage, a (se) da la o parte: 165, 166, 217, 221, 235, 248, 276, 304, 329, II 60, 139, 173, III 63, 90, 132, 161, 213, 343

trece, vb. (şi refl.) — a (se) admite, a (se) accepta: II 132, 345, III 159 (cf. II 32)

treimnic, s.n., v. *troicinic*: III 278

trept, s.n. — treaptă, rang (?): 102

triod, s.n. — slujbele celor 11 săptămîni care preced Paştile: 381, III 279, 333, 335

trişte, s.f. — noroc, soartă: 406, II 256

troacă, s.f. — albie: III 37, 38, 39, 141

troicinic, s.n. — imn în cinstea trinităţii creştine: III 279

tropar, s.n. — cîntare liturgică specifică unei anumite sărbători: III 278, 279, 284, 290, 291, 292, 339

trup, s.n. — exemplar: III 280, 281 (cf. III 299)

t u f ă, s.f. — specie de stejar: II 109 (?); *gogoși de tufă* — excrescențe produse de înțepătura unei insecte pe ramurile tinere ale acestui arbore; spre deosebire de *gogoșii de ristic*, din care se extrag coloranți, *gogoșii de tufă* nu au nici o întrebuințare practică: II 49

t u n a, vb. — a intra: II 95

t u r a, s.f. — monograma sultanului pe monede, peceți etc.: II 21

Ț

ț e r m o n i e, s.f. — politețe: 104, 107, 124, 162, 163, 208, 486, 514

ț e r m o n o s, adj. — politicos: 485, 514

ț e s t, s.n. — un fel de capac cu care se acoperă pîinea pusă la copt: II 51, 227

ț i ț e r o, s.m. (invariabil) — corp de literă de 12 „puncte": III 342

ț o p, s.m. — panglicuță care se împletește în cosița fetelor: II 355

U

u m i l i, vb. (refl.) — a se milostivi: II 103, III 55, 97, 204 (tranzitiv cu valoare cauzativă)

u n d ă, s.f. — suprafața apei: II 33, 116, 185, 187, 293, III 11, 12

u n d i, vb. — a pescui (cu undița): II 361, 365, 371

u r d i n a r e, s.f. — diaree: II 316

u r d u - b e l e a, s.f. — pacoste mare, belea: 498

u r d u r o s, adj. — murdar la ochi: II 9

u r î c i u n e, s.f. — ură: 155, 165, II 235

u r m a, vb. — a proceda, a se purta: II 60, 122, 308, 310, III 11, 67, 185, 192, 309, 315; (refl.) a se întîmpla, a se produce: II 47, 146, III 65

u r m a r e, s.f. — procedeu, purtare, faptă: II 52, 132, 143, 210, 322, III 16, 69, 85, 110

u r s ă r e s c, adj., *urs ursăresc* — urs dresat de ursari: II 261

V

v ă c ă l i e, s.f. — cerc de coajă de tei în jurul sitei: II 257

v ă t ă ș e l, s.m. — curier: II 267, 305, 306

v e c i o a r ă, s.f. (diminutiv) — vecină: III 131

v e l i c e a r i i, s.f. (pl.), v. *pripele*: III 279
v e r d a r e, s.f. — ciocănitoare: II 228
v i a, vb. — a trăi: II 156, 260
v r a n ă, s.f. — gaură pe care se scoate vinul din butoi: II 186
v r e m e, s.f. — ocazie, moment favorabil: II 16, 45, 151, 152, 153, 322

Z

z a i f, adj. — bolnav, indispus: 511, II 273
z a m b i l, v. *zimbil*
z a p c i u, s.m. — funcţionar poliţienesc şi fiscal, în vechea administraţie romînească: II 269, 273, 274, 292, 293, III 95, 96, 97, 98
z a p i s, s.n. — contract, act de cumpărare, vînzare etc.: II 31, 208, 222, 223, 259, 381, III 189
z a r i f, adj. — frumos, elegant: 511, II 273 (contextul pare să ceară alt sens, poate „cu chef")
z ă t i c n i, vb. — a împiedica, a stingheri, a întîrzia: 229, 249, 264, 317, 325, 483, III 149, 267, 282, 330
z b u r ă t u r ă, s.f. — bucată de lemn cu care se aruncă în ceva (folosită de obicei pentru a culege fructele din pomi): II 76, III 94
z e g h e, s.f. — suman, haină ţărănească lungă, împodobită uneori cu găitane negre: III 264
z g l o b i i, s.f. (pl.) — zburdălnicii: II 309
z i m b i l, s.n. — coş de papură: II 194, 326, 327, 318
z m i c i, vb. (refl.) — a se dezmetici (?): III 62
z u l i e, s.f. — gelozie: 174, 217, 271, III 271

OPERA LUI ANTON PANN

BIBLIOGRAFIE

Înregistrăm, în paginile de mai jos, scrierile lui Anton Pann publicate în timpul vieții autorului. Pentru cărțile pe care le-am putut consulta personal, indicăm locul de unde provine exemplarul care ne-a stat la dispoziție, cifrele reprezentînd cota din Biblioteca Academiei R.P.R.; pentru celelalte, trimitem la sursele bibliografice folosite (menționea *Teodorescu* se referă la G. Dem. Teodorescu, *Operele lui Anton Pann. Recensiune bibliografică*, București, 1891).

La fiecare operă am socotit util ca, pe lîngă descrierea conținutului și informațiile cu privire la data apariției, să reproducem integral prefețele și alte texte incluse în volume; unele dintre ele prezintă o neîndoielnică valoare literară (vezi, de exemplu, versurile din *Heruvico-Chinonicar*); toate însă sînt documente de cea mai mare importanță pentru reconstituirea biografiei și a concepțiilor scriitorului.

DATA NEPRECIZATĂ

1. *Axion*. Tipărit pe la anul 1820, după cum rezultă din afirmația autorului în introducerea la *Bazul teoretic...* (p. XXXIII). Nu s-a păstrat nici un exemplar.

2. *Calendar în care să cuprinde toate trebuincioasele materii, după caracterul și faptele muierilor celor rele. Prin Bonifatie Setosul, matematicul stelelor, sticlelor și al urcioarelor. Tipărit acum întîi*. 32 p. Descrierea la I. Manole, *O cărticică a lui Anton Pann regăsită* (*Gazeta literară*, nr. 30, din 28 iulie 1955, p. 6), care propune data 1821—1822, prima ședere a lui Pann în Ardeal. Cf. 3.

3. *Calendar / pe anul acesta, / în care să cuprind materiile / și faptele / muierilor / celor rele. / Prin / Bonifatie Setosul, / matematic stealelor, sticlelor și al / urcioarelor. / Tipărit a*

doua oară. 32 p. nenumerotate. Tipărit, probabil în Ardeal, înainte de 1837 (vezi lista de cărți de la sfîrșitul celei de a doua ediții a *Cîntecelor de lume*), poate chiar înainte de 1830. Cf. 2.

P. I 10.482(1838[1])

4. *Cinstitului D. D. Anton Pann, / profesorul de muzică bisericească în / Seminarul sf. Mitropolii, cu cea de / școlar supunere și respect se închină aceste orații.* 88 p. Pagina de titlu lipsește. Broșura cuprinde, înaintea culegerii propriuzise de orații de nuntă populare, o dedicație în versuri semnată I. Păunescu (pp. 3—6), urmată de răspunsul, tot în versuri, al lui Anton Pann (pp. 7—19):

Iubite prietine,

Oraţia dumitale
Cu-nţelesurile sale
E ca o învăţătură
Trasă din sfînta scriptură,
Cu pildă atingătoare
De cel ce va să se-nsoare,
Care cu sfătuiri bune
Ca cînd zice şi îi spune:
Tinere cu vîrsta fragă!
Ascultă şi la cap bagă,
Şi vezi ce fel de cuminte
Se însura mai-nainte,
Ei nu alegea neveste
Cu a întreba de zestre,
Nu cerceta ca acuma
A cui e mai mare suma,
Cine-i dă mai mult din pungă
Ş-a cui e moşia lungă;
Nici se uita la frumseţe,
Să aleagă după feţe,
Ci caută să găsească
Cu frumseţe sufletească,
Să fie cu-nţelepciune
Şi crescută-n purtări bune.

[1] Datare greşită.

Căci asfel cînd e o fată
Este destul de bogată,
E şi destul de frumoasă,
Iubită şi drăgăstoasă,
Că în căsniceasca lege
Cu bărbatu-şi să-nţelege,
Nu-i vorbeşte vorbă seacă,
Ci-ntru toate i să pleacă,
E cu judecată-n sine
Şi cunoaşte de ruşine,
Nu nesocoteşte cinstea
Să-şi poarte în buze mintea
Şi întru nimic să-i pară
Să se facă de ocară,
Ci întru toat-a ei faptă
Ştie să fie-nţeleaptă.
Şi bărbatu-i, prin urmare,
Cu cinstea ei cinste are,
Cum zice: „Femeia bună
Bărbatului e cunună".

Iar nu, cum ar fi să fie,
Numai s-aibă bogăţie,
Sau şi talente de are
Să-i ceară peste cît n-are
Ca să-i puie mult în foaie[1]
Şi pe omul să-l despoaie,
Să-şi dea tot avutul bine
Şi hainele după sine,
Sau să se îndatoreze
Fata ca să-şi înzestreze,
Şi din cap pînă-n călcîie
Dator vîndut să rămîie.

E, zic, nedreptate mare,
Nu că am de măritare,
Ci omul dreptul să spuie
Nici un păcat oprit nu e.
Că de-am judeca cuminte,
Ce e dator un părinte,

[1] Foaie de zestre.

După ce îi dă soție
Ca să-i dea și bogăție?
Nu e destul că-i dă fată
După plăcerea-i curată?
Carea lui îi trebuiește
Și s-o aibă îi lipsește.

Noi vedem că fiecare,
Lipsă de ceva cînd are,
Trebuie să cheltuiască
Și dînd bani să-l dobîndească,
Căci almintrelea a face
Numai după ce îi place,
Că începe să-i propuie:
Băiete, pomană nu e,
Ci mîna în pungă bagă
Și apoi zi: dragă, dragă.

Dacă e așa odată,
Pentru ce dar la o fată
De părinți cinstiți născută
Și ca o floare crescută,
De foc, de vînt apărată,
Ca diamantul păstrată,
De ce, zic, cer bogăție
Cînd vor s-o ia de soție?
De ce nu și la această
Ca la o a lor nevastă,
Să dea încă de la sine,
Cum dau și în părți streine?

Să dăm aste la o parte
Și să întrebăm de alte.
Dar de ce un bogat oare,
Cînd voiește să se-nsoare,
Caută cu zestre mare
Și nu ia după-ntîmplare?
Că el bogat dacă este,
Ce îi mai trebuie zestre?
De ce mai bine nu-ntreabă
De este fată de treabă?

De este cu-nțelepciune
Și de are purtări bune?

Iar dacă alt oarecare
Este sărac, fără stare,
De ce ea să aibă cere?
Că nici el n-are avere.
Or va prin luarea zestrii
Și după urma nevestii
Căpital să dobîndească
Și să se îmbogățească?

Nechipzuită dorință
Și deșartă socotință!
Că dacă el în junie
N-a făcut iconomie,
Cînd avea prilej să strîngă
Și n-avea copil să-i plîngă,
N-avea nevastă să-mbrace
Și alte multe a face,
N-a putut să izbutească
Bani ca să agonisească,
Cu zestrea nevestii sale
O să o scoață la cale?
Cu al ei va să s-ajungă
Cînd stă tot cu mîna-n pungă?

Căci cineva cînd se-nsoară
Aduce-n casa lui moară,
În care copil, muiere
Mereu să macine cere.
Ș-apoi nu e numai masa,
Ci nou găuri are casa,
Punga dacă se deschide,
De loc nu să mai închide.

Dă pe una, că lipsește,
Ia alta, că trebuiește,
Cutare s-aibă să cade,
Cutare nu-i, și rău șade,
Numără și tîrguiește,
Cum zice: pîn' să spetește,

Şi punga se uşurează,
Că banii să-mpuţinează
Ş-în ea dacă nu mai pune,
Începe să nu mai sune.

Orcît dar zestre s-apuce,
Cum o ia, aşa să duce,
Chiar la-ntîia săptămînă
Îi zboară toată din mînă;
Cu care apoi îşi face
Să n-aibă în casă pace,
Să-şi audă-mputăciune
Şi prin urechi să-i răsune
Că zestrea e cheltuită,
Mîncată şi prăpădită.

Căci zestrea unei neveste
Ca şi un amanet este,
Care cu încredinţare
I să dă lui în păstrare,
De dînsa să îngrijască
Ca să nu se prăpădească.
Cum şi trebuie s-o ţie
În fiinţă tot să fie
Ca nu la vro întîmplare
Să zică că nu o are.

Săracului dar să-i placă
Să ia ca şi el săracă.
Pentru că săraca crede
Neajungere cînd vede,
Că e deprinsă de mică,
„N-am" ştie ce va să zică,
Ştie ce este răbdare,
Aşa grea nu i să pare.
Iar cea în belşug născută
Şi în răsfăţări crescută
Nu ştie pe „n-am" să-l ierte,
Ci îl răsfaţă în certe,
Tot îl întreabă de zestre:
Ce s-a făcut? Unde este?
Mereu aminte-i aduce

De-i vine cîmpii s-apuce,
Să fugă să se ascunză,
Neavînd ce să-i răspunză.

D-aceea mult mai cuminte
Se însura mai-nainte,
C-alegeri făcea părinții
Și copiii sta ca sfinții.
Își lăsa voile sale
Cei mari cum găsea cu cale.
D-aceea și fiecine
Sporea-n căsnicie bine,
Că lua *prin* ascultare
A lor binecuvîntare
Și trăia din tinerețe
Pîn' la adînci bătrînețe
Unii cu alții-n iubire
Și-întru toate cu unire.

Iar nu le sta împrotivă
Să ceară de nepotrivă
Să ia lor care le place,
Să nu poată casă face,
Să-și lege după gît lanțul
Și-în urmă să tragă danțul,
În mîini cu coada cociorbii,
Cum zice povestea vorbii:
„Dumineca cununie
Și luni la Mitropolie."[1]

Ba atît neroji sînt unii
De întrec și pe nebunii,
Că din slăbiciunea minții,
De nu-i cunună părinții
Cu care au ei plăcere,
După proasta lor părere,
Urăsc toate, se mînie
Și plec în călugărie,
Apoi cînd își vin în fire,
Cad în neghioabă căire.

Așa dară din vechime,

[1] Vezi mai sus, vol. II, p. 214, și nota.

De atîția ani mulțime,
Se ține, zic, obiceiul,
La țărani mai cu temeiul;
Că ei nu caut avere,
Ci nevastă cu putere,
Ceva de ani măricică,
Ca pe „nu poci" să nu-l zică.
Să fie coaptă la oase
Și cu brațe sănătoase,
Ca mamaliga cea mare
S-o poată-nvîrti-n căldare,
Să poată rîdica sapa
Și vadra în cap cu apa,
Cum ș-în mîini orce apucă
Să fie-n stare să-l ducă.

Ei potci nici nu iau în casă
Cu frică noaptea să iasă,
Să tremure de o broască
Și să se teamă d-o cloșcă:
Ci colea mai corăjoase
Și bărbate, nefricoase,
Ca să dea lupului gură
Cînd vine în bătătură.

Pe lîngă asta să știe
Să țeasă pînză, dimie,
Să le facă straie ele,
Cum: cioarici, zeghi și obiele.
De vite să îngrijască
Și copii făcînd să-i crească;
Dacă ea aste le poate,
Apoi îi sînt zestre toate.

Iar de aduce cu sine
Vro cloșcă cu pui, cînd vine,
Vreun cățel, vro pisică,
Vreun motoc sau junică,
Aste nu-s zestre numite,
Ci de mici ei dăruite,
Pe care ea și le crește
Ș-ale ei și le numește.

Ci să le lăsăm aceste
A mai vorbi prisos este,
Orcît de ne vom întinde,
De urechi nu ni să prinde.
Că asfel este cuvîntul,
Cum îl zici, l-a luat vîntul,
Ş-înapoi cum nu să uită,
Aşa şi de noi să uită.

Cum s-a croit, aşa merge,
S-a văpsit, nu să mai şterge.
Timpul tot o să le mîie
Şi cum sînt o să rămîie:
În oraş ca orăşanul
Şi la ţară ca ţăranul.

Anton Pann

Data probabilă: între 1842 şi 1849 (cînd a funcţionat ca profesor la seminar), mai aproape de prima din cele două date.

I 100.055

1830

5. *Versuri / musicești / ce să cîntă la naşterea mîntuitorului / nostru Is. Hs. şi în alte sărbători ale / anului. / Compuse / de / Anton Pan..., / profesorul de muzică al Şcolii Naţionale / din Bucureşti. / Tipărite în privileghiata tipografie / din / Bucureşti. / 1830.* IV + 56 p. Faţă de conţinutul ediţiei a V-a, reprodus parţial mai sus, vol. I, pp. 11—30, există numeroase deosebiri. Volumul debutează cu o *Procuvîntare* (pp. III—IV):

Din vechime este datină de a să cînta versuri în seara naşterii mîntuitorului nostru Is. Hs., precum şi în alte sărbători ale anului, adunîndu-se împreună oamenii să desfăta cîntînd laude dumnezeieşti. Însă aceste versuri neavîndu-le tipărite, din mînă în mînă şi din auzite scriindu-le, atît le smintise din calea lor, încît mai nici un înţeles nu avea într-însele. Pre aceste într-acest chip eu văzîndu-le, m-am îndemnat şi, pre cît am putut, culegîndu-le le-am îndreptat. Şi ca să nu rămîie puţina mea osteneală în deşert, le-am dat în tipar dimpreună cu glasurile lor, alcătuindu-le pe meşteşugul musichiei, alăturînd şi cîteva versuri politiceşti, care

socotesc că nimănui nu vor fi spre vătămare. De aceea rog pe fieştecare ca să priimească această cărticică cu bucuria carea eu înainte o pui.

Autorul

Urmează imnurile propriu-zise (pp. 1—38). La p. 39 citim:

Alte cîntece frumoase
Acuma de curînd scoase
Care-s toate întocmite
Pe glasuri deosebite,
Şi fiind de mulţi dorite
Să le aibă tipărite,
Le dau aci puţintele,
Să se mîngîie cu ele.
Şi nu după vreme lungă,
De-mi va-ngreca vreo pungă,
Le voi tipări pre toate
Şi cu cele ce-oi mai scoate.
Deci, cine le priimeşte,
I le-nchin prieteneşte,
Iar cui nu vor fi să-i placă,
Facă-şi de vorbe-n vînt clacă.

Urmează *Cîntece politiceşti morale* (pp. 39—53), *Închinăciune* (= *Urare la pahar*, p. 54) şi o listă de *Preacinstiţii ajutători* (pp. 55—56). Cf. 20, 29, 45, 64.

I 99.958

1831

6. *Poezii deosebite / sau / Cîntece de lume. / Din care / unele sînt culese de alţii, iar altele originale / de / Anton Pan.../ P.M.Ş.N.*[1] */ Tom 1*[2]*. / Tipărite în privileghiata tipografie / din / Bucureşti. / 1831.*[3] 88 p. Volumul începe cu următoarea prefaţă (p. 2):

Crez că la mulţi va aduce mirare pornirea mea spre a da prin tipar la lumină nişte poezii ca acestea. Ştiut fiind însă la cei mai mulţi din obşte că aceste poezii de multă vreme avîndu-le manuscrise, unele adunate de la alţii şi

[1] Profesorul de muzică al şcoalelor naţionale.
[2] Al doilea tom n-a apărut niciodată.
[3] Coperta: *Poezii deosebite / sau / Cîntece de lume.*

altele chiar de mine compuse, mai totdauna aveam silă de către prieteni a le da izvoade, şi cu aceasta mi se pricinuia zăticnire de la alte lucruri mai folositoare. Pentru uşurarea mea dar şi pentru a prietenilor mulţumire, m-am îndemnat a le tipări. Priimească, mă rog, deocamdată aceste, şi văzînd că sînt priimite cu dragoste, mă voi îndemna a le da şi altele.

Urmează cîntecele propriu-zise (pp. 3—84), care, faţă de ediţia a II-a, au în minus cele care preced cîntecul *Cine simte înţelege*. Volumul se încheie cu *Scara tomului întîi* (pp. 85—88)[1]. Cf. 14.

I 44.051

1832

7. *Îndreptătorul / beţivilor / care cuprinde în sine numirile beţivilor / şi toate faptele care curg din beţie. / Tipărit acum întîi. / 1832.* 32 p. Cuprinsul e reprodus parţial mai sus, vol. I, pp. 59—74. Cf. 65

I 7.204

1834

8. *Hristoitie / au / Şcoala moralului, / care învaţă toate obiceiurile şi năravurile cele bune. / Compuse în versuri / de / Anton Pan, / profesorul de muzică vocală al şcoalelor naţionale din Bucureşti. / 1834.* 182 p. + 12 p. nenumerotate. După textul lucrării (pp. 3—180, publicat parţial mai sus, vol. I, pp. 75—167), urmează reproducerea *Cîntării dimineţii* de I. Eliad (pp. 180—182), prezentată de cîteva versuri ale lui Pann. Paginile nenumerotate de la sfîrşitul volumului cuprind o listă de *Preacinstiţii ajutători şi prenumăranţi la tipărirea cărţii aceştia*, după care urmează:

Domnilor

Cîţi sînteţi prenumăranţi
Cu parale şi cu sfanţi,
De orce rang mari şi mici,
În rînd cîţi v-aflaţi aici,

[1] Ultima pagină a copertei:

De veţi găsi vreo vină
Îndreptaţi fără pricină.
Însă numai p-ale voastre
Şi lăsaţi pă ale noastre.

De la toți pardon îmi cer
Cu rugăciuni pîn' la cer,
Că atît v-am zăbovit
Din cît m-am făgăduit:
Să vede că Dumnezeu
N-a vrut atunci cînd vream eu,
Ci acum a ajutat
Sfîrșitul de ș-a luat;
Iată dar o priimiți,
Și sănătoși o citiți.

Ultimele două pagini[1] cuprind *greșalele tiparului* și se încheie cu nota:

Pe unde vei mai vedea *a, e, ă, î* or apostrofi, virgule și punturi puse una în locul altia, aceste sînt din nebăgare de seamă a probarului.

I 100.137

1837

9. *Noul / Erotocrit. / Compus în versuri / de / Anton Pann./ Tomul întîi. / Sibiu, 1837. / S-au tipărit la Gheorghie de Clozius.* XIV p. nenumerotate + 119 p. + 5 p. nenumerotate. Volumul începe cu o dedicație în versuri (*Dumnealui marelui medelnicer Alecu Bojoreanu să închină aceasta istorie*, pp. III—IV)[2] și cu o prefață în versuri, *Către cititor* (pp. V—VI), după care urmează *Întruducere* (pp. VII—XII) și *Persoanele cele ce vorbesc într-acest nou Erotocrit* (pp. XIII—XIV). Textul romanului (pp. 1—119; vezi vol. I, pp. 169—194) este urmat de *Numele cinstiților prenumeranți* și de *Greșalele tiparului*.

10. Același titlu cu precedentul, cu excepția mențiunii *Tomul al doilea*, în locul celei corespunzătoare în vol. I. 160 p. + 3 p. nenumerotate. Textul romanului ocupă pp. 1—159 (vezi vol. I, pp. 195 — 282); pe p. 160 se citește o *Deslușire* (privind forma sulițelor cu care se luptă eroii romanului) și următoarea înștiințare:

[1] Lipsă în exemplarul Bibliotecii Academiei; datele au fost completate după un exemplar aflat în biblioteca documentară a Editurii pentru Literatură.

[2] Paginile lipsesc din exemplarul Academiei; datele s-au completat după cel din biblioteca Institutului de lingvistică din București.

Domnilor!

Ştiut este că aceasta istorie greceşte este împărţită în două tomuri mari: eu, avînd plăcere ca să o formez în mai mici tomuri purtătive, am împărţit-o în cinci, după cum am şi dat înştiinţare: dar nefiind cu putinţă a să potrivi după făgăduiala mea, am fost silit a o tipări în chipul care este; şi spre mai bună mulţămire d. prenumeranţi, am socotit că la tomul al patrulea şi al cincilea să adaog pe la margini nişte poezii alese, au cîntece mai noau, cu glasurile lor puse pe note[1]. Iar dacă va avea norocire istoria ca să se tipărească a doua oară, atunci îşi va priimi altă formare.

A.P.

Paginile nenumerotate cuprind *Numele domnilor prenumeranţi* şi *Greşalele tiparului*.

11. Acelaşi titlu ca şi precedentul, cu excepţia menţiunii *Tomul al treilea*. 140 p. + 4 p. nenumerotate. Textul romanului (pp. 1—140; vezi vol. I, pp. 283—296) e urmat de *Numele cinstiţilor prenumăranţi* şi de *Greşalele tiparului* (paginile nenumerotate).

12. Acelaşi titlu ca şi precedentul, cu excepţia menţiunii *Tomul al patrulea*. 151 p. + 4 p. nenumerotate. Textul romanului (pp. 1—114) este urmat de un *Adaos la tomul al patrulea* (pp. 115—151; vezi vol. I, pp. 297—337). Paginile nenumerotate cuprind *Numele domnilor prenumăranţi*, *Greşalele tiparului* şi următoarea înştiinţare:

Domnilor!

Ştiu că osebit dintr-aceste veţi găsi multe greşeli în stil, în cuvinte şi mai vîrtos în pontuaţie, care şi în tomul al cincilea să vor vedea: fiind unele de mine, altele de jecear adăogate a rămas neîndreptate. Pentru că din ceasul care am pus supt tipar acest *Erotocrit* pînă în minutul acesta nu mi-am văzut sănătatea (din pricină a multor întîmplări nenorocite, care poate vă sînt cunoscute), şi de aceea nici n-am putut să prescriu cioarnele şi să le mai îndreptez precum să cădea, ci le-am trimis să se tipărească cum le scrisesem întîi, cu grabă şi fără băgare de seamă.

Sînt mulţămit că d. Gheorghe de Clozius a ştiut romîneşte bine şi a putut descurca cioarnele urmînd cu tiparul

[1] Notele nu au apărut.

foarte frumos, fără a arăta supărare, crezîndu-mi la boală. Acestui dar bărbat bun urmînd şi dumneavoastră, vă rog a mă ierta, cînd veţi critica lucrul meu.

A. Pann

13. Acelaşi titlu ca şi precedentul, cu excepţia menţiunii *Tomul al cincilea*. 142 p. + 3 p. nenumerotate. Textul romanului (pp. 1—110) este urmat de un *Adaos la tomul al cincilea* (pp. 111—142; vezi vol. I, pp. 338 — 377). Paginile nenumerotate cuprind o postfaţă în versuri (vezi mai sus, vol.I, pp. 377—378) şi *Numele cinstiţilor prenumăranţi*.

I 67.069 (toate cele cinci volume)

14. *Poezii deosebite / sau / Cîntece de lume. / Din care / unele sînt culese de la alţi, / iar altele originale de / Anton Pann./ Tipărite a doua oară, mai îndreptate / şi adăogate pentru petrecerea / vieţuitorilor. / Să află de vînzare la D.I. Romanov. / 1837.* VI p. nenumerotate + 100 p. + 8 p. nenumerotate. Volumul începe cu *Scara celor ce să cuprind într-aceasta cărticică* (pp. III—VI). Urmează textul propriu-zis (pp. 1—100), reprodus parţial mai sus, vol. I, pp. 31 — 57. Volumul se încheie (pp. 1—6 nenumerotate) cu un *Catalog cărţilor istoriceşti ce să află în librierie d. I. Romanov şi I. Popovici şi Visarion Rus în Bucureşti supt nr. 419 pe uliţa Braşovenilor, şi în Iaşi la D.D. Nica* (din care de A. Pann sînt: *Îndreptătoriu beţivilor, Cîntece lumeşti, Hristoitie au şcoala moralului, Cărindariu pe anul acesta în care să cuprind toate faptele muierilor celor rele*) şi cu (pp. 7—8) *Cărţile pentru Teatru Naţional din Bucureşti*, dintre care de A. Pann e înregistrat *Noul Erotocrit*. Cf. 6.

I 67.272

1839

15. *Povestire arabică / vrednică / de băgare de seamă. / Găsită în manuscris şi îndreptată / de / Stanciu Gheorghiescu. / Bucureşti, / Tipografia pitarului Constandin Pencovici, / 1839.* 70 p. Volumul începe cu o scrisoare a autorului către A. Pann, în care îl roagă să tipărească povestirea, dacă o va socoti „vrednică a se da la lumină". Urmează (pp. 4—5) răspunsul lui Pann:

Domnule Gheorghiesc!

Istorioara d-tale cu adevărat este una din cele mai frumoase, carea socotesc că va plăcea multora, precum și mie.

Această istorioară cuprinde într-însa o foarte pilduită învățătură asupra tinerilor, ce găsesc cu cale să umble neînsurați pe drumurile desfrînării, cum și asupra bărbaților celor ce de multă dragoste asupra nevestilor lor cad în patima zulii (temirii), care patimă este mai rea decît beția, după proverbul care zice: „cel ce umblă pe drum cu gîndul acasă își pierde căciula în tîrg". Eu las de a mai zice ce folos poate culege neștine dintr-însa, decît după pofta dumitale am și dat-o la tipar, socotindu-mă în numărul prietenilor dumitale.

Anton Pân

Cf. apendice, 6.

I 71.989

1840

16. *Sfința / Evanghelie / ce să zice / în sfința și luminată zi a Paștilor, / la a doua înviere. / Culeasă în opt limbi / și dată la lumină în zilele oblăduirii preaînălțatului / nostru prinț / Alexandru Dimitrie Ghica / cu binecuvîntarea preasfințitului / episcop / Neofit Rîmnicu / de / Anton Pan, și dedicată / D. D. Nicolaie Iorgulescu. / Sibii, 1840. / În tipografia lui Gheorghie de Clozius.* 20 p. nenumerotate. Are următoarea prefață (2 p.):

Către cititor

Procuvîntare la această carte nu este de lipsă, decît trebuie să arăt că ceia ce m-a îndemnat a o tipări sînt însuși cucernicii preoți, carii au rîvnă să citească Evanghelia în ziua de Paști în deosebite limbi.

Iată-o dar tipărită cu ortografia bisericească, cu oxii după cuviință, ca să puteți păzi tonurile zicerilor a fiecărie limbi.

Priimiți-o, vă rog, și lepădați hîrțoagele cele prescrise de la unii-alții, fiind cu totul pocite și foarte departe de înțeles.

Pentru care vă sfătuiesc şi zic că bine ar fi să nu vă semeţîţi numai în tonaţia oxiilor, ci să le procitiţi de vreo cîteva ori înaintea vreunuia ce are idee la acele limbi care vreţi să le ziceţi, ca să puteţi rosti zicerile plăcute şi cu dulceaţă în auzul ascultătorilor.

Anton Pan

Evanghelia a să face în şase stări, cum şi celelalte Evanghelii a să pune după orînduiala care să vede, este din porunca preasfinţitului episcop Neofit Rîmnicu.

Urmează textul în opt limbi al cap. 20, versetele 19—25 din Evanghelia lui Ioan, transcris în alfabetul chirilic: *romîneşte, elineşte sau greceşte, latineşte* (pronunţare italiană), *slavoneşte şi ruseşte, nemţeşte* (cu *i* şi *e* pentru *ü* şi *ö*; aceleaşi sunete sînt redate prin *iu* şi *eo* în textul francez), *bulgăreşte, franţozeşte, turceşte.*

II 100.476

1 8 4 1

17. *Noul / Doxastar / prefăcut în romîneşte după metodul vechi al / serd. Dionisie Fotino / şi dat la lumină pe acest metod nou / în zilele / oblăduirii preaînălţatului nostru prinţ / Alexandru Ghica / cu binecuvîntarea şi ajutorul înaltpreaosfinţitului / mitropolit al Ungrovlahiii / domnul d. Neofit / întru / întîiul an al arhipăstorii sale / de / Anton Pann. / Tomul I, / Bucureşti, 1841. / În tipografia pitarului Const. Pencovici, supt direcţia lui / Iosif Copainig, care a lucrat şi notele de cîntare.*[1] VI + 320 + 32 + 2 + 6 p. Are următoarea prefaţă (pp. III—VI):

Către cei ce îmbrăţişază această
carte cu dragoste

Cîţi iubiţi podoaba sfintelor lui Dumnezeu biserici şi doriţi a auzi cuvîntul lui Dumnezeu în cîntare bine întocmită, cîţi flămînzeaţi a glăsui dumnezeieştile laude alcătuite cu meşteşugire şi însetaţi a vedea dat la lumină acest Doxastar, pentru care mă îndemnaţi totdeauna, bucuraţi-

[1] Coperta: *Noul / Doxastar / romînit după al / sd. Dionisie Fotino / pe metodul cel nou / de / Anton Pann / Bucureşti 1841. / Tipografia pitaruui C. Pencovici, supt direcţia / lui Iosif Copainig.*

vă! iată-l! priimiți-l! Atît cei ce aveți cunoștință bună asupra musichii[1], cît și cei ce aveți rîvnă a învăța, folosiți-vă unii cu alți; cîntați slavele ce se coprind într-însul și vă veseliți întru Domnul și întru toți sfinții lui. Luați în băgare de seamă meșteșugita alcătuire a cîntărilor și vă îmbogățiți duhul în melosul stihiraric.

Autorul acestui Doxastar, serdarul *Dionisie Fotino*[2], fiind desăvîrșit în meșteșugul musichii, a dat o probă de talentul său îmbogățind podoaba bisericii cu această întocmire a sa prin care au arătat că și cîntările bisericești le putem glăsui cu rostire ritoricească[3], ca să fie cu înțeles și cu dulceață în auzul ascultătorilor; eu, dorind ca să nu las pe romînii iubitori de musică lipsiți de o asemenea trebuincioasă carte, m-am sirguit a o romîni, ca să înlesnesc pe cîntăreți a dobîndi știință desăvîrșită în cele opt glasuri și să ajungă în stare de a putea răvărsa din grumazul lor fără împiedecare buna potrivire a glasului la întîmpinarea a orce fel de zicere în cîntarea singur-glasnicilor.

Acest Doxastar este de neapărată trebuință ca să se predea școlarilor îndată după Anastasimatar. Într-însul iubitorul de musică întîmpină tot felul de tesuri, precum: de umilință, de rugăciune, de plîngere, de întristare, de bucurie și altele; într-însul învață cum să glăsuiască întrebătoarea, minunătoarea și ce săvîrșiri să întrebuințeze la toată pontuația; va ști cum să păzească tonul la ligusa, la paraligusa și la proparaligusa; va cunoaște diapasonul și dis-diapasonul a fiecăruia glas în înălțare peste înălțare și în pogorîre pînă supt pogorîre; va vedea ce fel să glăsuiesc zicerile cerești și cele ce cer suire, cum și zicerile pămîntești și cîte cer josire, și cu un cuvînt va dobîndi idee ca să știe rosti cu bună întocmire și zicerea cea mai mărunță, în fiecare opt glasuri.

Deci cîți aveți rîvnă a învăța meșteșugul musichiei și priimiți acest Doxastar, nu vă îngreuiați a-l trece în predare chiar și tot. Ascultați cu băgare de seamă toate lucrările, ca să le deprindeți și cu ifosul lor, adică: liniștit, cucernic, mîngîios și dulce, ușor suind și ușor pogorînd,

[1] Musichiei.

[2] V. mai sus, vol. I, p. 381, nota 2.

[3] Este vorba mai ales de punerea de acord a accentului cuvintelor cu timpii tari ai melodiei. Vezi mai jos, p. 298.

neabătîndu-vă în niscai adaosuri şi afărături schimonosite, care sînt urîte lui Dumnezeu şi oamenilor. Sirguiţi-vă din toate mai mult ca să învăţaţi bună purtare a glasului; căci nu e învăţat cel ce ştie numai să cînte şi are glas lăudat, ci acela ce ştie a-şi purta şi glasul ca un instrumentar iscusit şi meşteşugit la degete.

Urmaţi musichia regulat ca să ajungeţi în treapta cîntăreţilor lăudaţi. Nu vă mulţumiţi cu a urma prin şcoli numai pînă începeţi a pricepe meşteşugul şi a silabisi cîntarea singuri; căci atunci vă asemănaţi pruncilor carii învaţă numai să citească şi zic „Tatăl nostru" în monoton, iar de gramatică, de loghică şi de ritorică nici o idee n-au, întocma să socoteşte şi cel ce nu învaţă meşteşugul musichii[1] pînă la desăvîrşire. Pentru ce cîntăreţii de mai-nainte, carii urma la meşteşugul vechi, era lăudaţi şi cinstiţi (deşi unii ştia mai mult şi alţii mai puţin)? Pentru că şi cea mai mică cîntare trebuia să o asculte de la dascăl şi să o înveţe ca de rost; pentru că o lecţie pe cît de mult să cîntă, pe atît de mult să îndulceşte, ca şi un fier, pe cît de mult să freacă, pe atît să lustruieşte.

Vă puneţi dar sirguinţa,
Ca să dobîndiţi ştiinţa
  Celor ce sînt lăudaţi,
Grăbiţi cu nepregetare,
Pîşind către-naintare,
  Moliciunii nu vă daţi.

Ca fiind dreptul cum cere
Veţi fi şi obştii-n plăcere
  Şi orunde priimiţi;
Veţi fi din locuri mărunte
Chemaţi în horuri de frunte,
  Iar nu alţi streini veniţi.

Că oriunde cînd lipseşte
Acolo să priimeşte
  Omul cu talent înalt,
De naţie nu să-ntreabă,

[1] Musichiei.

Ci să rînduieşte-n treabă,
Fie dascăl, fie alt;

Căci ştiinţa e cinstită
Şi de obşte priimită
În tot globul pămîntesc,
De-mpăraţi pe tron s-aşază,
De domni să îmbrăţişază
Şi de toţi cîţi o doresc.

D-aceea cine o are
Întîi însuşi prin urmare
Văzută cinste să-i dea,
C-avînd purtări înţelepte
Să poată cinste s-aştepte
De la cei ce-l vor vedea.

Dorindu-vă fericirea,
Binele şi norocirea
A vă sfătui cutez,
Că aceste-n lumea mare
Le-am cunoscut prin cercare
Cel ce mă supt-însemnez

Anton Pann

Urmează cîntările (pp. 1—320), un *Adaos* de cîntări, paginate separat (pp. 1—32), o listă cu *Greşalele tiparului* (2 p. nenumerotate), o listă cu *Numele cinstiţilor prenumeranţi carii bine au voit a ajuta la tipărirea acestui Doxastar*, paginată separat (pp. 1—5); pe ultima pagină găsim următoarea

Însemnare

Pe lîngă altele ce s-au adăogat în acest Doxastar (nefiind în cel grecesc), s-au alcătuit mai tîrziu şi Adaosul, care s-au aşezat la sfîrşitul cărţii, nădăjduind că nu să va scumpi fiecare a da peste preţul ce s-au pus în foaia prenumeraţii încă cîte trei sfanţi, spre despăgubirea mea.

Anton Pann

A apărut probabil între cele două volume de *Fabule* (vezi prefaţa celui dintîi şi coperta celui de-al doilea).

I 100.658

18. *Fabule / şi / istorioare / auzite şi versificate / de / Anton Pann. / Cartea întîia. / Tipărirea întîia. / Bucureşti. / Tipografia pitarului Constandin Pencovici. / 1841.* 128 p. Fabulele sînt precedate de o prefaţă (pp. 1—6, reprodusă mai sus, vol. I, pp. 381-382). Cf. 34.

19. *Fabule / şi / istorioare / auzite şi versificate / de / Anton Pann. / Cartea a doua. / Tipărirea întîia. / Bucureşti. / Tipografia pitarului Costandin Pencovici. / 1841.*[1] 228 p. Fabulele sînt urmate de o postfaţă *Către cititori* (p. 128, reprodusă mai sus, vol. I, p. 521). Cf. 35.

I 100.009 (ambele volume)

20. *Cîntece de stea.* Ediţia a doua, semnalată de G. Dem. Teodorescu, fără să o descrie; nu pare să fi cunoscut vreun exemplar. Cf. 5, 29, 45, 64.

1843

21. *21 ianuarie, la sărbarea numelui înaltpreaosfin[ţi]tului mitropolit al Valahiei şi cavaler a feluri de ordine, domnul domn Neofit,* în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* nr. 6, luni, 6 februarie 1843, p. 48. În acrostih: *Neofit mitropolit al Ungurovalahiei* (sic); semnat *Anton Pann, prof. de cîntări în Sem. sf. Mitrop.*

1844

22. *Marş de primăvară,* în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* nr. 20, luni, 15 mai 1844, p. 160:

I

Toţi, cu toţi într-o unire
Dopotrivă să păşim,
Daţi picioarelor pornire
La verdeaţă să ieşim. *(bis)*
Iată dulce primăvară
A strălucit pe cîmpii
Şi cheamă la dîns-afară
Bătrîni, tineri şi copii. *(bis)*

[1] Coperta (păstrată în exemplarul din biblioteca prof. B. Cazacu): *Fabule / şi / istorioare / de / Anton Pann. / Bucureşti, / 1842.*

Horul

Filomila, turturelul,
Mierliţa şi porumbelul,
Pe ramuri frunzoase stînd,
Împreună melodează
Ş-armonie acordează,
Tot congiorul răsunînd.

II

Soarele răvarsă rază
Către orizon suind
Şi natura-nsufleţează,
Supt cer toate renviind. *(bis)*
Zefirii zbor prin verdeaţă,
Peste globul pămîntesc,
Şi din flori trăgînd dulceaţă
Locul lor îl miresmesc. *(bis)*

Horul

Filomila, turturelul ş.cl.

III

Pe cîmpie şi pe luncă
Nelenevosul ţăran
Vesel asudă la muncă[1],
Să dea rodul peste an. *(bis)*
Pluguri, sape, seceri, coase
Prin tot locul zornăiesc,
Şi de glasuri bucuroase
Văi şi dealuri ehoesc. *(bis)*

Horul

Filomila, turturelul ş.cl.

Anton Pann

1845

23. *Înştiinţare.* Foaie volantă, 4 p. Primele trei pagini cuprind textul următor:

[1] Pentru prezentarea idilică a vieţii de la ţară, vezi mai sus, vol. II, p. 250, nota.

Nu este mai urît unui cîntăreț romîn decît a zice că nu poate sau nu știe cînta romînește; și nu este mai greu decît a se sluji cu cîntările unei limbi pe care el nu o cunoaște. Toți pretutindenea s-au obicinuit ca se cînte în biserică: catavasii, doxologhii, heruvice, chinonice și altele, tot în limbă streină, și, neînvățînd sau neînțelegînd ce zic, sînt siliți să se pocească și pe sine și cîntarea cu pronunția zicerilor stravagante.

Cărțile ce s-au tipărit pîn-acum în romînește sînt aceste cinci: 1. Teoreticonul mic, în care nu să coprinde decît o scurtă arătare despre cunoștința semnelor muzicii; 2. Anastasimatarul, în care învață școlarii cunoștința celor opt glasuri pe larg, adică în felul care nu prea obicinuiesc a le cînta în biserică, cerîndu-li-se mai grabnice; 3. Irmologhiul argon, în care se coprind catavasiile pe larg, și în felul care nu știu de vor face trebuință ca să se cînte în biserică vrodată; 4. Tomul al doilea, ce să întrebuințează numai la privigheri; și 5. Doxastarul, tom. întîi, în care se coprind numai slavele sărbătorilor, sau cunoștința melodiei meșteșugite.[1]

Aceste sînt toate, de aceea nu este mirare de ce nu să găsesc din romîni cîntăreți buni; căci cîntările cele ce mai des să întrebuințez în biserică, după orînduiala serii și dimineții, nici s-au tîlmăcit de cineva, nici s-au dat la lumină. Trebuința cerînd însă a se preda în seminar asemenea cîntări, am luat îndemnare și cîte una-una tîlmăcindu-le le-am împărțit în mai multe tomuri, dîndu-le numire după cele ce se coprind într-însele, adică:

1. Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești sau gramatica melodică, în care se coprinde tot fundamentul meșteșugului muzicii, potrivit după întrebări și răspunsuri deslușite asupra învățăturii acestei sisteme și scrierii cei cu ortografie a tot felul de cîntare.

2. Irmologhiul sau catavasierul grabnic, care coprinde în sine toate catavasiile anului și alte deosebite irmoase, cum și prosomiile (podobiile), doxologhiile grabnice, troparele, condacele sărbătorilor mari și altele multe.

3. Privighierul și mînecătorul, care coprinde în sine toată orînduiala serii și dimineții, începînd de la anixandarii, „Fericit bărbatul"[2], „Lumină lină", prochimenele și cel. Apoi treim-

[1] Cu excepția ultimei lucrări, prelucrată după Dionisie Fotino și tipărită de Panu în 1841, cărțile înșirate aici aparțin lui Macarie (vezi p. 281, n.1).

[2] Imnurile sînt denumite cu cuvintele cu care încep. Ghilimelele au fost introduse de noi, pentru evitarea confuziilor.

nicul (troicinicul), „Dumnezeu e domnul", polieleie scurtate dimpreună cu „Mărturisiți-vă domnului", „La rîul Vavilonului", „Cuvînt bun", evloghitarii mari[1], velicearîile sau pripelele ce să cînt după polieleu, „Ceea ce ești mai cinstită" pe 8 glasuri, „Toată suflarea" asemenea cu stihurile lor, doxologhii mari și altele cîte să cînt pînă la liturghie.

4. Păresimierul, care coprinde în sine toate cîte se cînt în postul cel mare, începînd de la dumineca vameșului și fariseului pînă în sîmbăta cea mare, adică psalm: „Miluiește, dumnezeule", „Ușile pocăinței", troparele ceasurilor și ale pavecerniții, aghioasele, heruvice: „Acum puterile", chinonice: „Gustați și vedeți", „Să se îndrepteze", slujba acatistului, aliluia, „Iată mirele", „Cînd slăviții ucenici" și toate catismele (sedelnele) din săptămîna cea mare și cel.

5. Heruvico-Chinonicarul, în care se coprinde orînduiala sfintei liturghii[2], heruvice mari și mici, chinonice asemenea, din toate cîte două rînduri, și altele ce să cînt pînă la „Fie numele domnului binecuvîntat".

6. Anastasimatarul îndoit, adică cel zăbavnic dimpreună cu cel grabnic, cu care se poate sluji cîntărețul după chipul care i să pare.

7. Calofoniconul, care coprinde în sine tot felul de irmoase umilitoare și veselitoare pe toate glasurile cu cratimile lor; această carte folosește pe școlari pentru mlădierea și cultivirea glasului, cum și pentru desăvîrșirea a tot meșteșugului muzicii[3].

8. Doxastarul, tomul al doilea, în care se coprind slavele triodului și pendicostarului (de care doresc mulți, însă nu se va zăbovi).[4]

Aceste vrînd eu a le da la lumină, am și făcut foaie de prenumerație, dar văzînd că cei mai mulți din cîntăreți nu se înlesnesc să dea o sumă mai mare, cu îndemnarea și găsirea cu cale a mai multora, m-am învoit ca să le tipăresc în broșure de cîte patru

---

1 În lucrarea tipărită (1848), ordinea imnurilor nu e identică cu cea indicată aici.

2 Lucrarea menționată aici a apărut în 1847, în trei volume: două din cle formează *Heruvico-Chinonicarul*, al treilea *Rînduiala liturghiei* (vezi numerele 36, 37, 39 ale prezentei bibliografii).

3 Lucrarea nu pare să fi fost tipărită. G. Dem. Teodorescu, *op. cit.* p. 46, crede că a putut apărea în 1846.

4 Cele două părți ale *Doxastarului* au apărut în volume separate (vezi numerele 71 și 72 ale prezentei bibliografii).

coale şi în fiecare trei săptămîni să se trimiţă ca o gazet prenumeraţilor orunde vor fi.

Deci cei ce au dorinţă a dobîndi asemene cărţi să binevoiască a-şi suptscrie într-această foaie numele, pronumele şi locul lăcuinţii.

Prenumeraţia pentru o broşură cu hîrtie ordinară este un sfanţ, iar cu hîrtie de Olandă bună un sfanţ şi jumătate.

Cei ce să prenumeră la priimirea broşurii dintîi au să răspunză banii pentru două broşure, adică cîte doi sfanţi cu hîrtie ordinară, iar cu hîrtie olandă cîte trei sfanţi de un trup sau un rînd de cărţi, or la cîte trupuri se va prenumera; apoi de la priimirea broşurii a doua vor începe să dea cîte un sfanţ sau cîte un sfanţ şi jumătate, după hîrtia cu care se vor prenumera; şi la broşura din urmă nu vor da nimic.

Iar cei cu dare de mînă şi cu lăcuinţa în depărtare se pot prenumera după înştiinţarea cea dintîi[1], adică la două cărţi dodată.

Bucureşti 1845

Anton Pann

Pe pagina a patra, după indicaţia:

Locurile prenumeraţii vor fi tot acele ce s-au însemnat la înştiinţarea dintîi,

urmează un tabel liniat, cu rubricile: *Trupuri* (subîmpărţit în *hîrtie olandă* şi *hîrtie ordinară*), *Numele şi pronumele* şi *Locul lăcuinţii*.

P. V. 84

24. *Bazul / teoretic şi practic / al / muzicii bisericeşti / sau / Gramatica melodică. / Predat în Seminarul sfintei Mitropolii în / zilele înaltpreasfinţitului mitropolit al / Ungrovlahiei, / d. d. Neofit / şi / tipărit într-al cincilea an al arhipă/storii sale. / De / Anton Pann. / Bucureşti, / 1845. / Într-u a sa tipografie de muzică bisericească.*[2] IV p. nenumerotate + XL[3] + 232 p. Pe p. II (nenumerotată) se citeşte:

[1] Din această primă înştiinţare nu s-a păstrat nici un exemplar.

[2] Coperta: *Bazul / teoretic şi practic / al / muzicii bisericeşti / de Anton Pann, / profesor de muzică bisericească în Sem. şf. / Mitropolii. / Preţ. pe hîrt. oland. 8 sfanţi iar ordin. / 6 sfanţi. / Bucureşti, 1846. / Într-a sa tipografie de muz. bisericească.*

[3] Pagina XL este numerotată greşit XXXIX.

Cum sînt dator către muma recunoscător să fiu,
Contrebuiesc bisericii ast ce ca credincios fiu.
Şi deşi către mai mare aduc un dar prea micşor,
Rog priimeşte-l, stăpîne, ca un ce folositor.

Urmează pe p. III (nenumerotată):

Înaltpreasfinţitului şi de Dumnezeu alesului mitropolit al sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei, domnului domn Neofit, preaţinstit exarh al plaiurilor şi locoţiitor al Chesarii Capadochiei şi cavaler a feluri de ordine de curţi împărăteşti, al nostru domn şi stăpîn.

Urmează (pp. I—VIII):

Înaltpreasfinţite stăpîne!

Precum unui soldat, ca să ajungă la scopul dorit, îi trebuiesc arme îndemînatece, şi precum unui meşter, ca să-şi lucreze meşteşugul cu desăvîrşire, îi trebuiesc instrumente perfecte, aşa şi şcolarului, ca să poată înainta şi să ajungă la o ştiinţă temeinică şi folositoare, îi trebuiesc cărţi metodice şi bine alcătuite, de care noi în muzica bisericească sîntem lipsiţi cu totul.

Pentru că, de cînd s-a întradus metodul nuou al aceştii sisteme, nici două trupuri de cărţi întregi nu s-au romînit încă, ci tot înjumătăţite s-au dat la lumină, şi acele lucrate după ştiinţa de demult, cînd nu era încă metodul muzicei în desăvîrşire, ci lucra fiecare după priceperea sa, şi după cum îl povăţuia puţinele cunoştinţe.

Şi pentru ca să nu-mi fie cuvîntul spre defăimarea cuiva şi spre lauda mea, mărturiseşte însuşi contractul mieu scris în condica sfintei Mitropolii, că şi eu eram conlucrător cu părintele Macarie[1], în zilele preasfinţitului Dionisie mitropolit. Care atunci pe cît îmi socoteam lucrul de bun, pe atît acum îl judec de simplu; căci atunci metodul muzicei nuou abia se arătase la lumină şi regula tîlmăcirii nu ne era cunoscută, acum însă această sistemă este cu mult mai naintată.

Dascalii cei mari ai bisericii Răsăritului n-au contenit a se gîndi spre îndeplinirea şi desăvîrşirea acestui meşte-

[1] Ieromonahul Macarie a tipărit, mai întîi la Viena, apoi la Bucureşti, culegeri de cîntări bisericeşti, în care adaptează reformele lui Petru Efesiul la imnografia romînească.

şug, în care adăogînd cele de lipsă, cum şi dînd la lumină canoanele ortografiei, au prefăcut şi toate cîntările pînă de trei ori, din ediţie în ediţie îndreptîndu-le şi mai frumos împodobindu-le; iar noi am rămas tot în cele dintîi, fără a tîlmăci şi altele; pentru că după mutarea din viaţa aceasta a părintelui Macarie nu s-au orînduit nici un tîlmăcitor de cîntări, nici s-au arătat vreunul ca să ceară a se însărcina cu această slujbă, ce rari oameni o pot îndeplini.

Acum însă neapărata trebuinţă cere tîlmăcirea cîntărilor bisericeşti, atît pentru cîntăreţii patrioţi, cît şi pentru a se preda în seminare, după instrucţiile ce se alătură la sfîrşitul acestei cărţi, cum şi tipărirea lor, pentru scutirea vremii ce să cheltuieşte cu prescrierea lecţiilor de mînă în ceasul predării, în care ar putea atît profesorii, cît şi şcolarii a-şi înainta învăţăturile mai repede, fără a se zăticni.

Deşi unii zic că preoţii ce trebuie să ştie atîtea cîntări multe, eu însă arăt că greşită este părerea acelora, căci dacă au mijloc şi ceas hotărît pentru cîntare, de ce să nu înveţe bine? şi în care altă şcoală o să înveţe cineva meşteşugul muzicii mai bine? de la care altă parte o să iasă cîntăreţi romîni buni şi desăvîrşiţi dacă nu din seminare? Dar oare şi preoţii nu pot fi profesori? nu pot învăţa şi ei măcar pe copiii lor, dacă nu şi pe alţii?

Adevărat, nu o să iasă toţi desăvîrşiţi, toţi cîntăreţi, şi toţi dascăli, că aceasta este cu neputinţă, destul este însă din fiecare period să iasă cîte trei-patru buni, fiind unii dintr-înşii mai uşor priimitori de învăţătură; carii în anii lor cei hotărîţi pentru seminar pot să iasă şi compuitori, cu un profesor silitor şi cu metod bun, după cercarea ce s-a făcut.

Dar chiar şi să nu iasă într-atît desăvîrşiţi, după cum zic, cărţi tot le trebuiesc; că pe ce o să înveţe catavasii, doxologhii, prosomii, heruvice, chinonice şi altele multe? care neapărat trebuie să le ştie, dacă o dată s-au apucat de învăţătura muzicii, ca nu în urmă să aducă în biserică neplăcere auditorilor cu proasta şi neregulata lor cîntare, şi prin urmare să amerinţeze împuţăciuni profesorilor sau seminarelor.

Înveder̆at este că numărul cîntăreţilor romîni s-au împuţinat cu totul, şi mai la toate bisericile se văd cîntăreţi fără nici o ştiinţă şi meşteşug, pricinuind auditorilor, în loc de mîngîiere şi evlavie, neplăcere. Ba la cele mai multe biserici se văd cîntăreţi streini, asemenea fără nici o ştiinţă de meşteşugul muzicii.

Desăvîrşirea unui muzic nu o poate cunoaşte decît iarăşi un muzic desăvîrşit într-aceasta ştiinţă, lucrarea-i însă se poate judeca de oricare ce cunoaşte gramatica, adică din glăsuirea propoziţiilor cu păzirea tonurilor ultime, penultime şi andipenultime, cum şi de cel ce cunoaşte ritorica i să pot judeca suişurile, pogorîşurile, răpaosele ş. cl., de sînt după cum cere regula cuvîntului.

Care toate aceste reguli se coprind în această carte, pe care îndată după orînduirea mea în seminar din porunca înaltpreasfinţiii-voastre m-am apucat să o lucrez.

Şi culegînd din scrierea dascălilor muzicești
Celor cu desăvîrşire-n bazul sistemii acești,
Lesnirea şi uşurinţa regulilor am ales,
Lepădînd pe cele grele ş-anevoie de-nţeles.
Ş-întocmii această carte, zisă ca celii grecești:
Baz teoretic şi practic muzicii bisericești.[1]
În care cu întrebare şi la toate cu răspuns
Poate-nvăţa cu lesnire cel ş-în vîrstă neajuns,
Căci de fiecare semne trece-n parte tîlmăciri
Cunoştinţe prin exempluri, deslușiri şi despliciri,
Cu desvoltare arată al muzicii analis,
Compunerea melodii şi regulile de scris.
Care reguli pîn-acuma la lumină nu s-au dat,
Nici s-au scris în romîneşte, nici de vreun s-au predat,
Căci şi cîţi avea ştiinţă d-al muzicii meşteşug,
Fiind vitregi cu şcolarii, se purta cu vicleşug.
Să-ngreuia să răspunză asupră-i dreptul cuvînt

[1] Caracterul savant al introducerii, precum şi această indicaţie a lui Pann ne îndeamnă să credem că *Bazul teoretic* este traducerea adaptată a lucrării *Introducere în teoria şi practica muzicii bisericești* (Εἰσαγωγὴ εἰς τὸ θεορητικὸν καὶ πρακτικὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς) de Hrisant din Maditos (Viena, 1821). Nu am putut găsi în nici o bibliotecă publică această lucrare, aşa că trebuie să ne mărginim la o simplă ipoteză. Date despre Hrisant, la H. Riemann, *Musiklexikon*, s.u., şi E. Wellesz, *A History of Byzantine Music and Hymnography*, Oxford, 1961, p. 6, 249.

Şi fiecare talantul îşi îngropa în pămînt.
Eu însă după puterea-mi, fără a mă lăuda,
Cu canoanele lui toate mi-a plăcut de a-l preda.
Pe care şi la lumină voind a-l da prin tipar,
Înaltpreasfinţiii-voastre îl închin drept ca un dar.

Al înaltpreasfinţii-voastre
preaplecată slugă

Anton Pann

Urmează (pp. IX—XVII):

Către iubitorii de muze

Nu este mai greu decît a se apuca cineva a prefira pe toţi istoricii lumii şi a se sili a da o lămurită descoperire despre începutul unui meşteşug sau al altui lucru; precum mulţi, scriind despre muzică şi vrînd ca să-i descopere şi să-i arate începutul şi izvorul ei cel dintîi, se încurc rătăcindu-se prin haosul veacurilor bătrîne, fără a-i putea da de căpătîi. Noi însă ştim că muzica este în lume totdodată cu firea vieţuitoare. Ea este însuşi glasul şi cuvîntul care l-a însuflat Dumnezeu în om, pentru că toată glăsuirea şi tot cuvîntul este melodie firească, şi prin urmare tot cuvîntătorul este muzic, care din pornirea organului şi lovirea aerului prin gîtlej şi nări îşi răsună glasul cu suişuri şi pogorîşuri şi îşi formează cuvîntul mai puternic sau domol, umilit sau plîngător, după simţul şi patima trupu lui său.

Un muzic chibzuind cu băgare de seamă va cunoaşte că melodia glăsuită nu este decît plînso-cuvîntare, cu care îşi descrie cinevaşi patimile sufleteşti şi trupeşti, şi aşa izvorul şi formarea muzicii fără îndoială trebuie să fi fost de la Adam, omul cel dintîi; carele după greşala sa fiind izgonit din rai, a avut destulă materie de plînso-cuvîntare (precum o descriu sfinţii părinţi în troparele bisericeşti), şi carele cu plînso-cuvîntare (poate) ş-a descris jalea izgonirii înaintea fiilor şi nepoţilor săi. Şi aceştia imitîndu-i ş-au putut forma mai multe moduri de plînso-cuvîntări, cu care apoi slăvea pre Dumnezeu, îşi săvîrşa rugăciunile către dînsul, îşi descria patimile unul către altul, îşi împărtăşa bucuriile, îşi păştea turmele, şi, cu un cuvînt, cu cîntare se năştea şi se îngropa; precum vedem şi astăzi, că fără muzică nimic nu să săvîrşaşte. Pentru că cu muzica

toată vîrsta, toată viaţa şi toată fapta se împodobeşte şi se înfrumuseţează.

Ea tinerilor e plăcută şi potrivită prin desfătătoarea ei melodie. Bătrînilor iarăşi e bine priimită, pentru darurile şi puterea ce izvoraşte din întocmirea şi frumuseţea melodii; căci printr-însa se îmblînzeşte furia, se porneşte mila, se încorăjesc soldaţii, se descriu patimile sufleteşti şi trupeşti, şi în sfîrşit vedem că e legată cu viaţa omului, fie în soţietate, fie în pustie. De aceea şi după vremi cunoscînd folosul ce să făcea prin puterea cîntării, şi aflîndu-se bărbaţi iscusiţi în ştiinţe, au început a o meşteşugi cu semne spre a o aduce la mai bună desăvîrşire.

Deci precum toate meşteşugurile ş-au luat începutul de la oamenii veacurilor bătrîne, şi precum unii mai puţin şi alţii mai mult au izbutit într-însele, unii adică pe unele născocindu-le, şi alţii pe altele nesăvîrşite aflîndu-le le-au adus la mai bună desăvîrşire, şi folosul dintr-însele arătîndu-l şi celorlalţi, le-au dat ca să se gîndească la a lor şi mai bună desăvîrşire; asemenea şi meşteşugul cîntării la începutul său fiind foarte simplu şi nesăvîrşit, cu vreme şi cu încetul, de unii unele semne aflîndu-se, de alţii altele adăogîndu-se, şi asupra tutulor semnelor reguli şi canoane alcătuind, au adus-o la mai bună desăvîrşire, şi puindu-o în horul celorlalte ştiinţe, o au numit muzică.[1]

---

[1] Muzele, precum povesteşte în mitologie, era zeităţile ştiinţelor şi ale frumoaselor meşteşuguri, care întovărăşa totdauna pe Apolon ca pe un conductor sau povăţuitor. Pe care cei vechi le reprezenta ca pe nişte fecioare foarte strălucit îmbrăcate, şi fiecare din ele se socotea ca o prezidentă a unui meşteşug particular, al căruia purta simbolul caracteristic.

Numele lor era cele următoare:

Clio care era Muza istorii.
Euterpe .....Muza sau zeiţa muzicii.
Talia .....Muza comedii.
Melpomeni ....Muza tragedii.
Terpsihora .....Muza danţului.
Erato .....Muza poezii în general şi cîntărilor erotice în particular.
Polimnia.....Muza elocvenţii.
Urania.....Muza astronomii.
Caliopi .....Muza poezii eroice sau epice.

Aşadar muzica îşi are numele de la muze... (n. aut.).

Şi fiindcă muzica este gîndirea oamenilor învăţaţi[1] şi un dar al veacurilor bătrîne, de aceea priimindu-o sfinţii părinţi au aşezat-o în sfînta biserică a lui Hristos, şi depărtînd cîntarea ce se făcea prin organe, ca o nepotrivită cu dumnezeieştile închinăciuni, cu multă sîrguinţă au întocmit ehurile (glasurile) şi le-au înfrumuseţat, şi printr-însele cu cuviinţă ne săvîrşim rugăciunile către Dumnezeu. Care ehuri alcătuite fiind cu semnele muzicii, au rămas statornice şi se cînt neschimbate pînă astăzi.

Să cade dar să lăudăm geniul acelor bărbaţi, carii au fost începutul şi aflarea meşteşugului muzicii; că deşi mai în urmă mulţi să laudă în meşteşugul muzicii, însă muzica nu ş-au dobîndit vrednicia sau aflarea de la dînşii, precum ş-au închipuit unii din cei ce nu ştiu pricina lucrului, şi mai vîrtos în veacul nostru; carii pentru că au adăogat într-însa sau au scăzut un accent şi că au putut forma vreo cîntare cu destulă neregulare, îndată ş-o iau asupră că sînt Cucuzeli, Berecheţi, Neon-Patroni[2] şi alţii; mărginiţi fiind în gîndire, se îngîmfează în puţina cunoştinţă şi în scurta lor idee asupra meşteşugului muzicii, şi aşa nici pe alţii nu pot folosi, nici pe sine nu să învrednicesc de virtutea muzicii.

Muzica, cum am zis, fiind de sine cinstită, de împăraţi priimită, de domni îmbrăţişată şi de biserică binecuvîntată, în vechime cîţi se îndeletnicea la dînsa îi adăoga semne şi o îngreuia; pentru că, nemulţumindu-se numai cu semnele în care o afla, fiecare se gîndea cum mai mult să o însufleţeze şi să o înalţe în zbor. Şi aşa începînd să o împăneze care de care mai mult, atît îi îngreuiase aripile, încît rămăsese cu totul în nemişcare. Pentru că vrînd să rămîie tezurile (propoziţiile) melodiii bisericeşti neclintite sau nestrămutate din izvodul lor cel dintîi, şi să nu

[1] Din istorie cunoaştem pe Orfeu tracianul, pe Muzeu atineanul, fiul lui Eumolp, pe Pitagora filosoful, pe Socrat care a învăţat la vestitul muzic Damon, pe Platon, Aristotel şi Quintilian [scris: *Kuin-*], şi cîţi alţi pe carii ni-i arată istoria (n. aut.).

[2] Ioan Kukuzeles, cîntăreţ şi reformator al muzicii bizantine; viaţa lui e învăluită în legende şi nici măcar secolul în care a trăit nu e precizat (se propun diverse date între sec. XI şi XIV); într-o notă din *Bazul teoretic*, Panu îl socoteşte contemporan cu Iustinian! Petru din Peloponez, supranumit Berechet, şi Gherman Neon-Patron sînt autori de imnuri religioase din secolul al XVIII-lea.

poată adăoga cineva altele, au născocit niște semne, pe care le-au numit semne mari canonisite pentru fiecare tez cîte unul, care ajunsese să se cînte ca cu niște semne ieroglifice; din a cărora pricină pierzîndu-se sau lepădîndu-se și tactul melodiii, nu-i mai ajungea omului toată viața ca să o învețe cu desăvîrșire.

Mai pre urmă văzînd că muzica se pierde și se cotropește cu totul, nemaiputînd să o învețe, din pricina neînlesnirii, și cei mai mulți mulțămindu-se a ști numai o ramură a ei din practecă, începură să-i zmulgă penele, ca pe niște netrebnice, și lăsînd numai a patra parte dintr-însa, începu muzica a-și lua zborul ca să ajungă la gradul ce i se cuvine, apropiindu-să de cea europeană, de care prea puțin se deosibește; pentru că lepădînd semnele cele mari și însufleţindu-o cu tact, doritorii o învață mai cu ușurință decît pe cea europeană, atît numai că aceasta mai are niște semne vocale cam într-o asemănare unele cu altele, ca și în alfabetul grecesc: ι, η, υ sau ο, ω[1] și cel ce nu cunoaște ortografia lor nu știe care unde să le întrebuinţeze la compunere.

De aceea s-au și încercat unii ca să schimbe scrierea muzicii cu alte semne, dar le-au rămas ostenelele zădarnice, căci nimenea nu s-au luat după dînsele, ci am rămas tot în semnele vechi; deși unii au început să scrie cu note europene, precum s-au văzut tipărite în greceşte, însă numai pe glas al optulea sau al treilea, pentru că cu neputință este a se acorda în armonie toate glasurile; și chiar în simfonie scriindu-se pe note să înstreinează însușirea lor cu totul, din pricina că europenii ca unii ce nu întrebuinţează toate modurile de melodii nu au nici scările lor.

Drept aceea nici eu nu m-am depărtat de semnele vechi, ci după mica mea putere m-am sirguit a aduna și a împreuna ideile mai multor scriitori, desăvîrșiți în acest meșteșug; care cu întrebări și răspunsuri întocmindu-le, cu desvoltare arăt toate regulile cerute, spre lesnicioasa și temeinica învățătură asupra meșteșugului cîntărilor bisericești, cum și ortografia tutulor tezurilor în compunerea melodiii, adăo-

[1] În greaca modernă, literele ι, η și υ se pronunță la fel (*i*); tot așa ο și ω (*o*). Tipografia lui Pann nu dispunea de caractere grecești; de aceea, în pasajul de față sînt folosite slovele chirilice corespunzătoare.

gînd la sfîrşitul cărţii şi comparaţia notelor europene cu semnele muzicii noastre, dimpreună cu sistema diapasonului.

De aceea, iubiţilor, priimind cu dragoste de la mine aceea ce după puterea-mi am ostenit, de care şi eu cu ajutorul lui Dumnezeu povăţuindu-mă am înaintat, nu neîngrijiţi a vă pune sirguinţa întru învăţătura regulilor aşezate într-acest baz teoretic şi practic, ci întărindu-vă întru nestrămutatele definiţii ale muzicii, arătaţi-vă fii adevăraţi ai patrii şi lucraţi cele spre folosul neamului, ca nu numai în cele politiceşti să înflorim, ci şi în cele bisericeşti să înaintăm, ca să ne putem lăuda întru toate,

Şi fiţi sănătoşi.

După o *Întruducere* (p. XVIII-XL), care, pe lîngă date tehnice, cuprinde şi preţioase informaţii privind istoria muzicii romîneşti, urmează textul propriu-zis al tratatului (pp. 1—222) şi o listă cu *Numele cinstiţilor abonaţi şi ajutători la tipărirea cărţilor muzico-eclisiastice* (pp. 223—232).

I 99.935

25. *Calendar purtăreţ pentru anul 1846. Bucureşti. În tipografia lui Anton Pann.* Cuprinde la sfîrşit „din poeziile populare ale lui Anton Pann", printre care şi *Viaţa ţărănească*.

Teodorescu

1 8 4 6

26. *Poezii / populare / de / Anton Pann./ Broşura 1.*[1]*/ Bucureşti, 1846./ În Tipografia sa.* 98 p. Cuprinsul a fost reprodus aproape integral în *Povestea vorbii: Şcolara şi baba* (pp. 1—13, cu menţiunea *scris la anul 1838 iunie*; vezi vol. II, p. 137), *Fricosul de însurătoare* (pp. 14—16; figurase şi în *Noul Erotocrit*; vezi vol. II, p. 216), *Viaţa ţărănească şi orăşănească* (pp. 17—32, cu menţiunea *scrisă la anul 1838, mai*; vezi vol. II, p. 250), *Singurătatea şi căsătoria* (pp. 33—43, cu menţiunea *scris la anul 1839*; vezi vol. II, p. 218), *Amorul şi norocul* (pp. 44—54; vezi vol. II, p. 231), *Cui de ce-i place d-aie să-ngraşă* (pp. 55—62; vezi vol. II, p. 190), *Superştiţia sau rătăcirea* (pp. 63—84; vezi vol. II, p. 111),

[1] N-a apărut o a doua broşură.

БАZѢЛ

ТѢОРЕТІК ШІ ПРАКТІК

ДЕ

МѢZІЧІЇ БІСЕРІЧЕЩІ

САЮ

ГРАМАТІКА МЕЛОДІКЪ

Прецат ан Семінарѣа Офінтеї Мітрополіїан
ѯілеле анаат Прѣсфінцітѣаѣї Мітрополіт ал
Бигроблахіеї

Д. Д. НЕОФІТ

Ші

Типъріт фнтр'ал чінчілеѣ ан ал Прхіпи-
сторіі Сале.

ДЕ

ЯНТОН ПЯПІ

В Ѣ К Ѣ Р Ѣ Щ І
1845

Ан тр'ѣ ала Типографіе Ал Мѣзеѣ Мітрополіеѣ

Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești, foaia de titlu

Bibl. Acad. R.P.R.

Povestea unui gîngav despre zavera de la 1821 (pp. 84—97, singura bucată nereprodusă în *Povestea vorbii*). Volumul se încheie (p. 98) cu note muzicale pe versurile *Pom, pom eram eu, pom, Pom eram cu frunză verde Şi verdeaţa mi să pierde. Pom, pom, pom, pom eram eu pom.*

I 100.155

27. *Epitaful / sau / slujba înmormîntării domnului şi mîntuitorului / nostru Iisus Hristos. / Care / cu numire de Prohod s-au tipărit mai întîi*[1] *cu bine/cuvîntarea preasfinţitului episcop d. d. Chesarie Buzăul, / iar / acum prelucrată în felul ce să vede s-au dat la lumină cu bine / cuvîntarea înaltpreasfinţitului arhipăstor şi mitropolit al Un/grovlahiii / domnul domn Neofit, / de / Anton Pann, / profesorul de muzică bisericească în Seminarul sfintei Mitropolii. / Bucureşti./ Întru a sa tipografie de muzică bisericească./ 1846.*[2] IV p. nenumerotate + 40 p. După un motto din Psalmi, 95,2 (p. II), urmează (pp. III—IV):

Înaltpreasfinţitului şi de Dumnezeu alesului mitropolit al sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei, domnului domn Neofit, preacinstit şi exarh al Plaiurilor, locoţiitor al Chesarii Capadochiei şi cavaler a feluri de ordine.

Înaltpreasfinţite stăpîne!

Ştiut este că tot începutul nu este desăvîrşit; toate lucrurile de la începutul lumii asfel au mers şi asfel o să meargă, unii adică începîndu-le, alţii mai îndreptîndu-le, şi alţii desăvîrşindu-le.

Orînduiala Epitafului domnului şi mîntuitorului nostru Iisus Hristos mai întîi s-au regulat oarecum în Transilvanie şi s-au tipărit fără iscălitura a cuiva.

Mai pre urmă găsindu-se în manuscris şi de alţii lucrată în Bucureşti, s-au apucat unul Matache cîntăreţ, profesorul de cîntări al Seminarului sfintei episcopii Buzăului, şi a mai îndreptat-o pe cît au putut, păzind mai mult numărul silabelor decît tonurile zicerilor.

---

[1] De către părintele Macarie. Vezi Prefaţa, mai jos, p. 290.

[2] Coperta: *Epitaful / sau / slujba înmormîntării domnului şi mîntuitorului / nostru Iisus Hristos. / Care se zice şi / Prohod. / Prelucrată / de / Anton Pann, / profesorul de muzică bisericească în Seminarul sfintei Mitropolii / Bucureşti. / Tipărit întru a sa tipografie de muzică bisericească./ 1846.*

Apoi din porunca preasfinţitului episcop domnul domn Chesarie Buzăul[1] s-au curectat şi de părintele Macarie, fostul epistat al şcoalelor de musichie (precum arată în procuvîntarea acelii filăzi) şi s-au dat la lumină în felul ce s-au văzut.

Eu iarăşi avînd deprindere asupra poezii mă apucasem să o regulez şi mai înainte de aceştia, dar văzîndu-o dată la lumină, încetasem către starea a treia, socotind că e de prisos a mai osteni la o carte ce să află tipărită şi îndestulaţi toţi de dînsa.

Acum însă fiind orînduit de înaltpreasfinţia-voastră profesor de muzică bisericească în Seminarul sfintei Mitropolii şi făcînd trebuinţă a o preda enternilor, am căutat la toate librieriile şi nu s-au găsit nici una ca să întîmpin această trebuinţă şi am fost silit să o copiez în manuscris.

În predarea ei însă am băgat de seamă că la multe tropare fiind cuvintele în apostrofă era greu de pronunţiat şi înţelesul întunecat şi făcea trebuinţă de tîlmăcirea şi desplicirea frasurilor.

De aceea, apucîndu-mă încă în anul trecut cu cea mai de aproape luare-aminte, le-am îndreptat după puterea mea, păzind a nu întrebuinţa cuvinte scurtate în apostrofi decît prea rar şi pe unde iartă idiotismul limbei.

Pe care şi în anul acesta protocolindu-o din cuvînt în cuvînt cu cea mai mare băgare de seamă şi negăsind nici un tropar să ceară osebită îndreptare, o înfăţişez înaltpreasfinţii-voastre, rugîndu-mă ca să binevoiţi a da binecuvîntare la a doua ei tipărire pentru trebuinţa seminarelor şi bisericilor pe unde lipseşte.

1844.

Al preasfinţiii-voastre
preaplecată slugă
Anton Pann

Urmează textul şi cîntările (pp. 1—36), volumul încheindu-se cu o listă de *Cinstiţii abonaţi, carii au binevoit a se proscrie şi a se prenumăra la tipărirea cărţilor muzico-eclisiastice* (pp. 37—40). Cf. 73.

II 100.375

[1] Cel plin de rîvnă pentru asemenea regulare a tutulor cîntărilor bisericeşti (n. aut.).

28. *Irmologhiu / sau / Catavasier/ care / coprinde în sine toate irmoasele sau catavasiile sărbăto/rilor împărăteşti de peste an, troparele, condacele şi exa/postelariile./ Coprinde / şi podobiile tutulor glasurilor, binecuvîntările şi slujba mor/ţilor şi altele. / Romînit şi dat la lumină cu binecuvîntarea înaltprea/sfinţitului şi de Dumnezeu alesului arhipăstor şi mitropolit al Ungrovlahii, preacinstit şi exarh al Plaiurilor şi/ locoţiitor al Chesarii Capadochiei şi cavaler a feluri de ordine,/ d. d. Neofit,/ pentru trebuinţa seminarelor şi altor şcoli asemenea. / De / Anton Pann./ Bucureşti./ Tipărit întru a sa tipografie de muzică bisericească. /1846.* VIII + 218 p. Pe p. II citim:

În biserică voiesc mai bine cinci cuvinte care să le înţeleagă, decît o mie în limbă streină.

Corint., Cap. 14, stih. 19

Urmează o dedicaţie (pp. III—V):

Sfinţii-sale preacuviosului
arhimandrit Spiridon
igumenul sfintei monastiri Tismana

Cinstite părinte!

Din gurile multor părinţi am auzit şi cu ochii mei am văzut că monastirea Tismana au fost şi este lăcaşul pusnicilor şi pilda chinoviilor, al căria începător şi ctitor este cel dintru sfinţi, părintele nostru Nicodim cel sfinţit; şi cu adevărat într-acest loc pacea domneşte, tăcerea şi liniştea împărăteşte, şi numai închinăciunile cele către Dumnezeu sînt deşchiderea gurilor şi răspunderea glasurilor; cu un cuvînt, în acest loc, supt cîrmuirea preacuvioşii-voastre, evlavia către cele dumnezeieşti este în punctul desăvîrşirii.

Pe cîţi dorinţa îi aduce în partea locului mărturisesc că chipul cel adevărat monahicesc în persoana preacuvioşii-voastre îl văd, şi nu să pot opri a nu vă numi călugăr al călugărilor şi părinte al părinţilor; căci Dumnezeu v-au înzestrat şi v-au împodobit cu blîndeţea, smerenia şi cu toate darurile sufleteşti.

Şi în adevăr asfel de părinte, asfel de cîrmuitor să cuvinea să aibă Tismana: liniştit, pacinic şi cugetător de Dumnezeu, potrivit cu natura acestui loc pusnicesc; cel ce v-au ales şi v-au aşezat la această sfîntă monastire au ştiut să cunoască la firi de oameni.

Nu ca să vă împletesc laude mîglisitoare mă înfăţişez cu acest cuvînt, eu nu zic din parte-mi nimic, ci aceste (cum am zis) toate din gurile multor cuvioşi părinţi le-am auzit şi de la alţi evlavioşi mireni. De aceea şi de rîvnă îndemnat fiind am alergat înadins a vizita această monastire antică şi a vă vedea pe preacuvioşia-voastră. Şi neavînd a vă aduce alt prinos din evlavia mea, v-am închinat această carte în manuscris, care preacuvioşia-voastră priimindu-o cu dragoste aţi şi binevoit a da un ajutor mai însemnat pentru tipărirea ei, ca şi alţii să se împărtăşească de dînsa.

Rog dar să dea Domnul ca să trăiţi întru zile îndelungate, şi să cîrmuiţi cu sănătate, ca să aibă părinţii pildă, şi să se poată lăuda cu preacuvioşia-voastră în cele duhovniceşti, numindu-vă următor al sfîntului Nicodim, precum vă şi numesc; iar eu să vă am binecuvîntarea ca un fiu sufletesc

şi supus

Anton Pann

Urmează (pp. VI—VIII):

Către cei ce cu dragoste urmează la ştiinţa muzicii bisericeşti

Iubiţilor cîntători!

Iată şi Catavasierul, în care se coprinde melodia grabnico-irmologhică, priimiţi-l ca pe un instrument sau unealtă mai de trebuinţă, cu care trebuie să lucraţi la meşteşugul cîntărilor; cunoaşteţi că melodia grabnico-irmologhică este cea dintîi care caracterează talentul şi desăvîrşirea unui muzic; căci celelalte melodii, adică stihirarice, papadice şi calofonice, sînt care să pot întrebuinţa şi pe tetradii, aceasta însă este care duce şi povăţuieşte pe muzic către potrivirea altor nenumărate tropare, ca după proînsemnarea fiecăria odă sau irmos şi podobie a se întocmi toate fără osebire: care se dobîndeşte din practică, şi aceasta printr-o scumpă exersiţie.

Practica este legată de teorie şi teoria de practică, şi un muzic de nu le va avea pe amîndouă, cîntarea lui totdauna aspră să va părea în auzul ascultătorilor, chiar şi organul de l-ar ajuta cît de mult, nu va putea aduce plăcere decît semenilor săi. Şi ce e mai rău, că cei mai mulţi, necunoscînd unde trebuie înalţare, unde apăsare şi unde răpaos, schimonosesc sfintele cîntări, fără să înţeleagă nici

însuşi ce zic, nici cei ce îi aud; de multe ori încă hulesc în loc să laude pre Dumnezeu, din nebăgare de seamă şi din neştiinţă.

De aceea priimiţi zic acest Catavasier, care cu destule ameţeli, cu pierdere de odihnă şi de somn s-au tradus şi s-au întocmit în romîneşte spre folosu-vă, din îngrijirea prea bunului şi milostivului nostru arhipăstor şi mitropolit al Ungrovlahii, domnul domn NEOFIT, carele totdodată cu rînduirea mea în seminar a şi poruncit ca să îndeplinesc lecţiile cele de lipsă în predare; ca să lipsească de acum înainte zgomotoasa şi neregulata cîntare din sfintele lui Dumnezeu biserici.

Ascultaţi dar, tinereţe,
Al său glas plin de blîndeţe
Care vă povăţuieşte
Şi vă-ndeamnă părinteşte
Să urmaţi cu sîrguinţe
Lăudatele ştiinţe,
Ca să străluciţi cu ele
Ca luceferii-ntre stele,
Să fiţi într-adevăr vrednici
Ai numelui de cucernici,
Ca şi voi cu-nvăţătura
Şi cu fapta şi cu gura
Să daţi pildă omenimei,
Cruzimei şi bătrînimei.
Că patria noastră muma
Mult a dorit pîn-acuma
Ş-ai ei fii ca-n naţii alte
Să crească cu ştiinţi nalte
Şi să se laude-n lume
Cu romîna al ei nume;
Siliţi dar pe cît să poate
A urma aceste toate,
Vă supuneţi ascultării
Ca să fiţi vrednici chemării,
Şi îngrijiţi în tot ceasul
Ca să-ndepliniţi glasul
Al prea bunului părinte
Cel cu mieroase cuvinte
NEOFIT arhipăstorul,

De bine-vă voitorul;
Într-a cărui cîrmuire
Vrednică de pomenire
S-a început seminarul
Şi s-a vărsat în cler darul;
Dă-i, Doamne, viaţă lungă,
Adînci bătrîneţi s-ajungă,
Cu întreagă sănătate
Şi zile mai seninate,
Ca trăind mulţi ani cu bine
Folosul gîndit în sine
Să-l vază cu-ndeplinire
Adus la desăvîrşire.

Amin

Urmează cîntările propriu-zise (pp. 1—210), o listă de subscriptori (pp. 211—215), apoi (p. 216) următoarea

Înştiinţare

Acum după ieşirea Catavasierului de subt tipar va urma Heruvico-Chinonicarul, şi fiindcă abonaţii cei ce sînt cu lăcuinţa în depărtate locuri nu-l pot priimi în broşuri, după cum m-am făgăduit a-l trimite, negăsindu-se adese ocazioane sigure, vor aştepta pînă la săvîrşirea tomului întreg, şi atunci îl vor priimi fără zăbavă, aflîndu-se acum dintr-însul patru coale ieşite de subt tipar.

A. Pann

Volumul se încheie cu un *Reghistru de cele ce să coprind în cartea aceastǎ* (p. 217) şi cu *Greşelele tiparului* (p. 218). Cf. 84.

II 100.454

29. *Versuri / ce să cîntă / la naşterea domnului / nostru / Is. Hs. / A treia oară tipărite / de / A. Pann. / Bucureşti, / în tipografia sa. / 1846.*[1] 157 p., cu unele deosebiri faţă de ediţia a V-a. Cf. 5, 20, 45, 64.

I 100.157

30. *Calendar pe anul 1847 de Anton Pann. Bucureşti. În a sa tipografie.* 32 p. Cuprinde şi versuri.

Teodorescu

[1] Coperta: *Versuri / ce să cîntă / la naşterea domnului / nostru Is. Hs. / A treia oară tipărite. / Bucureşti. / În tipografia lui A. Pann. / 1846.*

31. *Culegere / de / proverburi / sau / Povestea vorbii, / De prin lume adunate / şi iarăşi la lume date / de / Anton Pann. / Bucureşti. / În tipografia lui A. Pann.*[1] 192 p. Conţinutul şi planul diferă de ediţia a doua, mult mai amplă, reprodusă în mare parte mai sus, vol. II. Cf. 68, 69, 70.

I 99.910

32. Lipseşte pagina de titlu. *Memoria / Focului mare / în Bucureşti din ziua de Paşti, / anul 1847, martie 23. / Şi generozitatea preaînălţa/tului nostru prinţ / Gheorghie D. Bibescu vv.* 16 p. Pare a fi o primă redactare a următoarei.

I 100.156

33. *Memoria / Focului mare / în Bucureşti / din ziua de Paşti, anul 1847, martie 23. / Şi / generozitatea preaînălţatului / nostru prinţ / Gheorghie D. Bibescu vvod. / de / Anton Pann, / Bucureşti, 1847. / În tipografia sa.*[2] 30 p. Textul „reportajului" (pp. 3—20) este urmat de *Fabul-istorioare*: *Doamne fereşte de mai rău* (pp. 21—23), *Reţete sau doftorie de lene* (pp. 24—26), *Pomană fără voie* (pp. 26—27), *Cît mi-e pătura mă-ntinz* (pp. 27—29), *Deasa cercetare* (p. 30). Cf. 32, 82.

I 7.216

34. *Fabule / şi / Istorioare / auzite şi versificate / de / Anton Pann. / Cartea întîia. / Tipărirea a doua. / Bucureşti, 1847. / În tipografia lui A. Pann.* 142 p. Cuprinsul reprodus parţial mai sus, vol. I, pp. 383—451; prefaţa din prima ediţie n-a mai fost retipărită. Cf. 18.

35. *Fabule / şi / Istorioare / auzite şi versificate / de / Anton Pann. / Cartea a doua. / Tipărirea a doua. / Bucureşti, 1847. / În tipografia sa de muzică bisericească.* 146 p. Cuprinsul reprodus parţial mai sus, vol. I, pp. 452—520; postfaţa în versuri din prima ediţie n-a mai fost retipărită. Cf. 19.

I 100.055 (ambele volume)

[1] Coperta: *Proverburi / sau / Povestea vorbii / de / A. Pann. / Bucureşti, 1847. / În tipografia sa.*

[2] Coperta: *Memoria / Focului mare / din ziua de Paşti, a. 1847, / martie 23. / de / Anton Pann. / Bucureşti, 1847. / În tipografia sa.*

36. *Heruvico-Chinonicar / care / coprinde în sine trei rînduri heruvice şi chinonice du/minecilor pe toate glasurile, afară de ale săptămînii. / Lîngă care / s-au alăturat şi axioane 22./ Prelucrate şi date la lumină cu ajutorul şi binecuvîntarea / înalţpreasfinţitului arhipastor şi mitropolit al / Ungrovlahiei şi cavaler a feluri de ordine, / d. d. Neofit II, / într-al şaptelea an al arhipastorii sale, / de / Anton Pann, / profesorul de muzică bisericească în Seminarul sf. Mitropolii. / Tomul 1. / Bucureşti, 1847. / În tipografia sa de muzică bisericească.* VIII p. nenumerotate + 206 p. Pagina II cuprinde un motto din Ep. (I) Corint., 14,19[1]; paginile III—VI cuprind următoarea dedicaţie:

Cuvioşii-sale
Părintelui Veniamin,
ajutorul direcţii la clădirea monastirii Bistriţa

Cinstite părinte!

Sînt dator a mulţumi tutulor celor ce au binevoit a se abona la această carte, dar mai mult celor ce au ajutat mai cu dărnicie la tipărirea ei, şi mai vîrtos cuvioşii-voastre; căci cuvioşia-voastră v-aţi arătat şi mai cu înflăcărată rîvnă şi dragoste pentru darea ei la lumină şi mi-aţi întors în bucurie întristarea ce mă coprinsese pentru puţinii abonaţi ce îi făcusem în umbletele mele într-o lună de zile pe la toate monastirile de peste Olt, cît nici cheltuielile drumului nu scosesem.

Vă mărturisesc că de multă mîhnire nici nu eram să mă abat pe la monastirea Bistriţii; un cuvios părinte însă, asupra căruia am evlavie ca la un înger pămîntesc, m-au îndemnat cu tot dinadinsul a veni, unde vă găsii pe cuvioşia-voastră ajutor direcţii la rennoirea monastirii şi la clădirea acelor minunate şi vrednice de vedere zidiri.

Nenădăjduită mi-au fost dragostea şi buna-cuviinţă cu care m-aţi priimit, v-am spus în două cuvinte venirea mea şi îndată v-aţi arîtat buna-voinţă a inimii şi înflăcărarea sufletului spre a da ajutorul cel mai darnic şi grabnic pentru tipărirea acestii cărţi.

Nu cu cuvîntul, ca cei ce obicinuiesc a încoraja numai din gură, făgăduind marea cu sarea şi pe urmă dau ceea ce nu curge pe apă sau îşi uit şi nu dau nimic (de carii am

[1] Vezi mai sus, p. 291.

avut mulţi la cărţile cele tipărite pînă acum), ci cuvioşia-voastră m-aţi încorajat mai mult cu fapta decît cu gura; nu v-au fost cuvîntul decît: „Na acest ajutor, fie plată ostenelilor tale şi mie nu-mi da nici o carte".

De aţi avut să-mi mai ziceţi ceva, nu ştiu, că v-aţi grăbit şi aţi plecat îndată a vă îngriji de slujba în care eraţi orînduiţi, şi eu îmi apucai drumul meu către Bucureşti, gîndindu-mă întru sinemi şi zicînd: omul bun şi al lui Dumnezeu, care este născut ca să facă bunătăţi în lume, el nu munceşte ca să strîngă şi să grămădească sume mari, ci să sileşte să agonisească ca să facă bine altora şi să-şi folosească neamul şi patria pe cît va putea.

Un asfel de om de ar merge sau de l-ar duce soarta să lăcuiască în pustii, în peşteri şi în cele mai ascunse ale pămîntului, şi de ar vrea cît de mult să se smerească şi să-şi tăinuiască faptele bune, după cuvîntul Evangheliei: „Ce face dreapta să nu ştie stînga". Dumnezeu însă, carele vede cele ascunse ale inimii, îl va da la iveala şi la arătarea oamenilor, pentru faptele lui cele bune, puindu-l ca o pildă înaintea lor şi zicînd: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca, văzînd faptele voastre cele bune, să proslăvească pre tatăl vostru cel din ceruri".

Eu las a pomeni de alte bunătăţi care aţi putut face cuvioşia-voastră în lume, fiind aceasta destul spre a da pildă de fapte bune celor ce iubesc podoaba sfintei biserici şi doresc a-şi folosi patria şi neamul. Fie numele Domnului binecuvîntat, iar al cuvioşii-voastre pomenit prin această carte, după multe sute şi mii de ani, amin.

Al cuvioşii-voastre
fiu sufletesc
A. Pann

Urmează (pp. VII—VIII):

Către cîntători

Cîntă, măi frate romîne, pe graiul şi limba ta
Şi lasă cele streine ei de a şi le cînta.
Cîntă să-nţelegi şi însuţi, şi cîţi la tine ascult,
Cinsteşte ca fieşcare limba şi neamu-ţi mai mult.
Nu fi în ţara-ţi ca unul din nemernici, venetici,
Ca cînd nu ştii romîneşte ş-în limba care poţi zici.

Mai demult aveai dreptate să te poceşti, vrînd-nevrînd,
Cu pronunţia streină, tîlmăcite neavînd.
Acum însă-mbrăţişază pe aceste romîneşti,
Pe limba tatii ş-a mamii, pe care o şi vorbeşti,
Şi cînd te slujeşti cu ele ş-îţi pare că vezi greşeli,
De nu poţi face mai bune, a huli să nu te-nşeli.
Chiar şi să faci nu te-ncrede la ale tale plăceri,
Ci le dă în judecată a-o mie de păreri.
Şi vei auzi în dosu-ţi cum le judecă un prost,
Zicînd: aici, colea, iacă, aşa ş-aşa să fi fost.
Şi cînd te muşcă un şarpe nu-ţi este necaz atît,
Ci cînd mori de o şopîrlă înzecit eşti amărît.
Vorba mea e dar: de-ţi place ca să te descînte alt,
Descîntă şi tu pe altul cît poţi cu glas mai înalt,
Iar dacă nu ai putere de nici unele să faci,
Te sfătuiesc, frăţioare, că e mai bine să taci.
Eu pe cît am putut face şi pe cîte le-am făcut,
Iată, le dau la lumină pentru cei ce le-au plăcut.
Multor, am băgat de seamă, cîntarea cînd o privesc
Şi o văd îngorgonată le place de-nnebunesc,
Neştiind că meşteşugul nu stă-n scrisul gorgonat,
Ci în buna potrivire şi în stilul luminat.
Eu dar de multe gorgoane am fugit cît am putut,
Şi am urmat cuviinţei, peste reguli n-am trecut.
Am tîlmăcit, însă asfel, nu luînd toate de rînd,
Cît să nu scaz un oligon, precum văz alţii făcînd,
Ci am căutat la tonul zicerilor romîneşti
Ş-am potrivit glăsuirea ca-n vorbirile fireşti.
Căci în alt chip de a face ar fi cu totul prostesc
Şi aproape de nimica, ca lucru copilăresc.
Aş mai zice, dar de surdă o să-mi pierz scumpul meu ceas;
Îmi prerup aici cuvîntul şi în voie-vă vă las,
Că celui ce înţelege, ţînţaru-i e trîmbiţar,
Iar celui ce nu-nţelege, toabe, surle-s în zadar.

După o *Scară de cele ce să coprind într-acest Heruvico-Chinonicar* (pp. 1 — 4), urmează cîntările propriu-zise (pp. 5—206).

I 100.378

37. *Heruvico-Chinonicar / anual / care coprinde în sine deose bite heruvice şi chinonice pentru / toate sărbătorile anului, / lîngă care s-au adăogat / şi antiaxioanele lor. / Prelucrate şi date la lumină cu binecuvîntarea înaltprea/sfinţitului arhipastor şi mitropolit al Ungrovlahii, / d. d. Neofit II. / Preacinstit şi exarh al Plaiurilor şi locoţiitor al Chesarii / Capadochiei şi cavaler a feluri de ordine, / de / Anton Pann, / profesor de muzică bisericească în Sem. sf. Mitropolii. / Tom II. / Bucureşti, 1847. / În tipografia sa de muzică bisericească.* IV p. nenumerotate + 166 p. + 6 p. nenumerotate. Volumul se deschide (pp. III—IV) cu următoarea dedicaţie:

Cuvioşiii-sale
Părintelui Veniamin,
Ajutorul direcţii la clădirea monast. Bistriţa

Cinstite părinte!

Precum sufletul nu poate fără trup şi trupul fără suflet, asemenea şi aceste două cărţi una fără alta nu pot fi trup, şi precum un trup de nu-şi va avea toate mădulările sale nu să poate numi întreg, asemenea şi aceste cărţi de nu vor fi amîndouă nu să pot numi un trup, fiindcă într-însele se coprinde întregimea Heruvico-Chinonicarului.

Cuvioşia-voastră ştiind aceasta n-aţi voit a lăsa trupul înjumătăţit, ci îndată după darea la lumină a tomului întîi aţi jertvit acelaşi ajutor şi la tipărirea tomului al doilea, în folosul patrii şi în dragostea sfintelor lui Dumnezeu biserici, ca un adevărat fiu şi credincios al ei.

Aceasta a fost soarta cuvioşii-voastre, să vede, că în toată viaţa să nu faceţi decît să vă îndeletniciţi cu neobosite osteneli spre înfrumuseţarea sfintelor monastiri şi biserici.

Căci păr. arh.[1] Hrisant Horezeanul, care o zi nu rămîne să nu se gîndească cum să facă ca să înfrumuseţeze mai bine sf. monastire şi în toţi anii să rîdice clădiri din nou, pe cuvioşia-voastră avîndu-vă iconom şi suptîngrijitor la toate, v-au cunoscut potrivit cu plăcerea preacuvioşii-sale, după vrednicile slujbe ce aţi săvîrşit, şi v-a orînduit ajutor direcţii sale la clădirea monastirii Bistriţa.

[1] Arhimandrit.

Acum nu rămîne decît să vă rugaţi lui Dumnezeu pentru sănătatea şi viaţa îndelungată a păr. arh. Hrisant, ca trăind să vă răsplătească ostenelele cele multe, după bunul cuget ce-l are asupra cuvioşii-voastre.

Aşadar, cu adevărat soarta cuvioşii-voastre a fost rînduită pentru împodobirea şi înfrumuseţarea sfintelor biserici, că iată şi aceste cărţi, care sînt podoaba sfintei liturghii, cu ajutorul cel darnic al cuvioşii-voastre s-a dat la lumină, şi aţi îndeplinit o lipsă ce era de neapărată trebuinţă, într-o epohă în care toate ştiinţele au luat înaintare şi numai aceasta rămăsese înapoiată, din pricina lipsei de cărţi în limba naţională.

Priimiţi dar aceste cărţi ca pe nişte fii născuţi din rodul faptelor bune ai cuvioşii-voastre, care ca nişte moştenitori ai al său părinte vă vor pomeni după multe sute şi mii de ani, şi Dumnezeu cel ce cercetează inimile şi rărunchii vă va răsplăti însutit. Iar eu împreună cu proorocul David vă urez: „Dea-ţi Domnul după inimă şi tot sfatul să ţi-l împlinească, auză-te Domnul în ziua necazului".

Fiind al cuvioşii-voastre
ca un fiu sufletesc
A. Pann

Urmează cîntările propriu-zise (pp. 1—166); volumul se încheie (6 p. nenumerotate) cu *Numele cinstiţilor abonaţi, carii de la început pînă acum au fost statornici ajutători pentru tipărirea cărţilor muzico-eclisiastice*, clasificaţi pe categorii; la capitolul *Cîntăreţii*, nefigurînd decît un singur abonat, „d. Grigorie Enghiurliu, protopsaltul sf. Mitropolii", înscris cu un singur exemplar, Pann întrerupe lista cu versurile (pp. 3—4):

Dupre abonaţi cunoaşteţi că cîntăreţi n-au rămas,
Şi cîţi sînt pe la biserici a se abona n-au nas,
Că meşteşug, psaltichie ştiu cît ştie un cocoş,
Axioase, viermănoase[1] ţi le cînt ca pe roboş,
Iar cînd e la tereremuri sînt vestitul Cucuzel[2],
Ba încă multor le pare că îl întrec şi pe el.

[1] Precum zic ei: axioase în loc de aghioase şi viermănoase în lor de irmoase (n. aut.).

[2] Vezi mai sus, p. 286, nota 2.

Cînd se umflă ca curcanul şi mi-ţi rîdică un glas,
Ca o minge îţi trînteşte nenenalele pe nas,
De te face să caşci gura şi la dînsul să priveşti
Şi alteori te adoarme de nu-ţi vine să clipeşti.
Despre a lor neştiinţă cît de purici nu se pişc,
Cînt şi tot mereu în strană din deşte ca-n fluier mişc.
Aci îi vezi clătind capul ca raţoii unui alt,
Aci-ntind gît ca cocoşul (pentru că şi el e psalt).
Multe fac ei, dar n-am vreme aici toate să le-nşir,
Care ei le ţin de bune, gîndind c-alţi de ei se mir;
O, Doamne, îmi zise gîndul, îţi strici vorbele în vînt,
Vei să-i procopseşti cu sila şi să-i prefaci din ce sînt?
De ce să se aboneze şi carte belea să-şi ia?
Cine o să stea să-nveţe cîte se coprind în ea?
Învăţătura nu este s-o ia aşa ca un hap,
Ci pe lîngă plată cere şi cam bătaie de cap;
Şi atunci cine să doarmă şi să umble haimana,
Să taie cîinilor frunză şi s-alerge la cana?
Geaba umbli cu umărul lumea să o îndreptezi!
Zi tu cît vei, mii şi sute, că la şcoală nu-i mai vezi.
Şi ce au dacă nu-nvaţă? au doar cîntăreţi nu sînt?
Pasările nu ştiu note, nici pe psaltichie cînt,
Ş-uite, oamenii prin crînguri alerg să le prinză vii,
Ş-alţii dau bani pentru ele să le cînte-n colivii.
Cucul au nu şi el este un foarte bun cîntăreţ,
Că uite-l pun la ceasornic şi dau pentru dînsul preţ.
Dar ce zici de pitpalacul? nu e şi el muzicant?
Ba cum mai cîntă săracul! glasul lui este berlant;
Îl cumpără şi nu-ntreabă la şcoală de au urmat
Sau cumva să cerceteze de are vrun atestat.
De aceea pe ei lasă-i după cum sînt învăţaţi,
Ş-îţi caută de trebşoară şi de ceilalţi abonaţi.

II 100.377

38. *Prescurtare/ din /Bazul muzicii bisericeşti / şi din / Anastasimatar / care se cîntă grabnic şi zăbavnic. / Compus şi dat la lumină cu binecuvîntarea înaltpreasfin/ţitului arhipăstor şi mitropolit al Ungrovlahiei, / domnul domn Neofit, / cavaler a mai multor feluri de ordine. / De / Anton Pann,/ profesor de muzică bisericească în Seminarul sf. Mitropolii,/ Bucureşti, 1847. / Întru a sa tipografie de muzică biseri-*

*ceasc*ă. IV p. nenumerotate + 120 p. După un motto din Psalmi, 95,2 (p. II) urmează (pp. III—IV) dedicaţia:

Cuviosului protosinghel
Dionisie Romanov[1]
Inspectorul Seminarului sf. Mitropolii

Onorabile părinte!

Deşi cu seriozitate mi-aţi zis ca să nu pomenesc de numele cuvioşii-voastre în cartea aceasta, însă bunătatea cuvioşii-voastre, care face pe mulţi să vă iubească şi să vă respecteze fiecare, aceea m-a făcut şi pe mine a socoti că nu vă veţi supăra a vă închina această carte, fără a vă aduce într-însa mîglisitoare laude. Decît voi să arăt că ea este lucrată şi întocmită după planul cuvioşii-voastre, pentru care m-aţi îndemnat mai de multe ori, cum şi tipărită cu ajutorul care bine aţi voit a da, ca să o poată dobîndi cu un preţ mai uşor candidaţii şi alţi şcolari cu nedare de mînă; fiindcă nici un bogat nu-şi dă copilul său să-l facă cîntăreţ, ci numai săracii şi văduvele, care nu au nici hrana de toate zilele; şi neînlesnindu-se a le cumpăra cărţi şi a le îngriji de hrana şi îmbrăcămintea lor, mai bucuros îşi iau copiii de la şcoală şi îi dau la alte meserii ucenici pe 7—8 ani de zile, ştiind că se scutesc de toate cîte ar trebui să cheltuiască cu dînşii ţiindu-i acasă; pentru care pricină şi cîntăreţii s-au împuţinat cu totul şi abia să găseşte ici-colea cîte unul mai bunişor.

De aceea vă rog binevoiţi a o priimi şi a o împărtăşi celor doritori, cu preţul care veţi hotărî cuvioşia-voastră; şi dea Domnul ca să trăiţi ani îndelungaţi cu viaţă plăcută, ca să puteţi folosi patria, cu neînteresarea şi dărnicia cuvioşii-voastre, amin.

Al cuvioşii-voastre preaplecat
Anton Pann

Urmează (pp. 1—22) *Prescurtare din Bazul teoretic şi practic pentru muzica bisericească. Cu întrebări şi răspunsuri* şi (pp. 23—120) *Prescurtare de Anastasimatar grabnico-*

[1] *Romanov*—Romano. Dionisie Romano (1806—1873) fusese, între 1832 şi 1842, profesor la Seminarul din Buzău, apoi la Rîmnic; în 1845 devine directorul Seminarului Mitropoliei. Publică numeroase cărţi bisericeşti. Mai tîrziu a fost episcop al Huşilor şi al Buzăului.

zăbavnic (care cuprinde, pe lîngă cîntări, şi unele capitole teoretice).

II 100.664

39. *Rînduiala sfintei / şi / dumnezeieştei liturghii. / În care / unele compuse, alte prelucrate şi date la lumină, cu binecu/vîntarea înaltpreasfinţitului mitropolit al Ungrovlahiei,/ d. d. Neofit, / preacinstit şi exarh al Plaiurilor şi locoţiitor al Chesariei / Capadochiei şi cavaler a feluri de ordine de curţi împărăteşti, / de / Anton Pann. / Bucureşti, 1847. / Întru a sa tipografie de muzică bisericească.* IV p. nenumerotate + 92 p. Volumul începe cu următoarea dedicaţie:

Preacuviosului părintelui Nichifor,
arhimandritul sfintei episcopii a Rîmnicului

Cinstite părinte!

Dupre puţinii rîvnitori şi doritori de înaintată învăţătură a muzicii bisericeşti, dupre puţinii ştiutori şi cunoscători de această sistemă, dupre puţinii abonaţi şi ajutători ce îi am pentru tipărirea acestor cărţi, vă mărturisesc că darea la lumină a cîntărilor bisericeşti de mult ar fi contenit cu totul, daca pronia dumnezeiască n-ar fi îngrijit din cînd în cînd a trimite ajutorul cîte al unuia cuvios părinte.

Cuvioşia-voastră iarăşi, avînd multă rîvnă şi dragoste asupra cîntărilor bisericeşti (precum şi totdauna aţi îngrijit a lua copii cu glas mai bun şi a-i da la învăţătura acestii sisteme pînă la desăvîrşire), nu aţi contenit a mă ajuta nici în ceasul cînd focul v-au mistuit toate din casă, cu arderea Rîmnicului şi a sfintei episcopii, neaflîndu-vă aci, ca să scoateţi măcar un fir de aţă; cu toate că mulţi sînt vrednici de căinţă şi tînguire! Bucureştii, care au ars cu o săptămînă mai-nainte de Rîmnic[1], rar oameni au lăsat neatinşi de pagubi simţitoare. Eu carele aveam cărţi lăsate la mai multe prăvălii, precum şi la Rîmnic, toate s-au prefăcut în fum şi cenuşă. Pe cuvioşia-voastră însă deşi mai mult v-au păgubit acest pîrjol, dar aţi ştiut a vă încoraja, zicînd ca un al doilea Iov: toate sînt ale lui Dumnezeu, nimic nu este al nostru, Domnul au dat,

[1] 23 martie 1847.

Domnul au luat. O, cîţi nenorociţi s-ar mîngîia la necazurile lor de vor cugeta la cuvioşia-voastră şi îşi vor aduce aminte de răbdarea şi neturburarea lui Iov!

Cu toate aceste, priimiţi această carte, pe carea cu toată cinstea o închin cuvioşii-voastre.

Şi dea Domnul să trăiţi ani îndelungaţi, ca înmulţind să înmulţiţi talantul faptelor bune, cu care v-au înzestrat pronia cerească. Aceste vă urez

ca un fiu sufletesc

A. Pann

Urmează cîntările propriu-zise (pp. 1—92).

II 100.278

40. *Paresimier / care / care* (sic) *coprinde în sine cîntările cele mai de / trebuinţă ale postului mare. / Prelucrat şi dat la lumină,/ cu binecuvîntarea şi ajutorul înaltpreasfinţitului/ mitropolit al Ungrovlahiei, / d. d. Neofit II, / preacinstit şi exarh al Plaiurilor şi locoţiitor al Chesa/riei Capadochiei şi cavaler a feluri de ordine, / de / Anton Pann, / profesor de muzică bisericească în Sem. sf. Mitropolii. / Bucureşti, 1847. / Tipărit în tipografia sa de muzică bisericească.* 90 p. Cîntările sînt urmate de o listă de subscriptori (p. 90).

II 100.455

41. *Deasa cercetare*[1] în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură*, nr. 37, 15 sept. 1847, p. 304. Semnat: *A. Pann.*

42. *Calendar / purtativ / pe anul 1848. / Care arată răsărirea şi apunerea / soarelui după ceasornicul / europienesc, potrivit / pe gradele Ţării / Romîneşti. / Bucureşti. / În tipografia lui A. Pann.*[2] XXVI p. nenumerotate + 24 p. După partea calendaristică propriu-zisă (II—XXVI), urmează (pp. 1—4) patru poeme, *Cei patru timpi*, dedicate anotimpurilor; apoi (pp. 5—17) o *Culegere de cîteva cîntece nuou* şi melodia acestor cîntece (pp. 17—24).

P. I 1.240 (1848)

1848

43. *Privighier / care / coprinde în sine toată orînduiala privighierii sau a mînecării. / Prelucrat şi dat la lumină cu bine-*

[1] *Povestea vorbii*, vezi mai sus, vol. II, p. 266.

[2] Pe copertă: *În tipografia sa.*

cuvîntarea şi ajutorul / înaltpreasfinţitului mitropolit al Ungrovlahiei, / d. d. Neofit, / de / Anton Pann, / profesor de muzică bisericească în Sem. sf. Mitropolii. / Bucureşti, / 1848. / În a sa tipografie de muzică bisericească. 4 + 456 + 4 p. Volumul începe cu următoarea dedicaţie (pp. 2—4):

Înaltpreasfinţitului şi de Dumnezeu alesului mitropolit al sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei, d. d. Neofit, preacinstit şi exarh al Plaiurilor şi locoţiitor al Chesariei Capadochiei şi cavaler a feluri de ordine.[1]

Înaltpreasfinţite!

Şi cui altui se cuvine a închina această carte întitulată Paresimier[2] decît înaltpreasfinţii-voastre, care cu neobosire privighiaţi a păstori turma ortodoxă, ce v-a încredinţat-o mîntuitorul nostru Iisus Hristos, căci de cînd v-aţi însărcinat a purta această cîrmă, deşi totdauna întru neputinţe v-aţi aflat ca un erou, însă fără împuţinare, cu mîini slăbănoage apucîndu-o cu înţelepciune aţi povăţuit sfînta biserică ca o corabie prin mijlocul stîncilor, apărîndu-o de valurile furtunilor, ca să o aduceţi la limanul mîntuirii.

Pentru că înaltpreasfinţia-voastră aţi fost începutul tutulor îmbunătăţirilor clerului bisericesc, precum şi mai întîi aţi clădit seminarul de la Rîmnicul-Vîlcii, care au ars martie 31, anul 1847, cu oraşul dimpreună, despre a căruia frumoasă zidire este dovadă biserica cea din metohul sfintei episcopii din Bucureşti, care aţi înălţat-o din nou. Şi netăgăduit este că aţi avut în cuget a face şi alte mai multe clădiri, dar nesănătatea şi neliniştea v-au amînat a le pune în lucrare.

Cu toate aceste, v-a învrednicit Dumnezeu a vedea din seminar enterni desăvîrşiţi şi cu talente din carii îţi şi îngrijit a trimite studenţi în Seminarele Cendrale din Sant Petresburg[3], în Universitatea Ungarii din Peşta şi în Atena, pentru o mai înaintată învăţătură; de unde ca nişte albine culegînd mierea cea mai hrănitoare să o aducă la matca lor patrie.

Muzica bisericească iarăşi pînă în zilele înaltpreasfinţii-voastre nu era tîlmăcită toată, ci să slujea numai cu cele trei

---

[1] Aceste rînduri sînt tipărite pe pagina 2, cu capitale.
[2] Greşeală.
[3] Greşeală de tipar?

cărți tipărite de păr. Macarie, iar cîntările cele mai multe și de neapărată trebuință era siliți să le învețe în limba grecească, și din pricina aceștii greutăți se împuținase cîntăreții cu totul. Acum însă cu prilejul predării cîntărilor în seminar, binevoind înaltpreasfinția-voastră a mă orîndui profesor de cîntări în Sem. sf. Mitropolii, și ajutîndu-mi lucrarea și tipărirea lor, opt cărți am și dat la lumină, la care afară de înaltpreasfinția-voastră și alți abonați, ce sînt însemnați la sfîrșitul cărții, am avut mai neobosiți și mai darnici ajutători pe păr. arhimandritul Spiridon Tismăneanul, pe arhm. Calinic Cernicanul, pe păr. arhm. Dionisie[1], directorul seminarului, pe păr. arhm. Nichifor Sărăcineanul, pe păr. Veniamin, ajutorul direcții la clădirea monastirii Bistrița, și pe păr. ierod.[2] Chesarie din monastirea Horezului, prof. de cîntări al Sem. sf. episc. Rîmnicului, cărora le-am și închinat cîte o carte.[3]

Deci precum începutul tipăririi, adică Bazul muzicii bisericești[4], l-am dedicat înaltpreasfinții-voastre, asemene și al contenirii din lucru[5], care este acest Privighier, îl aduc și îl închin iarăși înaltpreasfinții-voastre, și vă rog dintr-adînc ca să binevoiți a-l priimi ca un rod din ajutoarele înaltpreasfinții-voastre și să-l împărtiți pe la sfintele biserici ale patrii, spre vecinică pomenire a înaltpreasfinții-voastre.

Al înaltpreasfinții-voastre
supus slugă
Anton Pann

Urmează cîntările (pp. 1—456) și lista de subscriptori (pp. 1—4).

I 100.475

44. *Dialog / în trei limbi / rusește, romînește și turcește. / Fiecare întocmită în vorbire după idiotismul ei. / Acum întîi cules din deosebite dialoguri rusești, tipărite / în Moscva, / de / Anton Pann, / profesor de muzică bisericească în Seminarul sfintei /*

[1] Dionisie Romano.

[2] Ierodiaconul.

[3] *Irmologhiul* a fost dedicat lui Spiridon Tismăneanul, *Prescurtarea din Baz* lui Dionisie, *Liturghierul* lui Nichifor, *Heruvico-Chinonicarul* părintelui Veniamin.

[4] Pann publicase, înainte de *Baz*, *Noul Doxastar*, vol. I.

[5] Activitatea lui Pann nu conține cu acest *Privighier*.

Mitropolii./ Bucureşti./ În tipografia lui Anton Pann./ 1848. 100 p. Are mai multe capitole: *Culegere de cele mai trebuincioase cuvinte în vorbire* (pp. 3—17, cu subtitlurile: *Ale religii, Cele cereşti, Cele pămînteşti, Dobitoacele, Cele zburătoare, Cele lumeşti, Mădulările omului, Slutirile, Îmbrăcămintea, Cele trebuincioase în casă, Ale mîncării, Despre poame, Semănături, Despre ştiinţă, Cele ostăşeşti, Despre zilele săptămînii*), *Dialog în trei limbi* (pp. 18—92), *Crezul* (pp. 93—96), *Numărul* (pp. 97—99). Volumul se încheie cu o notă *Despre greşelele tiparului* (p. 99):

Greşelile ce s-a întîmplat în acest *Dialog* nu s-au pus aici la sfîrşit, după obicei, fiindcă Vocabularul care este să se tipărească va sluji şi pentru îndreptarea lor.

şi cu următoarea *Înştiinţare* (p. 100):

Fiindcă orce Dialog tîlmăcit sau întocmit pe mai multe limbi niciodată nu poate veni la rînd cuvînt după cuvînt, ci cînd la o limbă supstantivul îi este înainte, la ceealaltă este verbul şi la ceealaltă iarăşi adjectivul sau dimprotivă, trebuind să vorbească fiecare limbă după idiotismul (însuşirea) ei, şi aşa cititorul niciodată nu să poate domiri în vorbele sale, adică: ce parte a cuvîntului întrebuinţează înainte sau în urmă.

Deosebit, la unele locuri iarăşi o limbă întrebuinţează o zicere, care în ceealaltă limbă nu să întrebuinţează, ci cu altă zicere se slujeşte în locul ei, care de ar sta cinevaşi să zică întocma cum zice şi în ceealaltă, ar vorbi o limbă cu totul pocită şi neasemănată în felul ei.

Ca să înţeleagă dar cinevaşi toate părticelele cuvintelor sale şi toată însuşirea lor este ca să aibă un vocabular, care vocabular s-a şi pus supt tipar de suptiscălitul după formatul şi mărimea acestui Dialog.

Deci cei ce vor avea trebuinţă a-l dobîndi se pot abona la locurile unde se vinde acest Dialog, răspunzînd banii înainte şi luînd bilet cu care să şi-l priimească.

Cei ce nu vor avea răbdare pînă la întreaga lui ieşire de supt tipar îl pot priimi şi în foi, de la locul abonaţii lor, în fiecare sîmbătă cîte opt foi.

Preţul abonaţii acestui Vocabular pe hîrtie velină este trei sfanţi daţi înainte, iar în urmă va avea preţul îndoit.[1]

A. Pann

II 7.246

45. *Cîntece de stea /sau/ versuri /ce să cîntă/ la naşterea domnului nostru /Is. Hs./A patra oară tipărite cu adaos de/cîntece morale de/A. Pann./Bucureşti./În tipografia sa./1848.* 110 p. Cuprinsul este identic cu al ediţiei a V-a, reprodusă parţial în vol. I, pp. 11—30; lipseşte numai *La murindul* de G. Ucenescu. Volumul se încheie (pp. 88—110) cu *Glasurile cîntărilor ce să află în cărticica aceastâ.* Cf. 5, 20, 29, 64.

I 100.013

46. *Calendar pe anul 1849 de Anton Pann. Bucureşti, 1849. Întru a sa tipografie.*

Teodorescu

1849

47. *Adiată.* Foaie volantă, 4 p., in folio:

În numele tatălui şi fiului şi sfîntului duh, amin

Am fost prunc, mă văzui june,
Mai pe urmă şi cărunt,
Ş-acum vîrsta mea se pune
La cincizeci şi trei ani punct.

De am să mai trăiesc încă,
Nu s-a dat să cunosc eu,
C-această taină adîncă
E-n ştirea lui Dumnezeu.

Atîta numai ştiu bine
Că om şi muritor sînt,
Şi soarele pentru mine
Se va stinge pre pămînt.

Acest stîrv, adică trupul,
Haina sufletului meu,

[1] Nu se cunoaşte nici un exemplar al acestui *Vocabular*, şi nici nu e semnalat nicăieri, nici măcar în listele pe care A. Pann le tipăreşte uneori la sfîrşitul cărţilor lui. E de presupus că n-a mai apărut, poate fiindcă în 1849 se tipăreşte o lucrare similară a lui Ianache Pashal.

Să va da lutului lutul,
Cum i-a ursit Dumnezeu.

Iar sufletu-mi să va cere
Nemurirea a-şi vedea
Şi l-a două înviere
Faptelor seamă să dea.

De aceea mai-nainte
De al morţii mele ceas,
Voiesc cu treaza mea minte
O adiată să las:

Rînduind cum să urmeze
Catinca, soţia mea,
Şi cum să-ntrebuinţeze
Mica avuţia mea,

Care toată alt nu este
Decît numai nişte cărţi,
Fiind date dintr-aceste
Şi p-afară-n alte părţi.

Unele-n catalog scrise,
Cui s-a dat pentru vîndut,
Altele iarăşi trimise
Cu scrisori cui mi-a cerut.

Aceste cărţi de s-or scoate
Ş-în casă cîte mai sînt
Le las soţii mele toate
Pîn' la una, c-un cuvînt.

Cum şi alte împreună
Pîn' la cel mai mic rămas,
Ca pe o soţie bună
Moştenitoare o las.

Adică: mobile, scule,
Ce le-am făcut amîndoi
Cu iconomii destule,
D-a fi-n rînd cu alţi şi noi.

Asta-mi este avuţia
Şi totu-mi agonisit,
Comoara-mi a fost soţia,
Care foarte m-a iubit.

Iar casa e cumpărată
De cîţiva arhimandriţi
Şi soţiii mele dată
Ca să fie pomeniţi.[1]

Strein fiind, nu am rudă,
Nici de neam nobil, nici prost,
Tovaroş la orce trudă
Numai soţia mi-a fost.

Ea a suferit necazuri,
Ea la boale m-a cătat,
Şi ale lumii talazuri
Dimpreună le-a luptat.

Întru toate cu dreptate
S-a purtat cît a trăit,
De nelegiuite fapte
În viaţă s-a păzit.

La momelele streine
Inima-i nu s-a supus,
Sicret n-a ţinut în sine,
Îndată orce mi-a spus.

Mă asculta cît se poate,
Din cuvîntu-mi nu ieşea,
Se supunea întru toate,
După voinţa-mi pîşea.

Căci dragoste unde este
Şi unde se înţeleg,
Unindu-se cu aceste
Doi se fac un trup întreg.

[1] De părintele arhimandritul Spiridon Tismăneanul, de părintele arhimandritul Nichifor Sărăcineanul şi alţii (n. aut.).

Ş-aşa cu iconomie,
Neavînd nici ea, nici eu,
Trăiam între sărăcie
Ş-între cum vrea Dumnezeu.

Căci cu întîia nevastă
Şapte ani trăind cu foc
N-am putut în lumea astă
Să leg două la un loc.

Chiar în ziua cununiii
A fugit şi m-a lăsat
Şi dealul Mitropoliii
Necontenit l-am urcat.[1]

Arătînd la judecată
Că ea pe alt a voit
Şi cu mine cununată
Cu minciuni s-a pomenit.

Judecata porni silă
Cu bici a o-nfricoşa,
Gîndind că va prinde milă
Asupra mea ea aşa.

Dar geaba, mijloc[2] nu fuse
S-o facă a mă iubi,
Că ea îndată se duse
Şi iarăşi se osebi.

Judecata iar mi-a dat-o,
Ea asemeni iar fugi,
Mii de ori a-nfricoşat-o,
Dar nu mă putu-ndrăgi.

Daca vede-n cea din urmă
Că vrea a se omorî[3],
Judecata ni se curmă
Şi s-o las îmi hotărî.

[1] Vezi mai sus, vol. II, p. 214, nota
[2] Tipărit: *mijlocul.*
[3] Tipărit: *Că vrea omorî.*

Asfel făcîndu-i eu voia
Prin înscris cu mărturii,
Dîndu-i zestrea, am rupt foaia[1]
Şi de ea mă despărţii.

Un fecior ce are-n lume
D-atunci cu mine născut,
Însurat, Lazar anume,
De ea-n răzgăieli crescut,

Umblînd întru desfrînare,
Şcoalelor nu s-a supus,
Dînd mumi-sii ascultare,
N-a stătut unde l-am dus.

După ce s-a făcut mare,
Iar m-am încercat cu el
Şi mi-a fost toate-n zadare,
Nefiind supus de fel.

M-a defăimat şi în faţă
Şi în dos, cum i-a venit,
Vrăjmaş mi-a fost pe viaţă,
Binele nu mi-a voit.

Atît m-a necăjit foarte
Ş-atît mi-a dat supărări,
Încît mă rănea de moarte
Urîtele-i defăimări.

Precum nici să iscăleşte
Cu pronumele meu: Pann,
Ci p-al mumi-sii iubeşte,
Ş-îşi zice: Agurizean.

D-aceea ca un protivnic
Şi ca un vrăjmaş fecior
Îl desfiinţez pravilnic
Şi nu-l las moştenitor.

[1] Foaia de zestre.

Şi ca un ce-mi ruga moarte,
Înjurîndu-mă grozav,
Ş-avea bucurie foarte
Cînd auzea că-s bolnav,

Nu voi l-a mea-nmormîntare,
Nici la niscai pomeniri
Să aibă amestecare,
Nici să facă prigoniri.

Decît să-şi ia a sa parte
O sută cărţi ce îi las[1]
Şi să se tragă doparte,
Să fugă dintr-acel ceas.[2]

Şi Catinc,-a mea soţie,
Cu care am căsnicit,
Să-ngrijească precum ştie
Şi precum i-am rînduit.

La Viforîta[3] să-ngroape
Trupul meu cînd voi muri,
Ca să mă aibă aproape
Cînd să va călugări.

Unde din starea-mi săracă
Neavînd alt decît cărţi,
Las danie să se facă
O parte din patru părţi.

O parte la cîntăreţe
S-o dea şi la scăpătaţi,
Carii doresc să înveţe
Şi cer d-a fi ajutaţi.

---

[1] 20 Doxastare, 20 Heruvico-Chinonicare, Tom 1 şi 2, 10 Catavasiere, 10 Paresimiere, 10 Privighiere, 10 Liturghii, 10 Anastasimatare şi 10 Bazuri (n. aut.).

[2] Pann şi-a schimbat apoi atitudinea faţă de fiul său. Vezi mai jos, p. 342, textul testamentului din 1854.

[3] Mănăstire de lîngă Tîrgovişte.

Iar cărţile celelalte,
Şi cîte nu-i trebuiesc,
Să le vînză c-a sa parte
De cătatu-mi sufletesc.

Tipografia cu toate
S-o vînză iar, rînduiesc,
Şi cu banii ce-i va scoate
Soţiii mele poruncesc:

La mormînt ca să-mi rîdice
Un stîlp ca un monument,
De marmură, să nu-i strice
Tăria vrun element.

Carele lucrat să fie
Cvadrat şi săpat frumos,
Şi pe dînsul să se scrie
Aceste versuri din jos:

*

„Aici s-a mutat cu jale
În cel mai din urmă an
Care în cărţile sale
Se citeşte Anton Pann.

Acum mîna-i încetează,
Ce la scris mereu şedea,
Nopţi întregi nu mai lucrează
La lumină cărţi să dea.

Împlinindu-şi datoria
Şi talantul nengropînd[1],
Ş-a făcut călătoria.
Dînd în lume altor rînd.[2]

---

[1] Aluzie la parabola talanţilor din *Evanghelie*. Autorul afirmă aici că n-a păstrat pentru sine ceea ce a învăţat, ci a perfecţionat şi a redat poporului comorile înţelepciunii populare. Găsim aici exprimarea, cu alţi termeni, a subtitlului *Poveştii vorbii*: *De prin lume adunate Şi iarăşi la lume date.*

[2] Aceste trei strofe au fost gravate pe mormîntul poetului, la biserica Lucaci din Bucureşti.

Eu am fost a sa soție
Ecaterina de Pann,
Ce cu dînsu-n căsnicie
Trăii pîn' la acest an."
Anul 18 luna[1]

O fiică ce am născută
Din păcate-n anii mei,
Anume Tinca, crescută
De Anica, muma ei,

Rog soția mea iubită
Să facă or în ce fel
Și din starea mea smerită
Să-i cumpere un inel.

Ca să-și aducă aminte,
Purtînd suvenirul meu,
Și pentru al său părinte
Să roage pe Dumnezeu.

Aceasta e a mea vrere,
Acestea eu rînduiesc,
Și fără nici o scădere
A se urma poruncesc.

Care scumpa mea soție
A le-ndeplini voiesc,
Și epitrop las să-i fie
Ochiul cel dumnezeiesc.

Pe dînsa o las stăpînă
Pîn' la lucrul cel mai mic,
Scriind cu a însumi mînă
Aceste cîte le zic.

Și mărturii spre tărie
Fețele de mai jos chem,
Iar urmînd altfel să fie
Supt jurămînt și blestem.

[1] În exemplarul consultat, data este completată, cu litere chirilice: 1854 luna *oct.* (vezi însă data din testamentul din 1854).

Care va face-mprotivă
La cîte rînduiesc eu,
Cu Iuda dopotrivă[1]
Să-l judece Dumnezeu.

Tartarul să-i moştenească
Sufletul, cînd va muri,
Şi să nu se procopsească
În lume cît va trăi.

N-are nimeni fir de aţă
În casa mea-mprumutat,
Că m-am ferit în viaţă
Să fiu sărac şi curat.

Decît de fireşti păcate
Cu totul cufundat sînt,
C-am făcut nenumărate
Cît am trăit pre pămînt.

D-aceea-ntîi c-umilinţă
Rîdic ochii-mi către cer
Şi-în lacrămi de pocăinţă
Fac rugăciune şi cer

Ca, după mila-şi cea mare,
Mîntuitorul Hristos
Să-mi răverse îndurare
Mie celui păcătos.

Al doilea rog fierbinte
Sfinţitul mitropolit[2],
Al meu stăpîn şi părinte
Cărui slujesc ş-am slujit,

Ca cu binecuvîntare
Pre Dumnezeu a ruga,
Şi la a mea-nmormîntare
Trupul a mi-l deslega.

[1] Versul pare să aibă o silabă în minus, dacă nu cumva *Iuda* e trisilab; s-ar putea, de asemenea, citi *deopotrivă* în loc de *dopotrivă*.

[2] Neofit, cu care Pann era în relaţii încă de pe vremea cînd acesta era episcop al Rîmnicului.

Al treilea rog cu bine
Tot clerul bisericesc
Să se roage pentru mine
Împăratului ceresc.

Al patrulea cu iubire
Profesori, învățători,
Asupra-mi d-orce scîrbire
Rog să fie iertători.

Al cincilea toți enternii,
Ce le-am fost învățător,
Împreună cu externii
Să mă ierte-s rugător.

Al șaselea a mea rugă
Către prieteni o fac,
De la stăpîn pîn' la slugă
Să-mi ierte orce neplac.

Mai pe urmă cu durere
Pe scumpa soția mea
Rog să-mi treacă cu vedere
'N trai vinovăția mea;

Căci ca unul ce-n viață
Cu dînsa am petrecut
Și amaruri și dulceață
Dintr-un păhar am băut,

Într-ale lumii talazuri
Luptîndu-ne ș-în nevoi,
Și mîngîieri și necazuri
A putut fi între noi.

Acuma grijile însă
Cele ce mă întrista
Au rămas numai la dînsa
Cu ele a se lupta:

Dar îi zic a nu să teme
Că de toate va scăpa,

Ca mine-n puţină vreme
În mormînt le va-ngropa.

D-aceea să nu se-nşele
De dulceţile lumeşti,
Ci urmînd poveţii mele
Facă cele sufleteşti.

Să umble în sfinte pasuri
Or şi pe unde va fi
Şi toate ale ei ceasuri
Cinstei a şi le jerfi.

De sfaturi băbeşti să fugă
Şi de al altor descînt,
Şi ca albina să sugă
Dumnezeiescul cuvînt.

Tinerilor[1] este lege
De bărbat cînd văduvesc
Cu altul capul să-şi lege
Prin nodul cel căsnicesc.

Ş-o fac multe, dar degeabă,
Că nişte păcate strîng,
Şi nimenea nu întreabă
De ce pe cel dintîi plîng!

Altele iar apuc drumul
Păcătosului amor,
Şi nu întreabă nici unul
La ce loc merg dacă mor!

Mai bine, zic, să se ducă
Precum s-a făgăduit
Şi jertvă să se aducă
Către cel ce ne-a zidit.

Că peste putinţă este
În lume cînd va şedea

[1] Feminin.

O tînără din aceste
În una a nu cădea.

Şi în urmă să căieşte
De ceea ce-a săvîrşit,
Plînge şi să tînguieşte:
Vai! amar! că a greşit.

Dar căinţele din urmă
Nu sînt decît în zădar,
Căci ele dureri nu curmă,
Nici îndulcesc vrun amar.

Precum de pildă sînt multe
În nevoi şi pătimiri,
Care n-a vrut să asculte
De bunele sfătuiri;

Că omul este ca oia
Ce după alta se ia,
Nu prejudecă nevoia,
S-aruncă din mal şi ea.

Musca-n dulceaţă s-aruncă
P-alte-necate văzînd
Ş-îşi pierde viaţa-n muncă,
Că merge la trai crezînd.

Altfel nu poate neştine
Să fugă de răul pas
Decît gîndind pentru sine
La cel mai din urmă ceas.

Şi ferice d-acel nume
Ce-n viaţă s-a păstrat
Şi merge din asta lume
Cu cugetul împăcat!

Că într-un zădar sînt toate
Migăielile lumeşti
Dacă la mijloc e moarte
Şi sîntem supuşi aceşti!

Deci după cum tot născutul
Are moarte negreşit,
Aşa şi tot începutul
Trebui să aibă sfîrşit.

Îmi sfîrşesc şi eu cuvîntul
Şi nu mai zic alt nimic,
Asta e aşezămîntul
Al slugii voastre cel mic

Anul 18[49, fevr. 21] [1]
Anton Pann, prof. S. sf. Mitr.

Cf. 89.

În biblioteca editorului

48. *Pocăinţa / omului dezmerdat / sau / vorbire între suflet şi trup / şi / osebite sfătuiri folositoare trupeşte şi su/fleteşte, prin culegere versificate şi date la / lumină, cu binecuvîntarea înaltpreasfinţi/tului mitropolit, / d. d. Neofit, / de/ Anton Pann. / Bucureşti, 1849. / Tipărit în tipografia sa.*[2] 24 p. Cuprinsul este întrucîtva diferit de al ediţiei a doua. Cf. 86.

În biblioteca editorului

49. *Calendar / bogat / pe anul de la Hristos / 1850. / Care cu deosebire arată numele tutulor sfinţilor / în fiecare zi, cum şi citirea Evanghelii de peste an. / Arată şi răsărirea şi apunerea soarelui după / ceasornicul europienesc. / Şi / cîteva poveşti şi cîntece mai nuou. / Bucureşti. / În tipografia lui Anton Pann.* 72 p. Cuprinde: *Epohe*[3] (p. 3), *Pashalie*[4] (p. 4), *Numirea lunilor la romînii săteni* (p. 4), calendar (pp. 5—28), *Despre cele patru timpuri ale anului*[5] (p. 29), *Despre întunecimi* (p. 29), *Reţete tămăduitoare...* (p. 30), *Alte reţete...* (p. 31), *Prognostice din calendarul babelor* (p. 32), *Adaos de oarecare fabule şi poveşti* (pp. 33—70), în parte reluate în *Povestea vorbii* şi *Nastratin Hogea*; volumul se încheie cu *Modurile cînturilor* (pp. 71—72).

P. I 10.386 (1850)

[1] În exemplarul pe care îl transcriem, data este completată cu cerneală de mîna lui Pann.

[2] Coperta: *Pocăinţa / omului dezmerdat / sau / vorbire între suflet şi / trup. / De / Anton Pann, / Bucureşti, 1849. / Tipărit în tipografia sa.*

[3] Cronologie.

[4] Tabel cuprinzînd data Paştilor şi a celorlalte sărbători mobile.

[5] Indicaţii calendaristice.

КІНТЪТОРЯЛ БЕЦІЕЙ.

Каре

копрінде нѫмірїле Бецівілор ші тоате фапте-
ле каре кѫрг дін Беціе.

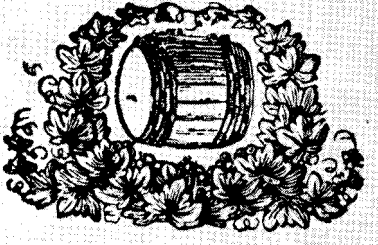

Едіціа а доа.

БѪКѪРЕЩІ 1852.

Ла тіпографіа лѫї Антон Пан.

Cîntătorul beției,
foaia de titlu
Bibl. editorului

50. *Înțeleptul / Archir / cu nepotul său / Anadam. / Tipărit întîia oară. / De / Anton Pann. / Bucureşti. / În tipografia lui Anton Pann. / 1850.* 46 p. Textul povestirii (pp. 3—38) este urmat de trei poezii: *Cuvintele unui tînăr în ceasul cel după urmă al vieții sale* (pp. 39—41), *Nestatornicia lumii* (pp. 43—44), *Altul* (pp. 44—46). Cf. 81.

I 100.144

51. *Spitalul / Amorului / sau / Cîntătorul dorului. / Adică:/ Cîntece vechi populare, / Dupre orce întîmplare, / Pe care junii le cîntă / Şi babele le descîntă. / Însă: / Pe lîngă cele sătene / S-a pus şi din orăşene. / De / Anton Pann. / Broşura întîi. / Bucureşti, 1850. / În tipografia sa.* 112 p. + 32 p. nenumerotate. Volumul începe (pp. 3—5) cu o prefață *Către cititori,* semnată *Editorul,* după care urmează o notă (p. 6) *Către domnii poeți ai poemelor celor nou care se adaogă la toată broşura*[1], semnată de asemenea *Editorul.* Textul cîntecelor ocupă pp. 7—112 şi 3 p. nenumerotate; după acestea (26 p. nenumerotate) se citesc *Modurile cînturilor vechi* şi *modurile cînturilor nou,* volumul încheindu-se (3 p. nenumerotate) cu *Reghistru sau scară de cele ce să află în această broşură.* Cf. 56.

I 100.147

52. *Spitalul / Amorului / sau / Cîntătorul dorului. / Adică:/ Cîntecele sătenilor / Şi ale orăşenilor. / A vîrstelor zburdalnice, / D-a dragostei purdalnice. / Tipărite întîia oară / de / Anton Pann. / Broşura a doua. / Bucureşti, 1850. / În tipografia sa.* 159 p. După texte (pp. 3—120), urmează *Modurile cînturilor* (pp. 121—156), volumul încheindu-se cu o *Scară de cele ce să coprind în această a două broşură* (pp. 157—159). Cf. 57.

I 100.147

53. *Calendar pe anul de la Hristos 1851, care cu deosebire arată în fiecare zi numele tutulor sfinților, la cîte ceasuri şi minute răsare şi apune soarele. Arată şi schimbarea sferturilor lunii. Mai pre urmă se adaugă şi altele. Bucureşti. În tipo-*

[1] Vezi mai jos, p. 322—323.

grafia lui A. Pann. 109 p. Textul calendarului e precedat de o prefață (3 p.); cuprinde și versuri.

Teodorescu

1851

54. *O / șezătoare la țară / sau / Povestea lui moș Albu. / De / Anton Pann. / Partea I. / București, 1851. / În tipografia lui Anton Pann.*[1] / 84 p. Cf. 75.

I 99.912

55. *Calendar bogat pe anul de la Hristos 1852, care cu deosebire arată numele tuturor sfinților în fiecare zi de peste an; arată și răsărirea și apunerea soarelui după ceasornicul europienesc și cîteva povești și cîntece mai noue. București. În tipografia lui Anton Pann.* După partea calendaristică, urmează un *Adaos de povești și cîntece.*

Teodorescu

1852

56. *Spitalul / Amorului / sau / Cîntătorul dorului / de / Anton Pann. / Ediția a doua. / Broșura întîia. / București, 1852. / În tipografia sa.* 163 p. Volumul începe cu următoarea prefață (pp. 3—6):

Către cititori

Domnilor!

Socotesc că nu fără cuviință am întitulat această ediție „Spitalul Amorului", căci în coprinderea-i nu veți vedea decît plîngeri de inimi rănite, suspinuri de piepturi săgetate, tînguiri de dureri cumplite, ohtări și tot felul de văitări din pricina Amorului: întocmai ca într-un spital în care se află mulțime de ostași loviți în bătaie și răniți de tot felul de arme, carii își arăt ranele și își spun durerile, cerînd ajutorul doctorilor. Pentru că acest Amor, copil nebun, fiu al Venerii, răzgăiat d-a sa mumă și crescut zburdalnic, în mînă cu arc și săgeți, cu neastîmpăr petrecîndu-și timpul totdauna ca cu niște jucărele, întinde arcul și aruncînd săgeți în toate părțile răzbește și pătrunde inimi de tot felul de vîrste; fără a se rușina de bătrîni, fără a se teme de viteji, fără a se sfii de filosofi, fără să

[1] Coperta: *O / șezătoare la țară / sau / Povestea / lui / moș Albu. / Partea I, / București, 1851. / În tipografia lui A. Pann.*

aibă milă de tineri, şi chiar de săraci, săgetează piepturile, le înflăcărează sîngele, şi atît îi aruncă în călduri grozave, încît mulţi îşi zmintesc simţirile şi se pomenesc ca cei lunateci în somn, şi chiar deştepţi vorbind aiurea, neştiind cum şi către cine. Ba încă unii rămîn zmintiţi pentru totdauna, fără a-şi mai putea găsi leacul, şi din Spitalul Amorului ajung în Spitalul nebunilor (la Balamuc); alţii cad în melanholie şi încet-încet se topesc şi îşi sfîrşesc viaţa; alţii iar, ca muierile care se bocesc la morminte, prin cîntece îşi uşurează durerile, ca prin nişte reţete potrivit după chipul şi asemănarea patimii, drept ierburi şi alifii: pentru că în Spitalul Amorului numai asfel de doftorii alină durerile.

Priimiţi dară acest Spital al Amorului şi preumblîndu-vă într-însul veţi vedea mulţime de nenorociţi tînguindu-se în dureri, pe carii nedefăimîndu-i să luaţi de pildă patimile lor şi să vă păziţi a nu încăpea într-însele.

Editorul

Urmează (pp. 7—8):

Către domnii poeţi
ai poemelor celor nou
care se adaogă la toată
broşura

Domnilor!

Nu socotiţi că pentru ca să mă fac stăpîn peste poemele dumneavoastră am alăturat dintr-însele în aceste broşuri, ci numai ca să le fac nemuritoare, compuindu-le melodia, deocamdată pe note bisericeşti, ca să rămîie neuitate modurile lor după veacuri: pentru care după părerea mea socotesc că nu mă veţi învinovăţi; iar dacă nu vă voi însemna numele fiecăruia la poema sa, nu este vina mea, ci a celor ce le place să se facă plaghiari şi în locul numelui poetului suptscriu pe al său, spre a amăgi pre cei ce îi cred.

Editorul

Urmează (pp. 9—136) textul cîntecelor, *Modurile cînturilor* (pp. 137—142), *Modurile cînturilor noi* (pp. 143—159). Volumul se încheie cu un *Registru despre cele ce se află într-această broşură* (pp. 160—162) şi (p. 163) o

Înştiinţare de cele ce se află supt tipar în tipografia lui Anton Pann.

Proschinitarul sau descrierea sfintelor locuri ale Ierusalimului cu 75 icoane.

O şezătoare la ţară sau călătoria lui moş Albu, broşura a doua.

Proverburi sau Povestea vorbei, partea a doua.

Spitalul Amorului sau Cîntătorul dorului, broşura a doua, ediţia a doua; după care îndată va urma broşura a treia, a patra, şi pînă la a şasea.

Cf. 51.

57. *Spitalul / Amorului / sau / Cîntătorul dorului / de / Anton Pann. / Ediţia a doua. / Broşura a II. / Bucureşti, 1852. / În tipografia sa.* 164 p. Cuprinde: textul cîntecelor (pp. 3—131), *Modurile cînturilor* (pp. 132—150), *Cînturi mai nouă* (pp. 151—161), *Registru de cele ce se află într-această broşură* (pp. 162—164), la sfîrşitul căruia citim:

Broşura a treia va ieşi cît de curînd de supt tipar.

Cf. 52.

58. *Spitalul / Amorului / sau / Cîntătorul dorului / de / Anton Pann. / Ediţia a doua. / Broşura a III. / Bucureşti, 1852. / În tipografia sa.* 176 p. Cuprinde: textul cîntecelor (pp. 3—130), *Modurile cînturilor dintr-această broşură* (pp. 131—170), *Cîntul vinului* (pp. 171—172), *Registru de cele ce se află într-această broşură* (pp. 173—176), la sfîrşitul căruia citim:

Broşura a patra cu osebite cînturi mai nouă va ieşi cît de curînd de supt tipar.

59. *Spitalul / Amorului / sau / Cîntătorul dorului / de / Anton Pann. / Ediţia a doua. / Broşura a IV. / Bucureşti, 1852. / În tipografia sa.* 160 p. Cuprinde: textul cîntecelor (pp. 3—126), *Modurile cînturilor din această broşură* (pp. 127—153), *Horă* (pp. 154—155), *Danţul inului* (p. 156), *Registru de cele ce se coprind într-această broşură* (pp. 157—160), la sfîrşitul căruia citim:

Broşura a cincea va ieşi iarăşi de supt tipar fără zăbavă, cu cîntece şi mai frumoase.

60. *Spitalul / Amorului / sau / Cîntătorul dorului / de / Anton Pann. / Ediția a doua. / Broșura a V. / București, 1852. / În tipografia sa.* 160 p. Cuprinde: textul cîntecelor (pp. 3—128), *Modurile cînturilor din această broșură* (pp. 129—156), *Registru de cele ce se coprind într-această broșură* (pp. 157—160), la sfîrșitul căruia citim:

A șasa broșură va ieși de supt tipar fără întîrziere, cu cînturi deosebit frumoase.

61. *Spitalul Amorului / sau / Cîntătorul dorului / de / Anton Pann. / Ediția a doua. / Broșura a VI. / București, 1852. / În tipografia sa.* 164 p. Cuprinde: textul cîntecelor (pp. 13—128), *Modurile cînturilor din această broșură* (pp. 129—159), *Registru de cele ce se coprind într-această broșură* (pp. 160—163); volumul se încheie (p. 164) cu o listă de

Cărțile ce se află supt tipar în tipografia lui Anton Pann

1. Moș Albu, broșura a două, a ieșit de supt tipar.
2. Povestea vorbii, partea întîia, a doua ediție[1].
3. Povestea vorbii, partea a doua, întîia ediție.
4. Nastratin Hogea sau povești bufoane și de rîs.
5. Istoria lui Bertoldin, fiul bufonului Bertoldo.
6. Magazin de deosebite cîntece alese, în două broșuri.
7. Antologhie muzico-eclisiastică, în două tomuri, cu toate cîte trebuiesc unui cîntăreț.[2]

I 100.150 (toate cele șase volume)

62. *O / șezătoare la țară / sau / Călătoria lui moș Albu. / De / Anton Pann. / Partea II. / București, 1852. / În tipografia lui Anton Pann.*[3] 88 p. După textul propriu-zis (pp. 3—84, reprodus mai sus, pp. 90—145), urmează (pp. 85—87) *Modurile cînturilor de la șezătoare* și (p. 88) o listă de

Cărțile ce se află supt tipar în tipografia lui Anton Pann

1. Povestea vorbii, partea întîia, a doua ediție.
2. Povestea vorbii, partea a doua, întîia ediție.
3. Nastratin Hogea sau povești bufoane și de rîs.
4. Istoria lui Bertoldin, fiul bufonului Bertoldo.

[1] Mențiunea „a doua ediție" se poate raporta fie la ediția din 1847, fie la un tiraj anterior, identic. Vezi mai jos, p. 332, nota 1.

Se pare că ultimele trei lucrări n-au apărut.

[3] Coperta: *O / șezătoare la țară / sau / Povestea / lui / moș Albu. / Partea II. / București, 1852. / În tipografia lui A. Pann.*

5. Magazin de deosebite cîntece alese, în două broşuri.

6. Antologhie muzico-eclisiastică în două tomuri, cu toate cîte trebuiesc unui cîntăreţ.

A apărut puţin înaintea broşurii a VI-a din *Spitalul Amorului*.

I 99.912

3. *Proschinitar / sau / Închinător, / adică descrierea sfintei cetăţi Ierusalim şi a toată Palestina. / Compusă mai întîi de preacuviosul şi preaînvăţatul Hrisant din Brusa, / cămăraş al preasfîntului şi dătătorului de viaţă mormînt al domnului / nostru / Iisus Hristos, şi tipărită în Viena la anul 1807, / apoi a doua / oară cercetîndu-se şi împodobindu-se cu multe adăogiri s-a dat / la lumină, prin stăruirea preasfinţitului arhiepiscop Ierotei al Tavorului, / în Mosca la anul 1837. / Iar acum tîlmăcindu-se din greceşte s-a dat la lumină în zilele înălţatului / nostru domn / Barbu Dimitrie Ştirbei vv, / cu binecuvîntarea preasfinţitului mitropolit al Ungrovlahiei, / d. d. Nifon, / prin stăruirea şi cheltuiala preacuviosului arhimandrit Calist, economul sfintei Mitropolii. / Bucureşti, 1852. / În tipografia lui Anton Pann.* 88 p. + 48 gravuri. Volumul începe cu următoarea dedicaţie (pp. III—IV):

Preacuviosului arhimandrit Calist,
onomul sfintei Mitropolii, căruia s-a dedicat această carte.

Venerabile părinte!

Multe cărţi folositoare sînt încă netălmăcite în limba romînească şi mulţi rîvnitori s-ar găsi să le tălmăcească; neînlesnirea însă de a le tipări îi stînjineşte pe toţi, şi aşa stau necunoscute celor ce nu cunosc limbi streine: precum şi această carte întitulată Proschinitar, ce coprinde în sine descrierea sfintelor locuri; care nu este cu totul necunoscută romînilor ca alte cărţi asemenea folositoare; pentru că cîţi se duc la Ierusalim spre închinăciune cu cheltuieli însemnate, toţi îşi cumpără cîte una, chiar şi aceia care nu cunosc limba grecească, mulţumindu-se numai ca să privească icoanele ce sînt într-însa şi să-şi aducă aminte despre unde au umblat şi ş-a închinat starea cea agonisită cu destule osteneli; pentru că cu neputinţă este să ţie cineva minte în viaţa sa toate cîte le-a văzut, fără a avea această

carte sau, şi avîndu-o, fără să o înţeleagă; de aceea şi mulţi din carii au dare de mînă se duc de cîte două ori, cu zăbavă de cîte un an; şi precum zice apostolul, „cu frică pe uscat, cu primejdie în mare, cu necazuri de către tîlhari şi cl.". Din carii mulţi se duc veseli şi se întorc întristaţi, sau ca nişte oameni supuşi fiind boalelor înapoi nu se mai întorc, îngropîndu-se departe de familiile şi rudeniile lor.

Deşi în patria noastră sînt mai multe monastiri decît în părţile acelea, dar încă în Moldova?! Bucureştenii noştri însă cei mai mulţi nu cunosc decît Cernica, Pasărea, Căldăruşanii, Ţigăneştii şi Ciorogîrla; iar de cele mai depărtate nici o ştiinţă nu au; las de a pomeni de celelalte, cum şi de monastirea Cotmeana, care este subt igumenia preacuvioşiii-voastre, ci arăt numai cîteva mai însemnate şi vrednice de văzut, precum acea vestită biserică de la Curtea-de-Argeş, care pentru minunata ei zidire vin mulţi din alte ţări depărtate numai ca să o vază; peste Olt iarăşi precum este monastirea Cozia şi schitul Stînişoară dasupra muntelui; după acestea luînd în rînd Govora, monastirea Dintr-un Lemn, Surpatele, Bistriţa şi peştera sfîntului Grigorie, Arnota cea din vîrful muntelui; apoi Horezul, cu atîtea schituri împrejur, Polovraciul, unde să află şi o peşteră vrednică de văzut; după aceea Tismana cea zidită dasupra unei stînci, unde este şi peştera sfîntului Nicodim, cum şi dasupra muntelui înalt numit Cioclovina, schitul zidit în cinstea sfîntului Ilie, şi altele şi altele. La acestea monastiri cu adevărat are ce vedea cineva; care numai într-o lună, două, le-ar putea încongiura: decît nu s-a făcut obicei ca să se ducă şi la dînsele, precum se duc la sfîntul munte (Sfeta-gora[1]) şi la Ierusalim; că al lui Dumnezeu este tot locul, precum zice proorocul David: „Al Domnului este pămîntul şi plinirea lui şi toţi cei ce lăcuiesc pre dînsul".

Folosul aceştii cărţi dar, precum zic, este şi pentru cei ce au fost la Ierusalim şi pentru cei ce n-au fost, ca prin citirea celor coprinzătoare într-însa să poată înţelege sfînta scriptură mai bine: în care privind ca într-o hartă vede icoanele monastirilor, cîtă depărtare este de la una

[1] Traducere slavonă. Este vorba de muntele Athos, din nordul Greciei, important centru mănăstiresc.

păn' la alta şi fiecare în ce poziţie de loc este aşezată; îşi dezvoltează cunoştinţa despre tot pămîntul Palestinei şi în cîte feluri s-a numit de la început pînă acum; şi în sfîrşit priveşte toate lucrurile întocma ca cînd i-ar sta de faţă, fără să se muncească de cugete şi să gîndească în sine că oare ce o fi acolo? şi să zică: O, Doamne! Căci n-am şi eu o dare de mînă să mă duc să văz şi eu ce lucruri sînt în acele locuri? Şi fără să păcătuiască înaintea lui Dumnezeu că n-a putut sau n-a avut mijloace să cîştige bani mulţi să se ducă, îşi împacă sufletul cu mergerea pe la monastirile din patria noastră şi îşi caută de negoţătoria sa.

Pentru aceea cartea aceasta de mulţi dorită fiind a să tălmăci în limba romînească, şi mai vîrtos de cei ce au fost la Ierusalim, ca să vază cele ce să coprind într-însa, totdauna am fost învitat ca să o tipăresc; pe carea eu avînd-o gata tălmăcită de un romîn iubitor de folosul romînilor, fără să-şi subscrie numele[1], am cercetat manuscrisul şi cu alţii, şi totdodată am dat înştiinţare de punerea ei subt tipar. Mai pe urmă însă am văzut că lesne este a se încerca cineva la o greutate peste putinţa lui, şi anevoie de o a ardica singur, de nu va avea mînă de ajutor. Şi aşa darea aceştii cărţi la lumină putea să se amîneze numai cu proscrierea numelor cinstiţilor abonaţi, daca n-aţi fi binevoit preacuvioşia-voastră a priimi dedicaţia ei şa da toate ajutoarele de a se tipări.

Care fără zăbavă orînduind a se da icoanele la litografie mi-aţi zis să tipăresc şi cartea fără a pune într-însa vreun cuvînt de laudă pentru preacuvioşia-voastră. Dar cum să poate tăcea o faptă bună? cînd însuşi mîntuitorul nostrul Iisus Hristos zice că „niminea nu pune lumina subt obroc, ci în sfeşnic, şi luminează tutulor". Şi în adevăr fapta bună sau fapta rea de sine să dă la iveală, dupre cum iarăşi domnul nostru Iisus Hristos zice că „nu se poate face nici un lucru la întunerec care să nu se arate de lumină". Asemenea şi această carte fiind rodul faptelor bune al preacuvioşiii-voastre, fără să vă propoveduiesc eu, ea însuşi va arăta la fiecare că asfel trebuie cineva să nu îngrijească pentru sine, ci pentru folosul tutulor de obşte.

[1] Pitarul G. Mălureanul. Pann îi trădează anonimatul în lista de subscriptori, p. 82.

Arăt însă că această carte în limba grecească fiind tipărită întîi în Viena şi pe urmă în Moscva, avea deosibire şi icoanele lor, adică în ediţia întîia se arăta monastirile pe dinlăuntru, iar în ediţia a doua pe dinafară: aşa eu am ales din amîndouă şi am tipărit care mi s-au părut mai bine desenate, adăogînd dasupra monastirilor şi icoanele sfinţilor al cărora este hramul; pentru care fiind şi multe a trebuit a costa mai mult şi a urma zăbavă la tipărirea lor.

Această carte dar mai mult prin rîvna şi osîrdia preacuviosii-voastre s-a adăogat în limba romînească, şi dea Domnul ca trăind să înaintaţi întru cele duhovniceşti şi să daţi şi alte asemenea cărţi la lumină. Pentru care sînt şi voi fi al preacuviosiii-voastre

totdeauna gata spre servire
Anton Pann

Urmează textul descrierii (pp. 1—76), un *Catalog despre cei ce au patriarhit în Ierusalim* (pp. 77-80), volumul încheindu-se cu o listă de subscriptori (pp. 81—88 nenumerotate), întreruptă la p. 85 de următoarele

Versuri epitafice

Către răposatul întru fericire păr. arhimandritul Spiridon Tismaneanul, carele în a sa viaţă n-a îngrijit decît a-şi găti comoară la cer[1] şi a-şi lăsa în urma sa pomenire.

În acrostih

Sărăcia cea cu duhul din tot sufletul iubind
Ş-în monastirea Tismanii din pruncia ta viind,
Pururea-ntr-a ta viaţă în fapte bune ai fost
Care te şi aridicară l-al igumeniei post.
Inima ş-atuncea însă nu s-a înălţat mai sus,
Ci smerit şi cu blîndeţe ai fost chiar celui supus.
Rugăciunea, privighierea-ndeletnicirea-ţi era,
Pre pămînt îţi era trupul, iar gîndirea-n cer zbura.
Izvor de-ndurări şi mile vărsai mîna întinzînd,
Împărţeai tot pîn' la una, agoniseli nestrîngînd,
Dai cu mii la ajutoare de cărţi a se tipări,

[1] Era printre sprijinitorii credincioşi ai tipăriturilor lui A. Pann. Vezi mai sus, p. 292, 310, şi mai jos, p. 339, 343.

Ş-înzestrai fete sirmane de a se căsători.
O, prea bunule părinte, numele-ţi nu este mort,
Ca Spiridon Tismaneanul toţi prin buze dulce-l port.
Nu ştiu ce mumă sau tată la fii nu-l va-mpărtăşi,
Dar din memoria noastră cît vom fi nu va ieşi.

Pe ultima pagină (88) se citeşte:

Către cinstiţii abonaţi

Sînt dator la toţi de obşte mulţămiri a da
Ş-aşti puţini ce s-abonară a-i cinsti ş-a-i lăuda:
Că foi de înştiinţare[1] pretutindeni s-au trimis,
Dar din prea puţine locuri aste nume s-au proscris;
Ploieştenii, cum să vede, sînt mai mult evlavioşi,
Prin urmare ş-în Scriptură sînt mai tare credincioşi,
Că cu-nflăcărată rîvnă spre cele dumnezeieşti,
Cu asupră s-arătară doritori cărţii aceşti;
Negustorii mai cu seamă toţi sărind s-au abonat
Ş-au rămas numai aceia carii (poate) n-au aflat;
De cînd cei mai mulţi dintr-înşii au dat ş-înainte bani,
Iată că acuma este mai aproape la doi ani:
Ca mai fără de zăbavă cartea a se săvîrşi,
Să nu şază la-ntunerec, ci la lume a ieşi,
Dar întîmplîndu-se piedeci la icoane din zugrafi,
Cum şi d-a lor săpătură zăticniri din litografi,
De atîta-ntîrziere crez că mulţi s-au supărat
Şi mulţi ş-au pierdut răbdarea din cei ce s-au abonat;
Eu încredinţat sînt însă că negreşit m-o ierta,
Bunătatea nu-i va face împrotiv-a cugeta.

Anton Pann

III 273.545

64. *Versuri / sau / cîntece de stea, / ce să cîntă / la naşterea domnului nostru / Is. Hs. / A cincea oară tipărită mai cu adăogire / de cîntece morale / de / A. Pann. / Bucureşti, 1852. / În tipografia sa.* 160 p. Textul, reprodus parţial în vol. I, pp. 11—30, ocupă pp. 1—134, după care (pp. 135—160) urmează *Modurile cînturilor ce să află în cărticica aceasta.* Cf. 5, 20, 29, 45.

I 100.149

[1] Vezi reproducerea unei asemenea foi, mai sus, nr. 23.

65. *Cîntătorul beției. / Care / coprinde numirile bețivilor și toate fapte/le care curg din beție. / Ediția a doua. / București, 1852. / În tipografia lui Anton Pann.* 45 p. Broșura este reeditarea *Îndreptătorului bețivilor* din 1832, al cărui cuprins este reprodus întocmai, cu foarte puține adaosuri.[1] Cf. 7.

În biblioteca editorului

66. *Triumful beției / sau / diata ce o lasă un bețiv pocăit fiului său. / Ediția întîia. / București, 1852. / În tipografia lui Anton Pann*[2]. 24 p. Reprodus parțial mai sus, pp. 147—154.[3]

I 866

67. *Calendar / bisericesc bogat / pe anul de la Hristos / 1853, / care cu deosibire arată numele tutulor sfinților în / fiecare zi, cum și citirea evangheliilor de peste an. / Arată și răsărirea și apunerea soarelui după ceasor/nicul europienesc / și / viața unor sfinți, cum și cîteva anecdote. / București. / În tipografia lui A. Pann.* 80 p. Cuprinde: *Epohe* (p. 3), *Pashalie* (p. 4), calendarul propriu-zis (pp. 5—28 nenumerotate, ca și precedentele); urmează o nouă pagină de titlu: *Viața / și / pătimirea cuvioasei muceniță / Eudochia / (ceva mai scurtată). / București, 1853. / În tipografia lui A. Pann*; povestirea ocupă pp. 31—70, după care urmează,

---

[1] Singurul exemplar pe care-l cunoaștem nu are paginile 37—44. Pînă la p. 36, conținutul este identic cu al primei ediții, cu deosebiri de detaliu; p. 36 se încheie cu *Cîntarea a 8-a*, cu 12 versuri înainte de sfîrșit. Fiecare pagină avînd cîte 12 versuri, rezultă că a 9-a cîntare se încheie pe p. 43. La p. 45 citim:

Cîntul păharului

Cum trag un pahar de vin,
Grijile fug, nu mai vin,
Iar mai multe cînd sorbesc,
Eu încep să chiuiesc,
Și răcnesc cu mare glas:
„Scoateți vin, că n-a rămas,
Toarnă, toarnă, cîrciumar,
Încă cîte un pahar!"

[2] Coperta: *Triumful beției / sau / Diata. / Ediția întîia. / București, 1852. / În tipografia lui Anton Pann.*

[3] În *Săptămîna, foaie sătească* (Iași), nr. 30, sîmbătă, 12 dec. 1853, p. 244, se găsește, nesemnat, *Testamentu unui bețiv pocăit*, prezentînd asemănări cu lucrarea lui Pann, dar și numeroase deosebiri față de aceasta.

tipărit cu caractere deosebite, *Istoria prea frumoasei Sosane (luată din Biblie)* (pp. 71—77), *Enigme sau ghicitori* (p. 78); volumul se încheie cu *Prognostice din calendarul lui Cazamia* (pp. 79—80).

P. I 10. 386 (1853)

68. *Culegere | de | proverburi | sau | Povestea vorbii. | De prin lume adunate | Şi iarăşi la lume date | de | Anton Pann | Partea I-a*[1]. *| Bucureşti, 1852. | În tipografia lui Anton Pann.* 176 p. Conţinutul e reprodus parţial mai sus, vol. II, pp. 7—140. Ultima pagină cuprinde o

Înştiinţare de cărţile ce să află supt tipar în tipografia lui Anton Pann.

1. Partea a doua a Povestii vorbii, care va ieşi mai întinsă decît aceasta.

2. Nazdravaniile lui Nastratin Hogea.

3. Epitaful sau Prohodul domnului nostru Iisus Hristos, ediţia a doua.

4. Doxastarul, tomul al II.

Cărţile ce au ieşit de supt tipar şi se află de vînzare atît pe la toate librieriile, cum şi în tipografia lui A. Pann.

1. Proschinitarul sau închinătorul sfintelor locuri, împodobit cu icoane frumoase şi cu o deosebită icoană, în care să află toată întinderea pămîntului sfînt, privită ca din zborul pasării.

2. Cîntece de stea, ediţia a cincea.

3. Moş Albu, sau O şezătoare la ţară, 2 broşuri.

4. Spitalul Amorului sau Cîntece de lume în şase broşuri.

5. Calendar bogat pe anul 1853.

6. Cîntătorul beţiei, ediţia a doua.

7. Diata beţivului pocăit.

Cf. 31.

1853

69. Acelaşi titlu ca şi precedentul, cu menţiunea *Partea II| Bucureşti, 1853.* 167 p. Conţinutul e reprodus parţial mai sus, vol. II, pp. 141—265. Ultima pagină cuprinde o

1 Această menţiune lipseşte la o parte a tirajului. E posibil ca să fi existat un prim tiraj, apărut la începutul anului 1852. Vezi şi mai sus, p. 325, nota 1.

Înştiinţare de cărţile ce se află supt tipar în tipografia lui Anton Pann.

1. Partea a treia a Povestii vorbii.
2. Nezdravaniile lui Nastratin Hogea.
3. Epitaful sau Prohodul domnului nostru Iisus Hristos, ediţia a doua.
4. Din Doxastarul, tomul al II. Urmează Pendicostarul.

Cărţile ce au ieşit de supt tipar şi se află de vînzare atît pe la toate libreriile, cum şi în tipografia lui Anton Pann.

1. Proschinitarul sau închinătorul sfiintelor locuri, împodobit cu icoane frumoase şi cu o deosebită icoană, în care să află toată întinderea pămîntului sfînt, privită ca din zborul pasării.
2. Din Doxastarul, tomul al II, a ieşit Triodul.
3. Cîntece de stea, ediţia a cincea.
4. Moş Albu sau O şezătoare la ţară, 2 broşuri.
5. Spitalul Amorului sau Cîntece de lume, în şase broşuri.
6. Calendar bogat pe anul 1853.
7. Cîntătorul beţiei, ediţia a doua.
8. Diata beţivului pocăit.

70. Acelaşi titlu ca şi precedentul, cu menţiunea *Partea III.* 168 p. Textul, reprodus parţial mai sus, vol. II, pp. 266—398 cuprinde pp. 3—157; volumul se încheie cu un *Registru de cele ce se coprind în cîtetrele volumurile* (pp. 159—168).

II 59.253 (toate cele trei volume)

71. *Noul / Doxastar, / prelucrat în romîneşte din metodul sistemii vechi al serdarului / Dionisie Fotino / şi / dat la lumină în zilele preaînălţatului nostru domn / Barbu Dimitrie Stirbei vv., / cu binecuvîntarea înaltpreasfinţitului mitropolit al Ungrovlahiei, / d. d. Nifon, / de / Anton Pann. / Tom II./ Bucureşti, 1853. / În tipografia sa cea de musică bisericească.* IV p. nenumerotate + 127 p. Volumul începe cu următoarea dedicaţie (pp. III—IV):

Preasfinţitului şi de Dumnezeu alesului episcop domnul domn Filotei Buzăul

Preasfinţite!

Zece cărţi musico-eclisiastice, afară din acest Doxastar, am tipărit pînă acum; la care, pe lîngă alţii, şi preasfinţia-voastră aţi fost totdauna cu rîvnă înflăcărată ajutător şi îndemnător, şi care cărţi sînt:

1. Bazul teoretic şi practic al musicii bisericeşti, pentru mai înaintata învăţătură al aceştii sisteme.[1]

2. Anastasimatar prescurtat, cu toate lecţiile trebuincioase pentru nuoi începători.[2]

3. Irmologhiul Catavasier, cu toate catavasiile, podobiile şi doxologhiile trebuincioase.[3]

4. Liturghia, cu toate amăruntele trebuincioase sfintei liturghii.[4]

5. Heruvico-Chinonicar, tom I, cu patru rînduri de heruvice şi chinonice, cum şi axioane duminecale.[5]

6. Heruvico-Chinonicar, tom II, cu heruvice iarăşi şi cu chinonice anuale, cum şi antiaxioane.[6]

7. Paresimier, cu toate amăruntele trebuincioase ale postului celui mare.[7]

8. Privighier, cu polieleie şi cîte trebuiesc a se cînta la privighieri.[8]

9. Epitaful sau Prohodul domnului şi mîntuitorului nostru Iisus Hristos.[9]

10. Doxastar, tom I, cu toate slavele sărbătorilor de peste an, a celor 12 luni.[10]

Toate aceste cărţi însă au avut fiecare şi cîte un osebit ajutător în parte, care mai cu dărnicie i-a înlesnit tipărirea, precum să vede la dedicaţiile puse în faţa fiecăria.

Iar acest Doxastar tom II, cum să vede, v-a aşteptat pe preasfinţia-voastră ca să-i înlesniţi darea la lumină,

1 1845 (nr. 24 al bibliografiei).
2 *Prescurtarea din Bazul muzicii bisericeşti şi din Anastasimatar...*, 1847 (nr. 38).
3 1846 (nr. 28).
4 1847 (nr. 39).
5 1847 (nr. 36).
6 1847 (nr. 37).
7 1848 (nr. 40).
8 1848 (nr. 43).
9 1846 (nr. 27).
10 1841 (nr. 17).

care s-a tîlmăcit cu îndemnarea şi ajutorul răposatului întru fericire Chesarie, episcop al Buzăului, şi n-a avut viaţă ca să-l vază dat şi la lumină; în al căruia loc rămîind preasfinţia-voastră întru toate întocma următor, ca un ucenic al său aţi binevoit ca şi acest Doxastar să nu rămîie întru întunerec, ci ca să împlinească lipsa care era de neapărată trebuinţă sfintei biserici şi seminarelor, aţi dat ajutorul ce să cerea la tipărirea sa şi iată-l dat la lumină.

Priimiţi dar dedicaţia cu aceeaşi bunăvoinţă cu care m-aţi şi ajutat, şi dea Domnul ca să trăiţi întru zile îndelungate, şi să vă înlesnească a da ajutor şi pentru tipărirea Anastasimatarului[1], care iarăşi cu îndemnarea răposatului episcop s-a tîlmăcit, ca să nu rămîie nedat la lumină şi să se îngroape împreună cu mine în mormînt; pentru care rămîi

totdauna gata spre servire
Anton Pann

Urmează cîntările (pp. 1—127), încheiate cu menţiunea *Sfîrşit al slavelor din Triod*. Acest volum urma să constituie un singur corp cu volumul al III-lea al *Doxastarului, Pendicostarul* (vezi mai sus, p. 333, „înştiinţarea" care încheie vol. II al *Poveştii vorbii*). A apărut deci la începutul anului, înaintea broşurii a 2-a din *Povestea vorbii*.

72. Acelaşi titlu ca şi precedentul, cu menţiunea *Tom III*. 71 p.

II 100.658 (ambele volume)

73. *Epitaful / sau / slujba înmormîntării domnului şi mîntuitorului / nostru Iisus Hristos. / Care / cu numire de Prohod s-au tipărit mai întîi cu binecuvîntarea / preasfinţitului episcop d.d. Chesarie Buzăul. / Iar / acum prelucrîndu-se în felul ce să vede s-a dat la lumină cu binecuvîn/tarea înaltpreasfinţitului arhipastor şi mitropolit al Ungrovlahiei, / d.d. Nifon, / de Anton Pann, / profesorul şi editorul cărţilor de musică bisericească. / Bucureşti, 1853. / Întru a sa tipografie de muzică bisericească.* 36 p. Cuprinde o dedicaţie către mitropolitul Nifon (pp. 3—4, adaptare, cu

[1] Episcopul n-a rămas insensibil la rugămintea lui Pann, şi *Anastamatarul* a apărut în 1854, avînd pe Filotei ca subscriptor la 100 de exemplare.

schimbarea numelor, a celei din 1846), urmată de textul şi muzica imnurilor (pp. 5—36). Cf. 26.

I 77.289

74. *Nezdrăvăniile | lui | Nastratin Hogea, | culese şi versificate | de | Anton Pann.*[1] *| Bucureşti, 1853. | În tipografia lui Anton Pann.*[2] 88 p. Textul (pp. 1—87) e reprodus parţial mai sus, pp. 155 — 200. Pe ultima pagină se găseşte o listă de

Cărţile ce au ieşit acum de subt tipar
şi se află de vînzare, atît în tipografia lui Anton Pann, cît şi la toate librieriile.

Doxastar. Tom II.
Epitaful sau Prohodul.
Proschinitarul sau Închinătorul sfintelor locuri.
Cîntece de stea, a cincea ediţie.
Povestea vorbii, în trei broşuri.
Nezdrăvăniile lui Nastratin Hogea.
O şezătoare la ţară sau Moş Albu, în două broşuri.
Spitalul Amorului sau Cîntătorul dorului, în şase broşuri.
Cîntătorul beţiei.
Triumful beţiei sau Diata.
Şi se află supt tipar Irmologhiul Catavasier, ediţia a doua.

I 254.242

75. *O | şezătoare la ţară | sau | Călătoria lui moş Albu | de| Anton Pann. | A doua ediţie. | Partea I. | Bucureşti, 1853.| În tipografia lui Anton Pann.* 82 p. Conţinutul e reprodus parţial mai sus, pp. 31—90. Cf. 54.

II 52.845

76. *Antifoane | ce se cînt la | ecteniile serii, dimineţii şi ale sfintei | liturghii. | Compuse pentru cererea preasfinţitului şi de Dumnezeu | alesului episcop | d. d. Filotei Buzăul | de*[3] *| Anton Pann. | Bucureşti, 1853. | În tipografia lui Anton Pann.* 24 p.

II 100.730

[1] Coperta menţionează aici: *Ediţia I-a.*
[2] Acest rînd este tipărit cu caractere latine.
[3] Pe copertă: *Modificate şi retipărite de.*

77. *Calendar / pe anul de la Hristos / 1854. / Care coprinde în sine prognosticile babelor / şi prevestirile lui / Cazamia / şi / arătarea serbătorilor de peste an, citirea Evanghelii şi răsărirea şi apunerea soarelui / şi / cîteva poveşti sau anegdote desfătătoare, cum / şi cîteva cîntece ce se cînt acum. / Bucureşti. / În tipografia lui Anton Pann.* XVI p. + 24 p. nenumerotate + 80 p. Cuprinde: *Pashalie* (p. II), *Prognostice din calendarul babelor* (pp. III—IV), *Alte prognostice asemenea* (pp. IV—VI), *Despre planeta acestui an* (pp. VII—VIII), *Prognosticile lui Cazamia* (pp. IX—XVI); urmează calendarul propriu-zis (24 p.) şi reproducerea exactă a broşurii următoare (pp. 1—78), volumul încheindu-se cu *Epohe* (pp. 79—80).

P. I 10.386 (1854)

1854

78. *Culegere / de / Poveşti şi anegdote / şi / versificate / de / Anton Pann. / Bucureşti, 1854. / În tipografia lui Anton Pann.* 78 p. + 2 p. nenumerotate. Textul poveştilor, reprodus parţial mai sus, pp. 201—226, ocupă pp. 1—60, după care urmează şase *Cînturi ce se cînt acum* (pp. 61—71) şi *Modurile cînturilor* (pp. 72—78). Ultimele două pagini sînt o *Epohe*. Volumului îi este ataşată o foaie volantă cu un model de note muzicale lineare: *Aria I* (cîntecul e: *În zadar apune, în zadar răsare*). La sfîrşit, o *Înştiinţare*:

Acest tipar de note europiene se află în tipografia suptscrisului, şi îl recomandează către cei ce vor avea cînturi de tipărit, atît vocale, cît şi instrumentale.

Anton Pann

I 72.219

79. *Calendar sătesc*, în *Săptămîna, foaie sătească* (Iaşi), nr. 43, sîmbătă, 27 martie 1854, pp. 345—346. Semnat *A.P.*

80. *Prognostice băbeşti, ibid.*, pp. 346—347. Semnat *A.P.*

81. *Înţeleptul / Archir / cu nepotul său / Anadam. / De / Anton Pann. / Ediţia a doua. / Bucureşti, 1854. / În tipografia lui Anton Pann.* 67 p. Cuprinsul e reprodus mai sus, p. 7—29. Cf. 50.

I 100.146

82. *Memorabilul / focului mare / întîmplat în București / în ziua de Paști, anul 1847, / martie 23. / Descris / de / Anton Pann. / Ediția a doua. / București. / În tipografia lui Anton Pann. / 1854.*[1] 28 p. Numerotarea paginilor începe de la 71, continuînd pînă la 96; e posibil deci ca această broșură să fi fost scoasă concomitent cu povestea lui *Archir* și în continuarea ei (formatul este identic). Cuprinsul e reprodus mai sus, vol. I, pp. 523—536. Cf. 32,33.

I 100. 145

83. *Mică / gramatică musicală / teoretică și practică. / Care coprinde în sine învățătura a tutulor / semnelor și a scărilor musicii bisericești. / Compusă și dedicată / cuviosului ieromonah Ieronim, / profesor de mu/sică bisericească în Seminarul sf. Mitropolii / de / Anton Pann. / București, 1854. / În tipografia lui A. Pann.*[2] 52 p.

I 84.772

84. *Irmologhiu Catavasier / în care se coprind catavasiile sărbătorilor dumnezeiești, asemă/nîndele glasurilor și douăzeci și una doxologhii. / Dat la lumină / cu binecuvîntarea preasfințitului arhipastor și mitropolit a toa/tă Ungrovlahia, / d. d. Nifon, / de / Anton Pann. / A doua ediție. / București, 1854. / În tipografia lui Anton Pann.* 260 p. Volumul începe cu următoarea prefață (pp. 1—2):

Către cîntătorii eclisiastici

Iată, iubiții mei, și a doua ediție a Irmologhiului-Catavasier, mai îndreptat și mai adăogat decît cel dintîi; veți vedea într-însul multe din cîntări potrivite spre a se cînta pe două tacturi, adică pe acesta > și acesta ⊥|, sau pe acesta < și acesta ⊥| (mai pripit[3]); mai cu seamă va vedea că asemănîndele (podobiile) glasurilor le-am potri-

---

[1] Coperta: *Memorabilul / focului mare / întîmplat în București, / n ziua de Paști, anul / 1847, martie 23. / Descris / de / Anton Pann. / București, 1854. / În tipografia lui A. Pann.*

[2] Coperta: *Mică gramatică / musicală / teoretică și practică, / coprinzătoare de învățătura tu/tutor semnelor și scărilor mu/sicii bisericești. / Compusă și dedicată preacuviosu/lui Ieronim protosinghel, prof. de / musică bisericească în Seminarul / sf. Mitropolii, / de / Anton Pann. / București, 1854. / În tipografia lui A. Pann.*

[3] Nu mă îndoiesc că acest tact ⊥| de mulți nu este cunoscut, fiindcă nici n-au avut de unde să învețe; dar însă nu e greu ca să-l știe cineva, de-l va lăsa capriciul să întrebe pe cei ce au cunoștință mai bună asupra acestii arte (n. aut.).

vit prin alte tropare întocma după cele greceşti la ritmi şi tonuri, ca cei ce n-au idee de cele greceşti să cunoască însuşirea fiecăria asemănînde şi să se silească a potrivi printr-însele în cîntare pe cele romîneşti, care încă nu sînt regulate, ca să se poată cînta întocma după asemănînda dasupra însemnată, ci lăsate în iscusinţa cîntăreţului a le asemăna cît să va putea mai cu apropiere de temele asemănîndelor; iar la sfîrşitul cărţii am adăogat o Evanghelie şi un Apostol pentru cererea enternilor din Seminarul sfintei Mitropolii, spre a le sluji de model pentru citirea Evangheliilor şi Apostolilor: carii şi pe lîngă ceilalţi onorabili abonaţi au alergat cu rîvnă înflăcărată care de care mai-nainte a-şi depune ajutorul la tipărirea cărţii.

Nu trebuie să uităm însă că acest Irmologhiu-Catavasier s-a dat la lumină pentru întîia ediţie cu cheltuiala răposatului întru fericită pomenire *arhimandritul Spiridon Tismaneanul*; căci la asemenea bărbaţi virtuoşi datori sîntem a le înălţa monumente, spre a sluji de exemplu următorilor, şi a arăta că asfel să cuvine a-şi lăsa cineva nume nemuritor după ducerea sa din viaţa aceasta; că acest preacuvios părinte n-a îngrijit decît a-şi strînge comoară în cer (dupre cuvîntul sf. Evang.), totdauna fiind gata a ajuta pre cei nenorociţi, a mîngîia pre cei săraci, a milui pre văduve şi a înzestra pe orfane, şi mai cu seamă cu dărnicie a ajuta la tipărirea cărţilor bisericeşti; iar viaţa sa cea întru curăţie, bunătatea, blîndeţea şi smerenia o pot mărturisi toţi locuitorii de primprejurul sfintei monastiri; pe carele tîrgu-jienii îl numeau sfînt încă în viaţă fiind şi următor sfîntului Nicodim, fundatorul sfintei monastiri Tismana; carii deşi cu multă întristare au jelit pierderea acestui părinte, dar Dumnezeu i-au mîngîiat orînduind altul asemenea în loc, pre preacuviosul arhimandrit Augustin, ucenicul preasfinţitului şi de Dumnezeu alesului episcop al Rîmnicului d. d. Calinic Cernicanul; de carii venerabili părinţi recunoştinţa nu mă va lăsa a nu-mi aduce aminte în veci; iar dumneavoastră sînt

totdauna

gata spre servire

Anton Pann

Urmează cîntările (pp. 3—254), volumul încheindu-se cu *Onorabilii abonaţi* (pp. 255—260). Cf. 28.

II 68.873

85. *Nuoul / Anastasimatar./ Tradus şi compus după sistema cea veche / a serdarului Dionisie Fotino / şi / didicat preasfinţitului şi de Dumnezeu alesului / episcop d. d. Filotei Buzăul / de / Anton Pann. / Bucureşti, 1854. / În tipografia lui Anton Pann.* IV p. nenumerotate + 324 p. Volumul începe cu următoarea dedicaţie:

Preasfinţitului şi de Dumnezeu alesului episcop
d. d. Filotei Buzăul

Preasfinţite stăpîne!

Acest Anastasimatar fiind compus în sistema cea veche de serdarul Dionisie Fotino pe la anul 1809, şi îmbrăţişat fiind autorul de cei dup-atunci nobili fii ai patriei, s-a predat tinerilor pînă la anul 1816, între carii fiind unul şi răposatul întru fericire preasfinţitul episcop Chesarie Buzăul, cînd era cîntăreţ al vrednicului de pomenire Iosif, întîiul episcop al Argeşului, cînd şi eu ca un auditor am urmat împreună; pe atunci viind şi Petru Efesiu[1] cu sistema cea nouă a artei musicale, s-a părăsit sistema cea veche şi au început toţi să urmeze într-aceasta, fiind mai lesne şi uşoară de învăţat.

După aceea alegîndu-se şi puindu-se în scaunul pastoresc Chesarie Buzăul şi văzînd că cu totul a rămas în uitare acest Anastasimatar, cunoscînd şi meşteşugita compunere şi duioasa melodie ce se coprindea într-însul şi foarte dorind a se cînta de cîntăreţii săi, am fost chemat şi îndemnat ca mai întîi să-l traduc în origina sa limba grecească, apoi şi în limba romînească, vrînd să-l tipărească şi să-l dea la lumină; poruncindu-mi totdodată ca să mă apuc şi de prosomiile sau asemănîndele serilor şi ale dimineţelor din toate mineiele să le regulez după ritmi şi tonuri întocma ca cele greceşti, după cum este şi Prohodul domnului nostru Is. Hs. şi după cum sînt asemănîndele în acest Anastasimatar. Cînd însă îşi luară săvîrşirea amîndouă Anastasimatarele, preasfinţia-sa mutîndu-se la vecinicile lăcaşuri,

[1] Vezi Prefaţa, vol. I, p. IX.

Anastasimatarul cel în limba grecească a ars la anul 1847, întîmplîndu-se în biserica Sf. Dimitrie; iar cel romînesc a rămas pînă astăzi a aştepta pre doritorul său a-l da la lumină.

Preasfinţia-voastră dar, ca unul ce aţi fost ucenic şi întocma următor tutulor faptelor bune ale răposatului episcop şi vrînd a îndeplini cele ce a avut în cuget şi a rămas nesăvîrşite, precurmîndu-i moartea viaţa, aţi binevoit ca şi acest Anastasimatar a nu rămînea nedat la lumină. Şi să nu se îngroape dodată cu mine în mormînt, aţi slobozit cuviincioasele ajutoare şi aţi înlesnit tipărirea lui. Carele luîndu-şi săvîrşirea acum, binevoiţi a-l priimi şi a-l da în predarea tinerilor în seminar, spre vecinică pomenire a preasfinţii-voastre; iar eu rămîi totdauna

al preasfinţii-voastre
cu supunere gata spre servire

A. Pann

Urmează cîntările (pp. 1—320), volumul încheindu-se cu *Onorabilii abonaţi* (pp. 321—324).

II 130.731

86. *Pocăinţa / omului desmerdat / sau / vorbire între suflet şi trup, / şi / osebite sfătuiri folositoare trupeşte şi su/fleteşte, prin culegere versificate şi date la / lumină cu binecuvîntarea înaltpreasfinţi/tului mitropolit / d. d. Nifon, / de / Anton Pann. / Ediţia a doua. / Bucureşti, 1854. / Tipărit în tipografia sa.*[1] 24 p. Cf. 48.

I 100.099

87. *La / sfînta liturghie / a marelui / Vasilie. / Compuse de mine, / Anton Pann. / Bucureşti, 1854. / În tipografia lui A. Pann.* 40 p. Pe ultima pagină se citeşte menţiunea: *urmează.*

I 99.954

88. *La / sfînta / liturghie / a lui Ioan Gură-de-Aur. / Compuse de mine, / Anton Pann. / Bucureşti, 1854. / În tipografia lui A. Pann.* 48 p.

I 99.982

[1] Coperta: *Pocăinţa / omului desmierdat / sau / vorbire între suflet şi / trup. / De / Anton Pann. / Ediţia a doua. / Bucureşti, 1854. / Tipărit în tipografia sa.*

89. *Diată.* Foaie volantă cu două pagini tipărite. Scrisă în 20 august 1854, cu puțin timp înainte de moartea autorului. Reproducem textul:

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului duh, amin.

Prunc am fost, mă văzui june, mai pe urmă și cărunt, ș-acum vîrsta mea se pune l-ani cincizeci și șapte punct. De am să mai trăiesc încă, nu mi s-a dat să știu eu, c-aceasta taină adîncă e-n știrea lui Dumnezeu. Atîta numai știu bine, că om și muritor sînt și soarele pentru mine se va stinge pre pămînt. Acest stîrv, adică trupul, haina sufletului meu, se va da lutului lutul, cum i-a ursit Dumnezeu; iar sufletu-mi să va cere nemurirea a-și vedea, și l-a două înviere faptelor seamă să dea. De aceea mai-nainte de al morții mele ceas, voiesc cu treaza mea minte diată-n urmă-mi să las.

Nu că am vro bogăție, nu că am niscaiva bani, că dascălii n-au de unde s-agonisească averi, ci toată starea mea este o tipografie numai, care cu mari iconomii și cu ajutorul multor preacuvioși arhimandriți, igumeni și stareți ai osebitelor monastiri, începîndu-o de la anul 1843 cu încetul, încetul, abia am adus-o în starea care se află astăzi, adică: cu două teascuri, unul de fier și altul de lemn, și cu cinci rînduri de slove, și anume: terția, țițero, garmond, note orientale și note europiene, toate cu caștiile lor; cum și patru rînduri de ștempi și matriță, dimpreună cu un instrument de turnatul slovelor, două instrumente de linii mici și o mașină de tăiatul slovelor; care toate mă costă aproape la o mie de galbeni. Această tipografie dar, cu toate cîte s-au însemnat și cu dreptul de a tipări toate cărțile cîte s-au lucrat prin condeiul meu și s-au dat la lumină, o las moștenire fiului meu Lazar[1], care îl am de la nevasta dintîi, ce s-a osebit de mine în vîrsta lui de șase luni, și acum este preot, ca să se hrănească cu dînsa și să mă pomenească.

Pe lîngă aceasta sînt și niște cărți rămase, din care am tipărit cu ajutorul venerabililor abonați, a cărora sumă nu este hotărîtă, fiindcă dintr-însele vînz cu încetul și îmi țiu cheltuielele casii; orînduiesc asupra acestor cărți

[1] Dezmoștenit în primul testament.

şi asupra hainelor mele epitroapă pe credincioasa soţia mea Ecaterina, ca cîte vor rămînea să le depuie toate la schitul Roşioara, unde şi cu sufletul las ca să-mi înmormînteze trupul, şi unde soţia mea este hotărîtă ca să se ducă la călugărie, să se împrumute de acolo cu cîtă sumă de lei îi vor trebui pentru cheltuiala înmormîntării, şi în urmă cu încetul şi cu ce preţ va putea vînzînd soţia mea atît cărţile cît şi hainile să plătească acea datorie; să-şi tragă şi după foaie zestrea dată în bani gata lei trei mii, cum şi exoprica ce a priimit-o mai în urmă prin cinstitul tribunal de comerţ cu judecată din vînzarea caselor părinteşti, partea ce s-a căzut la amîndouă surorile, lei una mie şi opt sute, şi carii i-am luat eu asupra mea a umbla cu dobîndă pravilnică, din an în an făcînd dobînda capete, după înscrisul ce-l are la mînă supt iscălitura mea, cum şi să-şi tragă partea a şasea ce i să cuvine din starea mea. Iar pentru celelalte, adică: aşternut, haine şi cîte se coprind în foaie, dimpreună cu darurile cele dinaintea nunţii, ce sînt însemnate supt iscălitura mea în deosebită foaie, va lua în locul acelora toate cîte să află în casă în fiinţă.

Alte lucruri afară din cele mai sus zise nu am, fiindcă tot într-una din agonisita mea am cheltuit şi cheltuiesc spre a îndeplini lipsele tipografii, carii sfîrşit nu au. Iar soţia mea, dobîndind prilej cu deasa mea mergere pe la toate monastirile din Ţara Romînească şi Moldova, a năzuit la ajutorul venerabililor arhimandriţi, igumeni şi stareţi ai osebitelor monastiri; şi fiecare cu dărnicie ajutînd a strîns şi a cumpărat casele; iar răposatul întru fericită pomenire părintele Spiridon Tismăneanul, carele îi era părinte sufletesc şi o iubea ca pe o fiică, a slobozit şi suma trebuincioasă pentru clădirea caselor celor nuoau şi pentru toate mobilile, cu cuvînt ca să fie ale soţii mele, şi preacuvioşia-sa cînd va veni pentru trebuinţi în Bucureşti să tragă într-însele pentru liniştea sa.

Eu alte rudenii nu am, decît o fiică anume Tinca, născută cu muma-sa Anica, ce n-am fost cununat cu dînsa şi lăsîndu-mă s-a măritat, fiind numita mea fiică atunci încă neîntercată de ţiţă; aceştia dar orînduiesc să se dea lei cinci sute, şi la fetele surorii soţii mele, Elena, să se dea cîte lei trei sute, iar finilor ce îi avem din botez să se dea cîte lei două sute, tot din vînzarea cărţilor zise

mai sus; şi de vor mai rămînea ceva cărţi, se vor împărţi pe la cîntăreţi şi copii săraci pentru pomenirea mea; fără a se amesteca fiul meu Lazar la ceva sau a pretinde mai mult din ceea ce i-am lăsat, căci tipografia cu mult mai mare parte este decît jumătatea din starea mea pravilnică ce i-o las; ci toate aceste le va aduce la îndeplinire soţia mea Ecaterina, la care am toată încrederea, ca una ce de la anul 1840 fvr. 10 în curgerea zilelor vieţii noastre în căsnicie am cunoscut-o cu adevărat temătoare de Dumnezeu în toate poruncile legii.

În sfîrşit rog pe soţia mea Ecaterina ca de va binevoi pentru dragostea mea să-mi ardice la mormînt un monument de marmură cît de mic şi să sape pe dînsul versurile următoare:

Aici s-a mutat cu jale
În cel mai din urmă an
Cel ce în cărţile sale
Se suptscrie Anton Pann.
Acum mîna-i încetează
Ce la scris mereu şedea,
Nopţi întregi nu mai lucrează
La lumină cărţi să dea.
Împlinindu-şi datoria
Şi talantul nengropînd,
Ş-a făcut călătoria,
Dînd altor în lume rînd.
Eu am fost a sa soţie:
Ecaterina de Pann,
Ce cu dînsu-n căsnicie
Trăii pîn' la acest an.
Anul 18...[1] Luna[2]

Aceasta dar este starea şi averea mea, aceasta e şi diata mea, care am scris-o însumi cu mîna mea, aflîndu-mă sănătos cu trupul, şi cu mintea în toate simţirile ei. Şi pentru ca să se păzească şi să se facă toate întocma, după cum orînduiesc şi voiesc, las în epitropie şi pe monastirea Cernica, dîndu-i o copie întocma după această diată, unde

1 În exemplarul pe care-l transcriem, se citeşte, completat cu cerneală, 1854.

2 Completat de aceeaşi mînă: *noemv. 4.*

las să se dea şi cărţi o sută din cele bisericeşti de mai sus zise, ca preacuviosul stareţ după vremi să aibă ochi privighetor şi să nu lase să se facă cea mai mică abatere şi contră urmare la vreun articol de mai sus zis; chemînd şi spre dovadă persoanele onorabile ce să văd în jos, mă suptscriu însumi cu mîna mea. 1854, august 20.

Anton Panu[1]

Cf. 47

Biblioteca prof. B. Cazacu

APENDICE

A. CĂRŢI ANUNŢATE DE A. PANN CA FIIND SUB TIPAR, DAR NESEMNALATE CA APĂRUTE

1. *Istoria lui Bertoldin, fiul bufonului Bertoldo* (în *Spitalul Amorului*, VI, p. 164, *O şezătoare la ţară*, II, p. 88).

2. *Magazin de deosebite cîntece alese, în două broşuri* (*ibid.*).

3. *Antologhie muzico-eclisiastică în două tomuri, cu toate cîte trebuiesc unui cîntăreţ* (*ibid.*).

B. CĂRŢI TIPĂRITE DE A. PANN, FĂRĂ CONTRIBUŢIA LUI CA AUTOR

4. *Tipic bisericesc / care coprinde rînduiala duminecilor, a sărbătorilor stăpî/neşti şi a sfinţilor aleşi de preste tot anul. / S-a tîlmăcit şi s-a dat la lumină în zilele preaînălţatu/lui nostru domn / Barbu Dimitrie Stirbei vv. / cu silinţa şi binecuvîntarea preasfinţitului arhiepiscop / şi mitropolit a toată Ungrovlahia, / domnul domn Nifon. / Tipărirea întîi. / Bucureşti, 1851. / În tipografia lui Anton Pann.* XIV + 351 p.

În biblioteca editorului

5. *Imnuri / cîntate la examene de seminaristii Seminaru/lui sfintei Mitropolii. / Compuse şi tonate / de / protosinghelul*

[1] Semnătură autografă.

Veniamin Catulescul, inspectorul seminarului. / Bucureşti, 1853.[1] */ În tipografia lui Anton Pann.*[2] 16 p.

II 271.153

6. *Povestire arabică*, ediţia a doua, 1854 (dată indicată de Teodorescu). 57 p. Cunoaştem numai (din biblioteca prof. B. Cazacu) pp. 53—57. Un calcul aproximativ ne face să credem că scrisoarea lui Stanciu Gheorghiescu şi răspunsul lui A. Pann n-au mai apărut în această ediţie[3]: numărul semnelor tipografice ale povestirii propriu-zise (din ediţia I) este aproximativ 59.130; numărul semnelor pe o pagină din ediţia a doua este 1.150; ceea ce înseamnă că textul singur ocupă toate cele 57 de pagini ale broşurii. Cf. 15.

---

[1] Pe copertă: *1852*.

[2] Rînd scris pe copertă cu litere latine.

[3] În felul acesta lucrarea nu mai are de ce figura în lista operelor lui Pann.

TABLA ILUSTRAȚIILOR

Archir și Anadam, foaia de titlu
Bibl. Acad. R. P. R. 8-9
O șezătoare la țară, foaia de titlu
Bibl. Acad. R. P. R. 32-33
D. Lancelot, Hora, gravură
Din *Le tour du monde*, 1868, p. 192
Bibl. Acad. R. P. R. 64-65
Portretul lui A. Pann. Desen de Delavrancea
Din *Revista nouă*, II, 1889, 10, p. 361 96-97
„Modurile cîmturilor de la șezătoare", pagină din *O șezătcare la ară*
Bibl. Acad. R. P. R. 128-129
Triumful beției, foaia de titlu
Bibl. Acad. R. P. R. 148-149
Nastratin Hogea, foaia de titlu
Bibl. Acad. R. P. R. 156-157
Culegere de povești și anegdote, foaia de titlu
Bibl. Acad. R. P. R. 202-203
Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești,
Bibl. Acad. R. P. R. 288-289
Poezii opulare, coperta
Bibl. Prof. B. Cazacu 288-289
Pagină din *Heruvico-Chinonicar*, vol. II
Bibl. Acad. R. P. R. 288-289

Pagină din *Dialog în trei limbi*
Bibl. Acad. R. P. R. 288-289
Cîntătorul beției, foaia de titlu
Bibl. editorului 320-321
Testamentul din 1849, ultima pagină (cu semnătura autografă)
Bibl. editorului 320-321
Prima ediție din *Spitalul Amorului*, foaia de titlu (broșura I)
Bibl. Acad. R. P. R. 320-321
Un cîntec transcris în „note europiene" (foaie volantă în *Calendarul pe 1854* și în *Culegere de povești și anegdote*)
Bibl. Acad. R. P. R. 320-321

CUPRINSUL

ÎNŢELEPTUL ARCHIR CU NEPOTUL SĂU ANADAM 9
O ŞEZĂTOARE LA ŢARĂ SAU CĂLĂTORIA LUI MOŞ ALBU 31
TRIUMFUL BEŢIEI SAU DIATA CE O LASĂ UN BEŢIV POCĂIT FIULUI SĂU 147
NEZDRĂVĂNIILE LUI NASTRATIN HOGEA 155
Învăţătura dată rău se sparge în capul tău . . 157
Copilul să-nvaţă cînd nu să răsfaţă 158
Pîine, la foame udată, e cea mai dulce bucată 158
Orce îl numeşti avere să-l păstrezi tot în vedere 159
Cînd se găteşte în laturi, numai din miros te saturi 159
Grijile-s la creditori mai mult decît la datori 159
Cînd ceri şi nu ţi să trece, te-ntorci cu inima rece 159
Dacă n-ai să mergi călare, nu umbla la-mprumutare 160
Cască ochii la tocmeală, iar nu după ce te-nşală 160
Un nebun făgăduieşte ş-înţeleptul s-amăgeşte 161
Nu vedea-n chip pocitura, ci vezi ce-i vorbeşte gura 162
Ca să asculţi bine este şi sfatul unei neveste 162
Şi cu minciuna neştine poate trăi-ntr-o zi bine 163
Haina mai mult e privită decît persoana cinstită 164
Omul nu poate să facă un lucru la toţi să placă 165
Să fii altfel nu să poate,ci ca omul întru toate 166
Multe sînt astăzi vorbite,dar mîine ies osebite 166
La unul parte ş-altui părticică 167
Cine fură azi o ceapă mîine fură şi o iapă, dar or în temniţă plînge, or picioarele îşi frînge 168

Te păzește să nu superi p-altul între proști
să-l numeri 169
La lucrul știut de lume ca să-i dea d-aflător
nume 170
În certuri cine se bagă pagubi trebuie să
tragă 171
Mulți sînt proști care le place p-alții-n sobor
să împace 172
Cîteodată în lume sînt priimite și glume . . 173
Cui îi plăce liniștire să-și facă împrejmuire 174
Multe minciuni negîndite sînt cam cu folos
brodite . . . . . .
Dintr-o credință deșartă cade omu și în-
tr-altă 175
Omul cînd are culege, iar cînd n-are nu
alege 176
Într-această lume orce d-unde vine se în-
toarce 177
Cine marfa își scumpește ca Nastratin
păgubește 177
Marfă unde e, firește, și paguba îl sosește 178
Cine numără parale, el joacă cu ceamparale 179
Pînă la anul, or magarul, or samarul . . . 180
Nu căuta-nțelepciune, dacă n-ai unde o pune 186
Din tocmeală nențeleasă, bani dînd, rămîi
fără casă 188

Osebite anegdote

[Un împărat oărecare întru sine se mira] . 192
Trei mincinoși 193
Un armean înjurător de gură 196
Slujitul nenaintat ș-îmbogățit de cei ce să
tem de muieri 197

CULEGERE DE POVEȘTI ȘI ANEGDOTE

Cei patru nenorociți 203
Croitorul pocăit 222
O nerozie 223
O iconomie de a trece iarna cu puține lemne 225
Lauda în iscusință 226
Glosar 227
Bibliografie 255
Tabla ilustrațiilor 347